Plan MER Bestemmingsplan Buitengebied 2009 Gemeente Wierden

Definitief

2036_60

Gemeente Wierden

Grontmij Nederland bv
Zwolle, 10 april 2009

Plan MER Bestemmingsplan Buitengebied 2009 Gemeente Wierden

Definitief

Gemeente Wierden

Grontmij Nederland bv
Zwolle, 10 april 2009

Verantwoording

Titel	:	Plan MER Bestemmingsplan Buitengebied 2009 Gemeente Wierden
Subtitel	:	
Projectnummer	:	232405
Referentienummer	:	11/99045966
Revisie	:	1
Datum	:	10 april 2009

Auteur(s)	:	drs. ing. Petra van den Hengel
E-mail adres	:	petra.vandenhengel@grontmij.nl
Gecontroleerd door	:	ir. E. von Wersch
Paraaf gecontroleerd	:	i.o.
Goedgekeurd door	:	ir. Bert van Straten
Paraaf goedgekeurd	:	
Contact	:	Noordzeelaan 50 8017 JW Zwolle Postbus 1364 8001 BJ Zwolle T +31 38 499 16 00 F +31 38 422 76 97 oost@grontmij.nl www.grontmij.nl

Inhoudsopgave

Samenvatting 5

1 Inleiding 11
1.1 Aanleiding 11
1.2 Initiatiefnemer en bevoegd gezag 11
1.3 De milieueffectrapportage 12
1.4 Formele plan-MER: leeswijzer 12

2 Doelstelling en voorgenomen activiteit 14
2.1 Doelstelling 14
2.2 Voorgenomen activiteit 14

3 Genomen besluiten en beleidskader 15
3.1 Regiogebonden beleid 15
3.2 Aspectengebonden beleid 24

4 Huidige situatie en autonome ontwikkeling 29
4.1 Inleiding 29
4.2 Intensieve veehouderij en rundveehouderij 29
4.3 Archeologie 31
4.4 Cultuurhistorie 33
4.5 Landschap 35
4.6 Water 39
4.7 Infrastructuur 42
4.8 Natuur 44
4.9 Ammoniak 51
4.9.1 Algemeen 51
4.9.2 Ammoniakdepositie bijdrage afkomstig van gemeente Wierden 53
4.10 Geur 58
4.11 Lucht 59
4.12 Geluid 61

5 Ontwikkelingsruimte en alternatieven van intensieve veehouderij 63
5.1 Inleiding 63
5.2 Analyse van vraag naar en aanbod van ruimte 63
5.3 Alternatieven 65

6 Milieueffecten en effectbeperkende maatregelen van intensieve veehouderij 69
6.1 Inleiding 69
6.2 Effectenbeoordeling 69
6.3 Mitigerende maatregelen 74

7 Passende beoordeling van rundveehouderij en intensieve veehouderij 77
7.1 Inleiding 77
7.2 Toetsingskader en analyse 77

8 Voorkeursalternatief intensieve veehouderij en rundveehouderij 80

8.1 Inleiding 80
8.2 Voorkeursalternatief 80
8.2.1 Intensieve veehouderij 80
8.2.2 Grondgebonden veehouderij 81
8.3 Milieueffecten Voorkeursalternatief 82
8.3.1 Intensieve veehouderij 82
8.3.2 Grondgebonden veehouderij 82

9 Leemten in kennis en monitoring 83
9.1 Inleiding 83
9.2 Leemten in kennis 83
9.3 Monitoring 84

10 Conclusies 85

Referenties 86

Bijlage 1: Betrokken bestuursorganen en adviseurs

Bijlage 2: Uitgangspunten, randvoorwaarden richtlijnen voor sterlocaties

Bijlage 3: Advies Commissie MER

Bijlage 4: LOG visie en uitvoeringsprogramma en plan-MER integratie

Bijlage 5: Kaderbepaling Alternatieven

Bijlage 6: Uitgangspunten V-Stack gebied Versie 1.1

Bijlage 7: Geurzones

Bijlage 8: Uitgangspunten fijn stof concentratie berekeningen

Bijlage 9: Toetsingskader van natuurbeschermingswet

Bijlage 10: Instandhoudingsdoelen Natura2000 gebieden

Bijlage 11: Grondwaterkwaliteit - Stap Vooruit Beginsel

Bijlage 12: Archeologische Basiskaarten van de LOG's

Bijlage 13: Voorkeurskenmerken voor wegen buiten de bebouwde kom

Bijlage 14: Indicatie van transportbewegingen door IV

Bijlage 15: Passende beoordeling voor het Bestemmingsplan Buitengebied 2008 Wierden

Bijlage 16: Ammoniakverspreidingsberekeningen

Samenvatting

De gemeente Wierden is van plan het bestemmingsplan buitengebied te herzien, in het bijzonder om de mogelijkheden voor ontwikkeling van intensieve en grondgebonden veehouderijbedrijven (uitbreiding en nieuwvestiging) te regelen in overeenstemming met het Reconstructieplan Salland-Twente.

Voor deze herziening is de gemeente verplicht een plan-MER op te stellen. Het plan-MER is opgesteld in nauwe samenhang met de opstelling van de Ontwikkelingsvisie Landbouwontwikkelingsgebieden en het bestemmingsplan buitengebied.

Het plan-MER besteedt aandacht aan de analyse van mogelijke ontwikkelruimte voor de veehouderij. Er zijn enkele alternatieven voor mogelijke toekomstige ontwikkelingsrichtingen van de veehouderij beschreven en beoordeeld op hun milieueffecten. Op basis van de door de gemeente vastgestelde Ontwikkelingsvisie Landbouwontwikkelingsgebieden, de afweging van de beschreven milieueffecten en de relatie met andere beleidsterreinen van de gemeente (o.a. welstandsbeleid) is een voorkeursalternatief opgesteld. Ook voor dit voorkeursalternatief zijn de milieueffecten aangegeven op basis van de effectbeschrijving van de alternatieven.
Het voorkeursalternatief is vervolgens verwerkt in de voorschriften en de toelichting van het bestemmingsplan buitengebied.

In het bestemmingsplan zijn geen directe mogelijkheden voor uitbreiding of nieuwvestiging van (intensieve) veehouderijbedrijven opgenomen. Dit wordt veroorzaakt door de aanwezige strijdigheid met de instandhoudingdoelstellingen van de Nb-wet (nabijgelegen N2000 gebieden) als gevolg van de grote overschrijding van de kritische ammoniakdepositiewaarde van in die gebieden aanwezige habitats. In het bestemmingsplan is door het opnemen van een wijzigingsbevoegdheid van B&W de mogelijkheid opgenomen om, onder voorwaarden, toch uitbreiding en nieuwvestiging van intensieve en grondgebonden veehouderij mogelijk te maken. Een belangrijke voorwaarde is dat getoetst moet worden of de aanwezige strijdigheid met de instandhoudingdoelstellingen N2000 is opgeheven. Een andere belangrijke voorwaarde is dat voldaan moet zijn aan eisen voor de landschappelijke inpassing.

Achtergrond
De gemeente Wierden is van plan het bestemmingsplan buitengebied te herzien. In het nieuwe bestemmingsplan worden de ontwikkelingsmogelijkheden voor grondgebonden en intensieve veehouderij vastgelegd. Daarnaast wordt met het nieuwe bestemmingsplan een verplaatsing en uitbreiding van de waterwinning Wierden mogelijk gemaakt. Voor dit laatste onderdeel wordt verwezen naar het MER voor de gedeeltelijke verplaatsing van de waterwinning Wierden van 17 februari 2009 van Vitens.

In dit plan-MER wordt in het bijzonder ingegaan op de mogelijkheden voor de ontwikkeling van de intensieve veehouderij en grondgebonden rundveehouderij in landbouwontwikkelingsgebieden (LOG's) en in het verwevingsgebied en de effecten hiervan. Dit wordt vergeleken met de huidige situatie en met de autonome ontwikkeling die zou plaatsvinden zonder het herzien van het bestemmingsplan.

In de huidige situatie en autonome ontwikkeling geldt het huidige bestemmingsplan Buitengebied en de partiële herziening (2008). Hierin geldt dat intensieve veehouderij zich, al dan niet via een wijzigingbevoegdheid, in de LOG's kan vestigen op woon- en agrarische bestemmingen en kan uitbreiden tot een bouwblok van maximaal 3 ha.

In het verwevingsgebied kunnen alle 99 op dit moment in het bestaande bestemmingsplan aangewezen intensieve veehouderijbedrijven (bestemming agrarisch bouwblok met aanduiding intensieve veehouderij) tot maximaal 1,5 ha uitbreiden.

In het vigerende bestemmingsplan kan de bestemming 'agrarisch gebied' of 'agrarisch gebied met landschappelijke waarde' ten behoeve van verschuiving, uitbreiding, of nieuwvestiging van rundveebedrijven onder voorwaarden worden gewijzigd in de bestemming 'agrarisch bouwblok'. Binnen deze wijziging is uitbreiding mogelijk tot een totale oppervlakte van 1,5 ha. Deze wijzigingsbevoegdheid is niet toegestaan op nader aangeduide gebieden. Binnen de bestemming 'Agrarisch gebied met landschappelijke en natuurlijke waarde' is de verschuiving of uitbreiding van het agrarisch bouwblok niet toegestaan.

Zowel de intensieve veehouderijbedrijven als de rundveehouderijen die willen uitbreiden of willen her- of nieuwvestigen moeten daarnaast nog voldoen aan de eisen volgens de milieuwetgeving. Indien een bedrijf boven een bepaalde grootte uitkomt, moet ten behoeve van de verlening van de milieuvergunning een besluit-m.e.r. worden uitgevoerd.

Analyse van mogelijke ontwikkelingsruimte
Om een juist beeld te krijgen van de mogelijkheden voor de ontwikkeling van de intensieve veehouderij zijn in een analysefase de volgende stappen doorlopen.

1. De beleidskaders voor de veehouderij zijn op een rij gezet. Vooral het Reconstructieplan Salland Twente is hierbij van belang. Ook wet- en regelgeving is geanalyseerd. Deze geven ruimtelijke en milieukaders aan voor de ontwikkeling van de intensieve veehouderij.
2. De belangen vanuit het gebied zijn in beeld gebracht. Hierbij blijkt dat ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit, evenals de milieukwaliteit, door de bewoners van de LOG's en de overige betrokkenen in de gemeente Wierden als zeer belangrijk worden ervaren.
3. Om de beschikbare milieuruimte te bepalen zijn verschillende milieuaspecten geanalyseerd. Vooral de ammoniakdepositie is van belang.
4. Vanuit het oogpunt van Natura 2000 is de uitbreiding van de veehouderij geanalyseerd (door middel van een passende beoordeling).
5. Ook is de vraag naar ruimte vanuit de veehouderij geanalyseerd. Deze vraag is echter moeilijk in te schatten. Voor intensieve veehouderij is het uitgangspunt dat er circa tien intensieve veehouderijen in het verwevingsgebied zijn, die willen uitbreiden naar een omvang van 1,5 ha en groter en dat twee bedrijven willen nieuw- of hervestigen in een LOG.

Alternatieven voor intensieve veehouderij
Uit de hierboven gemaakte analyse zijn kaders geformuleerd, waarbinnen drie alternatieven zijn opgesteld voor de ontwikkeling van de intensieve veehouderij. Om effecten van de minimale en maximale mogelijkheden van uitbreidingen te bepalen, zijn alternatieven geformuleerd, die variëren op de volgende punten:

Voor de LOG's
- Locatie
  - Hervestiging
  - Gespreide nieuwvestiging
  - Geclusterde nieuwvestiging
- Bouwblok
  - 1,5 ha
  - 3 ha
- Vloerlagen
  - 1 laag
  - 2 lagen

Voor het verwevingsgebied
- Bouwblok
  - 1,5 ha
  - 3 ha
- Vloerlagen
  - 1 laag
  - 2 lagen

De autonome ontwikkeling is als nulalternatief meegenomen. Dit is een verplichting, die voortkomt uit de Wet milieubeheer. Onderstaand is in de tabellen een compleet overzicht van de alternatieven opgenomen.

Tabel 0.1 Overzicht van alternatieven in de LOG's

Nr.	Alternatieven	Variant in lagen
0	Hervestiging tot 1,5 ha en nieuwvestiging op woondoeleinden bestemmingen tot 1,5 ha	2 lagen
1a.	Hervestiging tot 3 ha (excl. nieuwvestiging op woondoeleinden)	1 laag
1b.	Hervestiging tot 3 ha (excl. nieuwvestiging op woondoeleinden)	2 lagen
2a.	Zie 1, aangevuld met zoekgebied nieuwvestiging tot 3 ha, geclusterd	1 laag
2b.	Zie 1, aangevuld met zoekgebied nieuwvestiging tot 3 ha, geclusterd	2 lagen
3a.	Zie 1, aangevuld met zoekgebied nieuwvestiging tot 3 ha, verspreid	1 laag
3b.	Zie 1, aangevuld met zoekgebied nieuwvestiging tot 3 ha, verspreid	2 lagen

Tabel 0.2 Overzicht van alternatieven in het verwevingsgebied

Nr.	Alternatieven	Variant in lagen
0	Uitbreidingsbevoegdheid tot 1.5	2 lagen
Aa.	Uitbreidingsbevoegdheid tot 1.5 (zonder sterlocaties)	1 laag
Ba.	Uitbreidingsbevoegdheid tot 1.5 en sterlocaties (tot 3 ha)	1 laag
Bb.	Uitbreidingsbevoegdheid tot 1.5 en sterlocaties (tot 3 ha)	2 lagen

De uitbreiding van rundveehouderijen is meegenomen in de passende beoordeling, waarin gekeken is naar de effecten van de uitbreiding op Natura 2000-gebieden.

Milieueffecten alternatieven van intensieve veehouderij
De alternatieven zijn vervolgens beoordeeld op hun milieueffecten. Het volgende is geconcludeerd.

- Het belangrijkste effect is de mogelijke toename van de ammoniakdepositie op de Natura 2000-gebieden.
- Voor wat betreft de LOG's:
  - het alternatief hervestiging met één laag (1a) geeft relatief het minste effect op het milieu;
  - het alternatief geclusterde nieuwvestiging met twee lagen (2b) geeft relatief het grootste effect op het milieu;
  - de score voor de alternatieven verspreide nieuwvestiging met één laag en verspreide nieuwvestiging met twee lagen (3a en 3b) liggen tussen de scores voor alternatieven 1 en 2.
- Voor wat betreft het verwevingsgebied:
  - het alternatief met wijzigingsbevoegdheid tot 1,5 ha en één laag (Aa) geeft het kleinste negatieve effect en geeft zelfs positieve effecten op het milieu.
  - het alternatief met wijzigingsbevoegdheid tot 1,5 ha en waar mogelijk 3 ha, met twee lagen (Bb), heeft het grootste effect op het milieu.
  - het verschil in effecten tussen de varianten Ba (één laag) en Bb (twee lagen) bij alternatief B (wijzigingsbevoegdheid tot 1,5 ha en waar mogelijk 3 ha) is niet extreem groot.

Ontwikkeling van voorkeursalternatief
Er is vervolgens een voorkeursalternatief opgesteld voor de LOG's en een voorkeursalternatief voor het verwevingsgebied. Bij het opstellen van het voorkeursalternatief is gebruik gemaakt van de onderstaande punten.

- Discussies met de gemeente, provincie en andere belanghebbenden in de klankbordgroep in het parallelle traject van het opstellen van het Ontwikkelingsplan LOG's Wierden. Uit deze discussies is gebleken dat de landschappelijke en ruimtelijke kwaliteiten zeer belangrijk worden gevonden en dat aantasting van deze kwaliteiten door her- of nieuwvestiging van grote, dan wel veel intensieve veehouderijbedrijven negatief worden beoordeeld.
- De gemeente heeft bewust gekozen om de ontwikkelingsmogelijkheden van de agrarische sector ruimtelijk te sturen en te faciliteren.
- Uit de effectenbeoordeling, die gegeven is in hoofdstuk 6 van het plan-MER, is gebleken dat de effecten zich vooral richten op de aspecten landschappelijke en ruimtelijke kwaliteit, geur, fijnstof, ammoniakdepositie en infrastructuur.
- De discussie in de gemeenteraad en het gemeenteraadsbesluit van 20 januari 2009.

Het uiteindelijk opgestelde voorkeursalternatief is geen directe keuze van één van de drie eerder gepresenteerde alternatieven, maar doet recht aan de hierboven genoemde punten en de ingekomen reacties.

Voorkeursalternatief

Intensieve veehouderij in LOG's

- Er is gekozen voor een combinatie van hervestiging en beperkte mogelijkheden voor nieuwvestiging.
- Er zijn 18 agrarische bedrijven in de LOG's, die mogelijke hervestigingslocaties vormen. Daarnaast worden in totaal maximaal 2 locaties voor nieuwvestiging van intensieve veehouderijbedrijven in beide LOG's toegestaan.
- De landbouwontwikkelingsgebieden in Wierden zijn relatief klein van omvang. Het zijn in feite kleine gebieden met deels een grootschalige opbouw (jonge ontginningen). Door de beperkte omvang heeft het landschap onvoldoende draagkracht voor het creëren van een 'nieuw landschap', dat wordt gekenmerkt door een groot aantal grootschalige intensieve veehouderijen met moderne architectuur. Nieuwe bedrijven moeten passen in het landschap, hetgeen uit te drukken is in de schaal en de korrelgrootte van het gebied. Deze schaal en korrelgrootte worden bepaald door de volgende zaken:
  - de schaal (volumes/massa) en dichtheid van de bebouwing;
  - de schaal van het landschap (maat van de open ruimtes, dichtheid van beplantingselementen, dichtheid van wegen, kavelgroottes, kavelgrensbeplantingen).
- De bestemming 'Wonen' in de landbouwontwikkelingsgebieden kan niet worden gewijzigd in de bestemming agrarisch bouwblok ten behoeve van de realisatie van agrarische bouwblokken ten behoeve van intensieve veehouderij.
- Er wordt in het bestemmingsplan een wijzigingsbevoegdheid opgenomen voor uitbreiding van een bestaand agrarisch bouwblok voor intensieve veehouderij naar maximaal 2 ha. Indien een groter bouwblok is gewenst, dient een zwaardere procedure (herziening of nieuw partieel bestemmingsplan) te worden gevolgd.
- Afhankelijk van de milieuruimte moeten er reducerende maatregelen worden toegepast om voor verlening van de milieuvergunning in aanmerking te komen.
- De inpassing en de voorwaarden bij de wijzigingsbevoegdheden worden geregeld via bepalingen in het bestemmingsplan, de welstandsnota en het beeldkwaliteitsplan LOG's.
- Uitvoering van dit beleid kan plaatsvinden tot 2013. Daarna zal geëvalueerd worden of het nu ingezette beleid voldoet of dat bijsturing noodzakelijk is.
- Op grond van de Nb-wet mag in het bestemmingsplan alleen ontwikkelingsruimte worden toegestaan voor zover dit niet leidt tot strijdigheid met de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden het Wierdense Veld, de Sallandse Heuvelrug en de Borkeld. Nieuwvestiging en uitbreiding is derhalve mogelijk, mits getoetst is dat dit niet leidt tot een toename van de N-depositie op een voor stikstof gevoelig habitattype binnen een Natura 2000-gebied. Daarnaast is in de Wro opgenomen dat alleen ontwikkelingen mogen worden bestemd als redelijkerwijze kan worden verwacht dat deze voldoen aan vigerende wetten en regelgeving (waaronder Nb-wet). Dit betekent dat in het bestemmingsplan alleen ontwikkelingsruimte mag worden toegestaan indien uit een toetsing blijkt dat dit niet leidt tot strijdigheid met de instandhoudingdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden.
  Om beide wettelijke vereisten te borgen kiest de gemeente Wierden ervoor om de planologische ruimte voor bouwblokken voor intensieve veehouderij pas 'vrij te geven' via een wijzigingsbevoegdheid waarin de genoemde toetsing is verankerd.

Intensieve veehouderij in verwevingsgebied

- Intensieve veehouderijen kunnen uitbreiden tot maximaal 1,5 ha.
- Intensieve veehouderijen op aan te wijzen sterlocaties kunnen uitbreiden tot maximaal 2 ha, indien ze voldoen aan de voorwaarden die voor de sterlocaties gelden.
- Afhankelijk van de milieuruimte moeten er reducerende maatregelen worden toegepast om voor verlening van de milieuvergunning in aanmerking te komen.

- In principe is een uitbreiding van een bedrijf die niet leidt tot een toename van N-depositie toegestaan. De ontwikkeling mag echter het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden (zoals uitgewerkt in de toekomstige beheerplannen) niet in de weg staan.

Grondgebonden veehouderij in LOG's en verwevingsgebied

- Binnen de bestemming 'Agrarisch' en 'Agrarisch met waarden- Landschap' kan grondgebonden veehouderij via een wijzigingsbevoegdheid uitbreiden tot 2 ha. Binnen de bestemming 'Agrarisch met waarden- Natuur en landschap' bedraagt de maximale omvang van een grondgebonden veehouderij na wijziging 1,5 ha.
- Het wordt mogelijk bouwblokken met woondoeleinden om te zetten in agrarische bouwblokken (niet-IV)[1] onder voorwaarde dat deze bouwblokken voormalige agrarische bedrijven zijn.
- Het bestemmen van nieuwe agrarische bouwblokken op veldkavels is niet met een wijzigingsbevoegdheid mogelijk. Daarvoor is een herziening van het bestemmingsplan nodig.
- In principe is een uitbreiding van een bedrijf, die niet leidt tot een toename van N-depositie toegestaan. De ontwikkeling mag echter het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden (zoals uitgewerkt in de toekomstige beheerplannen) niet in de weg staan.

Milieueffecten Voorkeursalternatief

Intensieve veehouderij in LOG's

- De effecten van het voorkeursalternatief in de LOG's zijn vergelijkbaar met die van het alternatief 'hervestiging' en in beperkte mate 'verspreide nieuwvestiging' (er wordt namelijk een maximum van in totaal 2 bedrijven voor de LOG 's toegelaten en de toe te laten maximale oppervlakte van het bouwblok is 2 ha in plaats van 3 ha).
- Om de negatieve effecten op de aspecten cultuurhistorie en landschap te mitigeren worden in het bestemmingsplan, de welstandsnota en het beeldkwaliteitplan voorwaarden gesteld aan nieuwvestiging/uitbreiding en aan de landschappelijke inpassing ervan.

Intensieve veehouderij in verwevingsgebied

- De effecten van het voorkeursalternatief in het verwevingsgebied zijn vergelijkbaar met die van het alternatief met sterlocaties, maar dan met een maximale uitbreidingsbevoegdheid van de oppervlakte van het bouwblok van sterlocaties tot 2 ha in plaats van tot 3 ha.
- Om de negatieve effecten op de aspecten cultuurhistorie en landschap te mitigeren worden in het bestemmingsplan, de welstandsnota en het beeldkwaliteitplan voorwaarden gesteld aan uitbreiding en aan de landschappelijke inpassing ervan.

Grondgebonden veehouderij in LOG's en verwevingsgebied

- Het belangrijkste effect is de mogelijke toename van ammoniakdepositie op de Natura 2000 gebieden. In principe is een bedrijfsuitbreiding die niet leidt tot een toename van N-depositie toegestaan. De ontwikkeling mag echter het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden (zoals uitgewerkt in de toekomstige beheerplannen) niet in de weg staan (dit is dus breder dan alleen de ammoniak-/stikstofdiscussie).
- Om de negatieve effecten op de aspecten cultuurhistorie en landschap te mitigeren worden in het bestemmingsplan, de welstandsnota en het beeldkwaliteitplan voorwaarden gesteld aan uitbreiding en aan de landschappelijke inpassing ervan.

Leemten in kennis

De belangrijkste leemten in kennis zijn de volgende punten:

- Aangezien het hier gaat om de mogelijkheden tot vestigen, danwel uitbreiden, is er een leemte in kennis over de werkelijke gang van zaken in de toekomst (zowel 'in het terrein' als in de wet- en regelgeving). Het is daarom van belang bij concrete aanvragen de milieueffecten voor her- of nieuwvestiging te onderzoeken.

[1] In de praktijk komt dit nauwelijks voor en wordt dit in de toekomst niet verwacht.

- In de toekomst zal de mogelijke ammoniakdepositie van her- of nieuw te vestigen intensieve veehouderijen op Natura2000-gebieden moeten passen binnen de nog op te stellen beheerplannen voor die gebieden. Op dit moment zijn deze beheerplannen en dus een toetsingskader nog afwezig.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Het bestemmingplan 'Buitengebied 2009' van de gemeente Wierden is een actualisatie van het geldende bestemmingsplan. Bij de actualisatie wordt onder andere ingegaan op de regeling van de intensieve veehouderij conform de mogelijkheden die het Reconstructieplan Salland-Twente biedt[2].

De ontwikkelingen van 'Landbouw Ontwikkelingsgebieden', 'Sterlocaties' en 'Intensieve Veehouderijen, al dan niet met wijzigingsbevoegdheid', zijn m.e.r.-plichtige of m.e.r. - beoordelingsplichtige activiteiten. Zij overschrijden de drempelwaarden in overeenstemming met het Besluit m.e.r.[3], categorie C/D 14, kolom 3. Voor de vaststelling van (een herziening van) een bestemmingsplan voor activiteiten die de m.e.r.-drempelwaarde overschrijden, moet een m.e.r.-procedure voor plannen (Plan m.e.r.) worden doorlopen[4].

In en nabij het plangebied liggen gebieden die een conceptaanwijzing zijn van Natura 2000-gebieden (Wierdense Veld, Sallandse Heuvelrug en Borkeld) (Ministerie LNV, 2006). Er is daarom in het plan-m.e.r.-proces een 'voortoets' gedaan om te beoordelen of er mogelijk significante negatieve effecten plaatsvinden in de nabij gelegen Natura 2000-gebieden. De voortoets kan niet uitsluiten dat er significante negatieve effecten optreden op de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000 gebied bij vestiging of uitbreiding van intensieve veehouderij en rundveebedrijven in de LOG's en het verwevingsgebied. Dit komt omdat er mogelijk ammoniakdepositie toename kan plaatsvinden op Natura 2000 gebieden. Omdat negatieve effecten niet zijn uit te sluiten moet in het kader van dit plan-m.e.r. een passende beoordeling worden uitgevoerd voor de mogelijke uitbreidingen van intensieve veehouderij en rundveebedrijven.

Daarnaast zal in de nabije toekomst de waterwinning in Wierden verplaatst en vergroot worden naar 8 miljoen m^3 per jaar. Een besluit-MER van de wijziging en vergroting van de waterwinning is op dit moment in procedure. Deze zal in dit plan-MER niet beschreven worden, er zal echter wel naar verwezen worden (Tauw 2009).

Dit plan-MER richt zich vooral op veranderingen die betrekking hebben op rundveehouderij en intensieve veehouderijen. Andere planologische veranderingen die worden opgenomen in het nieuwe bestemmingsplan worden niet in het plan-MER beschouwd, omdat deze niet m.e.r-plichtig zijn.

1.2 Initiatiefnemer en bevoegd gezag

Het initiatief tot het opstellen van het bestemmingsplan is genomen door het college van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Wierden. Uit oogpunt van kwaliteitsborging is het scheiden van verantwoordelijkheden binnen één organisatie sterk gewenst.

---

[2] Het Reconstructieplan Salland-Twente is op 15 september 2004 vastgesteld. Een belangrijk onderdeel hiervan vormt de zonering voor de intensieve veehouderij. Het reconstructiegebied wordt opgedeeld in drie gebieden: het extensiveringsgebied waar de intensieve veehouderij wordt afgebouwd, het verwevingsgebied waar bestaande bedrijven beperkt mogen uitbreiden en het landbouwontwikkelingsgebied (LOG) waar bestaande en nieuwe bedrijven de kans krijgen om te groeien.

[3] gewijzigd Besluit m.e.r. 1994 (2006)

[4] zie voetnoot 2

Het bevoegd gezag in de procedure is de eindverantwoordelijke voor het plan m.e.r.-plichtige plan. Bij dit bestemmingsplan is dat de gemeenteraad van de gemeente Wierden.

1.3 De milieueffectrapportage

Doel van het instrument m.e.r. is om bij de besluitvorming over plannen en programma's het milieu een volwaardige plaats te geven met het oog op de bevordering van een duurzame ontwikkeling. M.e.r. is gekoppeld aan plannen die (uiteindelijk) kunnen leiden tot concrete projecten of activiteiten met mogelijk belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu. De inhoud van dit milieu effect rapport (MER) richt zich voornamelijk op het in beeld brengen van de te verwachten effecten die het gevolg kunnen zijn van de omvang en locatie van IV in de LOG's en de verwevingsgebieden.

Het MER is voorafgegaan door de openbare kennisgeving (5 december 2007) en een notitie Reikwijdte en Detailniveau, welke op 19 december 2007 naar de betrokken bestuursorganen en adviseurs (zie bijlage 1) is verstuurd. Hierop zijn verschillende opmerkingen gekomen en deze zijn verwerkt in dit plan-MER. Het advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage is weergegeven in bijlage 3. In de adviezen is vooral benadrukt dat de randvoorwaarden om een IV te vestigen danwel uit te breiden duidelijk moeten zijn. Effecten van fijn stof en effecten op het Natura 2000-gebied en landschappelijke kwaliteit moeten worden meegenomen in het plan-MER.

De m.e.r.-procedure is gekoppeld aan de procedure van het (ontwerp)bestemmingsplan. Het MER wordt samen met het ontwerpbestemmingsplan ter visie gelegd. Op dit MER en het ontwerp bestemmingsplan kunnen zienswijzen worden ingediend (procedure volgens Algemene Wet Bestuurrecht (Awb)). Het MER kan vervolgens getoetst worden door de Commissie voor de milieueffectrapportage. Deze toetsing is in dit geval niet verplicht, maar wel gewenst. Het bevoegde gezag (de Gemeenteraad) neemt vervolgens een besluit op basis van het MER, de inspraakreacties en overige adviezen. Daarna wordt het definitieve bestemmingsplan vastgesteld.

Na afronding van deze plan-m.e.r.-procedure ten behoeve van het bestemmingsplan kan er nog steeds sprake zijn van een besluit m.e.r. plicht voor nieuw- en hervestiging of uitbreiding van intensieve veehouderijbedrijven. Dit is afhankelijk van de omvang van de bedrijven. De besluitm.e.r. dient uitgevoerd te worden op individueel bedrijfsniveau in het kader van de vergunningverlening.

1.4 Formele plan-MER: leeswijzer

Op basis van artikel 7.10 van de Wet milieubeheer moet het MER tenminste het volgende bevatten.

- Een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd: dit is beschreven in hoofdstuk 1, Inleiding.
- Een beschrijving van de voorgenomen activiteit en de redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven inclusief de motivering van de keuze voor de alternatieven: dit is beschreven in hoofdstuk 2, Voorgenomen activiteit en hoofdstuk 4, Alternatieven voor intensieve veehouderij en hoofdstuk 8, Voorkeursalternatief intensieve veehouderij en rundveehouderij.
- Een overzicht van eerder vastgestelde plannen die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven: dit is beschreven in hoofdstuk 3, Genomen besluiten en beleidskader.
- Een beschrijving van de bestaande toestand en autonome ontwikkeling van het milieu: dit is beschreven in hoofdstuk 5, Huidige situatie en autonome ontwikkeling.
- Een beschrijving van de gevolgen voor het milieu die de voorgenomen activiteit en beschreven alternatieven kunnen hebben, dit is beschreven in hoofdstuk 6, Te verwachten milieueffecten en effectbeperkende maatregelen.
- Een beschrijving van de uitgevoerde passende beoordeling. Dit is opgenomen in hoofdstuk 7 'Passende beoordeling'.
- Een overzicht van de leemten door het ontbreken van de benodigde gegevens: dit is beschreven in hoofdstuk 9, Leemten in kennis en monitoring.

- Een samenvatting met voldoende inzicht in de beoordeling van het MER en de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven: deze gaat vooraf aan het eigenlijke MER onder de kop Samenvatting.

2 Doelstelling en voorgenomen activiteit

2.1 Doelstelling

Sinds de vaststelling van het bestemmingsplan 'Buitengebied 1985' zijn op verschillende beleidsterreinen grote veranderingen opgetreden. Deze veranderingen zijn aanleiding om te starten met een integrale herziening van het vigerende bestemmingsplan in het buitengebied. De belangrijkste redenen voor deze herziening zijn;

- een integratie van de momenteel vigerende plannen in één bestemmingsplan voor het gehele buitengebied;
- voor het gebied is het Reconstructieplan Salland-Twente (november 2004) vastgesteld. De doorvertaling van dit plan heeft gedeeltelijk plaatsgevonden via de partiële herziening intensieve veehouderij (27 mei 2008 vastgesteld door de gemeenteraad). De vertaling van het Reconstructieplan en een optimalere afstemming op de behoefte en mogelijkheden in de gemeente vindt plaats in dit bestemmingsplan;
- het huidige bestemmingsplan is op onderdelen niet meer afgestemd op de feitelijke situatie/behoefte;
- per 1 juli 2008 is de Wet ruimtelijke ordening in werking getreden. Deze geeft een verplichting tot het eens in de tien jaar herzien van bestemmingsplannen. Sinds de vaststelling van het bestemmingsplan 'Buitengebied 1985' en het artikel 30 WRO-herziening in 1993 is deze termijn ruimschoots verstreken.

Deze plan-m.e.r. richt zich op de milieukundige beoordeling van mogelijke activiteiten voor het bestemmingsplan buitengebied. In het bijzonder wordt ingegaan op de positie van de intensieve veehouderij (IV) in de landbouwontwikkelingsgebieden (LOG's) en het verwevingsgebied. Daarnaast wordt er een passende beoordeling uitgevoerd die zich richt op de intensieve veehouderij en de rundveehouderij.

Voor de ontwikkelingen van intensieve veehouderij zijn kaders geformuleerd in het Reconstructieplan Salland Twente 2004. Binnen deze kaders stelt het plan-MER zich de volgende doelstelling:
Het bepalen van milieueffecten van de MER plichtige activiteiten die het nieuwe bestemmingsplan kan bieden in het verwevingsgebied en de landbouwontwikkelingsgebieden.

2.2 Voorgenomen activiteit

De voorgenomen activiteit in dit plan-MER zal zich richten op het vaststellen van de kaders op de volgende aspecten:

- zoekgebieden voor nieuwvestiging van IV in LOG's;
- toegestane maximale omvang van IV in LOG's en het verwevingsgebied;
- toegestane maximale omvang van rundveehouderij in de LOG's en het verwevingsgebied.

3 Genomen besluiten en beleidskader

In dit hoofdstuk is het beleidskader beschreven dat van toepassing is voor het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied Gemeente Wierden. Allereerst wordt het regio gebonden beleid beschreven, waarna het aspect gebonden beleid wordt behandeld.

3.1 Regiogebonden beleid

Reconstructiewet 2002
In 2002 is de Reconstructiewet concentratiegebieden in werking getreden. Deze wet is in het leven geroepen vanwege de ruimtelijke problematiek in de concentratiegebieden intensieve veehouderij. Landbouw, overige bedrijvigheid, natuur en landschap, recreatie en wonen, zitten elkaar hier dikwijls in de weg. Economische functies worden beperkt in hun ontwikkelingsmogelijkheden, met alle nadelige gevolgen van dien voor de sociaaleconomische vitaliteit en leefbaarheid. Intensieve veehouderijbedrijven kunnen zich op hun huidige plek vaak niet meer ontwikkelen in verband met geur- en ammoniakwet- en regelgeving. De Reconstructiewet vraagt om in de concentratiegebieden een onderscheid te maken in een drietal zones:

- Landbouwontwikkelingsgebieden: ruimtelijk begrensde gedeeltes van een reconstructiegebied met het primaat landbouw, die geheel of gedeeltelijk voorzien in de mogelijkheid tot uitbreiding, hervestiging of nieuwvestiging van intensieve veehouderijen.
- Verwevingsgebieden: ruimtelijk begrensde gedeeltes van een reconstructiegebied gericht op verweving van landbouw, wonen en natuur, waar hervestiging of uitbreiding van de intensieve veehouderij mogelijk is mits de ruimtelijke kwaliteit of functies van de gebieden zich daar niet tegen verzetten.
- Extensiveringsgebieden: ruimtelijk begrensde gedeeltes van een reconstructiegebied met het primaat wonen of natuur, waar uitbreiding, hervestiging of nieuwvestiging van in ieder geval intensieve veehouderij onmogelijk is of in het kader van de reconstructie onmogelijk zal worden gemaakt.

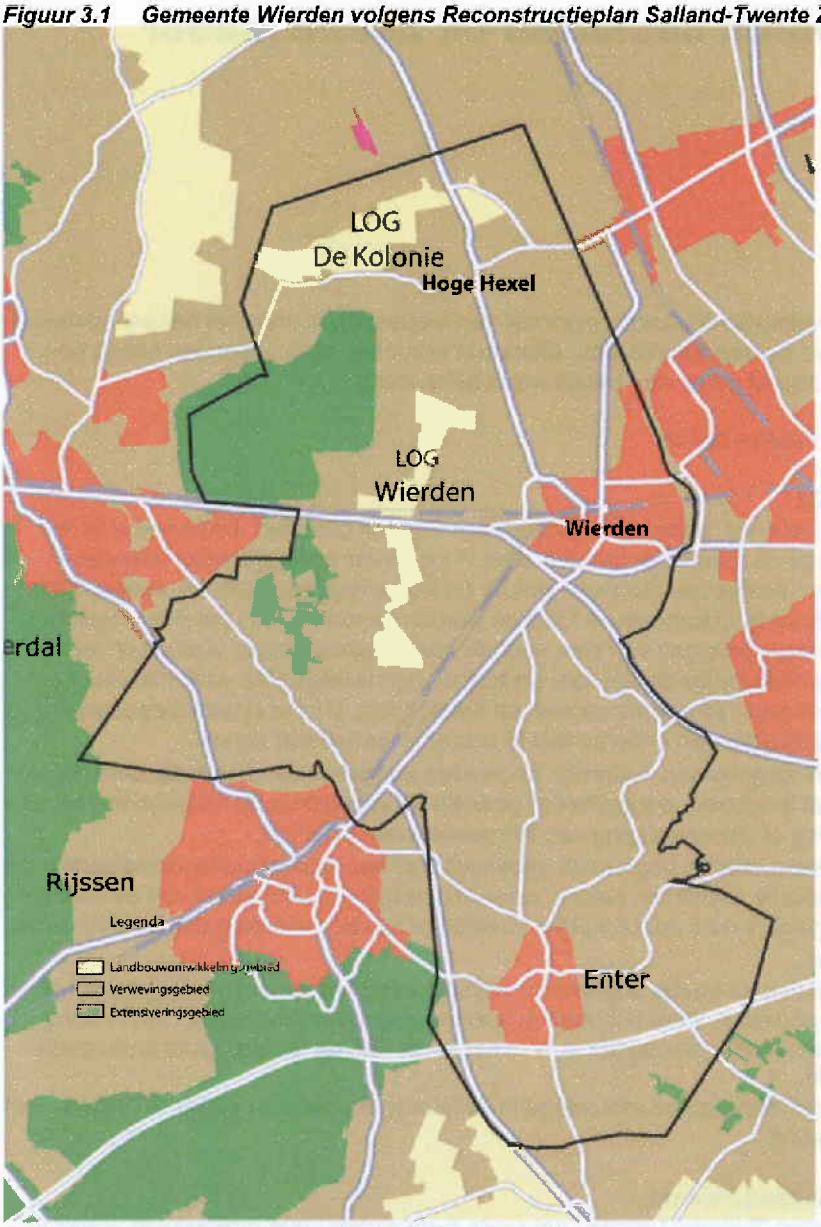
Voor Salland-Twente zijn deze zones vastgelegd in het Reconstructieplan 'Salland-Twente'. Het plan is in 2004 vastgesteld.

Reconstructieplan 'Salland-Twente'
Met het Reconstructieplan 'Salland-Twente', dat sinds 4 november 2004 formeel van kracht is geworden, wil de provincie Overijssel ruimte en ontwikkelingsmogelijkheden scheppen voor de landbouw, en tegelijk veel problemen op het gebied van milieu, natuur, landschap, water en leefbaarheid aanpakken.

Centraal voor Zuidwest-Twente staat het versterken van de economische vitaliteit van het gebied. Daarnaast moet de kwaliteit van landschap en natuur behouden worden en moet een gezond platteland samen gaan met een gezond sociaal klimaat waar mensen van alle leeftijden en afkomst kunnen wonen en werken.

Via het reconstructieplan is het reconstructiegebied voor het onderdeel intensieve veehouderij ingedeeld in drie zones. Een gedeelte in het centrum van de gemeente Wierden en het gebied ten noorden van Hoge Hexel zijn aangewezen als landbouwontwikkelingsgebied. De natuurgebieden het Wierdense Veld en het Notterveld liggen in extensiveringsgebied, het overige gedeelte van het Wierdense buitengebied ligt in verwevingsgebied. In figuur 3.1 worden de drie zones aangegeven.

Figuur 3.1 Gemeente Wierden volgens Reconstructieplan Salland-Twente Zonering (2004)

Bewerking van bron: Reconstructieplan Salland-Twente, 2004

In de drie zones zijn verschillende mogelijkheden voor intensieve veehouderijen. Deze zijn gegeven in tekstbox 3.1.

Tekstbox 3.1 Mogelijkheden voor IV in het kader van het Reconstructieplan 'Salland-Twente' 2004

Beleidsaspect of maatregel	Landbouwontwikkelingsgebied	Verwevingsgebied	Sterlocaties in verwevingsgebied	Extensiverings gebied
Verplaatsen intensieve veehouderijbedrijven	Nee	Nee	Nee	Ja
Toestaan nieuwvestiging IV	Ja (2,7)	Nee	N.v.t.	Nee
Toestaan hervestiging intensieve veehouderij op niet IV-bouwblok	Ja (7)	Nee (1)	N.v.t.	Nee
Toestaan hervestiging IV op IV-bouwblok	Ja (7)	Ja (3,7)	Ja (7)	Nee
Uitbreiden IV op IV-bouwblok	Ja (2,7)	Mogelijk, mits andere functies dit toestaan (2,4,7)	Ja (2,7)	Nee
Wijzigen omvang bouwblok	a. max. 3 ha. (2); b. > 3 ha. voor zover nodig voor een goede bedrijfsontwikkeling en na herziening van het bestemmingsplan	Max. 1,5 ha. (2,6)	a. max. 1,5 ha. (2,5); b. > 1,5 ha. voor zover nodig voor een goede bedrijfsontwikkeling en na herziening van het bestemmingsplan	N.v.t.
Beperken omvang bouwblok op basis van bebouwing intensieve veehouderij (met evt. kleine uitbreiding i.v.m. milieu of dierwelzijn)	Nee	Nee	Nee	Ja
Inrichten (samenwerkings) clusters IV	Ja (2,7)	Nee	Eventueel in voorkomende situaties (2,7)	Nee
Tegengaan nieuwe hinderende activiteiten voor intensieve veehouderij	Ja	Nee	Ja	Nee

Bron: Tabel 1.6 Beleid reconstructiezonering voor IV, Reconstructieplan Salland-Twente, 2004

Toelichting

(1) In het verwevingsgebied mag geen hervestiging van intensieve veehouderij op een niet-intensieve veehouderij bouwblok plaatsvinden, maar in bijzondere gevallen is hierop een uitzondering mogelijk. Het gaat dan bijvoorbeeld om situaties waarbij onder de gegeven omstandigheden hervestiging kan bijdragen aan clustervorming nabij al gevestigde intensieve veehouderijen.

(2) Bij uitbreiding van intensieve veehouderijen en zeker bij vergroting van het bouwblok en bij sterlocaties worden hoge eisen gesteld aan vormgeving en landschappelijk inpassing. Gemeenten ontwikkelen daarvoor een passend toetsingkader dat wordt gehanteerd bij een aanvraag om bouwvergunning.

(3) Bezien moet worden of er wellicht meer geschikte alternatieven zijn.

(4) Mogelijk, mits andere functies dit toestaan. Dat betekent dat er recht op uitbreiding (conform bestaand bouwblok) bestaat, maar dat de afweging moet plaatsvinden met de gelijkwaardige belangen en ontwikkelingen van andere functies in relatie tot de reconstructiedoelen. Daarbij moet bezien worden of voortzetting en uitbreiding van het bedrijf niet beter elders kan plaatsvinden (met behulp van eventuele inzet van stimuleringsinstrumenten).

(5) Waar het gaat om een pluimveebedrijf is ontwikkeling tot maximaal 1,5 ha plus 20% toegestaan.

(6) Het bestaande gemeentelijke beleid ten aanzien van de bouwblokgrootte blijft gehandhaafd.

(7) Voor nieuwvestigingen en uitbreidingen van intensieve veehouderijen en bij sterlocaties zullen wij in overleg met de gemeenten nagaan of bij vergunningverlening vergaande emissietechnieken kunnen worden gevraagd.

Hierin hebben sterlocaties een rol om bedrijven met intensieve veehouderij meer zekerheid te geven voor een duurzame ontwikkeling. Sterlocaties moeten aan een aantal voorwaarden voldoen voordat deze gegund kunnen worden. Deze zijn gegeven in bijlage 2.

Streekplan 2000+

In het Streekplan Overijssel 2000+ zijn de hoofdlijnen van het provinciaal ruimtelijk beleid verwoord. Hoofddoel van het ruimtelijk beleid van de provincie Overijssel voor de groene ruimte is het vinden van evenwicht tussen het bieden van ontwikkelingsruimte voor economische functies zoals landbouw en recreatie en het koesteren en ontwikkelen van de natuur en het cultuurlandschap in Overijssel. Het ruimtelijk beleid voor de groene ruimte van Overijssel is in het Streekplan uitgewerkt in drie, elkaar aanvullende sporen.

a Zonering

Door de provincie Overijssel is het landelijk gebied gezoneerd. De volgende zones worden onderscheiden.

Zone 1 Landbouw

Dit zijn de voor landbouw goed ingerichte, relatief grootschalige gebieden, deels met karakteristieke openheid. Hoofdkoers voor dit gebied is ontwikkeling van de landbouw.

Zone 2 Landbouw en cultuurlandschap

In zone 2 liggen landbouwgebieden met waarden van landschap en cultureel erfgoed (beplantingselementen, waardevol open, grootschalig landschap al dan niet met weidevogels, kleinschalig reliëf, essen, karakteristieke bebouwing, archeologisch belangrijke gebieden). De hoofdkoers voor deze gebieden is de ontwikkeling van landbouw met behoud en ontwikkeling van landschap, cultureel erfgoed en recreatie.

Zone 3 Natuur, landschap, cultureel erfgoed, landbouw

Dit zijn sterk verweven gebieden met waarden van cultureel erfgoed, landgoederen, kleinere bestaande natuur- en bosgebieden, gebieden met potenties voor de ontwikkeling van nieuwe natuur (natuurontwikkelingsgebieden) en kleinschalige landbouw. De hoofdkoers voor deze gebieden is het behoud en de ontwikkeling van natuur, bos en landschap, het behoud van cultureel erfgoed en recreatief medegebruik.

Zone 4 Natuur
In zone 4 liggen de grotere bestaande natuur- en bosgebieden en rietvelden. Incidenteel is er sprake van agrarisch en recreatief grondgebruik. De hoofdkoers voor deze gebieden is behoud en ontwikkeling van natuur.

Daarnaast is aangegeven dat het buitengebied van de gemeente Wierden deels begrensd is als Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (PEHS) en ganzengebied. De grotere gebieden, zoals het Wierdense Veld en Notterveld, vallen binnen de begrenzing van de PEHS. Verder zijn bestaande bossen aangewezen als bestaande natuur. Nieuwe natuur is voorzien langs de Beneden Regge en Eksosche Aa. De doelstelling bestaat hier globaal uit hooilanden met een botanische waarde.

De landbouwgronden ten oosten van het natuurgebied Wierdense veld zijn in het streekplan aangewezen als ganzengebied en/of gebied voor andere wintergasten.

De zonering is het resultaat van een afweging op hoofdlijnen van de aanwezige kwaliteiten en belangen. In de afweging zijn de functies/aspecten landbouw, natuur, bos, landschap, recreatie en toerisme, cultureel erfgoed en water en milieu betrokken. Elk van de vier zones kent zijn eigen samenhangende ontwikkelingsmogelijkheden, die vooral bepaald zijn door een heldere keuze voor de kwaliteiten en belangen die in de betreffende zone prioriteit moeten krijgen. De provincie schrijft in haar streekplan dat de gemeenten de regionale schaal van de functiekaart in het bestemmingsplan Buitengebied moeten detailleren tot het lokale schaalniveau.

b Thematische beleidsbeschrijving
De thematische beleidsbeschrijving omvat een nadere uitwerking van het ontwikkelingsperspectief voor de bij de zonering betrokken belangrijke functies zoals land- en tuinbouw, natuur, recreatie en toerisme et cetera. Ook komt een aantal specifieke beleidsonderwerpen aan bod (plattelandsontwikkeling, vrijkomende agrarische bedrijfsbebouwing enzovoort). Het accent bij de thematische beleidsbeschrijving ligt echter op het (doen) ontwikkelen van nieuwe plannen en projecten die bijdragen aan de realisering van de voor de groene ruimte geformuleerde beleidsdoelstellingen. In hoofdstuk 4 zijn de beleidsuitgangspunten van de gemeente Wierden geformuleerd. Deze zijn mede gebaseerd op de thematische beleidsbeschrijving uit het streekplan.

c Beleidsmatige gebiedsbeschrijving
Voor acht deelgebieden is op regionale schaal een uitwerking van het generiek ruimtelijk beleid opgesteld. Richtinggevend voor de groene ruimte in West-Twente is het bieden van ontwikkelingsruimte aan economische functies, met name de landbouw. Tevens zal het economisch belang van recreatie toenemen.

Ontwerp Omgevingsvisie Overijssel, 2008
De provincie Overijssel voegt het streekplan, verkeer- en vervoerplan, waterhuishoudingsplan en milieubeleidsplan samen tot één Omgevingsvisie. Dit is echter nog in de ontwerpfase, maar wordt hier toch beschreven in relatie tot veehouderij.

In de Ontwerp-Omgevingsvisie van de provincie Overijssel is ruim aandacht geschonken aan veehouderij (intensieve veehouderij en melkveehouderij). In het onderdeel 'Schaalvergroting en verbreding in de landbouw' wordt ingegaan op de veehouderij in het reconstructiegebied Salland-Twente en wordt de systematiek belicht van het aanwijzen en gebruiken van landbouwontwikkelingsgebieden (LOG's) en verwevingsgebieden.

Ruimtelijke kwaliteit
Nieuwe initiatieven voor melkveehouderij en intensieve veehouderij worden ingepast met aandacht voor de ruimtelijke kwaliteit van het landschap (van 'sturen op kwantiteit' naar 'sturen op kwaliteit'). Vanuit het oogpunt van het provinciaal generiek instrumentarium van zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik acht de provincie het van belang om binnen het Reconstructiegebied *als geheel* het principe van 'saldering' toe te passen, dus ook voor de Landbouw Ontwikkelingsgebieden (hiermee wordt dus afgeweken van het Reconstructieplan).

Natura 2000
Het natuurbeleid voor de bescherming van de Natura 2000-gebieden is sterk van invloed op de ontwikkelingsmogelijkheden van de landbouw rond deze gebieden. Algemeen uitgangspunt is dat de bedrijfsontwikkeling in de landbouw geen negatieve invloed mag hebben op de Natura 2000-gebieden. Een belangrijk knelpunt is de ammoniakdepositie afkomstig van de veehouderij. Het beleid voor de Natura 2000-gebieden is nog in ontwikkeling. De provincie Overijssel is bereid via de beheerplannen een evenredig deel van de vereiste reductie aan ammoniakdepositie op zich te nemen, mits het Rijk hetzelfde doet ten aanzien van het deel van nationale oorsprong. Hiertoe zet de provincie in op:

- integrale ontwikkeling van deze gebieden met oog voor belangen van natuur en landbouw;
- goede ruimtelijke inpassing van Natura 2000-gebieden door een goede ontwikkeling van het omliggende agrarisch cultuurlandschap;
- het faciliteren van de ontwikkeling van natuur- en landschapsgerichte landbouwbedrijven in deze gebieden;
- het uitplaatsen van landbouwbedrijven vanuit deze gebieden om hiervoor ruimte te maken, kan onderdeel zijn van de provinciale aanpak.

Ontwikkelingsplan LOG's Wierden, 2008
In het Reconstructieplan Salland-Twente (2004) zijn ongeveer 30 landbouwontwikkelingsgebieden (LOG's) aangewezen. Twee daarvan bevinden zich in de gemeente Wierden: *LOG De Kolonie* en *LOG Wierden*. Via het Ontwikkelingsplan LOG's Wierden wil de gemeente sturing geven aan de ontwikkeling van de LOG's. Het ontwikkelingsplan wordt uiteindelijk juridisch-planologisch vastgelegd in het bestemmingsplan Buitengebied. Naast het bestemmingsplan Buitengebied wordt het ontwikkelingsplan ook vastgelegd in overig gemeentelijk beleid, zoals bijvoorbeeld het Welstandsbeleid en het Landschapsontwikkelingsplan.

Het ontwikkelingsplan is bedoeld om aan te geven hoe met intensieve veehouderij in de landbouwontwikkelingsgebieden moet worden omgegaan. De basis van het plan is een uitgebreide analyse van de vraag naar ruimte voor de intensieve veehouderij en van het aanbod van ruimte vanuit andere gebruiksfuncties. Verder is gekeken naar de wettelijke kaders (zoals de Reconstructiewet, milieuwetgeving, enz.). Zo moet bij uitbreiding, her- of nieuwvestiging van intensieve veehouderijen bijvoorbeeld getoetst worden aan regelgeving op het gebied van geur, ammoniak en fijn stof. Daarnaast is bij de visie ook zoveel mogelijk rekening gehouden met de wensen van belanghebbenden. Inloopavonden en klankgroepbijeenkomsten zijn een belangrijk onderdeel geweest van de vorming van het plan.

Nieuw- en hervestiging van intensieve veehouderijen passend in het bestaande landschap
De visie voor ontwikkeling van de landbouwontwikkelingsgebieden is erop gericht om ruimte te bieden voor intensieve veehouderij: nieuw- en hervestiging van intensieve veehouderijen. Hierbij moeten de landschappelijke kwaliteiten van het huidige landschap behouden worden.

Bij de vestiging van intensieve veehouderijen in de LOG's wordt gekeken naar twee zaken.

1. *De schaal en de dichtheid van de (bestaande) bebouwing.* Dit wordt bepaald door de hoeveelheid van de bebouwing in het gebied (hoeveel gebouwen staan er bij elkaar) en de grootte (volume/massa) van zowel de bestaande als nieuwe bebouwing in het gebied waar de intensieve veehouderij moet komen.
2. *De schaal (ook wel 'korrelgrootte') van het landschap.* Dit wordt bepaald door bijvoorbeeld de maat van de open ruimtes in het gebied, de dichtheid van de beplanting en wegen en kavelgroottes.

Beperkte vestiging voor intensieve veehouderijen in de LOG's
Rekening houden met het bestaande landschap betekent dat ook rekening moet worden gehouden met de omvang van de landbouwontwikkelingsgebieden in de gemeente. Beide gebieden hebben een beperkte omvang.

Daarom is dit plan gesteld dat er de mogelijkheid is in totaal (verdeeld over de twee LOG's) maximaal vijf locaties / bouwblokken voor nieuwvestiging van intensieve veehouderijen toe te staan, met een maximum van drie per landbouwontwikkelingsgebied.

Ten aanzien van de omvang van de bedrijven worden in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied de ruimtelijke aspecten juridisch-planologisch vastgelegd. Naast het aantal nieuwe bouwblokken wordt de bouwblok*grootte* beperkt tot maximaal 2 hectare en de bouw*hoogte* gemaximaliseerd op 10 meter (met een vrijstellingsmogelijkheid tot 12 meter). Indien een groter bouwblok gewenst is, dient een afzonderlijke procedure (wijziging bestemmingsplan of projectbesluit) te worden uitgevoerd.

In LOG's geen medewerking aan ontwikkelingen die intensieve veehouderij beperken
Uitgangspunt is dat er in de landbouwontwikkelingsgebieden geen medewerking wordt verleend aan ontwikkelingen die de intensieve veehouderij in deze gebieden beperken. Te denken valt aan nieuwe (verspreide) woningen en recreatieontwikkelingen die de ontwikkeling van de intensieve veehouderij in de weg staan.

Evaluatie na 5 jaar
Het is mogelijk dat er de komende jaren ontwikkelingen plaatsvinden, waarmee in het ontwikkelingsplan geen rekening is gehouden. Daarom wordt het ontwikkelingsplan na vijf jaar geëvalueerd (Dit is ongeveer gelijktijdig met de evaluatie van het Reconstructieplan Salland-Twente). Bij de evaluatie wordt gekeken of het plan nog voldoet aan de ambities, de ontwikkeling van de intensieve veehouderij en het behoud van de ruimtelijke kwaliteit van de gebieden.

Raadsbesluit ten behoeve van IV in LOG's gemeente Wierden, 2009
In het raadbesluit van 20 januari 2009 is vastgelegd dat er in de LOG's in totaal maximaal 2 intensieve veehouderijen mogen vestigen.

Landinrichtingsplan Rijssen
Het Landinrichtingsplan Rijssen bevat maatregelen die verbeteringen van het landelijk gebied tussen Rijssen, Holten, Nijverdal en Wierden beogen. Het hoofddoel van het plan is het landelijk gebied mooier en vitaler maken. Dit betekent een gezonde landbouw, een betere natuur, meer recreatie, een mooi landschap, verkeersveilige situaties en een schoon milieu. De volgende maatregelen die hieraan een bijdrage kunnen leveren, zijn in het plan opgenomen:

- verbetering van de inrichting van het landbouwgebied; dit betreft vooral de verbetering van de verkaveling van de landbouwbedrijven; boerderijverplaatsingen/-uitplaatsingen kunnen hieraan een bijdrage leveren;
- de realisering van natuurontwikkelings- en reservaatsgebieden;
- de aanleg van ecologische verbindingszones en vermindering van aanwezige barrières voor de natuur;
- een verbetering van de waterbeheersing voor landbouw en natuur. Niet alleen wat betreft de peilen en grondwaterstanden, maar ook verbetering van de waterkwaliteit;
- plaatselijk verminderen van verontreinigingen van de bodem;
- verbetering van de kwaliteit van het landschap door een verbetering van de herkenbaarheid van de verschillende landschapstypen;
- aanleg van fiets-, wandel- en ruiterpaden om de recreatieve mogelijkheden te vergroten en de kwaliteit van de aanwezige paden te verhogen;
- verminderen van verkeersonveilige situaties.

Ontwerp uitwerkingsplan Enter
Dit plan is een uitwerking van het Reconstructieplan Salland Twente. Hierin zijn verschillende aspecten uitgewerkt:

- maatregelen voor vermindering van verdroging van de natuur (beken, waterlopen en waterberging);
- versterking van de economische basis van de landbouw (verkaveling en uitplaatsing);
- duidelijke invulling van groene, blauwe en gele diensten en maatwerk;
- verbering van landschappelijk kwaliteit;
- uitbreiding van natuur;
- verbetering van recreatieve kwaliteit en leefbaarheid (agrarische gebouwen kunnen onder bepaalde randvoorwaarden worden gebruikt voor wooneenheden).

Landschapsontwikkelingsplan gemeente Wierden
De gemeente Wierden voert een actief landschapsbeleid, dat is geformuleerd in het Landschapsbeleidsplan (LBP). De gemeente heeft gekozen om het LBP te actualiseren en een ontwikkelingsgericht Landschapsontwikkelingsplan (LOP) op te stellen. Doelen van het opstellen van het LOP zijn om een duidelijke visie te ontwikkelen op het veranderende landschap en op de organisatie van de landschapszorg en toetsing van kapaanvragen en subsidieaanvragen. Het planproces is uitgevoerd en begeleid door projectgroep, klankbordgroep en stuurgroep.

Doelstellingen, probleemstelling en opgaven
Men name in het kleinschalige oude cultuurlandschap ligt een spanningsveld tussen behoud van het kleinschalige landschap enerzijds, en schaalvergroting van de landbouw en de ruimteclaims die op het gebied liggen (natuur, uitbreiding kernen, etc.) anderzijds. De probleemstelling voor de landschapsvisie luidt als volgt: '*Hoe kunnen we sturing geven aan, en een landschappelijk kader bieden voor nieuwe ontwikkelingen in het buitengebied van de gemeente Wierden, op een zodanige wijze dat de landschappelijke kwaliteiten behouden blijven en versterkt worden?*'

De algemene doelstellingen voor het LOP zijn:
- behouden en versterken van de landschappelijke (kern)kwaliteiten van het gebied,
- behouden en versterken diversiteit en herkenbaarheid van de verschillende landschappen,
- een ontwikkelingsgerichte benadering.

Deelgebieden
De gemeente Wierden is nader onder te verdelen in 13 verschillende deelgebieden, die onderling een sterke samenhang hebben, maar die tegelijkertijd ruimtelijk, functioneel en qua ontwikkelingen en beleid van elkaar verschillen. Per deelgebied zijn de eigen kenmerken, kwaliteiten, ontwikkelingen, kansen en bedreigingen uiteengezet. Daarnaast zijn de verschillende specifieke opgaven voor de deelgebieden bepaald.

Visie
De visie geeft onder andere antwoord op de vragen: wat willen we landschappelijk gezien, waar ligt het en hoe ziet het eruit? Met een ontwikkelingsgerichte benaderingswijze wordt ruimte geboden aan kansen en initiatieven. Ten behoeve van de visieontwikkeling zijn twee scenario's ontwikkeld. Beide scenario's zijn gestoeld op de veranderende rol van de landbouw en de toename van nieuwe ontwikkelingen in het buitengebied.

Visie op hoofdlijnen
De landschapsontwikkelingsvisie is gericht op:
- behouden en versterken van de herkenbaarheid en diversiteit aan landschappen en landschapstypen;
- behouden en versterken van de (kern)kwaliteiten van het gebied (zoals onder andere het kenmerkende macro- en microreliëf, de kleinschalige variatie en het natuurlijke watersysteem);
- het bieden van ruimte aan nieuwe ontwikkelingen, binnen een landschappelijk kader (ontwikkelingsgerichte benadering).

1. De oude cultuurlandschappen

De visie is op hoofdlijnen gericht op behoud en herstel van de kwaliteiten van het oude cultuurlandschap, zoals het kleinschalige karakter, de ruimtelijke en ecologische variatie, de verschillende kleine landschapselementen en de historische structuren, patronen en erven. Belangrijk is dat zorgvuldige aandacht wordt besteed aan de positionering, schaal en architectuur bij uitbreiding en nieuwbouw van woningen en schuren. Een gebiedseigen invulling (maatwerk) van de bebouwing en landschappelijke inpassing (compensatie) zijn vereisten.

2. De jongere ontginningen
De visie is op hoofdlijnen gericht op behoud van de grote schaal, het rationele karakter en de openheid van de gebieden. De uitdaging ligt in het combineren van landbouwkundige ontwikkelingen met landschappelijke ambities. Voor het beheer en in stand houden van de openheid vervult de grondgebonden landbouw een belangrijke rol. Meer aandacht voor de inpassing van de schaalvergrotende landbouw is echter wel gewenst, met name in de landbouwontwikkelingsgebieden.

3. Het systeem van de Regge (met beekdalen en vlakten)
Landschappelijk gezien is een halfopen landschap met een natuurlijk karakter wenselijk, bestaande uit extensieve hooi- en weilanden. Ook wordt gestreefd naar landschappelijke versterking van de beekdalranden langs de Midden Regge en Eksosche Aa met beekdalrandbeplantingen.

4. Het natuurreservaat Wierdensche veld
Het natuurreservaat (Natura 2000-gebied) valt buiten het landschapsontwikkelingsplan. Het streven is hier in hoofdlijnen gericht op het behouden van de aanwezige natuurwaarden.

5. De stuwwallen
Op de stuwwal van Hoge Hexel is de landschappelijke ambitie vooral gericht op behoud en ontwikkeling van bossen en parken en versterking van het historische karakter van het gebied. Bij de stuwwal rond Enter is het landschappelijk streven vooral gericht op versterking van het contrast tussen de open essen en de kleinschalige meer besloten randen.

Visie op deelgebieden
Per deelgebied zijn de opgaven vertaald naar een concrete visie.

Welstandsnota
Eén van de instrumenten die het gemeentebestuur heeft om een actief beleid te voeren om de kwaliteit van de leefomgeving te bevorderen, is het welstandstoezicht. Het welstandstoezicht gebeurt op basis van het door de gemeenteraad vastgestelde beleid. Via haar welstandsnota wil de gemeente de ruimtelijke kwaliteit van de dagelijkse leefomgeving duurzaam bevorderen. Hiervoor zijn verschillende criteria ontwikkeld die bij de welstandsbeoordeling van een bouwplan een rol spelen.

Het welstandsbeleid van de gemeente Wierden is opgesteld vanuit de overtuiging dat de lokale overheid het belang van een aantrekkelijke gebouwde omgeving dient te behartigen. Door het opstellen van een welstandsbeleid kan de gemeente in alle openheid een effectief en inzichtelijk welstandstoezicht inrichten. Het welstandsbeleid in de gemeente Wierden kent algemene en gebiedsgerichte welstandscriteria. In het buitengebied worden de deelgebieden 'Heuvels', 'Heuvelranden', 'De Kolonie', 'Heideontginningen', 'Koppen en beken', 'Recreatiegebieden' en 'Sportparken' onderscheiden. Het welstandsbeleid voor het buitengebied richt zich op het creëren van samenhang en continuïteit tussen de bebouwing en het omliggende landschap. Voor de verschillende deelgebieden gelden afzonderlijke welstandscriteria die in de welstandsnota worden beschreven.

Geluidsbeleidsplan
De gemeente Wierden is op dit moment bezig een geluidsbeleidsplan op te stellen. Dit zal inhouden dat gebiedsgericht geluidbeleid wordt opgesteld. Voor vergunningverlening in het kader van de Wet Milieubeheer zal worden aangesloten bij de normen, zoals ook vastgelegd in het Besluit Landbouw (30-40-45 dB(A)). Het beleidsplan zal worden vastgesteld in de loop van 2008.

3.2 Aspectengebonden beleid

Wet ammoniak en veehouderij (Wav)
Op 8 mei 2002 is de Wet ammoniak en veehouderij (Wav) in werking getreden en op 1 mei 2007 is de wet gewijzigd. De Wav vormt een onderdeel van de nieuwe ammoniakregelgeving voor dierenverblijven van veehouderijen.
Deze nieuwe regelgeving kent een emissiegerichte benadering voor heel Nederland met daarnaast aanvullend beleid ter bescherming van de kwetsbare gebieden. De emissiegerichte benadering zal gestalte krijgen in het Besluit huisvesting ammoniakemissie veehouderij. De Wav heeft tot doel kwetsbare gebieden extra te beschermen.

Alleen de voor verzuring gevoelige gebieden, of delen daarvan, die zijn gelegen in de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (PEHS) kunnen als zeer kwetsbaar gebied worden aangewezen. In ieder geval moeten die voor verzuring gevoelige gebieden als zeer kwetsbaar gebied worden aangewezen als het gebied betrekking heeft op delen van beschermde natuurmonumenten of Vogel- of Habitatrichtlijngebieden.
Als de aanwijzing betrekking heeft op andere gebieden, hebben Provinciale Staten een zekere beleidsvrijheid. De aanwijzing van de andere gebieden gebeurt aan de hand van een aantal in de wet genoemde afwegingaspecten en voorwaarden. Deze afwegingsaspecten zijn in beginsel gelijkwaardig. Het gaat om een integrale afweging van alle aspecten, waarbij op basis van de scores voor de verschillende aspecten zal worden beoordeeld of een voor verzuring gevoelig gebied als zeer kwetsbaar moet worden aangewezen. Deze aspecten zijn:
a de gevoeligheid voor de effecten van ammoniak;
b de aanwezige natuurwaarden;
c de ecologische samenhang;
d de grootte van het voor verzuring gevoelige gebied;
e de gevolgen van de aanwijzing voor bestaande veehouderijen.

Veehouderijen waarvan de dierenverblijven geheel of gedeeltelijk in een kwetsbaar gebied of op minder dan 250 meter van een kwetsbaar gebied liggen, worden door de Wav beperkt in hun uitbreidingsmogelijkheden. Voor veehouderijen waarvan alle dierenverblijven in zijn geheel op meer dan 250 meter van kwetsbaar gebied liggen, gelden nauwelijks beperkingen. Wel moeten van die bedrijven de stallen mogelijk emissiearm uitgevoerd worden en moeten nieuwvestigingen of uitbreidingen met kippen of varkens in bepaalde gevallen aan de IPPC-richtlijn getoetst worden. De mogelijkheden voor bedrijven in kwetsbaar gebied of in een zone van 250 meter er omheen, om een vergunning te krijgen, zijn onder meer afhankelijk van de soort vergunning die gevraagd wordt (oprichten of veranderen), de diercategorie die gehouden wordt en de wijze waarop de dieren gehuisvest worden. Buiten de 250 meter zone geldt bij overschrijding van de drempelwaarden van het aantal dieren de IPPC-richtlijn.

Provinciale Staten van Overijssel hebben op 14 november 2007, kenmerk PS/2007/742 de zeer kwetsbare gebieden aangewezen op grond van de Wet Ammoniak en veehouderij (Wav). Tegelijk met de aanwijzing van de zeer kwetsbare gebieden hebben Provinciale Staten besloten tot wijziging van de reconstructiezoneringskaart en bijlage 4 van het reconstructieplan. Provinciale Staten hebben hun besluit van 14 november 2007 ter goedkeuring aan de ministers van Landbouw, natuur en voedselkwaliteit (LNV) en Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en milieubeheer (VROM) gestuurd. De ministers van LNV en VROM hebben beide besluiten op 25 januari 2008 goedgekeurd. Met de publicatie in het Provinciaal Blad nr. 17 van 26 februari 2008 gelden zij met ingang van 27 februari 2008.

Natuurbeschermingswet (Natura 2000-gebieden)
Op 1 oktober 2005 is de nieuwe Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. Deze wet heeft als doel het beschermen en in stand houden van bijzondere gebieden (Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten) in Nederland. De Natura 2000-gebieden bestaan uit de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden. De Vogelrichtlijngebieden zijn aangewezen voor de bescherming van bepaalde vogelsoorten (kwalificerende soorten). Kwalificerende soorten zijn soorten waarvan geregeld meer dan 1% van de biogeografische populatie in het gebied verblijft of waarvoor het gebied tot de vijf belangrijkste gebieden in Nederland behoort.

De Habitatrichtlijngebieden zijn aangemeld voor het beschermen van habitattypen (natuurtypen) waarvoor Europa op wereldschaal een bijzondere verantwoordelijkheid draagt. Samen vormen deze gebieden het Europese Natura 2000-netwerk.

Voor de Natura 2000-gebieden zijn instandhoudingsdoelstellingen in voorbereiding. Hierin staat omschreven wat de doelen zijn met betrekking tot de oppervlakte en de kwaliteit van de habitattypen. Voor sommige doelen betreft dat behoud van oppervlakte en kwaliteit. Maar ook uitbreiding van oppervlakte en verbetering van kwaliteit of een combinatie daarvan zijn mogelijkheden. Nieuwe ontwikkelingen mogen geen significant negatief effect hebben op de instandhoudingsdoelstellingen van de habitattypen en soorten en in het plan-MER moet deze getoetst worden aan de Natuurbeschermingswet. Omdat de nieuwe ontwikkelingen buiten de Natura 2000-begrenzing zijn gelegen, speelt met name externe werking in de vorm van verzuring en vermesting (kwaliteitsafname habitattype) als gevolg van een eventuele toename van ammoniakdepositie op de verzuringgevoelige gebieden Wierdense Veld, Sallandse Heuvelrug en Borkeld een belangrijke rol in de toetsing. Daarnaast is ook verdroging een belangrijk aspect dat voor de Natura 2000-gebieden van grote invloed kan zijn.

In figuur 4.5, 4.6 en 4.7 worden de concept aangewezen Natura 2000-gebieden Wierdense Veld, Borkeld en Sallandse Heuvelrug aangegeven.

Het toetsingskader van de Natuurbeschermingswet is opgenomen in bijlage 9. Indien op basis van een voortoets significante negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen niet uitgesloten kunnen worden, is een passende beoordeling noodzakelijk.

De Natuurbeschermingswet 1998 is aangepast. De wijziging heeft betrekking op het zogenoemde 'bestaand gebruik' en is op 1 februari 2009 ingegaan. Onder 'bestaand gebruik' vallen activiteiten in en om beschermde Natura 2000-gebieden die al plaatshadden voordat een gebied als beschermd gebied is aangewezen. De wijziging is met name van belang voor provincies (als bevoegd gezag) en voor burgers en bedrijven met bestaand gebruik. Zie tekstblok hieronder voor de gevolgen van deze verandering

Tekstbox 3.2 Verandering van Natuurbeschermingswet 2009

Beheerplan

Als een gebied wordt aangemeld als Natura 2000-gebied, gaat het beschermingsregime van de Natuurbeschermingswet 1998 gelden. Na aanwijzing van de minister van het gebied als beschermd gebied moet er een beheerplan worden vastgesteld. Voor activiteiten die niet in het beheerplan zijn opgenomen en die verslechterende of significant verstorende gevolgen kunnen hebben, moet een vergunning worden aangevraagd.
Bestaand gebruik wordt in principe wel opgenomen in het beheerplan. Maar zolang er nog geen beheerplan is, was er voor bestaand gebruik met mogel jke verslechterende of significant verstorende gevolgen een vergunning vereist.

Wetswijziging

De wetswijziging heeft die regel veranderd: zolang er nog geen beheerplan is vastgesteld, is voor bestaand gebruik met mogelijke verslechterende gevolgen toch geen vergunning vereist. De betreffende activiteit kan dus worden voortgezet. Wel heeft de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) de bevoegdheid voor een aanschrijving in deze periode als kan worden aangetoond dat het betreffende bestaand gebruik negatieve effecten heeft.

Vergunning

Het regime voor bestaand gebruik is niet van toepassing op bestaand gebruik als het gaat om projecten met mogelijk significante gevolgen waarvoor een passende beoordeling is vereist. Ook op bestaand gebruik dat in het licht van de instandhoudingsdoelen van het gebied in betekenende mate is gewijzigd, is het regime niet van toepassing. In die gevallen is een vergunning nodig.

Ecologische Hoofdstructuur (EHS)
De Ecologische Hoofdstructuur is een samenhangend netwerk van natuurgebieden en landbouwgebieden met veel natuurwaarden die met elkaar verbonden worden door ecologische verbindingszones. In de EHS geldt het 'nee, tenzij' principe. Dit houdt in dat ruimtelijke ingrepen niet zijn toegestaan, tenzij er geen alternatieven zijn en er sprake is van een groot openbaar belang. De effecten van een ingreep moeten bovendien worden gecompenseerd. In het Streekplan 2000+ is het ruimtelijk beleid voor de EHS vastgesteld. Dit bestaat uit het volgende.

- Het handhaven van de rust en het tegengaan van verstoring en versnippering door het weren van grootschalige nieuwe ontwikkelingen.
- Bestaande agrarische bedrijven worden niet in hun bedrijfsvoering belemmerd. Nieuw vestiging van landbouwbedrijven binnen de PEHS is alleen mogelijk als onderdeel van een integrale gebiedsgerichte aanpak waarbij per saldo de natuurwaarden worden versterkt. In het reconstructieplan is verder de ontwikkeling van zogenaamde 'sterlocaties' voor de intensieve veehouderij binnen de EHS uitgesloten.
- Opheffen van de bestaande barrièrewerking door infrastructuur en het autoluw maken van de bos- en natuurgebieden.
- Het afstemmen van de water- en milieuomstandigheden op de natuurdoelen die voor het gebied zijn geformuleerd.

De provincie gaat de ecologische hoofdstructuur tot op perceelsniveau herbegrenzen. Het concept van deze herbegrenzing is op 11 september 2007 door gedeputeerde staten vastgesteld. In deze plan-MER wordt een doorkijk gegeven richting deze herbegrenzing.

Weidevogel- en ganzengebieden
Weidevogel- en ganzengebieden hebben voornamelijk de functie landbouw en zijn meestal in gebruik als grasland. Het zijn meestal vochtige graslanden. De meeste van deze gebieden liggen buiten de PEHS in zone I en II. Er geldt een beleid van handhaving van de condities voor de instandhouding van de weidevogel- en ganzenpopulaties (waterpeil, openheid en rust.) Het structureel verbeteren geschiedt alleen op basis van vrijwilligheid

Flora- en faunawet
De Flora- en faunawet is sinds 1 april 2002 van kracht. In deze wet zijn (nagenoeg) alle van nature in het wild voorkomende vogels, zoogdieren, reptielen en amfibieën beschermd. Daarnaast zijn er selectieve lijsten van beschermde planten, vissen, vlinders en ongewervelde dieren. De beschermde soorten en hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen mogen niet opzettelijk worden verstoord of vernietigd. Plannen en ontwikkelingen kunnen pas aan de Flora- en faunawet getoetst worden op het moment dat de exacte ingreep min of meer bekend is. Om die reden wordt de Flora- en faunawet in deze fase niet nader beschouwd, maar worden wel aandachtspunten voor de verdere procedure gegeven.

Besluit Ammoniakemissie Huisvesting Veehouderij
Het Besluit ammoniakemissie huisvesting veehouderij (Besluit huisvesting) is op 1 april 2008 in werking getreden. Het besluit bepaalt dat dierenverblijven, waar emissiearme huisvestingssystemen voor beschikbaar zijn, op den duur emissiearm moeten zijn uitgevoerd. Hiertoe bevat het besluit maximale emissiewaarden. Op grond van het besluit mogen alleen nog huisvestingssystemen met een emissiefactor die lager is dan of gelijk is aan de maximale emissiewaarde, toegepast worden. Op grond van het Besluit wijziging besluit huisvesting zijn nog de volgende wijzigingen doorgevoerd.

1. Het zogenaamde 'intern salderen' is mogelijk gemaakt.
2. De datum van 30 oktober 2007 als datum waarvoor veehouderijen die onder de Europese IPPC-richtlijn vallen (gpbv-installaties[5]) hun stallen emissiearm moeten hebben gemaakt, is vervallen. Op grond van artikel 22.1a Wm blijft gelden dat veehouderijen die onder de Europese IPPC-richtlijn vallen (gpbv-installaties) uiterlijk 30 oktober 2007 wel aan de IPPC-richtlijn moeten voldoen.

[5] gpbv-installaties: Geïntegreerde Preventie en Bestrijding van Verontreiniging.

3. Het bevoegd gezag heeft de mogelijkheid om strengere emissiegrenswaarden en eerdere tijdstippen vast te stellen voor veehouderijen die onder de Europese IPPC-richtlijn vallen (gpbv-installaties) vanwege de technische kenmerken en geografische ligging, alsmede de plaatselijke milieuomstandigheden.

IPPC- richtlijn
Het doel van de IPPC richtlijn (richtlijn 96/61/EG) is om door middel van maatregelen emissies in lucht, water, bodem te voorkomen of te beperken om zo afwenteling van emissies tussen de milieucompartimenten te voorkomen en tot een zo hoog mogelijke bescherming van het milieu in zijn geheel te komen. Dit houdt in dat de Best Beschikbare Technieken (BBT) toegepast moeten worden, een omgevingstoets uitgevoerd moet worden en belangrijke verontreinigingen voorkomen moeten worden. IPPC is enkel van toepassing bij vergunningverlening aan grote varkens- en pluimveebedrijven (>40.000 plaatsen voor pluimvee, >2000 plaatsen voor vleesvarkens of > 750 plaatsen voor zeugen. De uitgangspositie is dat alle IPPC- plichtige bedrijven voldoen aan de IPPC-richtlijn per 30 oktober 2007. *Bron: Alterra, 2006.*

Wetgeving ten aanzien van dierenwelzijn
De productie (alsmede verwerking en handel) van vlees is in de Europese Unie en dus ook in Nederland, aan wetten en voorschriften gebonden. Daarbij gelden algemene regels, die in Nederland zijn vastgelegd in de Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren. Op grond van deze wet zijn of worden voor verschillende (productie-)diersoorten AmvB's afgeleid (bijvoorbeeld het Kalverenbesluit uit 1994), waarin specifiek is aangegeven wat de minimale huisvestingsruimte moet zijn. Voor de huisvesting van vleeskuikens bijvoorbeeld, mogen bedrijven vanaf 2010 maximaal 39 kilo kip per vierkante meter houden.

Een ander aspect dat met dierenwelzijn verband houdt, zijn dierziekten. Op de locaties waar de ontwikkeling van intensieve veehouderij plaatsvindt, dient in verband met het tegengaan van verspreiding van dierziekten voldoende afstand tussen de bouwblokken te worden aangenomen.

Wet Geurhinder en Veehouderij
Voor het bepalen van de milieugebruiksruimte voor geur is de Wet Geurhinder en Veehouderij van belang. Deze is in de plaats gekomen van de Stankwet voor reconstructiegebieden en de drie stankrichtlijnen: de Richtlijn Veehouderij en Stankhinder 1996, de Veehouderij en Hinderwet 1985 en het Cumulatierapport. Belangrijke inhoudelijke wijziging ten opzichte van de voormalige regelgeving is dat in de Wet Geurhinder en Veehouderij onderscheid wordt gemaakt tussen maximaal toegestane geurbelasting binnen en buiten de bebouwde kom in concentratie en niet-concentratiegebieden. In de Wet Geurhinder en Veehouderij wordt de geurbelasting berekend in OU (Odour Units).

De geuremissie wordt uitgedrukt in OU/s. Normen die gehanteerd dienen te worden in de reconstructiegebieden zijn 14 OU/m³ voor geurgevoelige objecten buiten de bebouwde kom en 3 OU/m³ voor geurgevoelige objecten binnen de bebouwde kom. Tot de bebouwde kom behoren ook verblijfsrecreatieterreinen. Gemeenten kunnen hiervan afwijken, mits zij een goede onderbouwing hebben, die is vastgelegd in een beleidsplan. Voor geur gevoelige objecten binnen de bebouwde kom, kan worden afgeweken tot 14 OU/m³ en voor geur gevoelige objecten buiten de bebouwde kom kan worden afgeweken tot 35 OU/m³.

Toetsingskader luchtkwaliteit
In augustus 2005 is het Besluit luchtkwaliteit 2005 (BLK2005) in werking getreden, samen met de Meetregeling luchtkwaliteit 2005 en de Regeling saldering luchtkwaliteit 2005. Verschillen met het eerste Besluit luchtkwaliteit zaten vooral in de mogelijkheid tot saldering en de aftrek van fijn stof dat zich van nature in de lucht bevindt en niet schadelijk is voor de gezondheid (zeezout). In november 2006 is bovendien het Meet- en rekenvoorschrift bevoegdheden luchtkwaliteit in werking getreden, waarin bepaald werd op welke afstand tot de wegrand er getoetst diende te worden aan de normen uit het BLK2005 en welke afrondingsregels er gehanteerd dienden te worden voor toetsing.

Op 15 november 2007 is wet- en regelgeving in werking getreden die samen bekend staat onder de naam 'Wet luchtkwaliteit'. Het Besluit luchtkwaliteit 2005 is, inclusief alle daaronder vallende ministeriële regelingen, ingetrokken. De 'Wet luchtkwaliteit' bestaat uit de volgende wet, AMvB en ministeriële regelingen.

- Wet tot wijziging Wet milieubeheer (luchtkwaliteitseisen).
- Besluit niet in betekenende mate bijdragen (luchtkwaliteitseisen) (Besluit NIBM).
- Regeling niet in betekenende mate bijdragen (luchtkwaliteitseisen) (Regeling NIBM).
- Regeling projectsaldering luchtkwaliteit 2007.
- Regeling beoordeling luchtkwaliteit 2007.

Met de Wet tot wijziging Wet milieubeheer wordt in de Wet milieubeheer in hoofdstuk 5 een nieuwe titel 5.2 'luchtkwaliteitseisen' opgenomen. Deze regelgeving is van toepassing op de buitenlucht en is niet van toepassing op een arbeidsplaats.

Luchtkwaliteit en veehouderij

Op basis van de wetgeving kunnen veehouderijen worden ontwikkeld als aan één of meer van de volgende voorwaarden wordt voldaan: wanneer het plan 'Niet In Betekenende Mate' (NIBM) bijdraagt, wanneer er na realisatie voldaan wordt aan de grenswaarden uit de Wm, of wanneer er door maatregelen (één op één verbonden met het initiatief) of saldering compensatie plaatsvindt. Het Besluit NIBM en de Regeling NIBM geven aan wanneer een initiatief in betekenende mate bijdraagt. Tot op het moment dat het NSL is vastgesteld (naar verwachting begin 2009), geldt de 1%-grens. Initiatieven die minder bijdragen dan 1% van de grenswaarde voor de jaargemiddelde concentratie van zwevende deeltjes (PM_{10}), worden geacht niet in betekenende mate bij te dragen. Voor dergelijke projecten hoeft geen luchtkwaliteitsonderzoek te worden uitgevoerd. Ook is toetsing aan normen niet nodig.

In de Regeling NIBM is voor diverse categorieën van initiatieven een vertaling gemaakt van de 1% bijdrage naar een omvang van de initiatieven. Voor veehouderijen is geen vertaling gemaakt, waardoor luchtonderzoek noodzakelijk is. Een ontwikkeling van een veehouderij draagt alleen in betekenende mate bij wanneer er meer dan 1% (= meer dan 0,4 µg/m3) wordt bijgedragen.

Grenswaarden

In de voorschriften in bijlage 2 van de Wet milieubeheer zijn de normen opgenomen voor fijn stof (PM_{10}). Er zijn grenswaarden opgenomen voor fijn stof (PM_{10}). Een grenswaarde is een kwaliteitsniveau dat moet zijn bereikt en vervolgens in stand moet worden gehouden. In tabel 3.1 zijn de grenswaarden voor fijn stof aangegeven.

Tabel 3.1 Luchtkwaliteitsnormen Wm (voorschriften bijlage 2) fijn stof

Stof	Type norm	Plandrempel 2008 (µg/m³)	Grenswaarde (µg/m³)
Fijn stof (PM_{10})	Jaargemiddelde concentratie	n.v.t.	40 (sinds 2005)
Fijn stof (PM_{10})	24-uursgemiddelde concentratie	n.v.t.	50 (sinds 2005) Mag max. 35 keer per jaar overschreden worden[1]

Er is een rekenkundige relatie tussen de jaargemiddelde concentratie fijn stof en het aantal maal dat de 24-uursgemiddelde concentratie van 50 µg/m3 wordt overschreden. Bij een jaargemiddelde concentratie fijn stof van 32,4 µg/m3 wordt de 24-uursgemiddelde concentratie van 50 µg/m3 maximaal 35 keer overschreden.

4 Huidige situatie en autonome ontwikkeling

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de huidige situatie en de ontwikkeling beschreven, die plaats zou vinden zonder de voorgenomen activiteit. Hierbij wordt de ontwikkeling beschreven zonder de mogelijkheden die het nieuw bestemmingsplan biedt voor ontwikkeling van de intensieve veehouderij en rundveehouderij. Dat houdt in dat het bestemmingsplan 'Buitengebied 1985' in combinatie met het ontwerp partiële herziening van het bestemmingsplan buitengebied[6] de belangrijkste richtlijnen zouden zijn voor de voorgenomen activiteit.

4.2 Intensieve veehouderij en rundveehouderij

Huidige situatie

Alle agrarische bedrijven zijn voor het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied Wierden geïnventariseerd. Hieruit blijkt dat er begin 2007 280 land- en tuinbouwbedrijven in de gemeente aanwezig zijn. Vanuit een analyse van gegevens van de verschillende typen agrarische bedrijven in de gemeente Wierden en de ontwikkelingen in de varkenshouderij, pluimveehouderij, kalverhouderij en rundveehouderij in de provincie Overijssel en in de gemeente Wierden van de afgelopen 15 jaar zijn de volgende conclusies getrokken.

- Het grootste deel van de agrarische bedrijven in de gemeente Wierden zijn gemengde bedrijven met een tak van intensieve veehouderij en rundvee.
- Veruit het grootste aantal intensieve veehouderijbedrijven in Overijssel en in de gemeente Wierden zijn varkenshouderijbedrijven.
- In Overijssel heeft de laatste 15 jaar een sterke toename plaatsgevonden in het aantal vleeskalverhouderijbedrijven. In Wierden is het aantal vleeskalverhouderijbedrijven de laatste 10 jaar ongeveer gelijk gebleven.
- Zowel in de provincie Overijssel als in de gemeente Wierden heeft een sterke toename plaatsgevonden in het aantal grote varkenshouderijbedrijven, dat wil zeggen in bedrijven met meer dan 2.500 varkens.
- In alle vormen van intensieve veehouderij en rundveehouderij heeft een sterke toename plaatsgevonden in het aantal dieren per bedrijf. Het aantal bedrijven is afgenomen door deze schaalvergroting.
- Het totale aantal varkens in Overijssel is licht gedaald. Het totale aantal pluimvee in Overijssel is toegenomen. Het aantal vleeskalveren is sterk toegenomen.
- Sinds 1985 zijn veel agrarische bedrijven gestopt (ongeveer 75) of kleiner geworden.

De volgende tabel geeft het aantal intensieve veehouderijbedrijven, grondgebonden veehouderijbedrijven en gemengde veehouderij bedrijven weer in het buitengebied. De grootte van de bedrijven wordt weergegeven in nge's. Voor het behalen van een inkomen voor een gezinsbedrijf is minimaal 70 nge noodzakelijk.

[6] De partiële herziening is vastgesteld door de gemeenteraad op 27 mei 2008 en in januari 2009 goedgekeurd door GS

Tabel 4.1 Veehouderij in gemeente Wierden

Veehouderijen	NGE<70	NGE>70	Totaal
Intensief	82	31	113
Grondgebonden	15	23	38
Gemengd	55	101	156
Overig[7]	25	7	32
Totaal	177	162	339

In tabel 4.1 is te zien dat 31 intensieve en 23 grondgebonden veehouderijen een beter economisch perspectief hebben.

Op dit moment is nieuwvestiging van intensieve veehouderij op bestaande woondoelelnden mogelijk in het LOG. Uitbreiding, hervestiging en nieuwvestiging is mogelijk tot 1.5 ha. In het verwevingsgebied is de bestemming van intensieve veehouderij met wijzigingsbevoegdheid op de reeds IV bestemde locaties (totaal 99). De maximale grootte van het bouwblok is vastgelegd tot 1,5 ha.

Op dit moment zijn er twee aanvragen voor nieuwvestiging van intensieve veehouderij in LOG Wierden. Het gaat hier om twee bedrijven, namelijk één bedrijf met 120.000 vleeskuikens en één bedrijf met ongeveer 5100 vleesvarkens. Deze aanvragen zijn al in procedure. Daarnaast is er een sterlocatie aangevraagd met 109 nge (een totaal bouwblok opp. van 2,3 ha) en zijn er enkele andere mogelijke verzoeken voor sterlocaties.

Voor grondgebonden veehouderij zijn in het bestemmingsplan 'Buitengebied 1985' 'standaard' bouwvlakken opgenomen. De bestemming 'agrarisch gebied' of 'agrarisch gebied met landschappelijke waarde' kan onder voorwaarden worden gewijzigd in de bestemming 'agrarisch bouwblok' ten behoeve van verschuiving dan wel uitbreiding van de agrarische bouwblokken tot een totale oppervlakte van 1,5 ha. Eenzelfde wijzigingsbevoegdheid is opgenomen voor de vestiging van nieuwe of de verplaatsing van bestaande agrarische bedrijven. Deze wijzigingsbevoegdheid is niet toegestaan op nader aangeduide gebieden(onder meer langs het Wierdense Veld). Binnen de bestemming 'Agrarisch gebied met landschappelijke en natuurlijke waarde' is de verschuiving dan wel uitbreiding van het agrarisch bouwblok niet toegestaan.

Autonome ontwikkeling

Voor de autonome ontwikkeling van de intensieve veehouderij is een analyse van de vraag en het aanbod van de ruimte voor de IV uitgevoerd. (Grontmij, Ontwikkelingsplan LOG's Wierden, mei 2008). Hierin zijn de volgende punten geconcludeerd.

- Het aantal varkens- en pluimveebedrijven neemt sterk af.
- Er vindt een schaalvergroting plaats naar 5.000-10.000 vleesvarkens per bedrijf in de komende 10 jaar. Bij nieuwvestiging van intensieve veehouderij in de landbouwontwikkelingsgebieden kan dan ook worden uitgegaan van deze aantallen.
- Ontwikkeling van intensieve veehouderij vindt vooral plaats in de landbouwontwikkelingsgebieden en op sterlocaties in de verwevingsgebieden.
- IV die nog verder ontwikkelen kunnen, zijn sterk afhankelijk van de nog aanwezige milieuruimte.
- Van de 43 bedrijven die hebben meegedaan aan de enquête onder intensieve veehouderijbedrijven buiten de LOG's in Wierden (maart 2008), geven twee intensieve veehouderijen aan naar de LOG's in Wierden te willen verplaatsen.
- In het enquêteonderzoek geeft meer dan de helft van de 20 bedrijven die eventueel de mogelijkheid hebben om uit te breiden tot sterlocatie aan dit ook daadwerkelijk te willen.
- In het reconstructieplan Salland-Twente zijn 26 landbouwontwikkelingsgebieden aangewezen. Uit een globale inventarisatie blijkt dat tot begin 2008 ongeveer 50 aanvragen voor vestiging van intensieve veehouderijbedrijven in de LOG's in Salland-Twente zijn ingediend. Dit betekent dus twee IV per LOG.

[7] Voornamelijk paarden maar ook schapen/konijnen/sociale werkplaats

- Agrarische bedrijven zullen stoppen en deze bestemmingen zullen worden omgezet van agrarisch naar bijvoorbeeld wonen.

Met betrekking tot de rundveehouderij zijn de volgende punten geconcludeerd.

- Het aantal rundveebedrijven neemt sterk af.
- Er vindt schaalvergroting plaats. Tot welke grootte deze schaalvergroting in Wierden gaat plaatsvinden is op dit moment nog niet duidelijk. Landelijk wordt aangenomen dat het aantal bedrijven afneemt met circa 40% en het aantal runderen per bedrijf toeneemt met circa een derde tot 2015.
- De invloed van het stimuleren van IV in de LOG's heeft een minimaal effect op de rundveehouderijen. Dit wordt vooral veroorzaakt doordat de aanwezige rundveehouderijen in de LOG's van zodanige omvang zijn en opvolgers hebben, dat deze niet zullen stoppen[8].
- Indien het melkquotum vervalt in 2014 zal er relatief grotere schaalvergroting plaatsvinden. In welke mate de schaalvergroting zal zijn, is op dit moment nog niet duidelijk en zal afhankelijk zijn van de aanwezige milieuruimte.

Om een algemene groeitrend te bepalen is literatuuronderzoek gedaan en naar het gebied gekeken. Het blijkt dat op dit moment veel veranderingen plaatsvinden voor de veehouderij (melkquotum opheffing, strengere wetgeving e.d.). Daarom is een aanname voor een toekomstige ontwikkeling moeilijk te bepalen. Er zijn meerdere scenario's geanalyseerd op de kans dat deze scenario's ook daadwerkelijk zullen geschieden. Het meest realistische scenario is de aanname dat de bedrijven groter dan 70 NGE zullen blijven bestaan en zullen groeien met gemiddeld 10%.

'Criteria (*red. met betrekking tot de autonome ontwikkeling van het aantal en omvang van de (intensieve) veehouderij*), waarover de statistiek wel iets zegt en in dergelijke situaties wel vaak gebruikt worden, zijn de economische bedrijfsomvang, de leeftijd van het bedrijfshoofd en opvolgingssituatie. Op basis van deze criteria kan een richtinggevende inschatting gemaakt worden van welke bedrijven zullen stoppen, welke zullen blijven en/of groeien. Als beoordelingswaarde voor de economische omvang van een bedrijf wordt de Nederlandse Groot Eenheid (NGE) gehanteerd (CBS, 2005). Een bedrijfsomvang van 70 NGE wordt beschouwd als ondergrens voor het genereren van een volwaardig gezinsinkomen, bedrijven van 40 tot 70 NGE hebben de mogelijkheid om daar nog naar toe te groeien, waarvan slechts een beperkt deel dit ook daadwerkelijk zal doen. Een bedrijf met een omvang kleiner dan 40 NGE zal afbouwen of stoppen.' (Alterra, Gies, T.J.A. en A. Bleeker (2007))

4.3 Archeologie

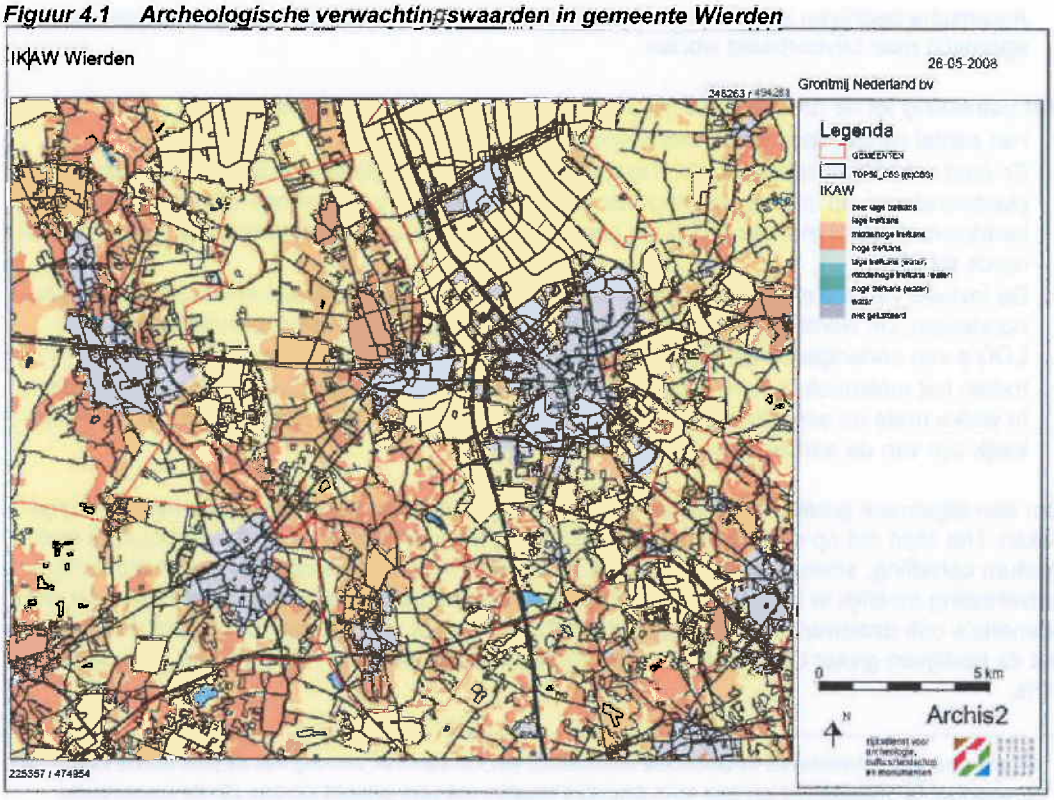
Huidige situatie

In het buitengebied van Wierden zijn diverse deelgebieden te onderscheiden met een (middel)hoge archeologische verwachting. Met name de essen en kampen worden beschouwd als de archeologisch meest waardevolle gebieden. Maar ook zandkoppen en –ruggen werden in het verleden gezien als een gunstige plaats voor bewoning.

Binnen de gemeente komen diverse archeologische terreinen voor, zo zijn op diverse locaties vuurstenen werktuigen aangetroffen. In figuur 4.1 is een overzicht gegeven van archeologische verwachtingswaarden in de gemeente Wierden.

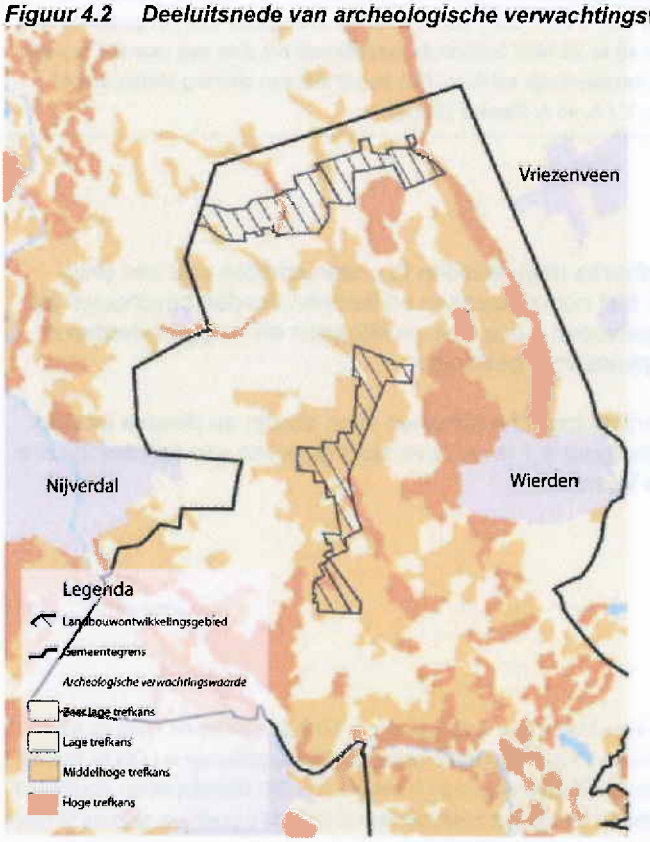
[8] Er is een enquête uitgezet onder de agrariërs in de LOG's. Alle respondenten in LOG de Kolonie en 7 van de 9 respondenten in LOG Wierden geven aan binnen nu en 10 jaar uit te willen breiden. Alle respondenten in LOG de Kolonie geven aan hier op de huidige locatie ook voldoende mogelijkheden voor te hebben. In LOG Wierden weten vier respondenten niet of ze voldoende mogelijkheden hebben. Geen van de respondenten in de LOG's geeft aan plannen te hebben om te verplaatsen.

Figuur 4.1 Archeologische verwachtingswaarden in gemeente Wierden

In figuur 4.2 is specifiek ingezoomd op de archeologische verwachtingswaarden in de LOG's.

Figuur 4.2 Deeluitsnede van archeologische verwachtingswaarden in en rondom de LOG's

Op basis van de archeologische monumentenkaart van de provincie Overijssel zijn zowel bij het LOG de Kolonie als bij het LOG Wierden geen gebieden met archeologische betekenis of waarden (dan wel beschermde archeologische waarden) aanwezig.

In bijlage 12 zijn de zijn de archeologische basiskaarten van de LOG's gegeven. Volgens de IKAW van het RACM liggen de LOG's in gebieden met een middelhoge kans op het aantreffen van archeologische waarden. Enkele locaties in de LOG's hebben een hoge trefkans op archeologische waarde.

Autonome ontwikkeling
De beschermde archeologische terreinen mogen niet aangetast worden door de nieuwe activiteiten van het nieuwe bestemmingsplan en zijn uitgesloten voor nieuwvestiging en uitbreiding van IV. Bij archeologische terreinen van betekenis of waarde dient een archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd voorafgaand aan de grondwerkzaamheden.

De archeologisch (potentieel) waardevolle gebieden moeten, voordat activiteiten plaatsvinden die schade aan kunnen brengen, eerst archeologisch onderzocht worden. Indien er dus een uitbreiding van een IV plaatsvindt in een gebied met een (middel)hoge archeologische verwachtingswaarde of een archeologisch terrein dan dient er een archeologisch onderzoek worden uitgevoerd op het bouwblok waar de uitbreiding plaatsvindt. Aangezien dit van belang is op bedrijfsniveau en niet op planniveau wordt archeologie voor het verwevingsgebied niet meegenomen in het plan-MER.

LOG's
Volgens de IKAW van het RACM ligt in het LOG de Kolonie een gebied met middelhoge trefkans op archeologische waarden en dicht bij een gebied met een hoge archeologische trefkans. Indien hier een bedrijf zal willen vestigen, zal er een archeologisch onderzoek moeten plaatsvinden. Op basis van de resultaten van dit onderzoek kan een vervolgonderzoek worden aanbevolen in de vorm van een (aanvullend) booronderzoek, een proefsleuvenonderzoek of een archeologische bouwbegeleiding.

In het LOG Wierden liggen gebieden van middelhoge trefkans op archeologische waarden. Indien bedrijven zich hier willen vestigen, zal een archeologisch onderzoek moeten plaatsvinden.

De genoemde werkwijze is de minst verstorende optie voor het aanwezige bodemarchief. In de wet op de archeologische monumentenzorg, die in het najaar van 2007 is ingegaan, wordt uitgegaan van het streven naar een zo min mogelijke verstoring van het bodemarchief. Een archeologisch booronderzoek is in principe een bodemverstorende ingreep. Zoals gezegd hebben grote gedeeltes van LOG's een (middel)hoge archeologische verwachtingswaarde. Daarom wordt ernaar gestreefd dit onderzoek alleen uit te voeren op plaatsen waar eventueel aanwezige archeologische waarden dreigen te worden verstoord door graafwerkzaamheden ten behoeve van bijvoorbeeld de realisatie of uitbreiding van een IV.

Verwevingsgebied
Bij uitbreidingen van IV en rundveehouderij in het verwevingsgebied zal naar aanleiding van de locatie en de ingreep op die locatie archeologisch onderzoek moeten plaatsvinden.

4.4 Cultuurhistorie

Huidige situatie
De oude buurtschappen, die op de hogere gronden langs de Regge zijn ontstaan, vormen de dragers van de cultuurhistorie in de gemeente Wierden. Ook de verschillende landgoederen vormen cultuurhistorische dragers. De buurtschappen en landgoederen hebben door sociaal-economische ontwikkelingen (onder andere globalisering, netwerk-samenleving) enigszins aan sociale samenhang ingeboet, maar zijn nog steeds van grote betekenis als basis van het landschap van Wierden.

In het oude agrarische cultuurlandschap komen nog relatief gave delen voor, zoals kampontginningen en essenlandschappen (Kartelaarshoek en Bullenaarshoek), historische boerderijen onder meer bij Hoge Hexel, Zuna en Notter en beplantingen. Het oude cultuurlandschap is door ruilverkaveling en schaalvergroting deels verdwenen. Ook de uitbreiding van de kernen en de aanleg van wegen heeft invloed (gehad) op het landschap. In het buitengebied van de gemeente Wierden is op diverse plaatsen nog karakteristieke bebouwing aanwezig in de vorm van boerderijcomplexen.

Cultuurhistorisch waardevolle elementen
Cultuurhistorisch waardevolle elementen in het gebied kunnen worden onderverdeeld in bebouwingselementen, archeologisch waardevolle gebieden en landschapselementen. Hierbij moet gedacht worden aan elementen als kerkepaden, landkruizen, kerkheuvels, grafheuvels, Romeinse wegen, schansen, markestenen, sterrebossen, doolhoven, waterpartijen, bruggetjes, aardappelkelders, grensstenen en andere cultuurhistorische elementen.

Ten aanzien van landschapselementen gaat het hierbij om houtwallen, poelen, geriefhoutbosjes, elzensingels, solitaire bomen in het weiland, erfbeplantingen en meanders. Over het algemeen komen deze elementen vooral voor in de oudere landschapstypen. In Wierden zijn dit vooral het essenlandschap, kampenlandschap en het beekdallandschap.

Karakteristieke boerderijcomplexen/gebouwensembles
Met name het essen- en kampenlandschap in het gebied kent van oorsprong een waardevolle occupatiestructuur. Boerderijen werden gesitueerd aan de randen van de essen en kampen, op de overgang naar de beekdalen of nattere delen in het landschap. Een mooi patroon van boerderijcomplexen ontstond in de loop van de tijd. Ligging, oriëntatie en erfcompositie hadden een duidelijke samenhang met de landschappelijke ondergrond. Deels zijn deze complexen en patronen nog aanwezig en herkenbaar.

Aardkundig waardevolle elementen en patronen
De oude ontginningen in het gebied worden gekenmerkt door een sterk afwisselend microreliëf, dat zowel voortkomt uit de landschappelijke ondergrond, als uit het agrarisch gebruik van het gebied. Steilranden, bollingen in het landschap, hoger gelegen ruggen in de beekdalen zijn met name aanwezig in het oude kampenlandschap, langs de flanken van het essenlandschap en in het beekdallandschap. Een voorbeeld is de Piksenweg ten westen van Hoge Hexel.

Oude linten en ontginningsassen
De oorspronkelijke occupatie van het landschap was sterk gekoppeld aan de hoogteligging van het gebied. Occupatie vond voornamelijk plaats op hogere ruggen en aan de randen van de essen en kampen. Hierdoor ontstond een grillig patroon van vaak beplante wegen met daarlangs bebouwing en erfbeplanting. Jongere ontginningen, vooral in het noordwestelijke deel van de gemeente, zijn veel rationeler verkaveld en meer open van karakter.

Autonome ontwikkeling
Waardevolle cultuurhistorische gebieden mogen zo min mogelijk worden aangetast door de nieuwe activiteiten. Bij uitbreiding en/of nieuwvestiging van IV dient nauwkeurig te worden onderzocht of er cultuurhistorische waarden aanwezig zijn.

Zoals gezegd zijn in de gemeente Wierden met name de oudere agrarische cultuurlandschappen cultuurhistorische waardevol. Hieronder vallen de oude buurtschappen, de landgoederen, het beekdallandschap en het kampen- en essenlandschap.

Deze cultuurhistorisch (potentieel) waardevolle gebieden moeten, voordat activiteiten plaatsvinden die schade aan kunnen brengen, eerst onderzocht worden. Indien er dus een uitbreiding van een IV plaatsvindt in een gebied met een cultuurhistorische verwachtingswaarde dan dient er een onderzoek te worden uitgevoerd op het bouwperceel of de uitbreiding daarvan.

Voor de cultuurhistorisch waardevolle bouwkundige monumenten (rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten en karakteristieke gebouwen) is daarnaast in de voorschriften van het huidige bestemmingsplan een regeling opgenomen die de cultuurhistorische waarde hiervan moet behouden, beschermen en/of herstellen.

4.5 Landschap

Huidige situatie
Een groot deel van de gemeente Wierden is van oudsher kleinschalig van karakter. Het vormt daardoor een aantrekkelijk en afwisselend gebied. Dit karakter is sterk bepaald door onder andere het reliëf van het beekdal van de Regge en de dekzandkoppen, de hogere ruggen bij Enter en Hoge Hexel, de laagtes ertussen en de hoogveencomplexen. De aanwezigheid van de Sallandse Heuvelrug aan de westkant en de stuwwal van Oldenzaal aan de oostkant hebben een grote rol gespeeld in het ontstaan van dit kleinschalige landschap. Door het specifieke landbouwkundige gebruik heeft ook de mens bijgedragen aan de vorming van het landschap. In de 20e eeuw is het landschap meer onder druk komen te staan door modernisering van de landbouw, stads- en dorpsuitbreidingen en de aanleg van onder andere infrastructuur. Dit heeft op verschillende plekken geleid tot vermindering van de kwaliteit en diversiteit van het landschap. De laatste jaren vragen de verandering van bestemming van agrarische gebouwen en de toenemende burgererven en niet grondgebonden bedrijvigheid in het gebied aandacht. Gelukkig kent de gemeente Wierden nog steeds een grote variatie aan karakteristieke, streekgebonden landschappen.

In de gemeente zijn de volgende landschapstypen te onderscheiden:
- kampenlandschap;
- essenlandschap;
- ontginningenlandschap;
- maten en flierenlandschap;
- veenlandschap;
- beekdallandschap.

Kampenlandschap
Het kampenlandschap in de gemeente bevindt zich in de zone met een sterk afwisselend microreliëf, aansluitend aan de beekdalen, op de zandopduikingen. Dit landschap is ontstaan door particuliere ontginningen. In het landschap liggen verspreid boerderijen en het agrarisch grondgebruik betreft zowel bouwland als weiland (met name op de lager gelegen terreinen). Door de vele landschapselementen en bosgebiedjes is het een zeer gevarieerd en afwisselend landschap.

Essenlandschap
Het essenlandschap komt voornamelijk voor op de stuwwallen of aan de randen hiervan. De essen zijn van oudsher open (weinig bebouwing en beplanting langs de randen). Langs de essen ontstonden de nederzettingen. De esdorpen Wierden en Enter liggen op de rand van de stuwwal. Een groot deel van de essen is hier niet meer herkenbaar door de uitbreiding van de kernen.
Het huidige grondgebruik is voornamelijk agrarisch: akkerbouw op de essen, rondom de essen gemengde landbouwvormen. In dit landschapstype komen verschillende onverharde paden voor.

Ontginningenlandschap
Het ontginningenlandschap beslaat het grootste gedeelte van de gemeente en ligt voornamelijk in het noordwestelijk gedeelte van de gemeente. Het is ontstaan doordat een groot deel van de gemeenschappelijke heidevelden en broeken (moerassige gronden) eind 19^{e} eeuw/begin 20^{e} eeuw is ontgonnen en in gebruik is genomen als bouwland. Het betreft hier van oudsher een relatief open landschap met een rationele hoofdstructuur. Daarnaast met kenmerken als een grote schaal, rechte wegen en een regelmatige verkaveling.

De bebouwing staat, evenals de beplanting, langs de (ontsluitings)wegen en kennen een rationele opbouw in de opstallen en de beplanting.

Maten en flierenlandschap
Het maten- en flierenlandschap komt voor nabij de watergangen in de gemeente zoals de Regge en de Veeneleiding. Dit landschapstype wordt gedomineerd door vochtige hooi- en graslanden en de vochtige beekdalbossen aansluitend aan de beek. De kavelstructuur is haaks op de beek geprojecteerd. Er bevindt zich weinig bebouwing binnen dit landschapstype. Boerderijen en nederzettingen liggen in het aangrenzende essen- of kampenlandschap, waarmee het functioneel verbonden is.

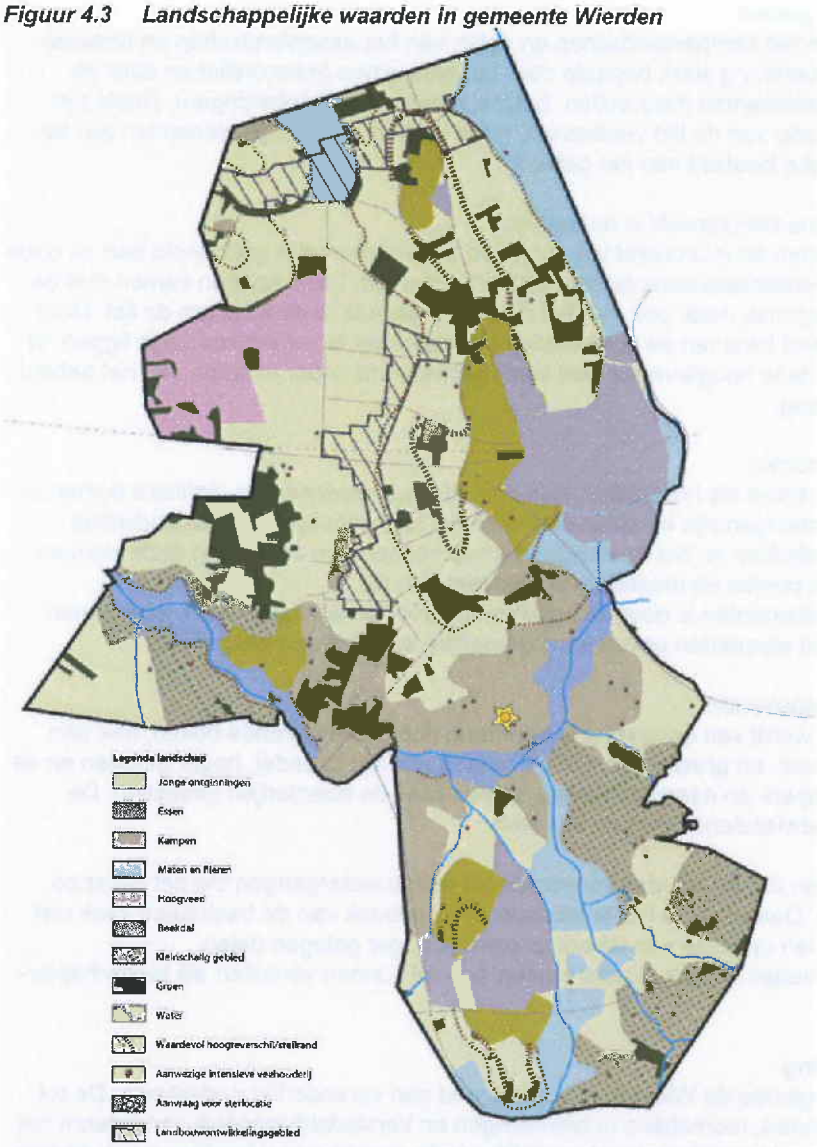
Veenlandschap
Het veenlandschap bestaat uit het veenkoloniaal landschap, het hoogveenontginningslandschap en het restant hoogveen. Het grootste gedeelte van het ontstane hoogveen kenmerkt zich door commerciële vervening; het veenkoloniaal landschap. Ten behoeve van de ontwatering, de ontginning en de afvoer van turf werden kanalen en zijkanalen aangelegd. De rechte lijnen van deze vervoersassen bepaalden het nederzettings- en verkavelingspatroon in het gebied. Een klein deel van het oorspronkelijke hoogveengebied is gedeeltelijk onvergraven.

Beekdallandschap
Tot het gebied van de beekdalen behoren de gronden in de dalen en zijdalen van de Wierdense beken. Het beekdallandschap omvat het gehele gebied van een beek; van de bron tot de benedenloop. In Wierden komen bovenlopen, middenlopen en benedenlopen voor. De bovenlopen bestaan uit kleine beken en waterlopen welke niet meanderen en smal zijn.

Deze watergangen vallen nauwelijks op in het landschap en hebben vaak het uiterlijk van een sloot (rechte, steile oevers en een snelle afvoer van water). In de middenloop kan het beekdal fungeren voor het vasthouden en bergen van water op kleine schaal. De middenloop kent over het algemeen een smal beekdal en meandert daardoor beperkt.

De Midden Regge en de Eksosche Aa vormen de benedenloop van het watersysteem en kennen een veel breder beekdal waarbinnen het water zijn weg volgt. De grens van het beekdal is afwisselend; gevormd door afkalven en inslijten en soms weer door nieuwe afzetting moeilijk te onderscheiden. Een vrij meanderende beek of rivier komt in Wierden niet voor. De landschapstypen zijn weergegeven op figuur 4.3.

Figuur 4.3 Landschappelijke waarden in gemeente Wierden

Bewerking van bron: Streekplan Overijssel 2000+

Regionale landschapsstructuur, in het bijzonder de variatie in de landschapsstructuur en de herkenbaarheid en identiteit van het landschap.
De regionale landschapsstructuur wordt bepaald door de aanwezige landschapstypen; het kampenlandschap, het essenlandschap, het maten- en flierenlandschap, het ontginningenlandschap, het veenlandschap en het beekdallandschap. Van oorsprong was het onderscheid tussen de verschillende landschapstypen heel duidelijk. Het kleinschalige, onregelmatige landschap van de kampen, de randen van het essenlandschap en de hogere delen langs de beekdalen tegenover het open en rationele landschap van de maten en flieren en de jongere ontginningen. Dit onderscheid is door ruilverkaveling en schaalvergroting deels verloren gegaan, waardoor de herkenbaarheid en identiteit van het gebied aan kwaliteit heeft ingeboet.

Openheid van het ontginningslandschap en maten- en flierenlandschap
De openheid van het ontginningenlandschap en maten- en flierenlandschap is karakteristiek in het gebied. Het contrast met het (deels nog) kleinschalige landschap daarbuiten zorgt voor herkenbaarheid en leesbaarheid van het landschap. Dit contrast draagt in belangrijke mate bij aan de ruimtelijke kwaliteit in het buitengebied.

Kleinschaligheid in het gebied
De kleinschaligheid van het kampenlandschap en delen van het essenlandschap en beekdallandschap wordt van oorsprong sterk bepaald door het aanwezige (micro)reliëf en door de aanwezige landschapselementen (houtwallen, bosjes, kavel- en erfbeplantingen). Deels zijn deze elementen in de loop van de tijd verdwenen, maar de nog aanwezige elementen zijn bepalend voor de ruimtelijke kwaliteit van het gebied.

Karakteristieke steilranden/microreliëf in het gebied
Karakteristieke steilranden en microreliëf in het gebied zijn voornamelijk gekoppeld aan de oude ontginningen (kampenlandschap/essenlandschap) in het gebied. Deze hangen samen met de landschappelijke ondergrond, maar ook met het agrarisch gebruik in de loop van de tijd. Door bemesting van het gebied kwamen de bouwlanden steeds hoger in het landschap te liggen. In de huidige situatie zijn deze hoogteverschillen sterk genivelleerd, maar in delen van het gebied nog herkenbaar aanwezig.

Kleine landschapselementen
Kleine landschapselementen als houtwallen, geriefhoutbosjes, elzensingels, solitaire bomen in het weiland en erfbeplantingen zijn karakteristiek voor het kleinschalige kampenlandschap. Maar ook het essenlandschap en het beekdallandschap kennen van oorsprong deze elementen. Ook elementen als poelen en meanders spelen hier een rol.
Het aantal landschapselementen is door de ontwikkelingen in de landbouw sterk afgenomen, maar de nog aanwezige elementen geven een belangrijke kwaliteit aan het gebied.

Karakteristieke beekdalpatronen
Het beekdallandschap wordt van oorsprong gekenmerkt door meanderende beken, met aan weerszijden vochtige hooi- en graslanden. Op de randen van het beekdal, hoger gelegen en de overgang naar het kampen- en essenlandschap, waren vaak de boerderijen gevestigd. De beekdalen zelf waren afwisselend open en besloten.

In de huidige situatie zijn de beken vaak verworden tot rechte watergangen die het water zo snel mogelijk afvoeren. Daarnaast is het landbouwkundig gebruik van de beekdalen vaak niet meer onderscheidend ten opzichte van de oorspronkelijk hoger gelegen delen.
Beken en beekdalen zouden in de toekomst sterker een rol kunnen vervullen als landschappelijke structuurdragers.

Autonome ontwikkeling
Het landschap van de gemeente Wierden is voortdurend aan verandering onderhevig. De rol van de landbouw verandert, recreatieve ontwikkelingen en verstedelijkingsdruk veranderen het landschap geleidelijk in een multifunctionele verblijfsruimte, waarin naast landbouw ook andere functies als recreatie en toerisme, natuur- en landschapsbehoud, waterberging en wonen belangrijker worden.

Wanneer niets wordt gedaan, gaat deze dynamiek van veranderingen en nieuwe ontwikkelingen onverminderd door. Oneigenlijk en niet streekeigen invullingen van nieuwe ontwikkelingen kunnen leiden tot aantasting van de ruimtelijke kwaliteit van het landschap. Om deze veranderingen en nieuwe ontwikkelingen in goede banen te kunnen leiden, heeft de gemeente het Landschapsontwikkelingsplan (LOP) opgesteld.

In het LOP wordt het landschap van de gemeente Wierden nauwkeurig geanalyseerd en beschreven op de bestaande structuur en de ruimtelijke kwaliteit van het landschap. Daarnaast zijn doelstellingen beschreven, die per landschapstype aangeven waarnaar moet worden gestreefd bij nieuwe ontwikkelingen (zie onderstaande tekstbox).

Tekstbox 4.1Doelstellingen van het LOP

In het LOP zijn de doelstellingen beschreven die in algemene zin en per landschapstype aangeven waar bij nieuwe ontwikkelingen naar moet worden gestreefd, zodat wordt ingespeeld op bovenstaande autonome ontwikkeling. Hieronder zijn deze doelstellingen weergegeven.

1. Kernkwaliteit
   Behouden en versterken van de landschappelijke (kern)kwaliteiten van het gebied. Dit betekent:
   - herstellen van de veerkracht van het watersysteem (vasthouden, bergen, afvoeren);
   - versterken van de kleinschalige landschappelijke structuur en identiteit van de oude cultuurlandschappen;
   - vergroten van de herkenbaarheid en duurzame instandhouding van het karakteristieke macro- en microreliëf, zoals de stuwwallen, de dekzandruggen, het kopjes landschap, de steilranden langs de Regge en de waardevolle essen en de kampen.
2. Diversiteit tussen landschappen
   De diversiteit en herkenbaarheid van de verschillende landschappen in de gemeente behouden en versterken. Dit houdt in:
   - behouden van de karakteristieke openheid van de open gebieden;
   - herstel van de karakteristieke kleinschaligheid en beslotenheid van de oude cultuurlandschappen;
   - behouden en versterken van de fraaie afwisseling aan open en besloten delen op de stuwwallen;
   - aandacht voor de identiteit van dorpen en buurtschappen en voor de (cultuurhistorische) betekenis die met name de buurtschappen hebben voor het gebied.
3. Ontwikkelingsgerichte benadering
   - Ruimte bieden aan (nieuwe) ontwikkelingen in het gebied, zodanig dat deze ontwikkelingen de motor vormen voor landschapsversterking en herstel (economische vitaliteit).
   - Tevens ruimte bieden aan verbreding van de landbouw en instandhouding en ontwikkeling van een duurzame en perspectiefvolle grondgebonden landbouw. De landbouw vormt een belangrijke beheerder van het landschap.
   - Vergroten van de toegankelijkheid van het landschap voor de bewoner en de recreant.

4.6 Water

Huidige situatie

De waterhuishouding in de gemeente Wierden wordt sterk bepaald door de hoogteverschillen in het landschap en de bodemopbouw. Het oppervlaktewater loopt via diverse beken en vele sloten door het buitengebied van de gemeente.

Bepalend voor de stroming van het grondwater zijn de ondergrond, de hoogteligging en de terreinhelling. Door de glooiing in het landschap (afhellend van de Sallandse Heuvelrug) stroomt het grondwater vanuit het oosten, westen en vanuit zuidoosten door de ondergrond naar de beken en slootjes in het gebied die afwateren op de Regge. In het gebied liggen enkele waterwinningen. Binnen de intrekgebieden daarvan stroomt het grondwater naar de waterwinning.

LOG's

De beide LOG's grenzen direct aan een bestaand en toekomstig grondwaterbeschermingsgebied en liggen ook deels in een bestaand en toekomstig intrekgebied van de Waterwinning Wierden (door verplaatsing van de onttrekkinglocatie, zie onder autonome ontwikkeling hieronder). Ruimtelijke ingrepen die het risico van grondwaterverontreiniging met zich meebrengen, moeten in deze (potentiële) intrekgebieden zoveel mogelijk worden geweerd.

Omdat intensieve veehouderij op zichzelf in principe geen nadelige effecten op het grondwater heeft, zal dit geen beperkingen met zich meebrengen. De toename van de hoeveelheid mest, die ontstaat door een toenemende veestapel, zal wel op de juiste manier verwerkt of afgevoerd moeten worden. Dit moet uitgevoerd worden in lijn met de steeds strenger wordende mestwetgeving. Door de LOG's buiten het grondwaterbeschermingsgebied te houden, wordt zo invulling gegeven aan het 'Stap vooruit principe' (zie tekstbox 4.2 en Bijlage 11).

Voor rundveehouderijen geldt tevens, dat als deze zich aan de wetgeving houdt, er geen effecten zijn op het grondwaterbeschermingsgebied.

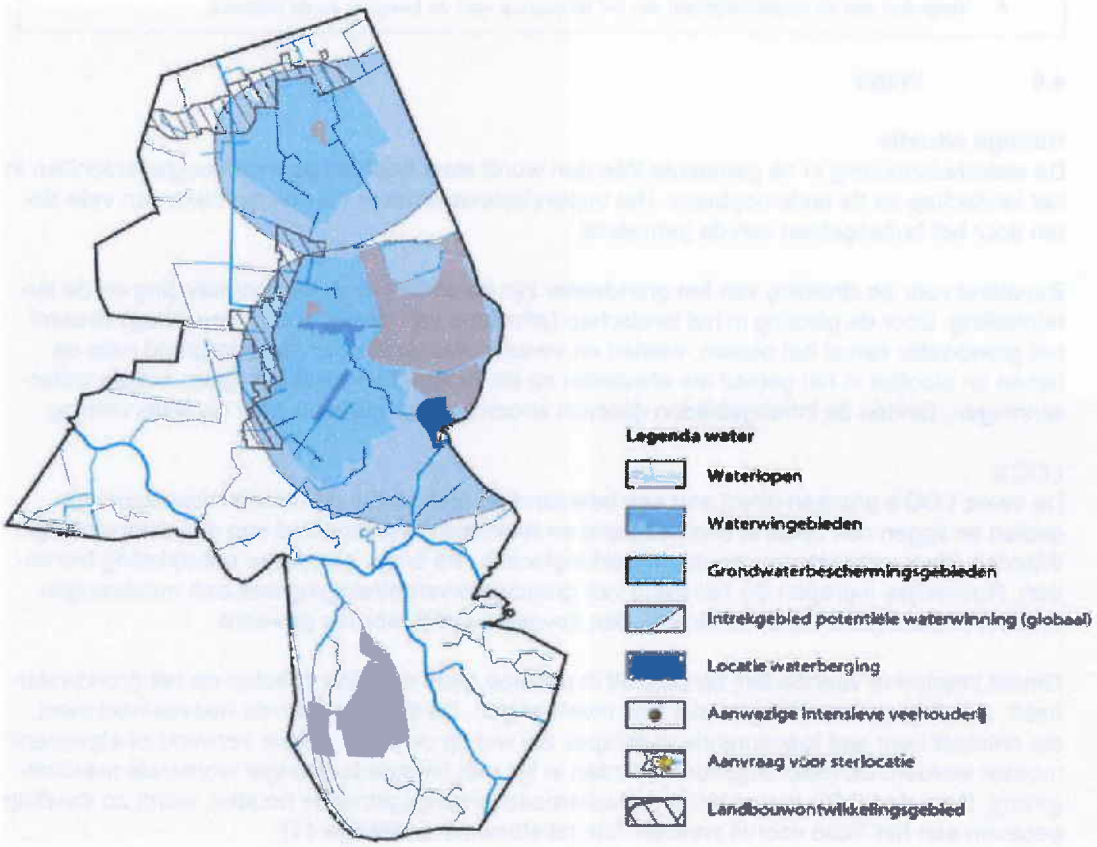
Verwevingsgebieden
Intensieve veehouderijen en rundveehouderijen zijn toegestaan in intrekgebieden van (potentiële) waterwinning (Vitens). Binnen de grondwaterbeschermingsgebieden worden in principe geen uitbreidingen toegestaan. Indien er wordt voldaan aan het Stap-vooruit principe voor de grondwaterbescherming is er mogelijkheid tot uitbreiding.

Tekstbox 4.2 Beschrijving van Stap-vooruit beginsel van de provincie Overijssel

Stap-vooruit beginsel
Voor het stap-vooruit beginsel is een methodiek opgesteld, die staat beschreven in het rapport 'Methodiek voor gebiedsgericht grondwaterbescherming' (opgesteld door Tauw (2006) in opdracht van de provincie Overijssel). In dat rapport staan twee methodieken beschreven, te weten Reflect en Respond. Met Reflect kunnen risico's van ruimtelijk functies op een kwalitatieve manier in beeld gebracht worden, en kunnen worden gekoppeld met gebiedskenmerken, zoals bodemopbouw en verblijftijd. Hiermee kan ook een saldo aanpak worden gehanteerd. Hierdoor is uitruil mogelijk van functies: een risicovolle functie op een klein en niet kwetsbaar gebied, wordt gecompenseerd door een risicoarme functie op een groter, kwetsbaar gebied. Met de Reflect methodiek wordt vooral gekeken naar de relatieve risico's. De Respond methodiek wordt momenteel ontwikkeld om inzicht te kunnen geven in kwalitatieve risico's, met name functies met verschillende soorten milieubelasting (bestrijdingsmiddelen, zware metalen etc).

In figuur 4.4 worden de grondwaterbeschermingsgebieden en (potentiële) waterwingebieden aangegeven.

Figuur 4.4 Waterkaart van gemeente Wierden

Bewerking van bron: Streekplan Overijssel 2004+

Autonome ontwikkeling

Zoekgebieden voor potentiële waterberging
Als uitwerking van het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) ligt bij het waterschap de taak om het watersysteem op orde te brengen. Daarbij moet rekening worden gehouden met de gevolgen van de klimaatverandering. Het zoeken naar ruimte voor (berging van) water is daarbij één van de belangrijkste maatregelen. Ruimtelijk is dit vertaald in een kaart met daarop gebieden die door hun ligging geschikt zijn voor waterberging. Dit betekent niet automatisch dat daar geen ontwikkelingen mogelijk zijn. Indien er in die gebieden nieuwe ontwikkelingen plaatsvinden, moet de door de ontwikkelingen verloren gegane bergingscapaciteit in de directe omgeving gecompenseerd worden.

In LOG De Kolonie ligt, rond de Hoogelaarsleiding (waterloop 2-4) een zoekgebied voor retentie zoals bedoeld. Eventuele nieuw vestiging hier dient dus gecompenseerd te worden.

Verplaatsen waterwinning Wierden
Vitens heeft het voornemen om een deel van de waterwinning Wierden te verplaatsen naar een nieuw te realiseren, derde puttenveld in Rectum-Ypelo. Daarnaast omvat de voorgenomen activiteit de realisatie van twee buffergebieden. In deze gebieden worden sloten en/of waterpartijen gerealiseerd waarin (oppervlakte)water wordt opgeslagen, met als doel dit water te infiltreren in de bodem. Op deze wijze worden de effecten van de bestaande en de nieuwe winning, o.a. op het nabijgelegen Wierdense Veld, zoveel mogelijk beperkt. Tenslotte behoort ook de aanleg van een ruwwatertransportleiding van het nieuwe puttenveld naar de waterzuivering op het puttenveld langs de Nijverdalsestraat tot de voorgenomen activiteit. Vitens heeft op dit moment een MER hiervoor afgerond (Tauw, MER voor de gedeeltelijke verplaatsing van de waterwinning Wierden, 17 februari 2009).

Tekstbox 4.3 Relatie natuur en drinkwaterwinning

Relatie Natuur en drinkwaterwinning
Het concept aangewezen Natura 2000-gebied, het Wierdense Veld, bestaat uit het natuurtype hoogveen. Dit natuurtype is zeer gevoelig voor verdroging en vereist een hoge waterstand. Op dit moment is het doel om het resterende hoogveen te behouden en op de lange termijn weer terug te brengen in het Wierdense veld. Echter, als er nog meer water wordt gewonnen in de nabijheid van het gebied zal het hoogveen verdwijnen. Volgens de quickscan, uitgevoerd in 2008, is water een van de belangrijkste factoren voor het in stand houden van het Wierdense Veld als Natura 2000 gebied met natuurdoeltype hoogveen.

LOG's

Grondwaterkwaliteit
De LOG's liggen niet in het nieuw geplande waterwingebied danwel grondwaterbeschermingsgebied. Indien IV en rundveehouderijen, die gelegen zijn in het grondwaterbeschermingsgebied rond Rectum- Ypelo, willen uitbreiden, zullen ze extra maatregelen moeten treffen volgens het stap vooruit beginsel.

De LOG's liggen in (potentiële) intrekgebieden van waterwinningen, waar uitbreiding en nieuwvestiging is toegestaan.

Verwevingsgebied

Grondwaterkwaliteit
Uitbreidingen van IV en rundveehouderijen zullen aan bepaalde voorwaarden moeten voldoen waardoor een betere kwaliteit van het grondwater gewaarborgd wordt. In principe betekent dit dat door uitbreiding van IV de gehele waterkwaliteit mogelijk verbeterd kan worden. Ook het waterschap gaat hiervan uit (zie tekstbox 4.4). Voor uitbreidingen van rundveehouderijen wordt er vanuit gegaan dat er geen invloed is op het oppervlaktewater. Op dit moment zijn maatregelen om de grondkwaliteit te waarborgen nog niet vastgesteld en uitgevoerd.

Tekstbox 4.4 Standpunt van Waterschap Regge en Dinkel

Het waterschap gaat uit van de volgende situatie: als een bedrijf zich verplaatst zal op de nieuwe locatie het effect voor het grondwater verbeteren ten aanzien van de onverplaatste locatie (geen externe effecten door toepassen nieuwste eisen tegenover bestaande situatie met mogelijk wel aanwezige effecten). Bij inplaatsing van een nieuw bedrijf verandert dus de bestaande status quo op de inplaatsingslocatie niet.

Doordat het waterschap veranderingen zal uitvoeren in het watersysteem in Wierden door de aanleg van de 'Stadsregge' zal het systeem veranderen. Een toetsing aan kwaliteit en effecten beoordeling voor dit criteria gerelateerd aan de huidige situatie is daarom niet zinvol.

4.7 Infrastructuur

Huidige situatie

Het plangebied wordt doorsneden door verschillende stroomwegen (A1, A35, N35, N36). Er zijn gebiedsonsluitingswegen (N347, N350, N751), erftoegangswegen A (o.a. N749, Enterweg, Wierdenseweg, Goorseweg) en erftoegangswegen B (alle overige wegen buiten de bebouwde kom (zie figuur 4.6) De voorkeurskenmerken waaraan deze wegen zouden moeten voldoen staan aangegeven in bijlage 14. Daarnaast liggen er enkele voet- en fietspaden in het buitengebied. De kern Wierden heeft een station, hier komen de spoorlijnen uit Deventer en Zwolle richting Almelo samen.

Tussen de spoorweg en de N35 is een zoekgebied voor een eventuele doortrekking van de A35.

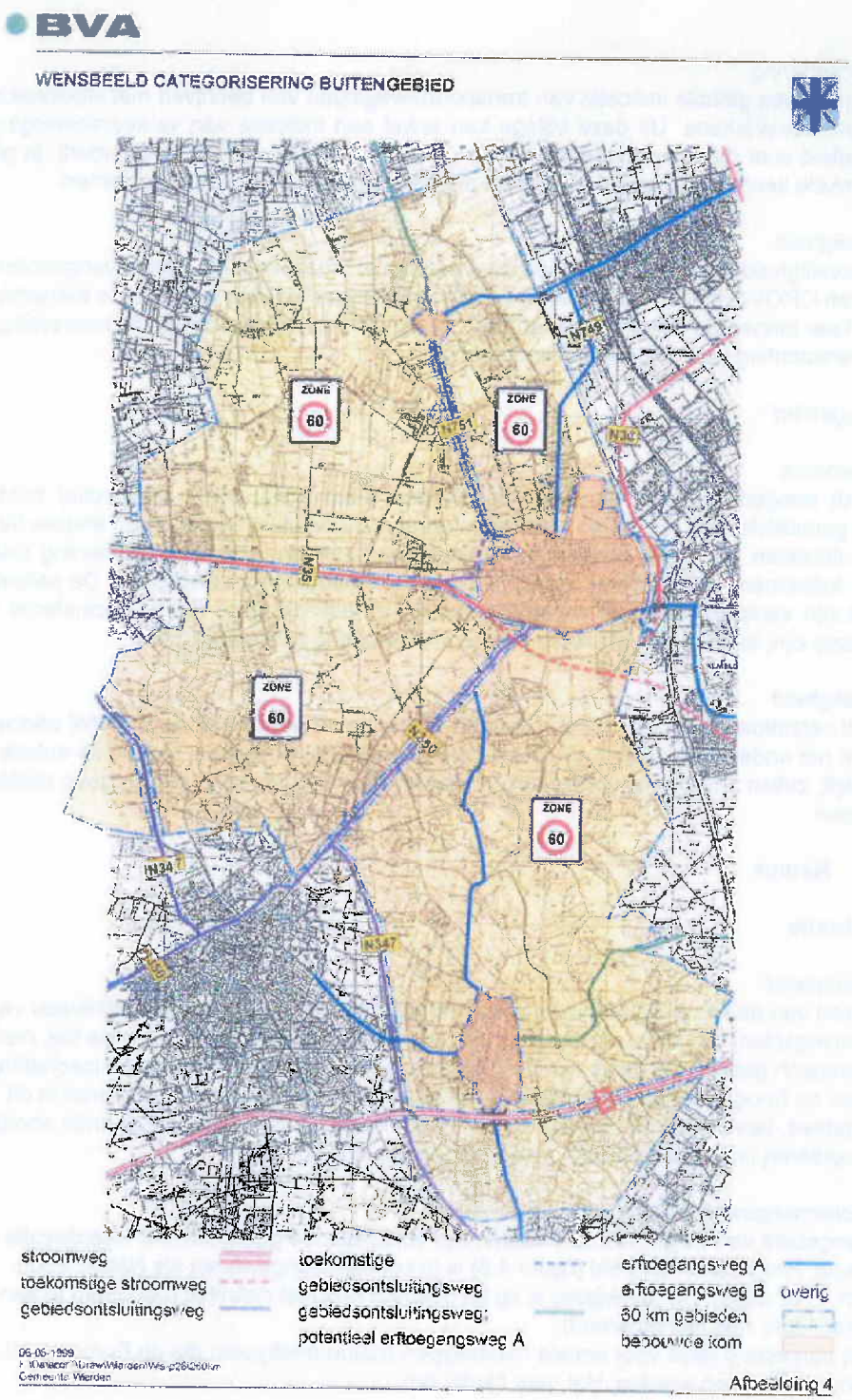
Tekstbox 4.5 Verkeersintensiteiten van erftoegangswegen

In de praktijk varieert het gebruik van erftoegangswegen in termen van verkeersintensiteiten van enkele honderden voertuigen per dag tot 5.000 à 6.000 voertuigen. Bij deze hoge intensiteit is vaak sprake van een (gemeentelijke) verbindingsweg tussen woonkernen. Bij enkele honderden voertuigen per dag levert een rijbaanbreedte van 3,50 meter geen problemen op. Bij een intensiteit van 1.000 of meer voertuigen is de kans op bermschade erg groot en dient een bredere verharding te worden aangelegd. Er dient dus een duidelijke relatie te worden gelegd tussen intensiteit en verhardingsbreedte. De verharding mag echter niet de indruk wekken van 2 rijstroken. In de praktijk varieert de verhardingsbreedte van 3,00 m tot 6,00 m.
Op de erftoegangswegen maken de fietser en overig langzaam (gemotoriseerd) verkeer in beginsel gebruik van de rijbaan. De afwikkeling van (veel) fietsers op een rijloper van circa 3,50 m kan bij relatief hoge intensiteiten niet als duurzaam veilig worden aangemerkt.'

Bron: Handboek Wegontwerp – Erftoegangswegen, CROW 2002

In figuur 4.5 wordt de infrastructuur weergegeven.

Figuur 4.5 Infrastructuur van gemeente Wierden

Bewerking van bron: Streekplan Overijssel 2000+

Autonome ontwikkeling

LOG's

Verkeersverandering
Bijlage 14 geeft een globale indicatie van transportbewegingen van bedrijven met vleeskuikens, legkippen en vleesvarkens. Uit deze bijlage kan enkel een indicatie van verkeersbewegingen worden afgeleid voor de verkeerstoename voor uitbreiding van intensieve veehouderij. In praktijk zullen enkele tientallen voertuigen per etmaal geen aanleiding geven tot problemen.

Verkeersveiligheid
De verkeersveiligheid wordt hier beïnvloed door het aantal vrachtwagens. Aan bovengenoemde richtlijnen van CROW voldoen de wegen in het onderzoeksgebied, dus wanneer de toename van het verkeer binnen de enkele tientallen blijft, zullen zich op het gebied van verkeersveiligheid naar verwachting geen problemen voordoen.

Verwevingsgebied

Verkeerstoename
Als er wordt aangenomen dat de bedrijven die een goed economisch perspectief hebben, groeien tot gemiddeld 10%. Er zullen bestaande agrarische bedrijven stoppen en andere bedrijven weer uitbreiden. Er wordt aangenomen dat de verkeerstoename door uitbreiding relatief beperkt zal toenemen, aangezien er nu ook al agrarische bedrijven aanwezig zijn. De potentiële sterlocaties zijn verspreid over het verwevingsgebied en doordat deze niet in geclusterde vormen aanwezig zijn, zal het relatief weinig verkeersverandering teweeg brengen.

Verkeersveiligheid
Hierbij geldt hetzelfde als voor de LOG's. Aan bovengenoemde richtlijnen van CROW voldoen de wegen in het onderzoeksgebied. Wanneer de toename van het verkeer binnen de enkele tientallen blijft, zullen zich op het gebied van verkeersveiligheid naar verwachting geen problemen voordoen.

4.8 Natuur

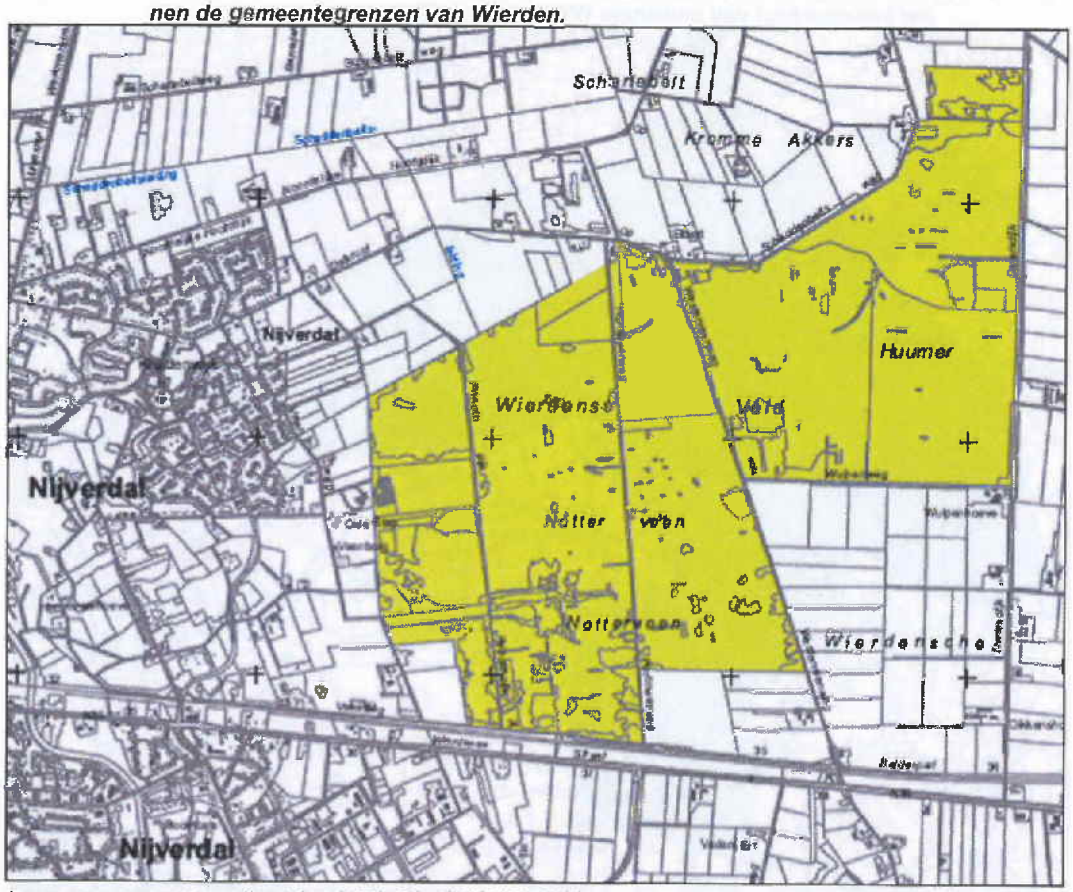
Huidige situatie

Flora- en faunawet
Op het gebied van de Flora- en faunawet wordt aangesloten bij het (globale) detailniveau van het bestemmingsplan. Het bestemmingsplan laat een bepaalde ontwikkelingsruimte toe, met name in agrarisch gebied. Op basis van bestaande gegevens (Natuurloket) is een inschatting gemaakt van de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde soorten planten en dieren in dit agrarisch gebied. Binnen het plangebied komen naar verwachting enkele beschermde soorten vogels, zoogdieren (incl. vleermuizen), vissen en amfibieën voor.

Natuurbeschermingswet (Natura 2000-gebieden)
In het buitengebied van de gemeente Wierden zijn verschillende gebieden met waardevolle natuur aanwezig. Het Wierdense Veld (figuur 4.6) is in concept aangewezen als Natura 2000-gebied (Min. LNV 2006). De aanwijzing is op dit moment nog niet definitief (beroepen in aanmeldingsprocedure nog niet afgerond).
De concept aanwijzing geldt voor enkele habitattypen (natuurdoeltypen) die op Europees niveau beschermd moeten worden. Het gaat hierbij om:

- vochtige heide;
- droge heide;
- aangetast hoogveen waar herstel nog mogelijk is;
- (acties hoogveen, voorlopig nog niet aanwezig maar wel een doel).

Figuur 4.6 Locatie van het Natura 2000-gebied Wierdense Veld (geel). Dit gebied valt geheel binnen de gemeentegrenzen van Wierden.

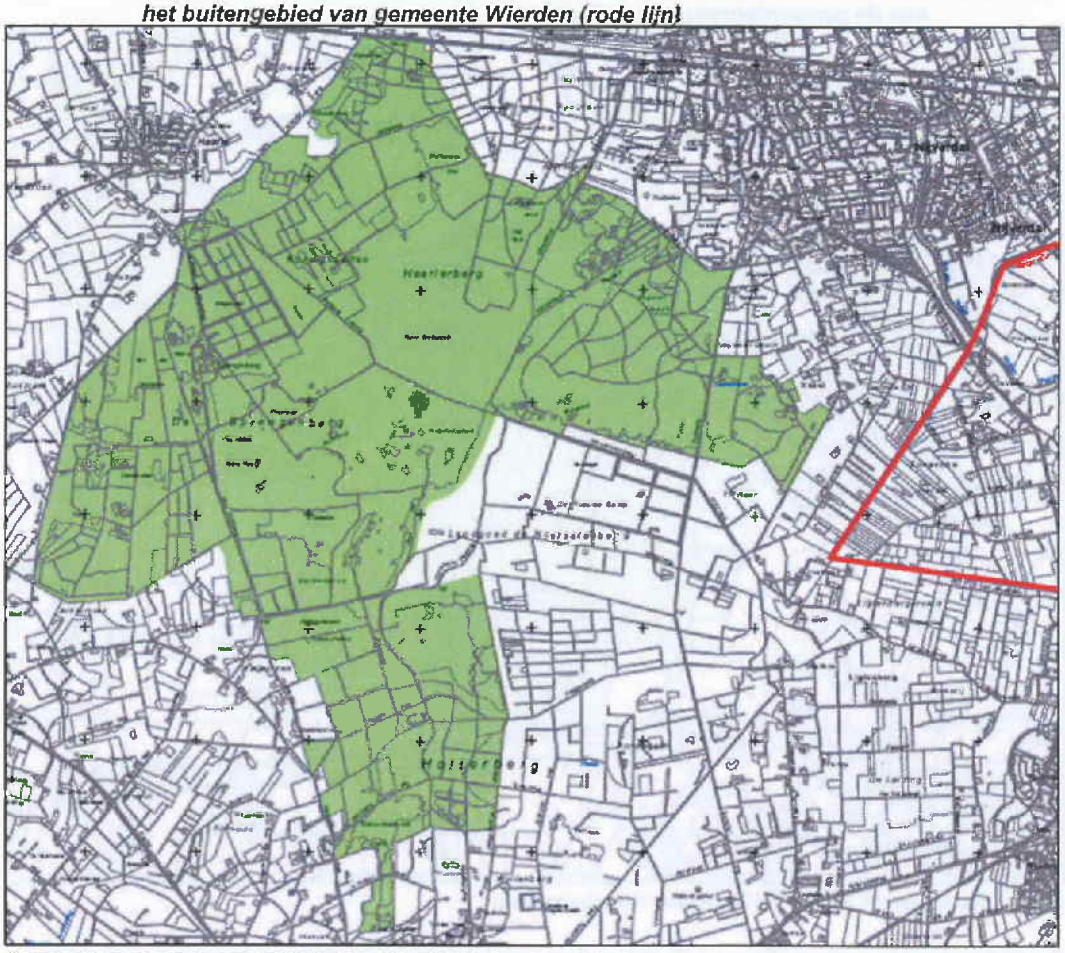

Bron: ontwerpbesluit Natura 2000-gebied Wierdense veld

De Sallandse Heuvelrug (figuur 4.7) ligt weliswaar niet binnen de gemeentegrenzen van Wierden, maar ligt dermate dicht bij het plangebied dat ook hier rekening mee gehouden moet worden (externe werking). Habitattypen en soorten waarvoor de Sallandse Heuvelrug wordt aangewezen zijn:

- dysotrofe natuurlijke poelen en meren;
- vochtige heide;
- droge heide;
- jeneverbesformaties;
- heischrale graslanden;
- actief hoogveen;
- kamsalamander;
- korhoen;
- nachtzwaluw;
- roodborsttapuit.

Figuur 4.7 Locatie van het Natura 2000-gebied de Sallandse Heuvelrug (groen) met de grens van het buitengebied van gemeente Wierden (rode lijn)

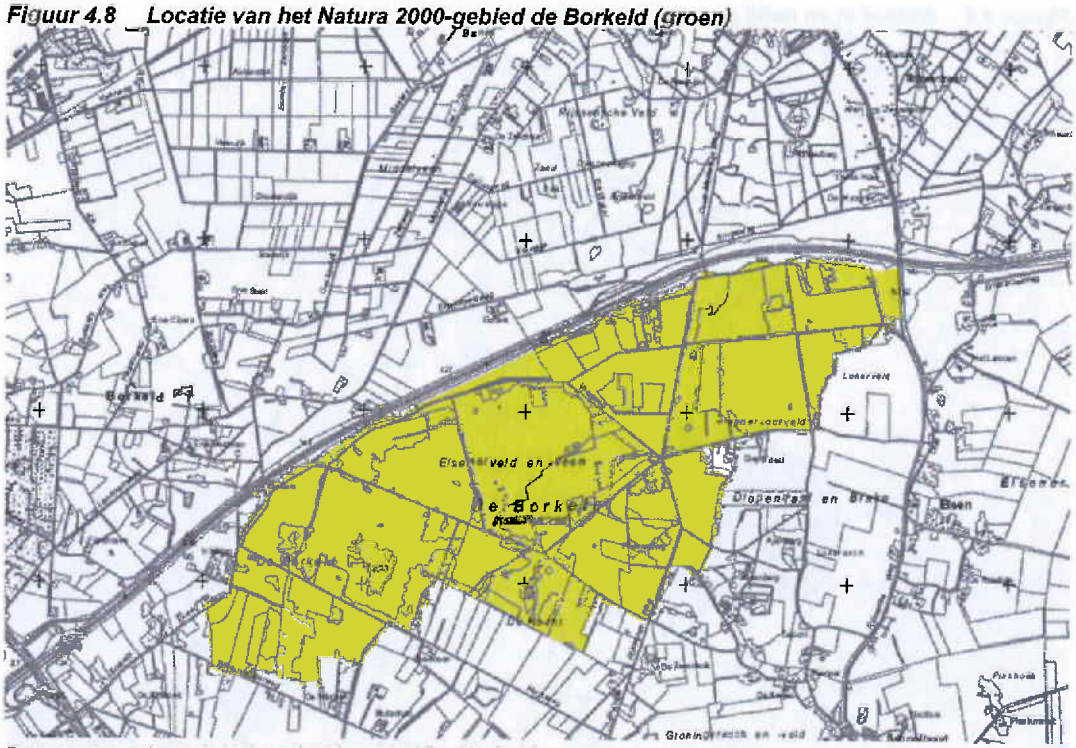
Bron: ontwerpbesluit Natura 2000-gebied Sallandse Heuvelrug

De Borkeld (figuur 4.8) is ook in procedure om aangewezen te worden als Natura 2000-gebied voor de volgende habitattypen:

- zure vennen;
- vochtige heide;
- droge heide;
- jeneverbesstruwelen;
- heischrale graslanden.

Voor de habitattypen en (vogel)soorten worden instandhoudingsdoelen opgesteld. Nieuwe plannen, projecten en of handelingen in of in de nabije omgeving van Natura 2000-gebieden mogen niet in strijd zijn met de instandhoudingsdoelen voor het betreffende Natura 2000-gebied. De instandhoudingsdoelen voor zowel het Wierdense Veld als de Sallandse Heuvelrug en de Borkeld zijn opgenomen in bijlage 10.

Figuur 4.8 Locatie van het Natura 2000-gebied de Borkeld (groen)

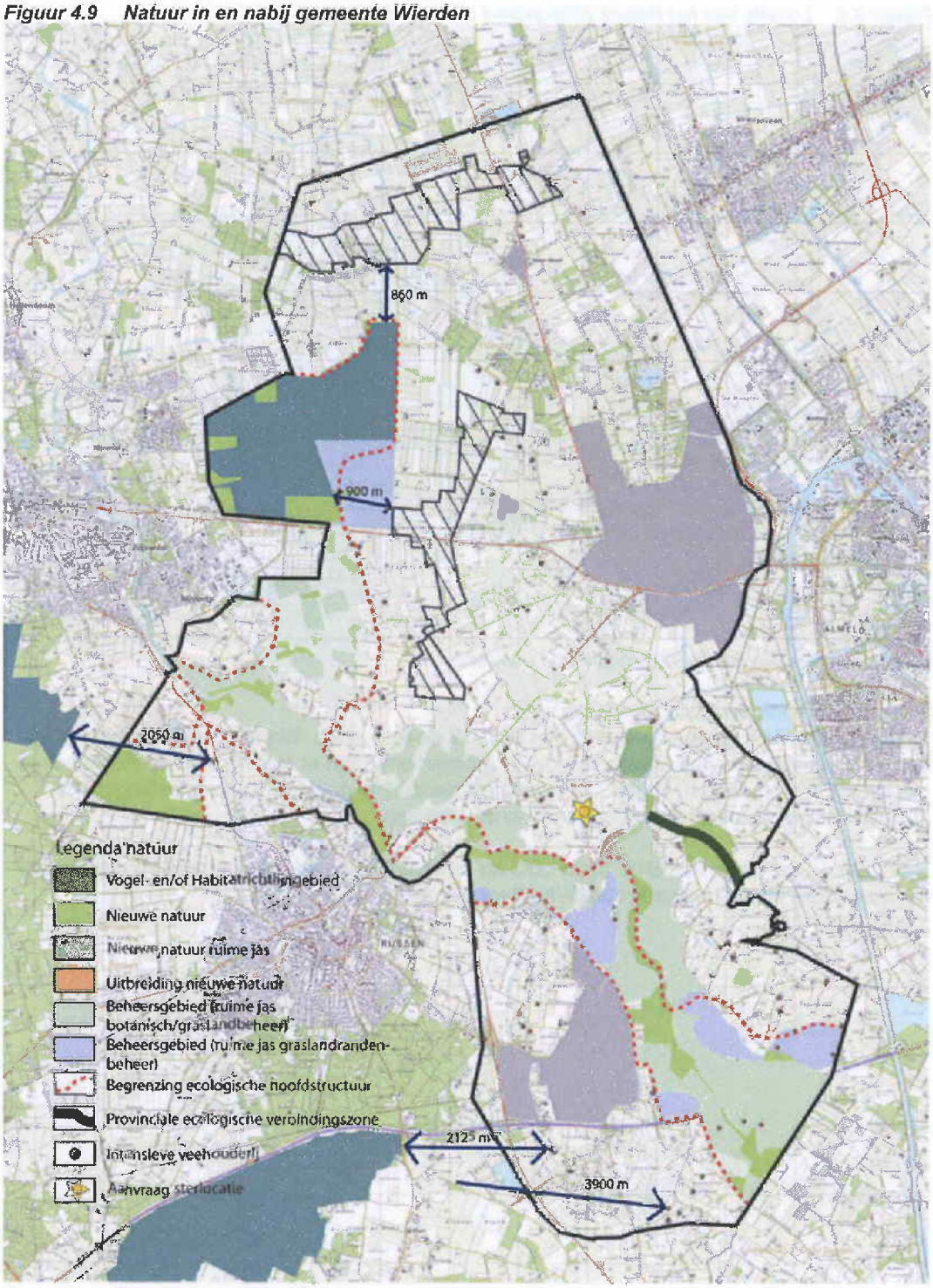

Bron: ontwerpbesluit Natura 2000-gebied De Borkeld

Ecologische hoofdstructuur (EHS)
In figuur 4.9 is de huidige begrenzing van de EHS weergegeven. Binnen de rode stippellijn liggen de aaneengesloten gebieden van de EHS. Daarbuiten zijn er ook nog enkele kleine bosgebieden die binnen de EHS liggen. De beheersgebieden zijn gebieden waar grondeigenaren contracten voor agrarisch natuurbeheer kunnen afsluiten.

De LOG's liggen buiten de EHS. In de LOG de Kolonie ligt wel een ecologische verbindingszone, maar deze komt te vervallen bij de herbegrenzing van de EHS.

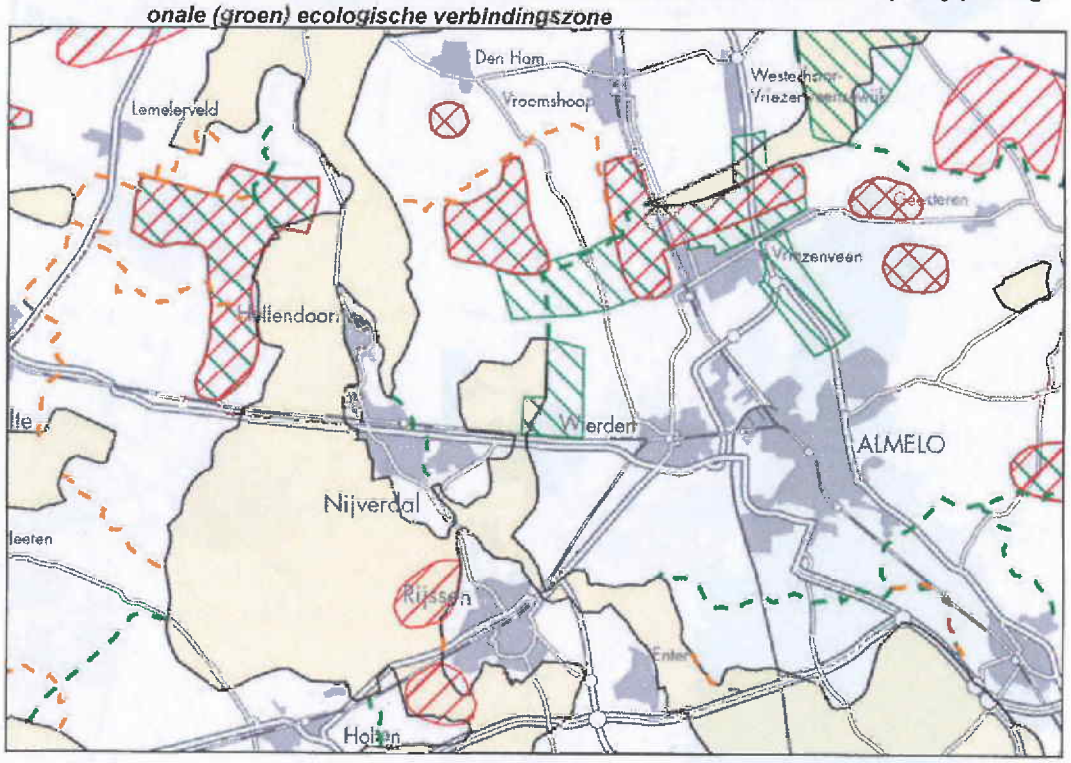
Figuur 4.9 Natuur in en nabij gemeente Wierden

Bron: Bewerking van streekplan 2000+

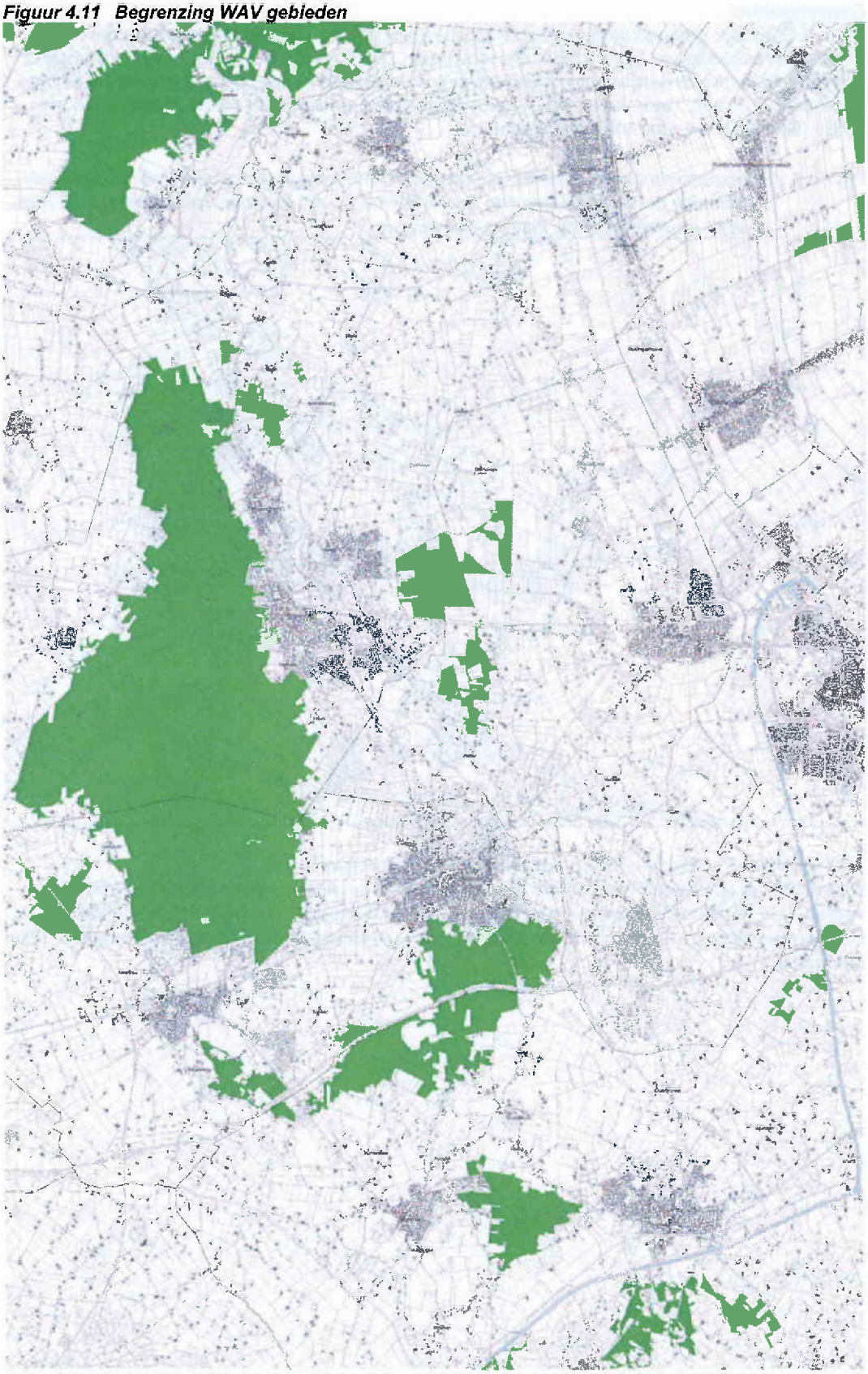
Ganzengebied
Beide LOG's zijn gelegen binnen ganzengebied en/of gebied voor andere wintergasten. Grootschalige ontwikkelingen dienen geweerd te worden. De provincie bekijkt van geval tot geval in hoeverre de uitbreiding of her- of nieuwvestiging van intensieve veehouderij een grootschalige ontwikkeling betreft. Naar verwachting geldt dit alleen bij geclusterde nieuwvestiging. De provincie neemt hierover het uiteindelijke besluit.

Figuur 4.10 Ligging van de ganzengebieden (groen) en weidevogelgebieden (rood). De licht gele gebieden geven de begrenzing van de EHS aan, met daarin de lokale (oranje) en regionale (groen) ecologische verbindingszone

Zeer kwetsbare gebieden- Wet ammoniak en veehouderijgebieden
Delen van het Wierdense veld en het Notterveld zijn in het kader van de Wet ammoniak en veehouderij aangewezen als zeer kwetsbaar gebieden (figuur 4.11). Dit betekent dat deze gebieden gevoelig zijn voor verzuring/vermesting die o.a. veroorzaakt worden door emissies uit de landbouw.

Figuur 4.11 Begrenzing WAV gebieden

Bron: Besluit van Provinciale Staten van Overijssel van 14 november 2007, kenmerk PS/2007/742

Autonome ontwikkeling

Flora- en faunawet
Binnen het plangebied komen naar verwachting enkele beschermde soorten vogels, zoogdieren (incl. vleermuizen), vissen en amfibieën voor. Op deze soorten kunnen mogelijk negatieve effecten optreden als gevolg van verstoring of vernietiging van leefgebied. Er worden echter geen soorten verwacht waarvan de gunstige staat van instandhouding op lokaal of regionaal niveau in gevaar is. Het is derhalve op voorhand aannemelijk dat, op het moment dat er daadwerkelijk een ingreep plaatsvindt, een eventuele ontheffing op grond van artikel 75 Flora- en faunawet door het bevoegd gezag wordt verleend.

Natura 2000
Omdat de nieuwe ontwikkelingen buiten de Natura 2000-begrenzing zijn gelegen, speelt voornamelijk de externe werking in de vorm van verzuring en vermesting (kwaliteitsafname habitattype) als gevolg van een eventuele toename van ammoniakdepositie en verdroging een belangrijke rol. Naar verwachting zal het aantal dieren iets toenemen, maar er zullen moderne stallen gebouwd worden die een lagere emissie (minstens 30%) hebben dan de huidige. De autonome ontwikkeling zal daarom naar verwachting een dalende trend in de ammoniakdepositie gaan vertonen. In het beheerplan dat voor het Wierdense veld zal worden opgesteld, zal aangegeven worden op welke manier de doelstellingen voor dat gebied gehaald kunnen worden. Hierbij zal ook gekeken worden naar de grondgebonden landbouw.

In het Wierdense veld is hoogveen het aangewezen natuurdoeltypen dat voor zover nog aanwezig moet worden behouden en zo mogelijk moet worden geregenereerd. Water is een zeer belangrijk aspect bij hoogveenvorming en is op dit moment niet voldoende aanwezig om het hoogveen te laten regenereren. Het is afhankelijk van de beleidsbeslissingen rond het definitief aanwijzen van het Wierdense Veld als Natura 2000-gebied en van het gewenste natuurdoeltype. Daarnaast speelt nog de discussie of de verplaatsing van de waterwinning Wierden (zie 4.6) of water danwel ammoniakdepositie een belangrijke kritieke factor voor dit natuurgebied is.

Ecologische Hoofdstructuur
De doelstelling is dat in 2018 de op figuur 4.8 aangegeven EHS is gerealiseerd. Dit houdt in dat de gebieden die begrensd zijn als nieuwe natuur zijn aangekocht en ingericht zijn als natuur. De EHS in ingedikt en voorlopig vastgesteld op 19 november 2008.

4.9 Ammoniak

4.9.1 Algemeen
Een te hoge stikstofdepositie op gevoelige natuurgebieden kan leiden tot een afname van de natuurkwaliteit. De stikstofdepositie bestaat in Nederland uit ammoniak (NH_x) en stikstofoxiden (NO_x) die vooral door de landbouw, verkeer en industrie worden uitgestoten. De landbouw draagt voor ongeveer 50% bij aan de stikstofdepositie op de Nederlandse natuur (in de vorm NHx).

In 2008 is een vernieuwde handreiking stikstofdepositie op Natura 2000 gebieden uitgegeven. Hieronder staan de belangrijkste uitgangspunten van dit document.

Handreiking stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden
De handreiking geeft geen sluitend antwoord op de vraag of een activiteit wel of niet vergund kan worden. Het is bedoeld als hulpmiddel bij een afweging die het bevoegd gezag moet maken en wordt door de Minister dan ook gezien als startpunt bij het ontwikkelen van verdere voorbeelden en kaders. De handreiking leidt het bevoegde gezag via een zevental vragen door de beoordeling heen. Hieronder staan een aantal uitgangspunten van de handreiking op een rij.

- Een individuele toetsing van initiatieven blijft noodzakelijk. De effecten van een initiatief moeten in cumulatie met andere activiteiten en mitigerende maatregelen beoordeeld worden. Daarbij is het uitgangspunt dat alle abiotische condities die beperkend zijn voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen op termijn op orde moeten worden gebracht. Dit betekent dat nieuwe activiteiten integraal en gebiedsgericht moeten worden beoordeeld.
- Waar exact habitats en soorten zich in het betreffende gebied bevinden is van belang voor de beoordeling van de gevolgen. Als er een herstelopgave voor het gebied is bepaald, zijn ook de toekomstige locaties waar men de soort wil herstellen van belang.
- Wanneer meerdere condities het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen bemoeilijken, is inzet op de meest beperkende factor prioritair. Dat neemt niet weg dat uiteindelijk alle beperkingen moeten worden opgeheven.
- Bron- of effectgerichte maatregelen kunnen de instandhoudingsdoelstellingen dichterbij brengen en daarmee ruimte voor nieuwe ontwikkelingen scheppen, mits uitvoering en effect van de maatregelen zeker zijn.
- Saldering biedt misschien een mogelijkheid om ervoor te zorgen dat netto de stikstofbelasting niet stijgt.

Aan de hand van deze uitreiking is een passende beoordeling uitgevoerd met gedetailleerde ammoniak berekeningen. Echter, om een beeld te krijgen van de heersende situatie van de nabijgelegen Natura 2000 gebieden is de volgende beschrijving gegeven, die afkomstig is van Alterra (2008). Zij hebben de huidige en autonome situatie voor de stikstofdepositie en –emissie in beeld gebracht (per concept aangewezen Natura 2000-gebied) en bepaald wat de effectiviteit is van verschillende reducerende maatregelen[9].

Huidige situatie en autonome ontwikkeling

Voor het Wierdense Veld bedraagt de totale huidige (2004) stikstofdepositie op het Wierdense veld 2450 mol N/ha/jaar. Vanuit de veehouderij binnen een zone van 3 km rondom het Wierdense veld bedraagt de huidige depositie (2005) 494 mol N/ha/jaar. Deze bijdrage bedraagt dus circa 20% van de totale depositie. Er is geen onderscheid gemaakt naar de diverse landbouwtakken, dus dit omvat zowel intensieve veehouderijen als ook rundveehouderijbedrijven. Voor de Sallandse Heuvelrug zijn deze getallen 2576 mol N/ha/jaar respectievelijk 455 mol N/ha/jaar. Voor De Borkeld komt het uit op 2776 mol N/ha/jaar respectievelijk 500 mol N/ha/jaar

Hieronder zijn enkele tabellen gegeven en analyses van algemene cijfers. De cijfers komen uit het rapport van Alterra 'Effectiviteit ammoniakmaatregelen in en rondom de Natura 2000-gebieden in provincie Overijssel' (2008).

Tabel 4.2 Overzicht van kritische depositiewaarden en huidige depositie en depositie van de autonome ontwikkeling

Natuurgebied	Kritische depositiewaarde (mol N/ha/jr)		Huidige gemiddelde N depositie(2005) (mol N/ha/jr)	Autonome ontwikkeling gemiddelde N depositie(2020) (mol N/ha/jr)	Afname N totaal 2020 tov 2005
	Habitattypen minimaal (meest gevoelig)	Habitattypen maximaal (minst gevoelig)			
Wierdense Veld	593	964	2450	1610	34%
Sallandse Heuvelrug	593	2178	2576	2496	3%
Borkeld	593	2428	2776	2692	3%

Bewerking van bron: Alterra 2008

[9] Effectiviteit ammoniakmaatregelen in en rondom Natura 2000-gebieden in de provincie Overijssel, Alterra 2008 in voorbereiding.

Tabel 4.3 ***Overzicht van aandeel depositie vanuit de agrarische bronnen binnen een straal van drie km rondom het Natura 2000 gebied.***

Natuurgebied	Aandeel depositie vanuit agrarische bronnen binnen 3 km (mol N/ha/jr)				Afname N agr. 2020 tov 2005	
	Huidige situatie (2005) (mol N/ha/jr)	Percentage van het totaal N (%)	Autonome ontwikkeling (2020) (mol N/ha/jr)	Percentage van het totaal (%)	(mol N/ha/jr)	%
Wierdense Veld	494	20	394	17	100	20
Sallandse Heuvelrug	455	18	300	12	155	34
Borkeld	500	18	347	13	153	31

Bewerking van Bron: Alterra 2008

Tabel 4.4 ***Overzicht van de overschrijding van de kritische depositie waarde op Natura 2000 gebieden van de achtergrond concentratie (dus zonder de depositie vanuit een straal van drie km).***

Natuurgebied	Achtergrond concentratie (depositie N 2020 totaal – depositie N 2020 van 3 km zone)	Overschrijving kritische depositiewaarde 2020 voor habitattypen meest gevoelig (Achtergrond - Kritische depositie habitat meest gevoelig)	Overschrijving kritische depositiewaarde 2020 voor habitattypen minst gevoelig (Achtergrond - Kritische depositie habitat minst gevoelig)
Wierdense Veld	1216	623 (105%)	252 (26%)
Sallandse Heuvelrug	2196	2789 (470%)	18 (1%)
Borkeld	2345	1752 (295 %)	- 83 (-3%)

Bewerking van bron: Alterra 2008

Hieruit kan worden gelezen dat de achtergrond depositie voor de meest kritische soorten ruim boven de kritische depositiewaarde ligt, en voor de minst kritische soorten in enkele gevallen net op of onder de kritische depositiewaarde komt. De locale ammoniakbijdrage zakt tussen 2005 en 2020 van een gemiddelde bijdrage van 15 á 20% naar 10 á 15%.

Voor de autonome ontwikkeling blijkt dat de N depositie vanuit de drie kilometer zone relatief meer zal afnemen dan de totale NH3 depositie, met uitzondering van het Wierdense Veld.

4.9.2 Ammoniakdepositie bijdrage afkomstig van gemeente Wierden

Om de bijdrage van de ammoniakdepositie afkomstig van emissies van gemeente Wierden op de Natura 2000 gebieden het Wierdense Veld, de Sallandse Heuvelrug en de Borkeld te bepalen zijn berekeningen gemaakt. Deze berekeningen hebben de huidige situatie en de autonome situatie in kaart gebracht. De autonome situatie is bepaald aan de hand van verschillende aannames:

1. Bedrijven groter dan 70 NGE zullen blijven bestaan en groeien;
2. De gemeente is in deelgebieden ingedeeld. Aan de hand van de kenmerken van de deelgebieden zijn er groeipercentages bepaald per deelgebied volgens bijlage 16;
3. Bedrijven moeten voldoen aan IPPC en Besluit Ammoniakemissie Huisvesting Veehouderij.

Tekstbox 4.6 Autonome ontwikkeling

Op dit moment vinden er grote veranderingen plaats in de veehouderij. Dit wordt onder andere veroorzaakt door de veranderingen in de wetgeving, het verdwijnen van het melkquotum, stijgende voerprijzen etc. In theorie zouden allerlei verschillende theoretische groeiscenario's kunnen plaatsvinden. Zo kunnen bijvoorbeeld melkveehouderijen in bepaalde situaties uitbreiden tot 200 MVE, zonder een toetsing te doorstaan van de ammoniakdepositietoename op een Natura 2000 gebied. Ook kunnen intensieve veehouderijen (binnen de randvoorwaarden van vigerende bestemmingsplannen) bouwen met meer lagen/verdiepingen (ook bijvoorbeeld in de grond). Maar ook kunnen naar verhouding grote bedrijven worden opgezet door het inzetten van maximaal mogelijke reducerende maatregelen. Bij deskundigen is dan ook op dit moment geen consensus over en inschatting van de te verwachten autonome ontwikkelingen. Het is daarom ondoenlijk en ook niet realistisch om in dit MER al deze theoretische mogelijkheden voor de autonome ontwikkeling volledig uit te werken. Voor dit MER is een autonome ontwikkeling opgenomen, die op dit moment als realistisch is te beschouwen op basis van actuele ontwikkelingen, gebiedskenmerken en vigerende regelgeving.

Door middel van modelberekeningen is de cumulatieve stikstofdepositie bepaald van alle bronnen in het plangebied tezamen voor de huidige situatie en de autonome ontwikkeling. In bijlage 16 zijn de achtergronden en methodiek van de ammoniak berekeningen weergegeven.

Huidige situatie

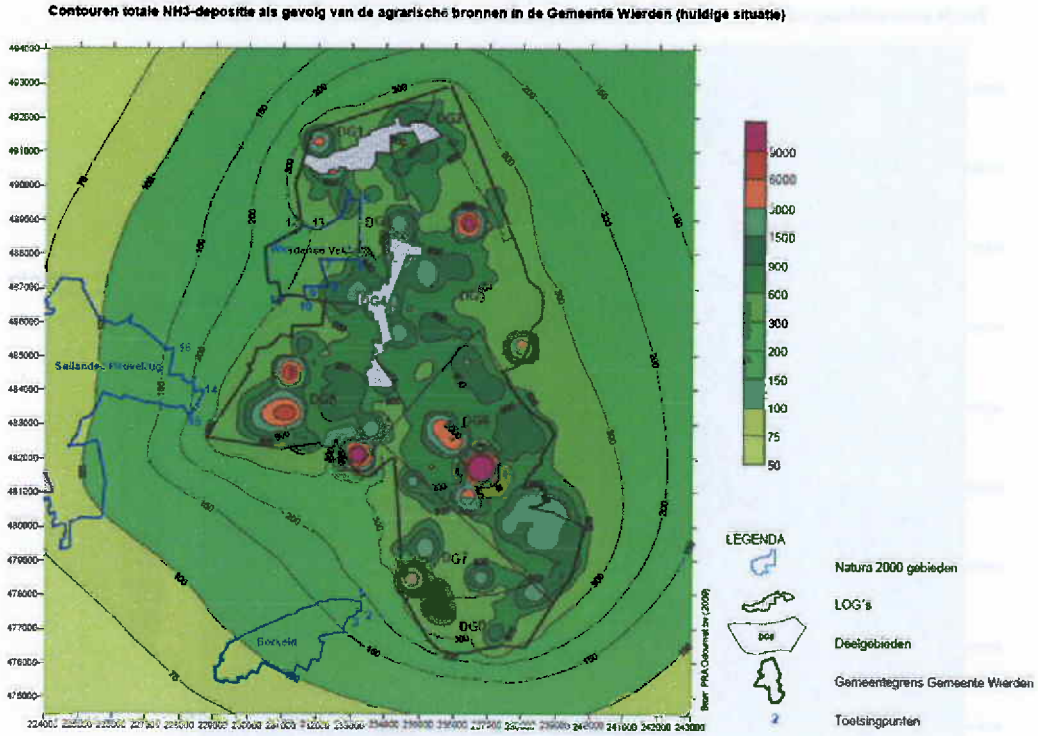
In figuur 4.9 is de berekende huidige situatie voor het plangebied en directe omgeving weergegeven. In tabel 4.5 zijn de minimale en maximale waarden voor de grenzen van de Natura 2000 gebieden weergegeven.

Tabel 4.5 Minimale en maximale contourwaarde in mol/ha/jr en in % van de totale achtergronddepositie in de huidige situatie

	Minimaal		**Maximaal**	
Natura2000 gebied	mol/ha/jr	% van AD	mol/ha/jr	% van AD
Wierdense Veld	± 330	13,2	± 900	36
Sallandse heuvelrug	± 75	3	± 220	8,8
Borkeld	± 85	3,4	± 190	7,6

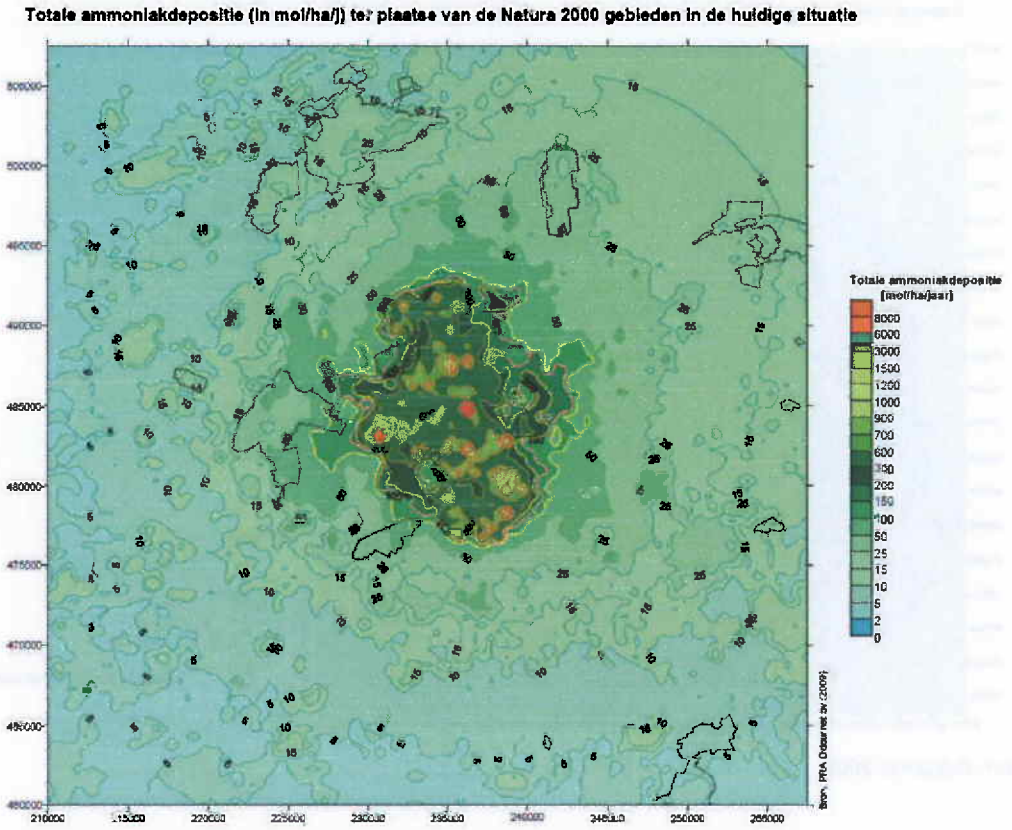
Deze waarden bedragen minimaal 3% tot maximaal 36% van de totale depositie (achtergronddepositie gemiddeld circa 2500 mol/ha/jr).

Figuur 4.12 Bijdrage van de landbouw in het plangebied op de N-depositie in de directe omgeving in de huidige situatie op basis van het KEMA-Stacks-model

Bron: Odournet 2009

Figuur 4.13 Bijdrage van de landbouw in het plangebied op de N-depositie in de wijdere omgeving op basis van het OPS-model

Bron: Odournet 2009

In figuur 4.13 is de N-depositie voor een groter gebied gemodelleerd op basis van het OPS-model. Dit is minder nauwkeurig, maar geeft wel een grotere reikwijdte aan. Hieruit is af te lezen dat de depostitiewaarden in de verder weg gelegen gebieden tussen de 10 en 25 mol/ha/jr liggen (0,4- 1% van de achtergronddepositie).

Deelgebieden

Door het onderzoeksgebied op te splitsen in deelgebieden is het mogelijk per deelgebied een indicatie te geven van wat zijn percentuele aandeel is aan de totale ammoniakdepositie ter plaatste van de Natura 2000 gebieden.

Tabel 4.6 Huidige situatie; aandeel in totale ammoniakdepositie per deelgebied

	DG 1	DG 2	DG 3	DG 4	DG 5	DG 6	DG 7	DG 8	DG 9
Ammoniakemissie per deelgebied (kg NH3/ jaar	31.314	203	38.313	18.888	102.344	163.082	27.494	34.590	87.787
Borkeld	1,5%	0	2,5%	2,1%	17,5%	34,5%	21,8%	13,6%	6,5%
Wierdense Veld	5,0%	0	39,0%	5,1%	24,0%	9,5%	1,6%	1,2%	14,6%
Sallandse Heuvelrug	2,9%	0	6,5%	4,2%	52,4%	15,2%	3,5%	2,8%	12,6%

Bron: Odournet 2009

Hier is te zien dat in deelgebied 1 (De Kolonie) de bijdrage aan ammoniakdepositie relatief weinig is. Dit wordt veroorzaakt door de relatieve lage ammoniakemissie in dit deelgebied. Deelgebied 3 is dicht gelegen bij het Wierdense veld en heeft daarom een hoge bijdrage aan de ammoniakdepositie op het Wierdense Veld.

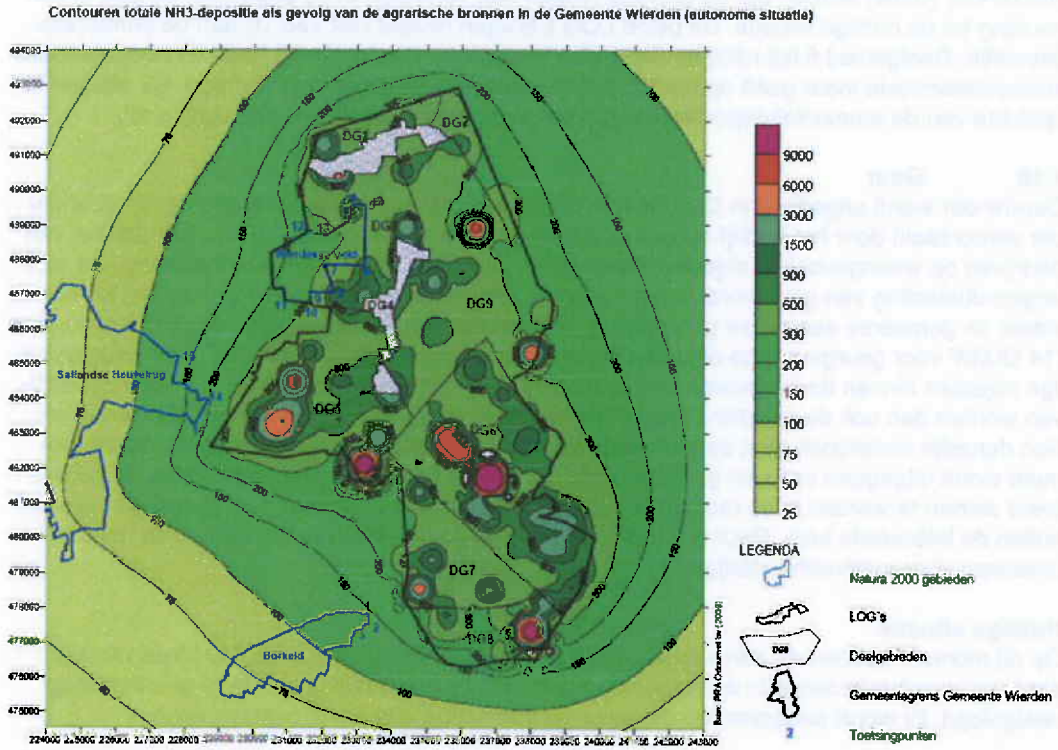
De bijdrage van deelgebied 9 aan de Borkeld is relatief laag. Hier zijn het aantal bronnen en de ammoniakemissie relatief hoog, maar de afstand tot de Borkeld is groot.

Geconcludeerd kan worden dat de afstand tot een Natura 2000 gebied een belangrijke rol speelt in de bijdrage van de totale ammoniakdepositie.

Windrichting
Bij Meteo-consult zijn de gegevens van vliegveld Twente over 2008 opgevraagd. Voor ammoniakdepositie kan worden gesteld dat de grootste lokale depositie-invloed afkomstig is uit de zuidwestelijke kwadrant van de windroos.

Autonome ontwikkeling
In figuur 4.14 is de bijdrage van de landbouw in het plangebied aan de N-depositie in het gebied en directe omgeving in de autonome situatie weergegeven.

Figuur 4.14 Bijdrage van de landbouw in het plangebied op de N-depositie in de directe omgeving in de autonome situatie op basis van het KEMA-Stacks-model

Bron: Odournet 2009

In tabel 4.7 zijn de minimale en maximale waarden voor de grenzen van de Natura2000 gebieden weergegeven.

Tabel 4.7 Minimale en maximale contourwaarde in mol/ha/jr en in % van de totale achtergronddepositie in de autonome situatie

	Minimaal		Maximaal	
Natura2000 gebied	mol/ha/jr	% van AD	mol/ha/jr	% van AD
Wierdense Veld	± 180	7,2	± 900	36
Sallandse heuvelrug	± 50	2	± 200	8
Borkeld	± 65	2,6	± 150	6

De waarden zijn iets lager dan die in de huidige situatie. Deze waarden bedragen minimaal 2% tot maximaal 36% van de totale depositie (achtergronddepositie gemiddeld circa 2500 mol/ha/jr).

Deelgebieden
In onderstaande tabel is het aandeel in totale ammoniakdepositie per deelgebied gegeven.

Tabel 4.8 Autonome situatie: aandeel in totale ammoniakdepositie per deelgebied

	DG 1	DG 2	DG 3	DG 4	DG 5	DG 6	DG 7	DG 8	DG 9
Ammoniakemissie per deelgebied (kg NH3/ jaar	*24.813*	*0*	*34.482*	*24.911*	*89.938*	*125.349*	*17.239*	*27.723*	*52.796*
Borkeld	1,5	0	2,9	3,8	20,2	35,1	19,0	12,4	5,1
Wierdense Veld	4,9	0	41,8	6,6	25,4	8,6	1,2	1,2	10,4
Sallandse Heuvelrug	2,7	0	6,6	6,1	57,4	13,6	2,6	2,5	8,5

Bron: Odournet 2009

Hieruit kan gezien worden dat de bijdrage relatief niet verandert in de autonome situatie in verhouding tot de huidige situatie. De beide LOG's dragen relatief niet veel bij aan de ammoniakdepositie. Deelgebied 5 ligt nabij de Sallandse Heuvelrug. Deelgebied 6 heeft de hoogste totale ammoniakemissie maar geeft op het Wierdense veld een relatieve lage bijdrage. De afstand ten opzichte van de ammoniakdepositiebijdrage per deelgebied speelt een belangrijke rol.

4.10 Geur

Geurhinder wordt uitgedrukt in OU. Als een bedrijf een vergunning aanvraagt mag de geurhinder veroorzaakt door het bedrijf op een object de geurnorm niet overschrijden. Geurhinder van bedrijven op woongevoelige objecten kan worden uitgedrukt in de voorgrondbelasting. De achtergrondbelasting van geur wordt in het kader van de Wet Geurhinder en Veehouderij berekend indien de gemeente een nieuw geurbeleid gaat opstellen en afwijkt van de vastgestelde normen (14 OU/M³ voor geurgevoelige objecten buiten de bebouwde kom en 3 OU/m^3 voor geurgevoelige objecten binnen de bebouwde kom). Behalve de geur van de intensieve veehouderijbedrijven worden dan ook de effecten meegenomen van andere inrichtingen die geur veroorzaken. Een dergelijk onderzoek gaat de gemeente Wierden waarschijnlijk dit jaar starten. Op dit moment wordt uitgegaan van een gelijkblijvende norm voor het buitengebied. Normen die gehanteerd dienen te worden in de reconstructiegebieden zijn 14 OU/m³ voor geurgevoelige objecten buiten de bebouwde kom. Geur is vooral van belang voor intensieve veehouderij en minder een probleem voor rundveehouderijen.

Huidige situatie
Op dit moment hebben de aanwezige bedrijven geurmilieugebruiksruimte. Op basis van het aantal geurgehinderden is in de vergunningverlening de maximaal toegestane geurbelasting vastgelegd. Er wordt aangenomen dat deze geurbelasting niet wordt overschreden.

Autonome ontwikkeling
Binnen de Reconstructiewet concentratiegebieden (Rwc) wordt aangegeven dat verslechtering van het woon- en leefklimaat mogelijk is, mits dit over het geheel genomen niet tot een toename van het aantal stankgehinderden leidt. Voor Wierden betekent het voornemen tot de realisatie van de LOG's, dat de toekomstige realisatie van nieuwe geurgevoelige bestemmingen, zoals woningen in en direct nabij de LOG's, mogelijk wordt belemmerd.

Indien gekeken wordt naar de locatie van de veehouderij en de geurgevoelige objecten, wordt duidelijk dat deze op verschillende afstanden van elkaar liggen. Om te bepalen of er in de autonome ontwikkelingen meer geurgehinderden zijn, zijn indicatieve berekeningen gemaakt van mogelijke groottes van bedrijven. In kaart b2 en b3 van bijlage 5 zijn geurcontouren gegeven van alle IV bedrijven die mogelijk gaan uitbreiden. De geurcontouren zijn gebaseerd op algemene aannames gegeven in bijlage 7 Uitgangspunten voor geurcontourberekeningen.

Daarnaast zijn de geurcontouren gebaseerd op aantallen vleesvarkens, die mogelijk gehouden kunnen worden bij de situatie heersende bij de autonome ontwikkeling. Hierbij is rekening gehouden met 30% en 70% aan reducerende maatregelen.

Hieruit kan worden afgeleid dat de ruimte voor geur op dit moment locatieafhankelijk is. Mogelijke uitbreidingen van bestaande IV worden vooral mogelijk gemaakt door het toepassen van technische maatregelen om geuremissie te reduceren. Aangezien door de toepassing van technische maatregelen de milieugebruiksruimte groter wordt, krijgen bestaande bedrijven hierdoor nog uitbreidingsmogelijkheden. Als deze gerealiseerde milieuruimte echter weer is opgevuld, zitten de meeste bedrijven op slot en kunnen zij niet meer uitbreiden.

4.11 Lucht

Fijn stof is tegenwoordig een grote zorg. De concentratie van fijn stof van intensieve veehouderijen is echter zeer lokaal en zal rond de stallen hoger zijn dan verder van de stallen. Van de fijn stof emissie uit de veehouderij is ruim de helft afkomstig uit pluimveestallen (kippen, kalkoenen en eenden), circa één derde uit varkensstallen en circa 10% uit rundveestallen.

Tekstbox 4.7 Luchtverontreiniging

De gevolgen van luchtverontreiniging zijn bijvoorbeeld schade aan de gezondheid van mensen en dieren, en schade aan planten en gebouwen. NO_2 en PM10 veroorzaken gezondheidsklachten en versterken hooikoorts, allergische en astmatische problemen. Benzeen is tevens kankerverwekkend.

De voornaamste bronnen van luchtverontreiniging zijn wegverkeer, industriële bedrijven en de landbouw. NO_2-emissie wordt voornamelijk veroorzaakt door snelrijdende en optrekkende auto's, bussen en vrachtwagens. Benzeen- en CO-emissies komen voornamelijk vrij bij stagnerend verkeer.

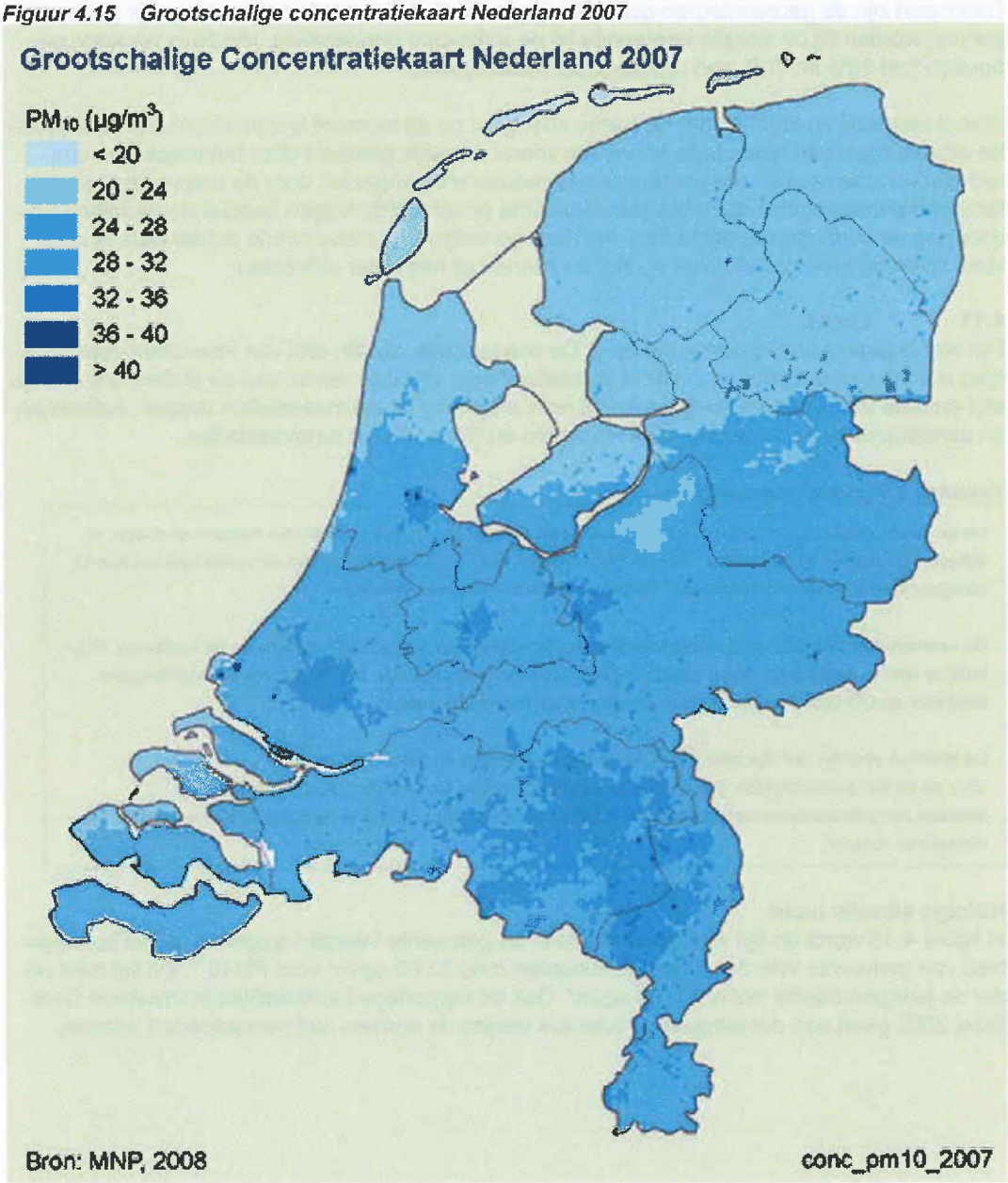
De bronnen voor fijn stof zijn zeer divers: o.a. verkeer, industrie en natuurlijke bronnen.
Voor de stoffen zwaveldioxide, stikstofdioxide en stikstofoxiden, fijn stof, lood, koolmonoxide en benzeen zijn grenswaarden vastgesteld. De concentraties van deze stoffen in de buitenlucht moeten hier minimaal aan voldoen.

Huidige situatie lucht

In figuur 4.15 wordt de fijn stof concentratie in de gemeente Wierden gegeven. In het buitengebied van gemeente Wierden liggen de waarden rond 23.60 ug/m³ voor PM10[10]. Dit ligt ruim onder de jaargemiddelde norm van 40 ug/m³. Ook de rapportage luchtkwaliteit in Provincie Overijssel 2006 geeft aan dat langs de provinciale wegen de normen niet overschreden worden.

[10] Voor NO_2 ligt de waarde rond de 18,80 ug/m³. Dit is ook beneden de norm.

Figuur 4.15 Grootschalige concentratiekaart Nederland 2007

Autonome ontwikkeling lucht

Fijn stof concentratie
De toename van verkeer en intensieve veehouderij zal door de autonome ontwikkeling een mogelijke toename van fijn stof kunnen veroorzaken. Vooral pluimveebedrijven veroorzaken veel fijn stof. In Wierden zal het vermoedelijk vooral gaan om uitbreiding en nieuwvestiging van varkens- en kippenbedrijven.

Gelet op de situering van het plangebied (het betreft geen sterk verkeersbelaste locaties in stedelijk gebied), de aard van het gebied (landelijk gebied met incidentele bebouwing) en de cumulatie (volgens CAR) worden voor het gebied geen overschrijdingen verwacht t.a.v. fijn stof. Op individueel niveau zal er lokaal een verhoging rondom de stallen en, indien er sprake is van clustering, rondom de clustering plaatsvinden.

Om een beeld te krijgen van de fijn stofconcentratie rondom de stallen is indicatief berekend wat de concentratie hiervan is bij varkens-/pluimveebedrijven en bij clustering van varkens-/pluimveebedrijven (uitgangspunt is vier bedrijven van 10.000 vleesvarkens. Dit is omgerekend een bedrijf met 185.600 vleeskippen). Dit is opgenomen in tabel 4.9. De randvoorwaarden, die hier zijn aangehouden, staan vermeld in bijlage 8.

Tabel 4.9 Indicatieve bijdrage Jm fijn stof op de grens van de inrichting per bedrijfsomvang, per variant op basis van emissie reductie

Bedrijfsomvang		Bijdrage veehouderijen op de jaargemiddelde (Jm) concentratie fijn stof op de (fictieve) grens van de inrichting (in µg/m³)		
Aantal vleesvarkens	Aantal kippen	Geen reductie	30% reductie	70% reductie
5000	23.200	22,8	22,4	21,7
10000	46.400	24,5	23,5	22,2
20000	92.800	27,8	25,8	23,2
40000	185.600	36	31,1	25,2

Uit tabel 4.10 blijkt dat voor bedrijven met een omvang tot 40.000 varkens/185.600 kippen en variant emissiereductie wordt voldaan aan de grenswaarde voor de jaargemiddelde concentratie van 40 µg/m3.

Er is een rekenkundige relatie tussen de jaargemiddelde concentratie fijn stof en het aantal maal dat de 24-uursgemiddelde concentratie van 50 µg/m3 wordt overschreden. De daggemiddelde concentratie (24-uursgemiddelde) van 50 µg/m3, mag maximaal 35 maal per kalenderjaar worden overschreden. De 24-uursgemiddelde van 50 µg/m3 wordt maximaal 35 maal overschreden bij een jaargemiddelde concentratie fijn stof van 32,4 µg/m3.
Uit tabel 4-4 blijkt dat de jaargemiddelde concentratie in één geval hoger is dan 32,4 µg/m3, te weten bij een bedrijfsomvang van 40.000 vleesvarkens / 185.600 kippen zonder emissiereductie. Voor dit geval geldt indicatief, op basis van de rekenkundige relatie, dat niet wordt voldaan aan de grenswaarden voor het aantal maal dat de 24-uursgemiddelde concentratie van 50 µg/m3 wordt overschreden.

Opgemerkt wordt dat in het onderhavige onderzoek lokale effecten niet zijn meegenomen. Dit betekent dat in de (directe) omgeving van fijn stof bronnen, zoals drukke wegen en industrie, een hogere achtergrondconcentratie kan heersen. Bij de voorgenomen realisatie van nieuwvestiging en in sommige gevallen bij uitbreiding van veehouderijen dient bij de vergunningaanvraag ingevolge de Wet milieubeheer, een gedetailleerd luchtkwaliteitsonderzoek te worden uitgevoerd.

4.12 Geluid

Geluid kan van verschillende bronnen afkomstig zijn. Verkeer en geluid afkomstig van inrichtingen zijn in de gemeente Wierden de belangrijkste bronnen.

Huidige situatie

Op dit moment is er geen geluidsoverlast geconstateerd in het buitengebied van gemeente Wierden. Voor het buitengebied geldt een richtwaarde van 45 dB(A), zijnde de norm voor landelijk gebied. Dit betekent dat de geluidhinder vanwege een inrichting ter plaatse van de gevel van een geluidgevoelige bestemming (lees: woning) niet groter mag zijn dan 45 dB(A).

Autonome ontwikkeling

Door vergroting of nieuwvestiging van IV en rundveehouderij is er een toename van geluid. Dit wordt vooral veroorzaakt door ventilatoren en voermachines. Daarnaast kan ook vrachtverkeer een bijdrage leveren aan de toename van geluid.

Per IV van ongeveer 10.000 vleesvarkens is de omvang van vrachtverkeer vier vervoersbewegingen per etmaal, waarbij alle bewegingen worden uitgevoerd gedurende de dagperiode (tussen 07.00 en 19.00). (zie ook bijlage 14). In bijlage 14 wordt de berekening van het effect van vier rijbewegingen (vrachtwagens) gepresenteerd.

De berekening laat zien dat bij de opgegeven intensiteit, zelfs indien een woning direct is gelegen aan de weg, nog steeds voldaan kan worden aan de voorkeurgrenswaarde van 50 dB(A), die geldt volgens de 'Circulaire Geluidhinder veroorzaakt door het wegverkeer van en naar de inrichting: beoordeling in het kader van vergunningverlening op basis van de Wet milieubeheer van het ministerie van VROM van 29 februari 1996'.
Voor het geluid van ventilatoren geldt dat, indien dit afkomstig is van één bedrijf, het geen relevante bijdrage zal leveren ter plaatse van woningen van derden. Uitgaande van BBT (best beschikbare technieken) zal het bronvermogen van zo'n ventilator niet meer bedragen dan 87 dB(A). Indien de minimale afstand tot de inrichting 100 meter bedraagt, zal voor wat betreft de voornoemde ventilatoren voldaan kunnen worden aan de richtwaarde van 45 dB(A). Deze afstand geldt als veilige marge. In specifieke gevallen kan de afstand van de inrichting tot woningen kleiner zijn en zal meer gedetailleerd akoestisch onderzoek nodig zijn om te beoordelen of voldaan kan worden aan de grenswaarden.

Autonome ontwikkeling LOG's

Geluid uit verkeersbelasting
In LOG Wierden kan aangenomen worden dat bij de autonome ontwikkeling geen concentratie van IV is te voorzien. Hierdoor kunnen de effecten van de autonome ontwikkeling worden aangenomen, zoals hierboven beschreven wordt. In het LOG De Kolonie kan echter in het midden van het LOG een concentratie van bedrijven worden gevormd. Vanuit deze concentratie kunnen meer dan 12 vrachtwagens per dag worden verwacht. Voor het effect van wegverkeer kan indicatief gesteld worden dat, indien de afstand van een woning tot de wegrand 6 meter is, 16 vrachtwagens een geluidbelasting van 50 dB(A) op de gevel veroorzaken. We nemen aan dat de woningen in de LOG's niet dichter bij de weg staan dan 6 meter en daarom het effect minder dan 50 dB(A) is.

Geluid uit ventilatoren en voermachines
In LOG Wierden kan aangenomen worden dat bij de autonome ontwikkeling geen concentratie van IV is te voorzien. Hierdoor kunnen de effecten van de autonome ontwikkeling worden aangenomen zoals hierboven beschreven wordt. Echter als er vier bedrijven naast elkaar staan, zal de eerder genoemde afstand van 50 meter tot de woning te klein zijn om de geluidsgevoelige woningen veilig te stellen van geluidshinder. Om te kunnen blijven voldoen aan de grenswaarden, geldt dat bij elke verdubbeling van bedrijven (en dus geluidshinder) ook de afstand verdubbeld moet worden tot de meest dichtbij gelegen woning. Het blijkt dat in de LOG's geen problemen zijn te verwachten.

Autonome ontwikkeling in verwevingsgebied
Aangezien in het verwevingsgebied geen concentratie van IV aanwezig is en mogelijke sterlocaties zich ook niet in geclusterde vorm kunnen vestigen, kan worden aangenomen dat het geluid van zowel verkeer als van de ventilatoren en voermachines geen aanleiding geeft tot problemen. In individuele gevallen kan het voorkomen, dat de afstand van het bedrijf tot een niet bij het agrarisch bouwblok behorende woning klein is. In dat geval kan geluid een probleem zijn. Geluidsreducerende maatregelen kunnen dan worden ingezet.

5 Ontwikkelingsruimte en alternatieven van intensieve veehouderij

5.1 Inleiding

Zoals in hoofdstuk 2 is vermeld, zullen er alternatieven worden bepaald voor de uitbreidingsmogelijkheden voor intensieve veehouderij. In dit hoofdstuk is het proces om te komen tot deze alternatieven beschreven. Daartoe wordt allereerst de mogelijke ontwikkelingsruimte bepaald door de milieugebruiksruimte en het gebied te analyseren. Daarna is de behoefte aan ruimte bepaald. De ruimte die na het samenvoegen van de mogelijke ontwikkelingsruimte en de vraag naar ruimte is ontstaan, biedt mogelijkheden voor het ontwikkelen van alternatieven.

Specifiek voor het samenstellen van de alternatieven voor de LOG's is er tegelijkertijd een 'Ontwikkelingsplan LOG's Wierden' ontwikkeld. Het ontwikkelingsplan is bedoeld om aan te geven hoe er met intensieve veehouderij in de landbouwontwikkelingsgebieden moet worden omgegaan. Voor het processchema met de integratie tussen het plan-MER en het ontwikkelingsplan zie bijlage 4.

In het proces van het samenstellen van de alternatieven voor de LOG's is ook input geleverd door belangenorganisaties door middel van sessies met een klankbordgroep (experts, plaatselijke belangenorganisaties, waterschap en gemeente). Daarnaast heeft afbakening plaatsgevonden door experts.

5.2 Analyse van vraag naar en aanbod van ruimte

In deze paragraaf wordt de analyse van de vraag naar en het aanbod van de ruimte in de LOG's en het verwevingsgebied beschreven. De analyse is gedaan vanuit drie verschillende invalshoeken:

1. het gebied;
2. milieugebruiksruimte;
3. de vraag vanuit IV naar ruimte.

In bijlage 5 wordt de analyse gegeven vanuit het Gebied, Milieugebruiksruimte en Vraag naar ruimte met betrekking tot de voorgenomen activiteit. De analyse is al deels in hoofdstuk 4 uitgevoerd omdat hier is gekeken naar de autonome ontwikkeling. In de autonome ontwikkeling zijn de mogelijke uitbreidingen geanalyseerd van intensieve veehouderij in de toekomst onder het vigerende bestemmingsplan en partiële herziening. Deze doorkijk naar de toekomst laat al zien wat de mogelijke gebruiksruimte en ruimte vanuit het gebied is die voor ontwikkeling van intensieve veehouderij aanwezig is.

De kaders die volgen uit de analyse van het aanbod van de ruimte en de vraag naar de ruimte zijn gegeven in tabel 5.1 en 5.2.

Tabel 5.1 Kaders voor de LOG's

Invalshoek	Aspect	Kaders
Gebied	Landschap	• Voor LOG De Kolonie ° Behoud van de afwisseling van open en besloten delen ° Behoeden voor verdichting ° Verscherpen van de ruimtelijke contrasten tussen de verschillende deelgebieden binnen het LOG

Invalshoek	Aspect	Kaders
		° Versterking van beleving hoogteverschillen en van vergezichten ° Sterke aandacht voor landschappelijke inpassing van bedrijven toegespitst op de verschillende deelgebieden ° Behoud en versterking van de herkenbaarheid en de karakteristieke structuur van de gordeldekzandruggen ° Landschappelijk kader bieden voor ruimtelijke kwaliteit van nieuwe ontwikkelingen • Voor LOG Wierden: ° Landbouwkundig gebruik staat centraal ° Behoud en versterking van de karakteristieke grootschaligheid, het orthogonaal karakter en de openheid, ter versterking van het ruimtelijke contrast met de omgeving ° Versterken van aanwezige beplantingsstructuren ° Behoud en versterking van het zuidelijk gelegen kleinschalige landschap ° Behoud van de ruimtelijke variatie in open en besloten delen ° Landschappelijk kader bieden voor ruimtelijke kwaliteit van nieuwe ontwikkelingen
Milieuruimte	Geur	Het aantal geurgehinderden mag niet toenemen. Dit is afhankelijk van de locatie van de voorgenomen activiteit. Technische maatregelen kunnen worden ingezet om geuremissie te reduceren.
	Ammoniak	Op dit moment is voor de beoordeling van het effect van ammoniakuitstoot en depositie van IV op Natura 2000 altijd een passende beoordeling nodig. Zie hiervoor Hoofdstuk 7, Passende beoordeling.
	Natuur	Ganzengebied- Grootschalige ontwikkelingen dienen geweerd te worden. Het kan dat bundeling van bedrijven als een grootschalige ontwikkeling wordt beschouwd. De provincie besluit hierover.
	Fijn stof	IV concentratie van bedrijven met een aantal varkens in totaal groter dan 40.000 vleesvarkens/ 158.600 kippen zonder reducerende maatregelen voldoet niet aan de dagconcentratie grens van fijn stof binnen 100 m van het bedrijf. Over grotere bedrijven met reducerende maatregelen moet nog apart onderzoek worden uitgevoerd.
	Geluid	• Het geluid geproduceerd door het aantal vrachtwagens dat een huis passeert naar aanleiding van een clustering danwel een bedrijf van 40000 vleesvarkens, is acceptabel als de woning minimaal 6 meter van de weg is gelegen. • Als de afstand tussen een bedrijf en woning van derden minder dan 100 meter bedraagt, kan akoestisch onderzoek nodig zijn.
	Infrastructuur	Het verkeer zal naar verwachting de kortste route nemen tussen gebiedsontsluitingswegen en bestemming. Voor capaciteit en veiligheid zal dit geen problemen opleveren.
	Water	Indien bedrijven zich gaan vestigen in geplande waterbergingsgebieden moeten deze gecompenseerd worden.
Vraag naar ruimte	Aantal nieuwvestiging	Streven: Minimaal 2 per LOG

Tabel 5.2 Kaders voor het verwevingsgebied

Invalshoek	Aspect	Kaders
Gebied	Landschap	• Beekdallandschap ° grootschalige bedrijf van IV past niet binnen dit waardevolle landschap ° verdere ontwikkeling van IV is mogelijk mits voldaan wordt aan versterking van de kleinschaligheid en karakteristieke landschapsstructuur van het gebied • Kampen- en essenlandschap

Invalshoek	Aspect	Kaders
		° ontwikkeling van IV mogelijk mits voldaan wordt aan versterking van de kleinschaligheid en karakteristieke landschapsstructuur van het gebied, • Ontginningslandschap en maten- en flierenlandschap ° IV inpassen in regionale landschapsstructuur ° Karakteristieke openheid van het landschap behouden
Milieuruimte	Geur	Het aantal geurgehinderden mag niet toenemen. Dit is afhankelijk van de locatie van de voorgenomen activiteit. Technische maatregelen kunnen worden ingezet om geuremissie te reduceren.
	Ammoniak	Op dit moment is voor de beoordeling van het effect van ammoniakuitstoot en depositie van IV op Natura 2000 altijd een passende beoordeling nodig. Zie hiervoor Hoofdstuk 7, Passende beoordeling.
	Fijn stof	IV concentratie van bedrijven met een aantal varkens in totaal groter dan 40,000 vleesvarkens/ 158,600 kippen zonder reducerende maatregelen voldoet niet aan de dagconcentratie grens van fijn stof binnen 100 m van het bedrijf. Over grotere bedrijven met reducerende maatregelen moet nog apart onderzoek worden uitgevoerd.
	Geluid	• Het geluid geproduceerd door het aantal vrachtwagens dat een huis passeert naar aanleiding van een uitbreiding van een bedrijf naar 40,000 is acceptabel, als de woning minimaal 6 meter van de weg is gelegen. • Als de afstand tussen een bedrijf van 10.000 en woning van derden minder dan 100 meter bedraagt, kan akoestisch onderzoek nodig zijn.
	Infrastructuur	Het verkeer zal naar verwachting de kortste route nemen tussen gebiedsontsluitingswegen en bestemming. Voor capaciteit en veiligheid zal dit geen problemen opleveren.
	Water	Indien gelegen in een grondwaterbeschermingsgebied moet voldaan worden aan het Stap voorulit principe voor de grondwaterbescherming.
Vraag naar ruimte	Aantal sterlocaties	Streven: circa 10

5.3 Alternatieven

Algemene aanpak bepaling alternatieven
De bovenstaande kaders zijn ruimtelijke vertaald naar in aanmerking komende zones/locaties voor vestiging/uitbreiding van intensieve veehouderij bedrijven in de LOG's en het verwevingsgebied. Daarbij zijn de voor het gebied en zijn bewoners belangrijke aspecten, te weten de ruimtelijke kwaliteit en de milieugebruiksruimte, centraal gesteld.

De alternatieven in het verwevingsgebied en in de LOG's zijn verschillend. Omdat het LOG een ontwikkelingsgebied is voor de intensieve veehouderij zijn daar mogelijkheden voor hervestiging, nieuwvestiging (verspreid en gebundeld) en uitbreiding van intensieve veehouderijbedrijven. Omdat in het verwevingsgebied meer functies op evenwichtige wijze naast elkaar moeten functioneren, kan daar enkel hervestiging en uitbreiding van intensieve veehouderij plaatsvinden op locaties waar zich al IV bevindt.

Vervolgens zijn varianten van de alternatieven gemaakt, waarbij gevarieerd is in de oppervlakte van de bouwblokken. De alternatieven hebben tevens varianten, waarin het aantal dieren centraal staat. Dit is ruimtelijk vertaald in het aantal vloerlagen in de stallen.

Naast de hierboven beschreven alternatieven is ook het wettelijk verplichte nul alternatief beschouwd.

Onderstaand worden voor de LOG's respectievelijk het verwevingsgebied de alternatieven nader toegelicht.

IV in LOG's[11]

0-alternatief. Het nul alternatief is de ontwikkeling die plaats zou vinden zonder een nieuw bestemmingsplan maar met de partiële herziening van het bestemmingsplan buitengebied gemeente Wierden van september 2007. Dit houdt in dat in de LOG's op alle agrarische locaties intensieve veehouderij mogelijk is. Voor het vestigen van intensieve veehouderij op locaties met de bestemming 'woondoeleinden' is een wijzigingsbevoegdheid nodig.
Uitgangspunten hierbij zijn:

- gemiddeld 5.000-10.000 varkens per bedrijf;
- waar milieuruimte is, maximale grootte tot 23000 varkens (2 lagen op 1.5 ha)[12];
- toepassen van 70 % technische maatregelen om de geur te reduceren;
- mogelijkheden voor nieuwe infrastructuur;
- er is hervestiging mogelijk op agrarische bestemmingen;
- er is nieuwvestiging op bestaande bestemming 'woondoeleinden' mogelijk. Als er gekeken wordt naar de milieuruimte (geur), is er op enkele bestemmingen 'woondoeleinden' in zowel LOG de Kolonie en in LOG Wierden nieuwvestiging mogelijk.

Alternatief 1. Dit alternatief houdt in dat er enkel *hervestiging* en uitbreiding van intensieve veehouderij op bestaande agrarische bedrijven mogelijk is. In dit alternatief zal er geen ruimte zijn voor nieuwvestiging.
Uitgangspunten hierbij zijn:

- gemiddeld 5.000-10.000 varkens per bedrijf;
- uitbreiding en hervestiging is mogelijk tot 3 hectare;
- toepassen van technische maatregelen om de geur te reduceren;
- landschappelijke inpassing aansluitend aan de huidige situatie;
- er is hervestiging mogelijk op ongeveer 10 bedrijven in LOG de Kolonie en op 11 bedrijven in LOG Wierden.

Variant

a waar milieuruimte is, maximale grootte tot 23.000 varkens (1 laag op 3 ha)
b waar milieuruimte is, maximale grootte tot 46.000 varkens (2 lagen op 3 ha)

Alternatief 2. Dit alternatief geeft aan dat *bundeling van nieuwvestiging* en bestaande intensieve veehouderij wordt gepland.
Uitgangspunten hierbij zijn:

- gemiddeld 5.000-10.000 varkens per bedrijf;
- uitbreiding en hervestiging is mogelijk tot 3 hectare;
- toepassen van technische maatregelen om de geur te reduceren;
- er ontstaat een nieuw landschap met nieuwe architectuur;
- minimaal vier intensieve veehouderijbedrijven (her- en nieuwvestiging) bij elkaar;
- mogelijkheden voor nieuwe infrastructuur;
- er is geclusterde nieuwvestiging mogelijk voor ongeveer 9 IV in LOG de Kolonie en voor 8 IV in LOG Wierden (indicatief).

Variant

- waar milieuruimte is, maximale grootte tot 23.000 varkens (1 laag op 3 ha)
- waar milieuruimte is, maximale grootte tot 46.000 varkens (2 lagen op 3 ha)

[11] De zoekgebieden voor nieuwvestiging zijn niet aangegeven omdat dit 'warme gronden' kunnen veroorzaken en een te definitief beeld geven van de (on)mogelijkheden van het plangebied. Het is echter op dit niveau nog niet de bedoeling dat specifieke locaties worden aangewezen voor nieuwvestiging danwel uitbreiding van IV. Per alternatief zijn echter wel het aantal nieuwvestigingen en indicatief het aantal mogelijke sterlocaties aangegeven om een beeld te geven van de schaal van het plan.

[12] Er is uitgegaan dat 1 varken bruto 1,3m² inneemt.

Alternatief 3. Dit alternatief houdt in dat *verspreide nieuwvestiging* en bestaande intensieve veehouderij wordt gepland.

Uitgangspunten hierbij zijn:
- gemiddeld 5.000-10.000 varkens per bedrijf;
- uitbreiding en hervestiging is mogelijk tot 3 hectare;
- toepassen van technische maatregelen om de geur te reduceren;
- de nieuwe bedrijven dienen landschappelijk ingepast te worden binnen het bestaande landschap en de bestaande architectuur;
- nieuwvestiging van maximaal 2 intensieve veehouderijbedrijven bij elkaar;
- in principe is nieuwvestiging gepland langs bestaande wegen. Indien hiervan wordt afgeweken, gaat het om een insteekweg;
- er is verspreide nieuwvestiging voor ongeveer 5 IV in LOG de Kolonie en 7 IV in LOG Wierden (indicatief).

Variant
- Waar milieuruimte is, maximale grootte tot 23.000 varkens (1 laag op 3 ha).
- Waar milieuruimte is, maximale grootte tot 46.000 varkens (2 lagen op 3 ha).

IV in verwevingsgebied
In het verwevingsgebied is IV reeds bestemd op al bestaande IV locaties, in totaal 99. Voor het verwevingsgebied zijn twee alternatieven gevormd, te weten één alternatief *met mogelijkheden voor sterlocaties*, en één alternatief *zonder sterlocaties* (Indicatief wordt geschat dat er maximaal 12 sterlocaties kunnen worden gevestigd). Daarnaast zijn er varianten opgesteld die variëren van 1 tot 2 vloerlagen in de varkensstallen.

0 alternatief. Het nul alternatief is de ontwikkeling die plaats zou vinden zonder een nieuw bestemmingsplan maar met de partiële herziening van het bestemmingsplan buitengebied gemeente Wierden van september 2007. Dit betekent dat intensieve veehouderij zich enkel mogen vestigen op reeds IV bestemde locaties.

Uitgangspunten:
- gemiddeld 5.000-10.000 varkens per bedrijf;
- de maximale grootte van het bouwblok is vastgelegd tot 1,5 ha. Op dit moment zijn er echter al bouwblokken die groter zijn dan 1,5 ha;
- waar milieuruimte is, maximale grootte van IV tot 23.000 varkens (2 lagen op 1.5 ha);
- toepassen van technische maatregelen om de geur te reduceren;

Alternatief A. Dit alternatief houdt in dat enkel de IV met wijzigingsbevoegdheid toe gestaan is en geen nieuwe sterlocaties. Omdat er echter al een sterlocatie is aangevraagd wordt deze wel meegenomen.

Uitgangspunten:
- gemiddeld 5.000-10.000 varkens per bedrijf;
- de maximale grootte van het bouwblok is vastgelegd tot 1,5 ha. Op dit moment zijn er echter al bouwblokken die groter zijn dan 1,5 ha;
- waar milieuruimte is, maximale grootte tot 11.500 varkens (1 verdieping op 1.5 ha);
- toepassen van technische maatregelen om de geur te reduceren;

Alternatief B. Dit alternatief houdt in dat de intensieve veehouderij met wijzigingsbevoegdheid en sterlocaties (waar mogelijk) mogelijk wordt gemaakt. De mogelijkheid tot sterlocaties wordt bepaald door de milieugebruiksruimte en de voorwaarden die worden gesteld aan sterlocaties van het reconstructieplan. Naar aanleiding van deze randvoorwoorden is de schatting van het aantal potentiële sterlocaties 8.

Uitgangspunten:
- gemiddeld 5.000-10.000 varkens per bedrijf;
- de maximale grootte van het bouwblok is aangenomen tot 3 ha[13];
- toepassen van technische maatregelen om de geur te reduceren;

Variant
- Waar milieuruimte is, maximale grootte tot 23.000 varkens (1 laag op 3 ha).
- Waar milieuruimte is, maximale grootte tot 46.000 varkens (2 lagen op 3 ha).

Overzicht alternatieven/varianten
De alternatieven zullen op effecten worden beoordeeld volgens de volgende tabel:

Tabel 5.3 Overzicht van alternatieven in de LOG's

Nr.	Alternatieven	Variant in lagen
0	Hervestiging tot 1.5 ha en nieuwvestiging op woondoeleinden bestemmingen tot 1,5 ha	2 lagen
1a.	Hervestiging tot 3 ha (excl. nieuwvestiging op woondoeleinden)	1 laag
1b.	Hervestiging tot 3 ha (excl. nieuwvestiging op woondoeleinden)	2 lagen
2a.	Zie 1, aangevuld met zoekgebied nieuwvestiging tot 3 ha, geclusterd	1 laag
2b.	Zie 1, aangevuld met zoekgebied nieuwvestiging tot 3 ha, geclusterd	2 lagen
3a.	Zie 1, aangevuld met zoekgebied nieuwvestiging tot 3 ha, verspreid	1 laag
3b.	Zie 1, aangevuld met zoekgebied nieuwvestiging tot 3 ha, verspreid	2 lagen

Tabel 5.4 Overzicht van alternatieven in het verwevingsgebied

Nr.	Alternatieven	Variant in lagen
A0	Uitbreidingsbevoegdheid tot 1.5	2 lagen
Aa.	Uitbreidingsbevoegdheid tot 1.5 (zonder sterlocaties)	1 laag
Ba.	Uitbreidingsbevoegdheid tot 1.5 en sterlocaties (tot 3 ha)	1 laag
Bb.	Uitbreidingsbevoegdheid tot 1.5 en sterlocaties (tot 3 ha)	2 lagen

[13] In de reconstructie is aangegeven: een oppervlakte van 1,5 ha, of zoveel meer als uit het oogpunt van bedrijfsontwikkeling noodzakelijk is en wat betreft ruimtelijke inpassing mogelijk is. In het planmer wordt aangenomen dat het oppervlakte van een sterlocatie 3 ha is.

6 Milieueffecten en effectbeperkende maatregelen van intensieve veehouderij

6.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de alternatieven van de intensieve veehouderij beoordeeld op effecten. In paragraaf 6.2 is de effectbeoordeling opgenomen. In paragraaf 6.3 wordt voor enkele thema's aandacht gegeven aan mitigerende maatregelen.

6.2 Effectenbeoordeling

De alternatieven worden in dit hoofdstuk beoordeeld op effecten. Omdat de huidige situatie en de autonome ontwikkeling al duidelijk zijn en waar mogelijk kwantitatief beschreven zijn, wordt de uiteindelijke beoordeling van de effecten van de alternatieven gedaan middels expert judgement. Dit houdt in dat naar aanleiding van de beschrijving van de huidige situatie, de autonome ontwikkeling en de vastgestelde kaders, de effecten kwalitatief worden beoordeeld.

De scores van de effectenbeoordeling moeten niet gezien worden als een absolute beoordeling. Het geeft een indicatie van het effect weer. Daarnaast kan de waardering van de verschillende aspecten niet onderling vergeleken worden ('geen appels met peren vergelijken').

In tabel 6.1 zijn de effecten van de alternatieven beoordeeld op verschillende criteria. Voor de beoordeling van de milieueffecten zijn in de tabel de volgende aanduidingen gehanteerd:

++	sterk positief effect
+	positief effect
0/+	gering positief effect
0	geen positief en geen negatief effect
0/-	gering negatief effect
-	negatief effect
--	sterk negatief effect

Dit is in de onderstaande tabellen afzonderlijk gedaan voor de LOG's respectievelijk het verwevingsgebied. Na de tabellen zijn indien nodig per beoordeeld aspect toelichtende opmerkingen opgenomen. Tot slot zijn kort conclusies vermeld.

Effectbeoordeling LOG's

Tabel 6.1 LOG De Kolonie Effecten beoordeling

Aspect	Criteria	Effect op Alternatieven						
			Hervesti-ging		Nieuw ge-clusterd		Nieuw Verspreid	
		0	1a	1b	2a	2b	3a	3b
Cultuurhistorie	Aantasting van cultuurhistorisch waardevolle elementen en patronen	0	0	0	-	-	-	-
	Aantasting van karakteristieke boerderijcomplexen/gebouwensembles	0	0	0	--	--	-	--
	Aantasting van aardkundig waardevolle elementen en patronen	0	0	0	--	--	--	--
	Aantasting van oude linten en ontginningsassen	0	0	0	--	--	-/0/+	-/0/+
Landschap	Verandering van de regionale landschapsstructuur, in het bijzonder op de variatie in de landschapsstructuur en op de herkenbaarheid en identiteit van het landschap	0	0	0	-	-	0	0
	Verandering van de openheid van het ontginnings-	0	0	0	--	--	-	-

Aspect	Criteria	Effect op Alternatieven						
			Hervesti-ging		Nieuw ge-clusterd		Nieuw Verspreid	
		0	1a	1b	2a	2b	3a	3b
	landschap en maten- en flierenlandschap (effect op de schaal van het gebied)							
	Verandering van de kleinschaligheid van delen van het gebied (vooral kampenlandschap, deels ook essenlandschap) (effect op de schaal van het gebied)	0	0	0	--	--	-	-
	Verandering van karakteristieke steilran-den/microreliëf in het gebied	0	0	0	--	--	--	--
	Verandering van kleine landschapselementen	0	0	0	-	-	-	-
Water	Grondwater kwaliteit voor drinkwaterwinning	0	0	0	0	0	0	0
Oppervlakte water	Effect op berging laag	0	0	0	0	0	0	0
Infrastructuur	Verandering van verkeer op de wegen van en naar de LOG's	0	00	0/-	-	--	-	-
	Verandering in de verkeersveiligheid	0	0/-	-	-	-	-	-
	Constructie erfontsluiting	0	0	0/-	-	--	-	-
Natuur/ Natura 2000	Ammoniakdepositie	0	0	0/-	--	-	--	-
	Hydrologie	0	0	0	0	0	0	0
	Verstoring	0	0	0	0	0	0	0
Natuur/PEHS	Vernietiging	0	0	0	0	0	0	0
	Verstoring	0	0	0	0	0	0	0
	Versnippering	0	0	0	0	0	0	0
	Verdroging	0	0	0	0	0	0	0
Natuur/ Ganzenge-bied	Rustverstoring	0	0	0	0	0	0	0
	Versnippering	0	0	0	0	0/-	0	0/-
	Hydrologische effecten,	0	0	0	0	0	0	0
Geur	Toename/afname van de cumulatieve geurbelasting	0	0	0/-	--	--	-	--
Lucht	Verandering van de concentratie fijn stof	0	0	0/-	--	--	-	--
Geluid	Toename/afname geluidshinder	0	0	-	0/-	-	0/-	-

Tabel 6.2 LOG Wierden Effecten beoordeling 23 januari 2007

Aspect	Criteria	Effect op Alternatieven						
			Hervesti-ging		Nieuw ge-clusterd		Nieuw Verspreid	
		0	1A	1B	2A	2B	3A	3B
Cultuurhistorie	Aantasting van cultuurhistorisch waardevolle elementen en patronen	0	0	0	-	-	-	-
	Aantasting van karakteristieke boerderijcom-plexen/gebouwensembles	0	0	0	-	-	-	-
	Aantasting van aardkundig waardevolle elementen en patronen	0	0	0	0	0	0	0
	Aantasting van oude linten en ontginningsassen	0	0	0	--	--	-/0/+	-/0/+
Landschap	Verandering van de regionale landschapsstructuur, in het bijzonder op de variatie in de landschaps-structuur en op de herkenbaarheid en identiteit van het landschap	0	0	0	-	-	0/+	0/+
	Verandering van de openheid van het ontginnings-landschap en maten- en flierenlandschap (effect op de schaal van het gebied)	0	0	0	--	--	-	-
	Verandering van de kleinschaligheid van in delen van het gebied (vooral kampenlandschap, deels ook essenlandschap) (effect op de schaal van het gebied)	0	0	0	0	0	0	0
	Verandering van karakteristieke steilran-den/microreliëf in het gebied	0	0	0	0	0	0	0
	Verandering van kleine landschapselementen	0	0	0	0	0	0	0
Water	Grondwater kwaliteit voor drinkwaterwinning	0	0	0	0	0	0	0
Oppervlakte water	Effect op berging laag	0	0	0	0	0	0	0
Infrastructuur	Verandering van verkeer op de wegen van en naar de LOG's	0	0	0/-	-	-	-	-
	Verandering in de verkeersveiligheid	0	0/-	-	-	-	-	-
	Constructie erfontsluiting	0	0	0/-	-	-	-	-
Natuur/ Natura 2000	Ammoniakdepositie	0	0	0/-	-	-	-	-
	Hydrologie	0	0	0	0	0	0	0
	Verstoring	0	0	0	0	0	0	0
Natuur/PEHS	Vernietiging	0	0	0	0	0	0	0
	Verstoring	0	0	0	0	0	0	0
	Versnippering	0	0	0	0	0	0	0

Aspect	Criteria	Effect op Alternatieven						
			Hervestiging		Nieuw geclusterd		Nieuw Verspreid	
		0	1A	1B	2A	2B	3A	3B
Natuur/ Ganzengebied	Verdroging	0	0	0	0	0	0	0
	Rustverstoring	0	0	0	0	0	0	0
	Versnippering	0	0	0	0	0/-	0	0/-
	Hydrologische effecten:	0	0	0	0	0	0	0
Geur	Toename/afname van de cumulatieve geurbelasting	0	0	0/-	- -	--	--	--
Lucht	Verandering van de concentratie fijn stof	0	0	0/-	-	-	--	--
Geluid	Toename/afname geluidshinder	0	0	-	0/-	-	0/-	-

Toelichting Effectenbeoordeling tabellen LOG's

LOG's

Cultuurhistorie en Landschap

- Er wordt van uitgegaan dat indien er sprake is van hervestiging en/of uitbreiding, de cultuurhistorie en het landschap niet worden aangetast.
- Als er nieuwvestiging plaatsvindt, zal de cultuurhistorie en het landschap vooral worden aangetast als er geclusterde nieuwvestiging plaatsvindt. Dit wordt veroorzaakt door zowel de grote bedrijven als de aan te leggen infrastructuur. Dit geldt voor alle aspecten, die zijn genoemd onder landschap.
- De schaal van het landschap heeft de capaciteit om ontwikkelingen als verspreide nieuwvestiging en/of hervestiging in zich op te nemen. De wijze van landschappelijke inpassing is daarbij echter van groot belang. De aantasting van oude lint- en ontginningsassen kan, afhankelijk van de inpassing, negatief of positief uitvallen. Dit geldt ook voor de inpassing in het kleinschalige landschap in het algemeen.
- Zoals te zien is in de tabellen heeft LOG De Kolonie een wat unieker karakter dan LOG Wierden en geeft nieuwvestiging, vooral in geclusterde vorm, een negatiever effect.

Grondwater en oppervlaktewater

- Er is geen effect op de drinkwaterkwaliteit. Er wordt vanuit gegaan dat bij uitbreidingen en nieuwvestiging handhaving van de status quo van de huidige situatie of een verbetering met zich meebrengt.
- Het Waterschap heeft potentiële zoekgebieden voor waterberging aangegeven in de gemeente Wierden. Indien nieuwvestiging en/of uitbreiding in deze gebieden plaats vindt, zal uitbreiding in eerste instantie een negatief effect hebben op de waterberging. Echter, als dit weer gecompenseerd kan worden, is er geen negatief effect te verwachten.
- Onttrekking van grondwater is niet meegenomen als een criterium omdat dit niet onderscheidend wordt gezien van de autonome ontwikkeling.

Infrastructuur

- Door de toename van het aantal te houden dieren zal er een negatief effect zijn op de verkeerssituatie en constructie van de erfontsluitingswegen. Dit effect past echter binnen de normen van Duurzaam veilig en de CROW-normen.
- In het LOG De Kolonie is er bij geclusterde nieuwvestiging een extra negatief effect door het relatief grote aantal bedrijven in dit alternatief, vergeleken met het alternatief van de gespreide nieuwvestiging.

Natuur

- Voor Natura 2000 is er het volgende beredeneerd.
  - Op dit moment zijn er gedeeltelijk traditionele stallen aanwezig. Deze zullen in de toekomst vervangen worden door grotere, moderne stallen met betere maatregelen om de emissie van ammoniak te verminderen. Toch is het niet uit te sluiten dat er significante negatieve effecten zijn op de Natura 2000 gebieden. Daarom is er een passende beoordeling uitgevoerd, zie hoofdstuk 7.
  - Er wordt aangenomen dat grotere IV (=meer dieren) betere technische maatregelen toepassen om ammoniak uitstoot te reduceren. Daarom wordt bij de variant van twee lagen dit negatieve effect genivelleerd.

  - Omdat de zoekgebieden voor IV in de alternatieven voor het LOG De Kolonie dicht bij het Wierdense Veld meer IV nieuwvestiging toelaat, is het effect op de ammoniakdepositie op het Wierdense Veld negatiever dan bij LOG Wierden.
- Voorverdroging en hydrologie wordt ervan uitgegaan dat IV een gesloten systeem is en daarom geen effect heeft op grondwater en oppervlaktewater.
- Verstoring komt niet voor want Natura 2000 en PEHS zijn voldoende ver gelegen van de LOG's en rustverstoring wordt niet veroorzaakt door het vestigen van IV.
- Door de ligging van de LOG's (ten opzichte van het ganzengebied) veroorzaken grootschalige ingrepen op de openheid (geclusterde IV) een versnippering van het ganzengebied.

Geur en lucht

- Doordat er in het LOG Wierden relatief minder bedrijven geplaatst worden dan in het LOG de Kolonie bij het alternatief geclusterde nieuwvestiging, is het effect positiever beoordeeld dan in het LOG de Kolonie.

Geluid

- Door het vergroten van het aantal dieren is er meer ventilatie, voerinstallaties en vervoer noodzakelijk. Dit zorgt voor meer geluidshinder.

Plangrensoverschrijdende gevolgen

- Naar verwachting leveren de potentiële her- en nieuwvestiging geen milieugevolgen buiten de gemeentegrenzen. Hierover is contact geweest met de omringende gemeenten in verband met de ligging van eventuele gevoelige objecten aldaar.

Conclusie

- Het alternatief hervestiging met 1 laag (1a) geeft relatief het minste effect op het milieu.
- Het alternatief geclusterde nieuwvestiging met 2 lagen (2b) geeft relatief het grootste effect op het milieu.
- De score voor het alternatief verspreide nieuwvestiging met 1 en 2 lagen (3a en 3b) ligt tussen de scores voor alternatieven 1 en 2.

Effectbeoordeling Verwevingsgebied

Tabel 6.3 Effecten op het verwevingsgebied

Aspect	Criteria	Effect op Alternatieven			
		Zonder sterlocaties		Met sterlocaties	
		0	Aa.	Ba.	Bb.
Cultuurhistorie	Aantasting van cultuurhistorisch waardevolle elementen en patronen	0	0	-/0	-/0
	Aantasting van karakteristieke boerderijcomplexen/gebouwensembles	0	0	-	-
	Aantasting van aardkundig waardevolle elementen en patronen	0	0		
	Aantasting van oude linten en ontginningsassen	0	-/0/+	-/0/+	-/0/+
Landschap	Verandering van de regionale landschapsstructuur, in het bijzonder op de variatie in de landschapsstructuur en op de herkenbaarheid en identiteit van het landschap	0	0	-/0	-/0
	Verandering van de openheid van het ontginningslandschap en maten- en flierenlandschap (effect op de schaal van het gebied)	0	0/+	-/0	-
	Verandering van de kleinschaligheid in delen van het gebied (vooral kampenlandschap, deels ook essenlandschap) (effect op de schaal van het gebied)	0	0/+	-	-
	Verandering van karakteristieke steilranden/microreliëf in het gebied	0	0	-	-
	Verandering van kleine landschapselementen	0	0	-	-
	Verandering van karakteristieke beekdalpatronen	0	0	-/0	-/0
Water	Grondwater kwaliteit voor drinkwaterwinning	0	0	0	0
Oppervlakte water	Effect op berging	0/-	0/-	0/-	0/-
	Beekdal	0/-	0/-	0/-	0/-
Infrastructuur	Verandering van verkeer op de wegen van en naar de LOG's/ sterlocaties	0	+	0/-	0/-
	Verandering in de verkeersveiligheid	0	+	0/-	0/-

Aspect	Criteria	Effect op Alternatieven			
		Zonder sterlocaties		Met sterlocaties	
		0	Aa.	Ba.	Bb.
Natuur/ Natura 2000	Ammoniakdepositie	0	+	0/-	-
	Hydrologie	0	0	0	0
	Verstoring	0	0	0	0
Natuur/PEHS	Vernietiging	0	0	0/-	0/-
	Verstoring	0	0	0/-	0/-
	Versnippering	0	0	0	0
	Verdroging	0	0	0	0
Natuur/ Ganzengebied	Rustverstoring	0	0	0	0
	Versnippering	0	0	0	0
	Hydrologische effecten:	0	0	0	0
Geur	Toename/afname van de cumulatieve geurbelasting	0	+	0/-	-/--
Lucht	Verandering van de concentratie fijn stof	0	+	0/-	-/-
Geluid	Toename/afname geluidshinder	0	+	0/-	-

Opmerkingen Effectenbeoordeling tabel Verwevingsgebied

Cultuurhistorie en Landschap

- Indien een IV wordt uitgebreid tot 1,5 ha en er 1 laag is toegestaan, worden de waardevolle elementen en patronen en de karakteristieke boerderijcomplexen behouden. Dit zal in mindere mate gebeuren in de autonome situatie.
- Bedrijven met grotere oppervlakte zullen cultuurhistorie en landschap (mogelijk) wel aantasten.
- Net als in de LOG's geldt hier dat de bedrijven van elke omvang kunnen worden ingepast in het landschap, mits er aandacht is voor een goede landschappelijke inpassing. Het effect op de oude linten en ontginningsassen is afhankelijk van de mate waarin de IV is ingepast.

Grondwater en oppervlaktewater

- Omdat er door het waterschap vanuit wordt gegaan dat uitbreidingen en nieuwvestiging handhaving van de status quo van de huidige situatie of een verbetering met zich meebrengt, is er geen effect op de drinkwaterkwaliteit.
- Het Waterschap heeft potentiële zoekgebeden voor waterberging aangegeven in de gemeente Wierden. Indien nieuwvestiging en/of uitbreiding in deze gebieden plaats vindt, zal uitbreiding in eerste instantie een negatief effect hebben op de waterberging. Echter, als dit weer gecompenseerd kan worden, is er geen negatief effect te verwachten.

Infrastructuur

- Als de omvang van de IV wordt vergroot, zal het verkeer ook toenemen. Dit effect past echter binnen de normen van Duurzaam veilig en de CROW-normen.

Natuur

- Het is niet uit te sluiten dat er significante negatieve effecten zijn op de Natura 2000 gebieden. Daarom is er een passende beoordeling uitgevoerd, zie hoofdstuk 7.
- Voor hydrologie, verdroging en verzuring geldt hetzelfde effect op grondwater en oppervlaktewater. Er wordt vanuit gegaan dat intensieve veehouderij het grondwater en het oppervlaktewater niet beïnvloed.

Geur en Lucht

- Een toename van het aantal dieren betekent een toename van de cumulatieve geurbelasting en de fijnstof concentratie.

Geluid

- Door het vergroten van het aantal dieren is er meer ventilatie, voerinstallaties en vervoer noodzakelijk. Dit zorgt voor meer geluidshinder. Het effect van de schaalvergroting zal wel binnen de normen van geluidshinder blijven.

Plangrensoverschrijdende gevolgen

- Naar verwachting leveren de potentiële sterlocaties geen milieugevolgen buiten de gemeentegrenzen. Hierover is contact geweest met de omringende gemeenten in verband met de ligging van eventuele gevoelige objecten aldaar.

Conclusie

- Het alternatief met wijzigingsbevoegdheid tot 1,5 ha en één laag (Aa) geeft het kleinste negatieve effect en zelfs positieve effecten op het milieu.
- Het alternatief met wijzigingsbevoegdheid tot 1,5 ha en waar mogelijk 3 ha, met twee lagen (Bb), heeft het grootste effect op het milieu.
- Het verschil in effecten tussen de varianten Ba (één laag) en Bb (twee lagen) bij alternatief B (wijzigingsbevoegdheid tot 1,5 ha en waar mogelijk 3 ha) is niet extreem groot.

6.3 Mitigerende maatregelen

Ammoniak en geur

Naast groen label stallen kiezen ondernemers nu bij nieuwbouw massaal voor chemische of biologische wassers of een combinatie hiervan. Dit geldt vooral voor varkensbedrijven. Voor de pluimveehouderij zullen, indien er op korte termijn geen technische oplossingen komen voor het reduceren van de emissie van fijnstof, ook luchtwassers meer toegepast gaan worden.

Een combinatie van chemische en biologische wassers (combiwassers) is gericht op maximale beperking van geur dan wel ammoniak (minstens 75% ammoniak en geur reductie).

Fijnstof

Maatregelen die fijnstof reductie bewerkstelligen kunnen maatregelen buiten en binnen de stal zijn. Buiten de stal kunnen (gecombineerde) luchtwassers en filters in worden ingezet (minstens 70% fijnstof reductie). Ter voorkoming van fijnstof productie binnen de stal kunnen hier verschillende aspecten worden uitgevoerd zoals het verminderen van hokbevuiling, olie aanbrengen direct op het dier, vernevelen van olie in de stal, optimaal hokontwerp (dat bijvoorbeeld ook in stallen de ammoniakemissie vermindert). Hierbij kan de lucht intern worden gezuiverd via recirculatie of extern via reiniging van de uitgaande stallucht. Het voordeel van interne luchtzuivering is dat de stofconcentratie in de stal afneemt.

Salderen van ammoniak milieugebruiksruimte

Voor de beoordeling van effecten op de instandhoudingsdoelen van een Natura 2000-gebied dienen de effecten van elke ontwikkeling individueel en cumulatief te worden beoordeeld. Momenteel is het niet mogelijk om het stoppen van bedrijven en het uitbreiden van andere bedrijven als één ontwikkeling te zien. Door provincies en het ministerie van LNV wordt gewerkt aan een beleidskader waarin dit mogelijk verandert. Er kan worden gedacht aan saldering, als onderdeel van dit beleid. Als bedrijven stoppen, zouden de rechten van de ammoniakmilieugebruiksruimte kunnen worden overgenomen door een ander bedrijf in een bepaald vastgesteld gebied. Hierbij moet wel rekening worden gehouden met de afstand ten opzichte van de Natura 2000-gebieden en de eisen die de provincie stelt ten aanzien van de afname van de stikstofdepositie om de Natura 2000 instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000 gebieden (m.a.w. een afname van de ammoniakdepositie). Salderen is echter nog geen juridisch vastgestelde methode, maar het kan een oplossing zijn voor bedrijven die willen uitbreiden. De provincie kan hierin de rol van coördinator hebben.

Energie

Duurzame energie zal in de toekomst een belangrijk aandachtspunt worden. Luchtwassers verbruiken zeer veel energie. Het zou kunnen dat het probleem van ammoniakemissie wordt opgelost, maar dat een ander/nieuw probleem wordt gecreëerd: hoog energieverbruik met aanverwante SO2- en CO2 emissie.

De mest die geproduceerd wordt door de varkens kan door middel van mestvergisters omgezet worden in energie. Resten van landbouwproducten kunnen hierin ook vergist worden, wat de efficiëntie van de vergisters nog verhoogd. De energie kan gebruikt worden door de agrarische bedrijven en/of afgegeven worden aan het elektriciteitsnet. Daarnaast kan het residu van de vergisting weer uitgereden worden over het land.

Landschap

Landschappelijk gezien wordt nadruk gelegd op de ruimtelijke kwaliteit van het landschap. Daarnaast is echter ook de milieugebruiksruimte bepalend voor de locaties waar her- en nieuwvestiging van intensieve veehouderijbedrijven kan plaatsvinden.
Het beleid is er op gericht om ruimte te bieden voor intensieve veehouderij met behoud van de landschappelijke kwaliteiten van het huidige landschap. Dit betekent dat de uitbreiding van bedrijven en de ontwikkeling van nieuwe bedrijven moeten passen bij de schaal en de korrelgrootte van het gebied. Deze schaal en korrelgrootte worden bepaald door de volgende zaken:

- De schaal (volumes/massa's) en dichtheid van de bebouwing.
- De schaal van het landschap (maat van de open ruimtes, dichtheid van beplantingselementen, dichtheid van wegen, kavelgroottes, kavelgrensbeplantingen).

Gezien bovenstaande kunnen mitigerende maatregelen zowel betrekking hebben op de inpassing van bebouwing op het landschap als op de verschijningsvorm van de bebouwing.
In dit kader worden maatregelen genoemd die met name betrekking hebben op de inpassing in het landschap. Deze inpassing verschilt per landschapstype waardoor per landschapstype uitspraken moeten worden gedaan ten aanzien van de onderstaande criteria.

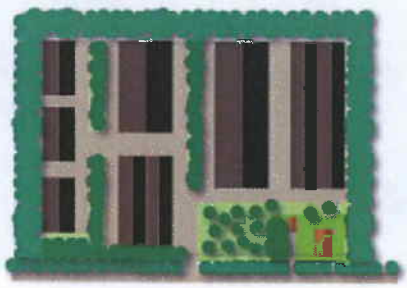
- Situering bouwblokken in het landschap.
- Vorm en indeling bouwblokken.
- Afwerking erven.

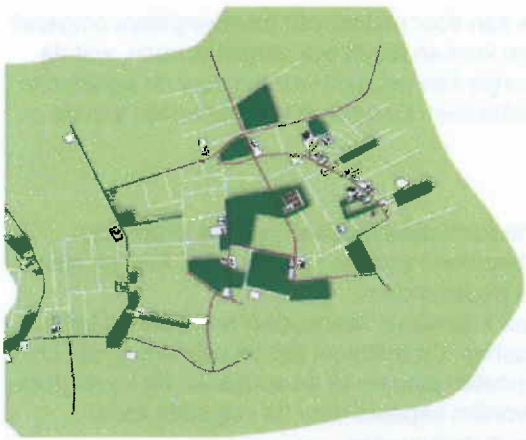
Het beeldkwaliteitsplan voor de LOG's geeft een goed beeld voor landschappelijke inpassing (Grontmij, 2008). Om dit en bovenstaande te illustreren zijn per landschapstype ook impressies voor landschappelijke inpassing bijgevoegd (Zie hiervoor ook BKP LOG's Wierden door Grontmij, 2008).

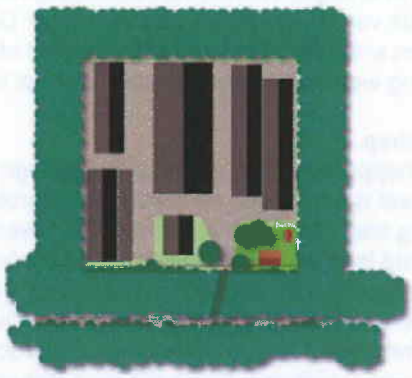
Impressies landschappelijke inpassing

Impressies inpassing in kampen- en essenlandschap

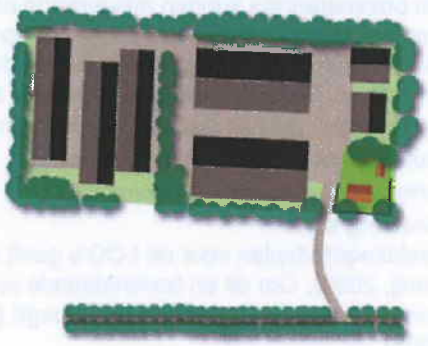

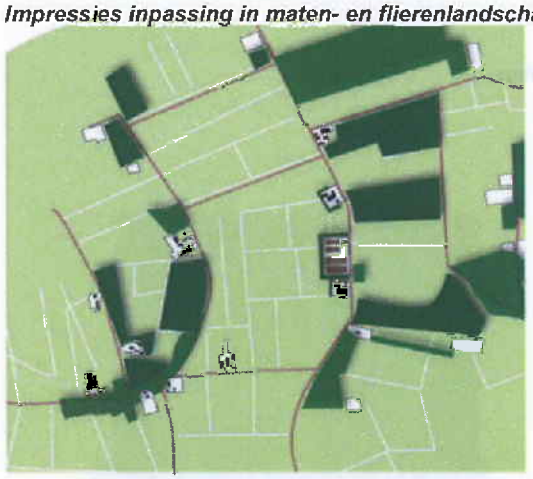

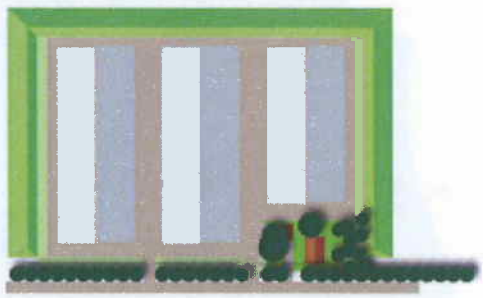

Impressies inpassing in maten- en flierenlandschap

7 Passende beoordeling van rundveehouderij en intensieve veehouderij

7.1 Inleiding

In de passende beoordeling (zie bijlage 15) is gekeken welke habitattypen en soorten beschermd zijn in de Natura 2000-gebieden Wierdense veld, Sallandse Heuvelrug en de Borkeld. Uit een eerste effectanalyse komt naar voren dat met name de kwalificerende habitattypen gevoelig zijn voor effecten als gevolg van stikstofdepositie (N-depositie). In de passende beoordeling worden deze kwalificerende habitattypen verder uitgelicht. Hierbij is het onderzoek gericht op de effecten van de stikstofdepositie van de voorgenomen activiteiten. In de passende beoordeling is een effectbeoordeling gemaakt van de uitstoot van stikstofdepositie op de kwalificerende habitattypen.

7.2 Toetsingskader en analyse

Voor de effectbeoordeling van de uitbreiding van agrarische bedrijven is door het Ministerie van LNV in 2006 een toetsingskader opgesteld. Dat toetsingskader (uitbreiding mocht als belasting op het Natura-2000 gebied niet hoger zou zijn dan 5% van de kritische depositiewaarde) is begin 2008 door de Raad van State beoordeeld. In een individuele zaak is de uitspraak gedaan dat het toetsingskader niet voldoende waarborgt dat er geen effecten optreden in de Natura 2000-gebieden.
Naar aanleiding hiervan is het toetsingskader niet meer bruikbaar en heeft het ministerie van LNV een taskforce ammoniak in het leven geroepen. Deze taskforce heeft het rapport 'Stikstof/ammoniak in relatie tot Natura 2000' opgesteld (Trojan *et. al.* 2008). In dit rapport wordt voor de korte termijn aangedragen dat voor iedere uitbreiding of nieuwvestiging een passende beoordeling in het kader van de Natuurbeschermingswet moet worden gemaakt. Voorgesteld wordt dat de minister van LNV een handreiking maakt voor het bevoegd gezag, waarin de onderdelen van het toetsingskader worden opgenomen die overeind zijn gebleven.

Bij de beoordeling van de effecten van de landbouwkundige ontwikkelingen in het kader van het bestemmingsplan zijn de volgende gegevens van belang:

1. De kritische depositiewaarde
2. De huidige N-depositie
3. De bijdrage van de ontwikkelingen (incl. alternatieven) aan de N-depositie.

Op basis van de berekeningen die zijn gemaakt kan geconcludeerd worden dat de ontwikkelingsruimte voor N-depositie en dus ook voor N-emissie wordt beperkt tot de toename van N-depositie, waarbij er geen meetbaar effect (conform handreiking LNV) optreedt op de betreffende habitats. Voor de ondergrens van deze meetbaarheid is geen wetenschappelijke basis voorhanden. De Raad van State heeft in ieder geval de 5% drempelwaarde verworpen.

Deze conclusie houdt niet in dat er binnen de geldigheidtermijn van het bestemmingsplan (10 jaar) geen ruimte zou kunnen ontstaan voor bepaalde ontwikkelingen. Als we uitgaan van de europeesrechtelijke verplichtingen die het rijk heeft om de instandhoudingsdoelen te realiseren, dan betekent dit dat de achtergronddepositie op korte tot middenlange termijn onder de kritische depositie moet worden teruggebracht. Dit vraagt om generieke maatregelen ten aanzien van alle bronnen. Hierdoor kan er in de toekomst mogelijk ruimte ontstaan voor ontwikkelingen in het gebied.

Onderstaand wordt nader ingegaan op de ontwikkelingsruimte in de tijd voor wat betreft handhaving van bestaand gebruik, uitbreiding en nieuwvestiging van veehouderij.

Bestaand gebruik
Onder bestaand gebruik wordt in het kader van de Natuurbeschermingswet het gebruik verstaan dat aanwezig was op het moment dat de Natuurbeschermingswet in werking is getreden, dit is 1 oktober 2005. Ten aanzien van dit bestaand gebruik is in de Nb-wet bepaald dat dit ondanks mogelijke negatieve effecten doorgang mag vinden totdat het beheerplan is vastgesteld. Dit betekent dat handhaving van bestaand gebruik voordat het beheerplan is vastgesteld nog realiseerbaar zou kunnen zijn, maar deze zekerheid er daarna niet meer is. Om de achtergronddepositie terug te brengen tot onder de kritische depositiewaarde(n) zou het immers noodzakelijk kunnen zijn om bepaalde vormen van bestaand gebruik, die een grote bijdrage leveren aan deze depositie, te saneren. De onzekerheid is het grootst voor de bedrijven die zich in de directe nabijheid van de Natura 2000-gebieden bevinden. Op dit moment kan er echter van worden uitgegaan dat bestaand gebruik is toegestaan, tenzij dit gebruik een dusdanige invloed heeft op een Natura 2000-gebied dat de gevolgen daarvan niet meer ongedaan kunnen worden gemaakt.

Uitbreiding
In de passende beoordeling is ook gekeken naar de mogelijke effecten van uitbreiding van veehouderij in het bestemmingsplangebied op Natura 2000-gebieden in de omgeving.
De uitbreiding van een bedrijf hoeft niet in alle gevallen te leiden tot een netto toename van de N-depositie. Uitbreiding van de opstallen hoeft geen uitbreiding van het aantal stuks vee te betekenen. En door het toepassen van technische milieumaatregelen kan de uitbreiding van het aantal stuks vee een gelijkblijvende N-depositie opleveren of zelfs gepaard gaan met een netto afname van de N-depositie. In principe is een uitbreiding van een bedrijf die niet leidt tot een toename van N-depositie toegestaan. De ontwikkeling mag echter het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden (zoals uitgewerkt in de toekomstige beheerplannen) niet in de weg staan.

Nieuwvestiging
Nieuwvestiging van bedrijven is in het kader van de Nb-wet altijd een nieuwe ontwikkeling en kan dus niet worden gezien als bestaand gebruik, zelfs als geen sprake is van fysieke uitbreiding. Voor nieuwvestiging geldt, evenals bij uitbreiding, dat er in de huidige situatie in ieder geval geen netto toename mag zijn van de N-depositie op de Natura 2000-gebieden ten opzichte van de autonome ontwikkeling. Nieuwvestiging is derhalve mogelijk, mits dit niet leidt tot een toename van de N-depositie op een voor stikstof gevoelig habitattype binnen een Natura 2000-gebied.

Conclusie
De ontwikkelingsruimte die het nieuwe bestemmingsplan buitengebied voor de gemeente Wierden biedt heeft gevolgen voor de instandhoudingsdoelen voor de Natura 2000-gebieden Wierdense veld, Sallandse Heuvelrug en de Borkeld. In de passende beoordeling is gekeken in hoeverre de in het bestemmingsplan gegeven ontwikkelingsruimte leidt tot een aantasting van de instandhoudingsdoelen voor de genoemde Natura 2000-gebieden.

Voortzetting van bestaand gebruik is volgens de Nb-wet toegestaan zolang er nog geen goedgekeurd beheerplan voor de Natura 2000-gebieden is. In het beheerplan wordt het bestaand gebruik geregeld dat geen significant negatieve effecten heeft op habitattypen en soorten waarvoor het betreffende Natura 2000-gebied is aangewezen. Het bestaand gebruik dat niet in het beheerplan wordt of kan worden geregeld moet via het vergunningenspoor van de Nb-wet lopen.

Omdat de huidige totale depositie (achtergronddepositie) boven de kritische depositiewaarden van de meest gevoelige kwalificerende habitats ligt, is er alleen ruimte voor uitbreiding of nieuwvestiging van bedrijven indien de N-depositie in Natura 2000-gebieden niet toeneemt. Een mogelijk om dit te realiseren is het toepassen van gebiedsgericht salderen.

Het bevoegd gezag ten aanzien van de betreffende Natura 2000-gebieden, de provincie Overijssel, zal moeten beoordelen in hoeverre gebiedsgerichte saldering mogelijk is.

Op grond van de Nb-wet mag in het bestemmingsplan derhalve alleen ontwikkelingsruimte worden toegelaten voor zover dit niet leidt tot strijdigheid met de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden het Wierdense veld, de Sallandse Heuvelrug en de Borkeld.

8 Voorkeursalternatief intensieve veehouderij en rundveehouderij

8.1 Inleiding

Er is een voorkeursalternatief opgesteld voor de LOG's en een voorkeursalternatief voor het verwevingsgebied voor intensieve veehouderij. Voor grondgebonden veehouderij is een voorkeursalternatief gegeven voor het gehele buitengebied.

De voorkeursalternatieven zijn, net als de alternatieven uit hoofdstuk 5, geformuleerd binnen de kaders van de drie invalshoeken: het gebied, de milieugebruiksruimte en de vraag naar ruimte. Het voorkeursalternatief kàn een keuze zijn uit de drie gepresenteerde alternatieven, maar hoeft dat niet te zijn. Het voorkeursalternatief kan ook worden opgesteld gebruik makend van de kennis opgedaan bij de effectbeoordeling en nadere discussie met belanghebbenden. In dit geval is het uiteindelijk opgestelde voorkeursalternatief geen directe keuze uit de drie eerder gepresenteerde alternatieven.

Bij het opstellen van het voorkeursalternatief is gebruik gemaakt van de onderstaande punten:

- Discussies met de gemeente, provincie en andere belanghebbenden in de klankbordgroep in het parallelle traject van het opstellen van het Ontwikkelingsplan LOG's Wierden. Uit deze discussies is gebleken dat de landschappelijke en ruimtelijke kwaliteiten zeer belangrijk worden gevonden en dat aantasting van deze kwaliteiten door her- of nieuwvestiging van grote dan wel veel intensieve veehouderijbedrijven negatief worden beoordeeld.
- De gemeente heeft bewust gekozen om de ontwikkelingsmogelijkheden van de agrarische sector ruimtelijk te sturen en te faciliteren.
- Uit de effectenbeoordeling, die gegeven is in hoofdstuk 6, is gebleken dat de effecten zich vooral richten op de aspecten landschappelijke en ruimtelijke kwaliteit, geur, fijnstof, ammoniakdepositie en infrastructuur.
- De discussie in de gemeenteraad en het gemeenteraadsbesluit van 20 januari 2009.

8.2 Voorkeursalternatief

8.2.1 Intensieve veehouderij

LOG's

- Er is gekozen voor een combinatie van hervestiging en beperkte mogelijkheden voor nieuwvestiging.
- Er zijn 18 agrarische bedrijven in de LOG's, die mogelijke hervestigingslocaties vormen. Daarnaast worden in totaal maximaal 2 locaties voor nieuwvestiging van intensieve veehouderijbedrijven in beide LOG's toegestaan.
- De landbouwontwikkelingsgebieden in Wierden zijn relatief klein van omvang. Het zijn in feite kleine gebieden met deels een grootschalige opbouw (jonge ontginningen). Door de beperkte omvang heeft het landschap onvoldoende draagkracht voor het creëren van een 'nieuw landschap', dat wordt gekenmerkt door een groot aantal grootschalige intensieve veehouderijen met moderne architectuur. Nieuwe bedrijven moeten passen in het landschap, hetgeen uit te drukken is in de schaal en de korrelgrootte van het gebied. Deze schaal en korrelgrootte worden bepaald door de volgende zaken:
  - de schaal (volumes/massa) en dichtheid van de bebouwing;
  - de schaal van het landschap (maat van de open ruimtes, dichtheid van beplantingselementen, dichtheid van wegen, kavelgroottes, kavelgrensbeplantingen).

- De bestemming 'Wonen' in de landbouwontwikkelingsgebieden kan niet worden gewijzigd in de bestemming agrarisch bouwblok ten behoeve van de realisatie van agrarische bouwblokken ten behoeve van intensieve veehouderij.
- Er wordt in het bestemmingsplan een wijzigingsbevoegdheid opgenomen voor uitbreiding van een bestaand agrarisch bouwblok voor intensieve veehouderij naar maximaal 2 ha. Indien een groter bouwblok gewenst is, dient er een zwaardere procedure (herziening of nieuw partieel bestemmingsplan) te worden gevolgd.
- Afhankelijk van de milieuruimte moeten er reducerende maatregelen worden toegepast om voor verlening van de milieuvergunning in aanmerking te komen.
- De inpassing en de voorwaarden bij de wijzigingsbevoegdheden worden geregeld via bepalingen in het bestemmingsplan, de welstandsnota en het beeldkwaliteitsplan LOG's.
- Uitvoering van dit beleid kan plaatsvinden tot 2013. Daarna zal geëvalueerd worden of het nu ingezette beleid voldoet of dat bijsturing noodzakelijk is.
- Op grond van de Nb-wet mag in het bestemmingsplan alleen ontwikkelingsruimte worden toegestaan voor zover dit niet leidt tot strijdigheid met de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden het Wierdense veld, de Sallandse Heuvelrug en de Borkeld. Nieuwvestiging en uitbreiding is derhalve mogelijk, mits getoetst is dat dit niet leidt tot een toename van de N-depositie op een voor stikstof gevoelig habitattype binnen een Natura 2000-gebied. Daarnaast is in de Wro opgenomen dat alleen ontwikkelingen mogen worden bestemd als redelijkerwijze kan worden verwacht dat deze voldoen aan vigerende wetten en regelgeving (waaronder Nb-wet). Dit betekent dat in het bestemmingsplan alleen ontwikkelingsruimte mag worden toegestaan indien uit een toetsing blijkt dat dit niet leidt tot strijdigheid met de instandhoudingdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden.
  Om beide wettelijke vereisten te borgen kiest de gemeente Wierden ervoor om de planologische ruimte voor bouwblokken voor intensieve veehouderij pas 'vrij te geven' via een wijzigingsbevoegdheid waarin de genoemde toetsing is verankerd.

Verwevingsgebied

- Intensieve veehouderijen kunnen uitbreiden tot maximaal 1,5 ha.
- Intensieve veehouderij op aan te wijzen sterlocaties kunnen uitbreiden tot maximaal 2 ha, indien ze voldoen aan de voorwaarden die voor de sterlocaties gelden.
- Afhankelijk van de milieuruimte moeten er reducerende maatregelen worden toegepast om voor verlening van de milieuvergunning in aanmerking te komen.
- In principe is een uitbreiding van een bedrijf die niet leidt tot een toename van N-depositie toegestaan. De ontwikkeling mag echter het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden (zoals uitgewerkt in de toekomstige beheerplannen) niet in de weg staan.

8.2.2 Grondgebonden veehouderij

- Binnen de bestemming 'Agrarisch' en 'Agrarisch met waarden- Landschap' kan grondgebonden veehouderij via een wijzigingsbevoegdheid uitbreiden tot 2 ha. Binnen de bestemming 'Agrarisch met waarden- Natuur en landschap' bedraagt de maximale omvang van een grondgebonden veehouderij na wijziging 1,5 ha.
- Het wordt mogelijk bouwblokken met woondoeleinden om te zetten in agrarische bouwblokken (niet-IV)[14] onder voorwaarde dat deze bouwblokken voormalige agrarische bedrijven zijn geweest.
- Het bestemmen van nieuwe agrarische bouwblokken op veldkavels is niet met een wijzigingsbevoegdheid mogelijk. Daarvoor is een herzieningen van het bestemmingsplan nodig.
- In principe is een uitbreiding van een bedrijf die niet leidt tot een toename van N-depositie toegestaan. De ontwikkeling mag echter het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden (zoals uitgewerkt in de toekomstige beheerplannen) niet in de weg staan.

[14] In de praktijk komt dit nauwelijks voor, en wordt dit in de toekomst niet verwacht.

8.3 Milieueffecten Voorkeursalternatief

8.3.1 Intensieve veehouderij

LOG's

- De effecten van het voorkeursalternatief van de LOG's zijn vergelijkbaar met die van het alternatief 'hervestiging' en in beperkte mate 'verspreide nieuwvestiging' (er wordt namelijk een gelimiteerd aantal bedrijven per LOG in zoekgebieden toegelaten en de toe te laten maximale oppervlakte van het bouwblok is 2 ha in plaats van 3 ha).
- Om de negatieve effecten op de aspecten cultuurhistorie en landschap te mitigeren worden in het bestemmingsplan, het welstandsplan en het beeldkwaliteitplan voorwaarden gesteld aan nieuwvestiging/uitbreiding en aan de landschappelijke inpassing ervan.

Verwevingsgebied

- De effecten van het voorkeursalternatief in het verwevingsgebied zijn vergelijkbaar met die van het alternatief met sterlocaties met twee lagen en maximale oppervlakte van het bouwblok (van sterlocaties) is 2 ha in plaats van 3 ha.
- Om de negatieve effecten op de aspecten cultuurhistorie en landschap te mitigeren worden in het bestemmingsplan, het welstandsplan en het beeldkwaliteitplan voorwaarden gesteld aan uitbreiding en aan de landschappelijke inpassing ervan.

8.3.2 Grondgebonden veehouderij

- In principe is een uitbreiding van een bedrijf die niet leidt tot een toename van N-depositie toegestaan. De ontwikkeling mag echter het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden (zoals uitgewerkt in de toekomstige beheerplannen) niet in de weg staan.
- Zowel voor de veehouderij de mitigerende maatregelen worden gesteld op het gebied van cultuurhistorie en landschap. Voorwaarden kunnen worden gesteld aan uitbreidingen en de landschappelijke inpassingen hiervan.

9 Leemten in kennis en monitoring

9.1 Inleiding

Na de studies die in het kader van dit plan-MER zijn beschouwd, zijn nog enkele leemten in kennis blijven bestaan, die onderwerp zullen zijn van nader onderzoek, ofwel in de fase van nadere uitwerking van het plan in de aanstaande bestemmingsplan- en vergunningenfase, ofwel in de daaropvolgende uitvoerings- en/of beheersfase.

9.2 Leemten in kennis

Feitelijke toekomstige ontwikkeling

Omdat het hier gaat om de mogelijkheden tot vestigen danwel uitbreiden is er een leemte in kennis over de werkelijke gang van zaken in de toekomst. Effecten op het milieu zijn afhankelijk van de specifieke locatie en de omvang van de nieuw te vestigen of uit te breiden bedrijven. Het is daarom van belang de milieueffecten bij concrete aanvragen voor her- of nieuwvestiging te onderzoeken (dit is in de milieuwetgeving ook verplicht in het kader van de milieuvergunning verlening). Het gaat om de volgende effecten op individueel bedrijfsniveau:

- Archeologie;
- Bodemkwaliteit/verontreiniging;
- Waterkwaliteitsverandering;
- Effect op de dan heersende achtergrondconcentratie van geur
- Effect op de dan heersende achtergrondconcentratie van ammoniak en de ammoniakdepositie op de (in concept) aangewezen Natura 2000 gebieden.
- Toename van fijn stof

Toetsingskader ammoniak

Op dit moment is er een leemte in kennis over het toetsingskader van de ammoniakdepositie van groot belang. Voorheen was het 'Toetsingskader Ammoniak en Natura 2000' nog van toepassing. Dit toetsingskader was bedoeld om de periode te overbruggen zolang het beheerplannen voor de Natura2000-gebieden nog niet zijn vastgesteld. Indien de ammoniakdepositie bij her- of nieuwvestiging binnen de berekende gebruiksruimte bleef, was dit niet in strijd met het Toetsingskader Ammoniak en werd een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet verleend. Indien de ammoniakdepositie boven de berekende kritische drempelwaarde kwam, was alsnog een passende beoordeling nodig. Dit toetsingskader is sinds de uitspraak van de Raad van State eind april 2008 echter niet meer bruikbaar. Dit betekent dat vooralsnog voor her- of nieuw te vestigen bedrijven een Passende Beoordeling op bedrijfsniveau noodzakelijk is om de effecten van ammoniakdepositie op de Natura2000-gebieden goed in beeld te brengen (toets op mogelijk significant negatief effect op de instandhoudingsdoelen van het N2000-gebied). In de toekomst zal de mogelijke ammoniakdepositie van her- of nieuw te vestigen intensieve veehouderijen op Natura2000-gebieden moeten passen binnen de nog op te stellen beheerplannen voor die gebieden. Op dit moment zijn deze beheersplannen en dus een toetsingskader nog afwezig.

Wierdense Veld als Natura 2000 gebied

Op dit moment is de aanwijzing van het Wierdense Veld als Natura 2000 gebied nog niet definitief omdat nog diverse beroepsprocedures lopen. Indien het Wierdense veld te zijner tijd wel definitief wordt aangewezen, zal in 2010 een beheersplan aanwezig moeten zijn.

9.3 Monitoring

Monitoring is aan de orde nadat het plan is opgenomen in het bestemmingsplan. Het zal dan met name gaan om de werkelijke situatie ten aanzien van de grondwaterkwaliteit, ammoniakdepositie, fijn stof en geur.

Grondwaterkwaliteit

Vitens zal, binnen de gangbare meetprotocollen, de effecten van de landgebruiksverandering bij uitbreiding danwel nieuwvestiging monitoren als controle op de kwaliteit van het gewonnen drinkwater. Resultaten van deze monitoring kunnen, indien sprake is van een ongewenste situatie, als basis dienen voor mogelijke nadere aanpassing van het gemeentelijk beleid en/of concrete bedrijfssituaties.

Fijn stof en geur

Voor beide aspecten heeft de gemeente Wierden de taak om deze periodiek te monitoren in het kader van het gemeentelijk milieubeleid. De resultaten kunnen worden ingebracht in de evaluatie van het beleid in 2013. Daarnaast gaat de gemeente een geurscan uitvoeren, waarin het mogelijk is dat knelpunten worden geanalyseerd. De gemeente zal dit communiceren met het gebied en de uitbreidingsmogelijkheden voor veehouderijen aanpassen.

Ammoniak depositie

De regelgeving aangaande ammoniak, die op dit moment niet uitgekristalliseerd is, heeft een grote invloed op het bestemmingsplan. Indien de regelgeving wordt veranderd en dit tot een verandering van uitbreiding van IV en rundvee kan hebben. Dit wordt gecommuniceerd met het gebied.

Reducerende maatregelen voor ammoniak

In de toekomst, als reducerende maatregelen voor het inwerkstellen van het reduceren van de ammoniakdepositie op de Natura 2000 gebieden zijn ingevoerd, kan dit misschien de ammoniakgebruiksruimte van de intensieve en grondgebonden veehouderijen vergroten. Dit moet worden gemonitord.

10 Conclusies

Activiteit
De nieuwe MERplichtige activiteiten, die in potentie mogelijk worden gemaakt in het bestemmingsplan waarbij deze MER hoort, zijn het uitbreiden van intensieve en grondgebonden veehouderij en nieuwvestiging (maximaal 2) van intensieve veehouderij in de LOG's. Dit is beschreven in het voorkeursalternatief.

Effecten
Er zijn geen milieueffecten, met uitzondering van de aspecten landschap en ammoniakdepositie, die belemmerend zijn voor de uitvoering van bovengenoemde activiteiten in het buitengebied van Wierden. De uitvoering is alleen mogelijk indien aan voorwaarden van landschappelijke inpassing en minimaal gelijkblijvende ammoniakdepositie wordt voldaan.

Hieronder worden de effecten van de MERplichtige activiteiten samengevat.

- Het uitbreiden van intensieve en grondgebonden veehouderij in het verwevingsgebied en het uitbreiden/nieuwvestigen van intensieve veehouderij in de LOG's geven op de aspecten water en EHS geen negatief effect.
- De milieueffecten op de aspecten cultuurhistorie en landschap, infrastructuur, geur, lucht en geluid scoren op enkele criteria negatief. In algemene zin geldt dat hoe groter de bedrijven zijn (aantal dieren), de negatiever het effect. De mogelijkheid van geclusterde nieuwvestiging in de LOG's ten opzichte van verspreide nieuwvestiging scoren relatief negatiever.
- De negatieve effecten op infrastructuur overschrijden niet de normen van Duurzaam veilig en de CROW-normen.
- De effecten van de ammoniakdepositie op Natura 2000 gebieden is groot en dit aspect wordt daardoor zeer negatief beoordeeld in het hele buitengebied.

Mitigerende maatregelen

- Door landschappelijke inpassing toe te passen bij uitbreiding van veehouderij of nieuwvestiging van intensieve veehouderij kunnen voor het aspect landschap de negatieve effecten gereduceerd worden.
- De effecten van de uitbreidingen/nieuwvestigingen op geur en lucht zijn met technische maatregelen te reduceren danwel te mitigeren.
- Omdat de huidige totale depositie (achtergronddepositie) boven de kritische depositiewaarden van de meest gevoelige kwalificerende habitats ligt, is er alleen ruimte voor uitbreiding of nieuwvestiging van bedrijven indien de N-depositie in Natura 2000-gebieden niet toeneemt. Een mogelijkheid om de strijdigheid met de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden het Wierdense veld, de Sallandse Heuvelrug en de Borkeld te reduceren is het toepassen van reducerende maatregelen en gebiedsgericht salderen. Het bevoegd gezag ten aanzien van de betreffende Natura 2000-gebieden, de provincie Overijssel, zal moeten beoordelen in hoeverre gebiedsgerichte saldering mogelijk is.

Eindconclusie
In het bestemmingsplan wordt planologische ruimte gereserveerd voor uitbreiding en nieuwvestiging van intensieve en grondgebonden veehouderij. De feitelijke invulling/benutting van de planologische ruimte wordt, zoals in onderhavig MER beschreven, echter beperkt door de aanwezige strijdigheid met de instandhoudingdoelstellingen van de Nb-wet (N2000 gebieden). Pas als deze strijdigheid is opgeheven kan de planologische ruimte daadwerkelijk worden benut.

Referenties

Alterra, Gies, Bleeker, van Dobben, Onderbouwing significant effect depositie op natuurgebieden, 2007

Alterra, Gies, Milieugebruiksruimte intensieve veehouderij Overijssel, 2006

Alterra, Gies, Kros, Voogd, Smidt, Effectiviteit ammoniakmaatregelen in en rondom de natura 2000 gebieden in de provincie Overijssel, 2007

Alterra, Gies, Os, Hermans en Olde Loohuis, Megastallen in beeld, 2007

Alterra, Milieugebruiksruimte intensieve veehouderij Overijssel, 2006

Alterra, Berekeningenmethode voor de emissie van fijn stof vanuit de landbouw, rapport 682/RIVM-rapport 773004014, 2002

CBS, landbouwtellingen, 1990-2005

CROW, Handboek Wegontwerp - Erftoegangswegen, 2002

DLG, Informatiebundel Schetsschuit LOG Beemte-Vaassen, 2007

Gemeente Wierden, Verkeersplan Buitengebied, 1999

Grontmij BV, Fijn stof onderzoek, 2008

Grontmij BV, Ontwikkelingsplan LOG's Wierden, augustus 2008

Grontmij BV, Onderzoek Intensieve veehouderij Wierden, maart 2008

Grontmij BV, Beeldkwaliteitplan LOG's Wierden, augustus 2008

Ministerie van LNV, kiezen voor landbouw, een visie op de toekomst van de Nederlandse agrarische sector, Intensieve veehouderij, 2005

PRA Odournet bv, Ammoniakberekeningen in het kader van de Natuurbeschermingswet in het buitengebied van de gemeente Wierden, maart 2009

Provincie Overijssel, Rapportage luchtkwaliteit 2006, De luchtkwaliteit in Overijssel, september 2007

Provincie Overijssel, Reconstructieplan Salland-Twente, 2004

Provincie Overijssel, Streekplan Overijssel 2000+, 2000

Provincie Overijssel, Duurzame ontwikkeling ruimtelijke structuur intensieve veehouderij, 2007

Tauw, MER voor de gedeeltelijke verplaatsing van de waterwinning Wierden, 17 februari 2009

Waterschap Regge en Dinkel, Retentiegebiedenkaart, 2008

WUR, Animal Sciences Group, Divisie Veehouderij, kennispartner voor de toekomst, State of the art, Megabedrijven Intensieve Veehouderij, 2008

Bijlage 1

Betrokken bestuursorganen en adviseurs

Geraadpleegde bestuursorganen en adviseurs voor de NRD:

- De Commissie voor de milieueffectrapportage;
- De Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurhistorie en Monumentenzorg;
- De Inspectie Milieuhygiëne VROM;
- Ministerie van LNV;
- Provincie Overijssel;
- Waterschap Regge en Dinkel;
- Het college van B&W van gemeente Almelo;
- Het college van B&W van gemeente Twenterand;
- Het college van B&W van gemeente Rijssen-Holten;
- Het college van B&W van gemeente Hof van Twente;
- Het college van B&W van gemeente Hellendoorn;
- Vitens;
- LTO Noord;
- Stichting Natuur en Milieu Wierden;
- Landschap Overijssel.

Bijlage 2

Uitgangspunten, randvoorwaarden richtlijnen voor sterlocaties

Voor sterlocaties gelden de volgende uitgangspunten, richtlijnen en randvoorwaarden:

Beleidsuitgangspunten

a. in een bestemmingsplan wordt rond het bouwblok van een als sterlocatie aangewezen intensief agrarisch bedrijf omgevingsruimte gereserveerd voor een duurzame ontwikkeling tot een omvang van minimaal 175 nge en voor een gemengd bedrijf met een intensieve tak tot een omvang van minimaal 175 respectievelijk 140 nge. Binnen deze ruimte worden geen nieuwe, de intensieve veehouderij belemmerende functies toegestaan en kunnen bestaande belemmeringen worden opgeheven;
b. de omvang van het bouwblok is 1,5 ha of zoveel meer als uit een oogpunt van bedrijfsontwikkeling noodzakelijk en wat betreft ruimtelijke inpassing mogelijk is. Ook is op deze locaties hervestiging van intensieve veehouderij mogelijk. Aan landschappelijke inpassing worden hoge elsen gesteld;
c. bedrijven op sterlocaties kunnen, met inachtneming van geldende regels van ruimtelijke ordening, milieu (onder andere IPPC), water en landschap, uitbreiden. Maar de aanwijzing tot sterlocatie geeft geen automatisch recht op de afgifte van vergunningen. Verder moeten ondernemers op sterlocaties in gebieden met bijvoorbeeld risico op wateroverlast daarmee in hun bedrijfsplannen en bedrijfsvoering rekening houden. Zie ook tabel 7;
d. als het bedrijf van één ondernemer op meerdere locaties is gevestigd, zullen met de betrokken ondernemer afspraken gemaakt worden over concentratie van alle bedrijfsactiviteiten op één locatie.

Richtlijnen en randvoorwaarden voor sterlocaties

a. alleen intensieve veehouderijbedrijven en gemengde bedrijven met een intensieve tak met een geldige milieuvergunning én met minimaal 250 m2 bebouwde oppervlakte voor de intensieve veehouderij kunnen een aanvraag indienen om als sterlocatie in het bestemmingsplan te worden opgenomen;
b. de aanvraag wordt gemotiveerd door overlegging van een actueel bedrijfsontwikkelingsplan dat concreet zicht biedt op een doorgroei tot minimaal 175 nge, waarbij ingeval van een gemengd bedrijf de intensieve tak tot minimaal 140 nge dient te groeien.
c. als meerdere aanvragen tegelijkertijd in procedure worden gebracht, moeten die zoveel mogelijk inhoudelijk op elkaar worden afgestemd en onderling worden afgewogen. Tegelijk met aanvragen voor sterlocaties kunnen immers ook voor andere functies (bijv. uitbreiding recreatiebedrijf) procedures lopen;
d. de omgevingsruimte voor verdere groei is afhankelijk van de diersoort die op het bedrijf gehouden wordt. Zo zal de afstand ten opzichte van een stankgevoelig object voor een vleesvarkensbedrijf met een omvang van 175 respectievelijk 140 nge groter moeten zijn dan bij een zeugenbedrijf en deze weer groter dan bij een legkippenbedrijf;
e. realisering van de doorgroei naar minimaal 175 nge respectievelijk 140 nge moet binnen maximaal 12 jaar plaats vinden. Om andere ontwikkelingen in het verwevingsgebied niet onnodig te belemmeren, heeft de gemeente te allen tijde de bevoegdheid om na te gaan of realisatie van doorgroei nog realistisch is. Als blijkt dat daar geen sprake (meer) van is, kan de gemeente tot intrekking van de status van 'sterlocatie' besluiten. Bijv. als de ondernemer stopt of afziet van verdere uitbreiding tot minimaal 175 respectievelijk 140 nge. De sterlocatiestatus vervalt in ieder geval als het bedrijf na vier jaar nog geen begin heeft gemaakt met de realisering van het bedrijfsplan;
f. voldaan moet worden aan de (eventueel herziene) voorwaarden met betrekking tot de aanwijzing van agrarische bouwpercelen als genoemd onder 4.2.4.2. van Handleiding en beoordeling ruimtelijke plannen, provincie Overijssel, februari 2003 (H&B). Bij de situering en omvang van het bouwperceel wordt rekening gehouden met de milieuaspecten en -wetgeving, landschappelijke waarden, zonering, nabijheid van woningen en omgevingkenmerken. Deze criteria zijn nader uitgewerkt in tabel 7;
g. als het gaat om een bedrijf dat gepacht wordt, informeert de pachter de verpachter over de aanvraag;
h. toetsing vindt mede plaats op grond van gemeentelijke plannen waar over besluitvorming heeft plaatsgevonden. (vastgestelde bestemmingsplannen, ontwerp-bestemmingsplannen die ter inzage hebben gelegen en vastgestelde structuurvisies en structuurplannen);
i. sterlocaties mogen de bestaande rechten voor ontwikkelingsruimte van recreatieve bedrijven niet belemmeren.

Criteria

Criteria aanwijzing sterlocaties

1. Er moet sprake zijn van een beschikbare omgevingsruimte tot minimaal 175 NGE bij uitsluitend intensieve veehouderij respectievelijk 140 NGE bij een gemengd bedrijf voor de intensieve tak (stank en ammoniak), te bepalen met behulp van drie tabellen (1).
2. Er mogen geen sterlocaties in de PEHS en in de robuuste verbindingszones aangewezen worden (zie kaart T.4).
3. Er mogen geen sterlocaties aangewezen worden binnen 250 meter van voor verzuring gevoelige Vogelrichtlijn-, Habitatrichtlijngebieden en Natuurbeschermingsgebieden (2).
4. Er mogen geen sterlocaties aangewezen worden binnen 250 meter van voor verzuring gevoelige gebieden binnen de PEHS overeenkomstig de Wav (2).
5. Er mogen onder voorwaarden sterlocaties in grondwaterbeschermings-intrekgebieden aangewezen worden (3).
6. Er mogen onder voorwaarden sterlocaties in gebied met natuurgerichte waterhuishouding aangewezen worden (4).
7. Er mogen onder voorwaarden sterlocaties in risicogebieden wateroverlast aangewezen worden (5).

Toelichting

(1) Voor het onderzoek naar sterlocaties zijn drie tabellen nodig:

a. tweejaarlijks aan te passen overzicht van NGE normen, waarbij in de eerste twee jaren wordt uitgegaan van de normen van 1998;
b. ontwerp-AmvB-huisvesting dieren;
c. stankafstandtabel 175 c.q. 140 nge/ diersoort.

Bij het bepalen van de afstand uitgaan van AmvB-emissie uitstoot (op basis van emissiearme stalsystemen die aan de AmvB-huisvesting voldoen; dus geen rekening houden met chemische en biologische wassers). De drie tabellen zijn opgenomen in bijlage 3 van de Toelichting.

(2) Het aanwijzen van sterlocaties zal moeilijker worden naarmate locaties dichter bij deze gebieden liggen, omdat dan minder makkelijk aan de criteria en randvoorwaarden voldaan kan worden. Zo zal in veel gevallen de IPPC toets van toepassing zijn;

(3) Sterlocaties in grondwaterbeschermingsgebieden zijn toegestaan, mits dit tot een aantoonbare verbetering van de grondwaterkwaliteit leidt (Stap vooruit principe uit het Streekplan 2000+).

(4) Sterlocaties in een gebied met natuurgerichte waterhuishouding zijn toegestaan, mits de mestbelasting in dat gebied niet toeneemt.

(5) Sterlocaties in risico gebieden voor wateroverlast zijn toegestaan, mits aanvullende maatregelen genomen worden met betrekking tot:

a. schadevrij bouwen;
b. compensatie van het negatieve watereffect.

Bijlage 3

Advies Commissie MER

Bestemmingsplan Buitengebied 2008 te Wierden

Advies over de reikwijdte en het detailniveau van het milieueffectrapport

5 maart 2008 / rapportnummer 2036-49

1. HOOFDPUNTEN VOOR HET MER

Op 19 december 2007 heeft het college van burgemeester en wethouders van Wierden, vanwege een nieuw vast te stellen bestemmingsplan Buitengebied, de Commissie voor de m.e.r. om advies gevraagd inzake de reikwijdte en het detailniveau voor het plan-milieueffectrapport (plan-MER). Het bevoegd gezag is de gemeenteraad van Wierden.

De Commissie heeft de *Notitie Reikwijdte en Detailniveau Bestemmingsplan Buitengebied 2008* van 17 december 2007 van de gemeente Wierden ontvangen en dit advies vormt een reactie op die notitie. In dit advies zullen wij deze notitie verder aanduiden als de Notitie R&D. In dit advies geeft de Commissie aan wat zij als de reikwijdte en het detailniveau van het MER ziet.[1]

De volgende punten beschouwt de Commissie als hoofdpunten van het advies. Dat wil zeggen dat het MER onvoldoende basis biedt voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming, als het MER niet op onderstaande punten in gaat:

- Voor het voornemen is van belang dat de initiatiefnemer in beeld brengt wat de randvoorwaarden zijn vanuit de verschillende aanwezige functies, evenals vanuit bestaand en te verwachten beleid en regelgeving;
- De referentiesituatie moet helder omschreven worden, en op basis daarvan de huidige milieubelasting en de milieugebruiksruimte;
- De alternatieven moeten helder worden afgewogen, op basis van de mogelijkheden binnen de beschikbare milieugebruiksruimte;
- De effecten op Natura 2000-gebieden en de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur dienen in beeld te worden gebracht. Hierbij moet ook cumulatie van effecten beschouwd worden. In het geval negatieve significante gevolgen op Natura 2000-gebieden niet uit te sluiten zijn, dient een passende beoordeling in het MER te worden opgenomen[2];
- De effecten van de bouw van intensieve veehouderijen op de open landschappen van de Landbouwontwikkelingsgebieden moeten goed in beeld worden gebracht.

Om deze hoofdpunten goed te kunnen beoordelen is het van belang dat het MER:

- een zelfstandig leesbare samenvatting bevat, die duidelijk is voor burgers en geschikt is voor bestuurlijke besluitvorming;
- voldoende onderbouwend kaartmateriaal, voorzien van duidelijke schaal en legenda, en ander ondersteunend beeldmateriaal bevat.

---

1 Voor technische gegevens over de m.e.r.-procedure zie Bijlage 1.

2 Overigens hebben de gemeente Wierden en de provincie Overijssel bewaar aangetekend tegen het aanwijzen van het Natura 2000 gebied Wierdense Veld. Het is dus nog niet zeker of het Wierdense veld inderdaad de status van Natura 2000-gebied zal krijgen.

2. ADVIES VOOR REIKWIJDTE EN DETAILNIVEAU

2.1 Algemeen

De herziening van het bestemmingsplan Buitengebied zal zich met name richten op de ontwikkelingsmogelijkheden van de intensieve veehouderij in landbouwontwikkelingsgebieden (LOG's), op sterlocaties en bestaande locaties met wijzigingsbevoegdheid (verwevinggebieden). In het MER worden verschillende alternatieven voor de ontwikkeling van de intensieve veehouderij vergeleken, ter onderbouwing van het besluit over het bestemmingsplan.

Het plan-MER leent zich er goed voor om door middel van mogelijke alternatieven te komen tot een optimaal vestigingsbeleid. Hierbij is het mogelijk zorgvuldig rekening te houden met alle relevante belangen en te voldoen aan de voorwaarden van wettelijke regelgeving en beleid, waaronder het vigerende Reconstructieplan.

2.1.1 Beleidskader

Werk in het MER de volgende zaken expliciet uit voor de randvoorwaarden die aan het voornemen worden gesteld door wetgeving en beleid. Ga hierbij in op:

- beleid en regelgeving vanuit diverse sectoren die bepalend zijn voor de ontwikkeling van het buitengebied. Dit kan bijvoorbeeld landelijk beleid zijn op het gebied van luchtkwaliteit of geur, gemeentelijk mobiliteitsbeleid, maar ook een nader toetsingskader voor de invulling van de LOG's;
- het toetsingskader voor sterlocaties uit het reconstructieplan;
- het Landschapsontwikkelingsplan, waaraan de gemeente momenteel werkt;
- mogelijke besluiten met betrekking tot de geplande waterwinning, wanneer deze gedurende dit m.e.r.-traject tot stand zou komen.

2.1.2 Referentie

In de Notitie R&D is nog geen referentie beschreven. Onder referentiesituatie wordt hier verstaan de huidige situatie plus autonome ontwikkelingen, maar zónder uitvoering van het voornemen (dus de invulling van de LOG's en sterlocaties). Dit is nodig om de effecten van de alternatieven eenduidig te kunnen bepalen. Het vigerende reconstructieplan Salland-Twente geeft een goede indicatie van de autonome ontwikkeling. Daarbij is de uitgangspositie dat alle IPPC-plichtige bedrijven voldoen aan de IPPC-richtlijn per 30 oktober 2007.
Geef daarbij -gezien het belang daarvan voor de milieugebruiksruimte- ook berekeningen van de te verwachten ontwikkeling van de rundveehouderij. Ga hierbij zowel in op beëindiging, nieuwvestiging als groei van bestaande bedrijven, voor zover bekend. Ga hierbij uit van de te verwachten ontwikkeling, zoals de groei van de melkveehouderijsector, wanneer de melkquotering op korte termijn zal wegvallen.
Aandacht voor de huidige situatie en ontwikkelingen in de rundveehouderij is van belang, omdat de ontwikkeling van de rundveehouderij mede de ontwikkelingsruimte voor andere functies (zoals de intensieve veehouderij) bepaalt. Daarnaast biedt het bestemmingsplan mogelijkheden voor rundveehouderijen om te groeien, waarmee ook effecten op Natura 2000-gebieden kunnen ontstaan. Dit dient in de passende beoordeling en dus in het MER behandeld te worden. Indien er op deze punten teveel onzekerheden zijn, kan gewerkt worden met scenario's.

2.1.3 Effectbeschrijving

In de Notitie R&D gaat de gemeente ervan uit dat de effectbeschrijving kwalitatief wordt uitgevoerd. De achtergrond hiervan is begrijpelijk, aangezien de gemeente nog geen zicht heeft op alle mogelijke ontwikkelingen, die voor een groot deel van individuele plannen van ondernemers afhangen. Toch is een kwalitatieve beoordeling voor de toetsing van het voornemen aan wettelijke vereisten, met name de Natuurbeschermingswet en de Wet milieubeheer (luchtkwaliteiteisen) wellicht niet voldoende. Daarom raadt de Commissie aan de milieugebruiksruimte voor het voornemen, waar mogelijk, kwantitatief in beeld te brengen (zie ook paragraaf 2.3).

2.2 Scope

In de Notitie R&D geeft de gemeente aan dat het MER zich zal richten op de ontwikkeling van de intensieve veehouderij. Wanneer echter een plan-MER wordt opgesteld, dient dit alle relevante ontwikkelingen te belichten die in het plan worden mogelijk gemaakt, niet slechts de m.e.r.-(beoordelings)plichtige. In dit geval gaat het dan met name om de ontwikkelingen die bijdragen aan de productie en depositie van stikstof en ammoniak. De ontwikkeling van de rundveehouderij is daarom óók een belangrijke te belichten factor in dit gebied. Beschrijf in het MER welke belemmeringen voor andere functies in het buitengebied kunnen ontstaan door verdere groei dan wel verplaatsing van rundveehouderijbedrijven. Ook gezien de kwetsbare natuur in het plangebied is het noodzakelijk dat andere emissiebronnen van stikstof buiten de intensieve veehouderij in beeld worden gebracht, met hun depositiebijdrage op de kwetsbare natuur.

2.3 Alternatieven

Momenteel gaat de Notitie R&D uit van alternatieven, gebaseerd op de grootte en locaties van de LOG's, en de mogelijkheden van uitbreiding van intensieve veehouderijen in de verwevinggebieden (waaronder sterlocaties). Uit de toelichting van de initiatiefnemer blijkt dat deze hier als criterium bouwbeperkende maatregelen aan wil toevoegen. Er zijn echter ook nog andere alternatieven denkbaar, die het bevoegd gezag meer sturingsmogelijkheden op de ontwikkeling van de veehouderij geven. De Commissie raadt daarom aan om de selectie van alternatieven conform de volgende stappen uit te voeren:

1. Breng de behoefte in beeld
Geef in het MER een beeld van de actuele behoefte aan agrarische uitbreiding-/vestigingslocaties. Dit kan op basis van beschikbare informatie bij de gemeente (concrete aanvragen, meldingen van plannen of overwegingen). Ga ook in op eventuele vrije ruimte in LOG's buiten de plangrenzen.

2. Bepaal de milieugebruiksruimte
Meest bepalend voor de ontwikkelingsmogelijkheden van de intensieve veehouderij in dit gebied is de milieugebruiksruimte. Deze wordt in belangrijke mate, maar niet uitsluitend, bepaald door de Natuurbeschermingswetgeving. Alle alternatieven moeten immers voldoen aan het beschermingskader voor de Natura 2000-gebieden. Om te bepalen hoeveel ontwikkelingsruimte er nog is in het gebied, adviseert de Commissie om de milieugebruiksruimte voor ontwikkeling van de intensieve veehouderij uit te werken door middel van een

omgekeerde benadering. Beschrijf/ bereken hiertoe in het MER de huidige bijdrage van veehouderij aan de depositie van stikstof en ammoniak op het Natura 2000-gebied. Hierbij is ook de cumulatie van de milieueffecten van de bestaande veehouderij, met de ontwikkeling van de stikstofdepositie vanuit andere bronnen, zoals de grondgebonden veehouderij[3], bepalend.
Bij de berekeningen kan, indien beschikbaar, gebruik gemaakt worden van gegevens van provincie Overijssel. Zoals het er nu uitziet, zal de vergunningaanvraag van ieder initiatief dat depositie toevoegt aan reeds overschreden kritische depositiewaarden grote juridische problemen ondervinden. Ook de meest recente wetenschappelijk onderbouwde kritische depositiewaarden wijzen hierop.[4]

Ga daarnaast in op andere bepalende factoren voor de milieugebruiksruimte, zoals bijvoorbeeld de fijn stof- en geursituatie in het plangebied, geluid etc. Bepaal waar in het plangebied op basis van deze factoren ruimte is voor ontwikkeling. Dit kan leiden tot twee conclusies:

- er zijn voldoende locaties in de LOG's aan te wijzen waar nieuwe ontwikkelingen van intensieve veehouderij mogelijk zijn;
- er zijn te weinig locaties voor de gewenste ontwikkelingen. Dit kan zelfs in de LOG's het geval zijn.

De volgende stap is vervolgens om aan te geven hoe de milieugebruiksruimte ingevuld (en indien nodig en mogelijk vergroot) kan worden. Dit bepaalt de mogelijke alternatieven.

3. Bepaal de mogelijke bouwstenen

Wanneer bekend is wat de milieugebruiksruimte is, kan de initiatiefnemer bepalen of deze voldoende is voor de verwachte ontwikkeling van de intensieve veehouderij, wat de mogelijkheden zijn om de milieugebruiksruimte te vergroten en hoe deze ruimtelijk en landbouwkundig het best kan worden ingevuld. Weeg daartoe in ieder geval de volgende mogelijke bouwstenen af:

- verplaatsing van bestaande bedrijven om voldoende milieugebruiksruimte te genereren, wanneer deze er nog niet is (negatieve milieugebruiksruimte)[5];
- ruimtelijke en temporele fasering in de ontwikkeling van locaties. Gezien de huidige onduidelijkheid of onder het vigerend wettelijk natuurbeschermingskader nieuwvestiging mogelijk is, adviseert de Commissie het volgende. Beschouw als ruimtelijke fasering de milieugebruiksruimte die bestaande locaties bieden in de LOG's, of de verwevinggebieden die verder van Natura 2000-gebieden afliggen dan de LOG's. Mogelijk biedt het opkopen van de bestaande milieugebruiksruimte door nieuwe bedrijven soelaas. Deze kunnen immers met emissiebeperkende maatregelen netto de

---

[3] Volgens Gies e.a. (2006) is er in het Wierdense Veld sprake van een overbelasting van gemiddeld een factor 2 (meer dan 30 kg N/ha/jaar in 2003 i.p.v de gewenste/vereiste 15 kg). De autonome ontwikkeling laat een afname zien tot 22 kg N/ha/jaar in 2010, wat dus niet voldoende is. Volgens Bal e.a. (Min LNV, 2007) liggen deze stikstofwaarden nóg lager. Als de meest kritische habitats (heideveen, actief hoogveen) het plafond bepalen, zou volgens deze auteurs de depositie op sommige delen van het Wierdense Veld niet meer dan 5 kg N (ongeveer 400 mol N/ha/jr) mogen bedragen.

[4] Bal, D., H.M. Beije, H.F. van Dobben & A. van Hinsberg. Overzicht van kritische stikstofdeposities voor habitattypen en Natura 2000-gebieden (concept-eindversie 13-6-2007). De auteurs van dit rapport stellen: "Wanneer de atmosferische depositie op een locatie hoger is dan het kritische niveau van het aldaar voorkomende of gewenste habitattype, dan bestaat er een duidelijk risico op significant negatieve effecten (dat wil zeggen: het niet halen van het instandhoudingdoel)".

[5] Dit is het geval wanneer er voor Natura 2000 reeds een overbelaste situatie bestaat. Voor die gebieden dient er eerst een substantiële verbetering op te treden – de overbelasting moet teniet worden gedaan - voordat er weer reële milieugebruiksruimte ontstaat.

depositie verminderen. De Commissie raadt aan om –na het in beeld brengen van de beschikbare milieugebruiksruimte- bij de afweging van mogelijke alternatieven met name te kijken naar de criteria 'schade aan landschap en natuur'[6];
- verplichte toepassing van verregaande emissiearme technieken. Beschrijf de verschillende typen luchtwassers om inzicht te geven in de mogelijkheden van reductie van stikstof, fijn stof en geur;
- het stellen van eisen aan de oppervlakte, bebouwingspercentage van de bouwkavels en de (maximale) bouwhoogten.

Geef op basis hiervan aan waar in het plangebied:
- invulling van de LOG's gewenst en mogelijk is;
- in het verwevinggebied verdere uitbreiding en ontwikkeling van intensieve veehouderijen tot sterlocaties mogelijk is;
- uitbreiding/ontwikkeling van de (intensieve) veehouderij vanwege milieuaspecten niet wenselijk is;
- onoverkomelijke problemen zullen ontstaan.

Ga hierbij –waar relevant- steeds in op de maatregelen die getroffen moeten worden om aan de milieugebruiksruimte te kunnen voldoen[7]. Geef bijvoorbeeld in contouren weer wat de mogelijkheden zijn van verschillende technische maatregelen. Werk met referentiecontouren om de verschillen zichtbaar te maken. Werk de verschillende alternatieven uit op basis van het beoordelingskader zoals voorgesteld in de Notitie R&D, aangevuld met suggesties in dit advies.

4. Bepaal wensbeeld

Bepaal op basis van een analyse van de bovengenoemde bouwstenen welke ruimte de gemeente de landbouwontwikkelingen wil en kan geven. Hierbij adviseert de Commissie ook de gewenste ontwikkeling van de melkveehouderij te betrekken. Beschouw daarbij twee denkrichtingen:
- toestaan van uitbreiding en nieuwvestiging op bestaande bedrijfslocaties (binnen de huidige vergunde milieugebruiksruimte);
- afhankelijk van de toekomstige ontwikkeling in de natuurbeschermingsregelgeving kan ook ruimte voor nieuwbouw in beeld worden gebracht.

5. Controleer of significante gevolgen zijn uit te sluiten

Alle alternatieven moeten voldoen aan het beschermingskader voor de Natura 2000-gebieden. In het MER dient daarom te worden opgenomen:
- een passende beoordeling op grond van artikel 19j van de Natuurbeschermingswet, of
- een beoordeling van de uitkomsten van de Oriëntatiefase, waaruit blijkt dat er – op grond van feitelijk onderzoek – gesteld kan worden dat met zekerheid geen significante gevolgen zullen optreden. De Commissie gaat in

---

[6] Voor landschap wordt in par. 2.6 een methode aan de hand gedaan. Bij natuur speelt vooral de stikstofdepositie een prominente rol. Thans wordt doorgaans in verband met externe werking een 3 km zone om kwetsbare Natura 2000-habitats aangehouden, zie bijvoorbeeld gebiedsuitwerking Dalmsholte en Losser. Overigens is het intussen met het model AAgro-stacks mogelijk om de effecten van stikstof op natuur binnen 10 km te bepalen.

[7] Uit de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State inzake 'Bedrijventerrein Linderveld' te Deventer (22 maart 2006, JM 2006, 50) volgt dat ook artikel 10 WRO de mogelijkheid biedt om noodzakelijk geachte maatregelen zoals opgenomen in het MER als voorwaardelijke verplichtingen in het bestemmingsplan op te nemen. Hierbij valt te denken aan een verplichting om, alvorens een in de voorschriften te noemen bestemming te realiseren, bepaalde aan het MER ontleende mitigerende en/of compenserende maatregelen te treffen. Dit kan dan bijvoorbeeld door het opnemen van deze maatregelen in de bouwvoorschriften voor de desbetreffende bestemming, zodanig dat de maatregelen moeten zijn getroffen alvorens de bouwvergunning kan worden verleend.

haar beoordeling hiervan uit van de meest recente wetenschappelijk onderbouwde kritische depositiewaarden.[4]

2.4 Natuur

Naast de analyse van de gevolgen voor Natura 2000- en PEHS-gebieden, dienen de gevolgen voor de natuur in algemene zin in beeld gebracht te worden. Geef de effecten aan van het voornemen op andere voor verzuring gevoelige natuur[8]. Laat zien hoe de ecologische samenhang in het gebied wordt gewaarborgd[9]. Onderbouw wat de gevolgen kunnen zijn van het voornemen voor beschermde soorten op grond van de Flora- en faunawet in het plangebied. In het MER kan daarbij worden volstaan met het aangeven van de gevolgen voor de doelsoorten van het natuurbeleid, of een gemotiveerde selectie van de belangrijkste voorkomende soorten.

2.5 Geur

Geef in het MER aan of aangepast gemeentelijk geurbeleid nog mogelijkheden biedt om de ontwikkelingsmogelijkheden van de intensieve veehouderij te sturen. Indien dit wordt toegepast, ga dan in op de milieugevolgen hiervan.

2.6 Landschap en archeologie

Geef aan welke visie de gemeente heeft op het landschap in het plangebied. Betrek hierbij voor zover mogelijk het Landschapontwikkelingsplan (LOP) dat de gemeente momenteel opstelt. Geef in het MER aan welke effecten het voornemen op het landschap heeft. Hierbij kan de volgende methodiek gebruikt worden:

1. geef een beschrijving van de landschappelijke en cultuurhistorische waarden waarop mogelijk effecten op kunnen treden, volgens bijvoorbeeld het rangordemodel[10];
2. geef een waardering van de beschreven landschapstypen en -elementen op het lokale en regionale schaalniveau, aan de hand van de (regionale/lokale) kenmerkendheid, de zeldzaamheid, de gaafheid en de vervangbaarheid. Besteed in het bijzonder aandacht aan de aard en betekenis van de grote open ruimten in het landschap, omdat daarin de LOG's zijn geprojecteerd;
3. geef een beschrijving van de effecten van het voornemen, gedifferentieerd naar de verschillende schalen van het landschap, op de elementen en de samenhang hiertussen. De effecten van de verschillende alternatieven kunnen gescoord worden, bijvoorbeeld aan de hand van een vijfpuntsschaal.

Visualisaties van zowel het landschap, als van de effecten van het voornemen hierop zijn van groot belang. Visualiseer de varianten voor bouwmogelijkheden van de intensieve veehouderijen in de landbouwontwikkelingsgebieden en

---

[8] Hieronder verstaan we de kwetsbare gebieden uit de Wav, als ook de voor verzuring gevoelige gebieden met belangrijke natuurwaarde die niet onder de Wav vallen.

[9] de in de Notitie R&D genoemde ecologische verbindingszone tussen het Wierdense Veld en de Engbertsdijksvenen is vervallen.

[10] Zoals bijvoorbeeld in Londo, 1997 en Everts en De Vries, 1991.

bepaal de effecten daarvan op het landschapsbeeld in deze gebieden en naaste omgeving.

In de Notitie R&D staat dat mogelijk archeologische waarden aanwezig zijn, maar dat dit pas op bedrijfsniveau in beeld wordt gebracht. Dit kan echter een belangrijk criterium zijn voor de geschiktheid van een gebied als LOG of sterlocatie[11]. De Commissie adviseert daarom in het plan-MER in beeld te brengen waar zich archeologische waarden bevinden, aan de hand van een bureauonderzoek, zo nodig aangevuld met non-destructief inventariserend veldonderzoek. Beschrijf hoe effecten op cultuurhistorische waarden, waaronder eventueel aanwezige archeologische resten en karakteristieke landschappen, voorkomen of beperkt kunnen worden.

2.7 Water

In het MER dient –op basis van een Watertoets– ingegaan te worden op aspecten als verdroging en beïnvloeding van het watersysteem. Geef aan hoe afstemming met de waterbeheerder plaatsvindt.

2.8 Energie

Besteed aandacht aan de mogelijkheden van energiebesparing/ energiezuinige technieken en de mogelijkheden van duurzame energieopwekking (windenergie, biobrandstoffen, zonne-energie, warmtekrachtkoppelingen etc), en hoe dat gestimuleerd zal worden. Daarbij kan gedacht worden aan de mogelijkheid van centrale mest- en covergisting, het leveren van restwarmte aan woningen/bedrijven etc. Laat bovendien de relatie zien tussen technische maatregelen om emissies te verminderen (luchtwassers) en een toename in het energieverbruik.

2.9 Plangrensoverschrijdende gevolgen

Tot slot adviseert de Commissie om ook plangrensoverschrijdend naar de mogelijke milieugevolgen te kijken. Wat betekent dit bestemmingsplan voor de omgeving van het plangebied? Bespreek de mogelijke gemeentegrensoverschrijdende milieugevolgen in het MER.

---

[11] Ook de RACM wijst op dit punt.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Initiatiefnemer: College van B&W van de gemeente Wierden

Bevoegd gezag: Gemeenteraad van de gemeente Wierden

Besluit: Bestemmingsplan Buitengebied

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C00.7 / C14.0 / D14.0

Activiteit: opstellen van een Bestemmingsplan Buitengebied, waarin met name de ontwikkelingsmogelijkheden voor de intensieve veehouderij geregeld worden.

Betrokken documenten:
De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen gedurende haar adviestermijn. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieuomstandigheden of te onderzoeken alternatieven.

Procedurele gegevens:
aankondiging start procedure in "De Driehoek" d.d. 5 december 2007
aanvraag advies over reikwijdte en detailniveau 19 december 2007
advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 5 maart 2008

Werkwijze Commissie bij toetsing:
Tijdens de toetsing inventariseert de Commissie eerst of er tekortkomingen zijn in het voldoen aan de (vooraf) gestelde eisen. Vervolgens beoordeelt de Commissie de ernst van de eventuele tekortkomingen. Daarbij staat de vraag centraal of de benodigde informatie aanwezig is om het milieubelang een volwaardige plaats te geven bij de besluitvorming. Is dat naar haar mening niet het geval dan signaleert de Commissie dat er sprake is van een zogenoemde 'essentiële tekortkoming'. De Commissie adviseert dan dat die informatie alsnog beschikbaar komt, alvorens het besluit wordt genomen. Overige tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen, voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. Deze werkwijze impliceert dat de Commissie zich in het advies tot hoofdzaken beperkt en niet ingaat op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Samenstelling van de werkgroep:
Per project stelt de Commissie een werkgroep samen. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:
drs. C.A. Balduk (secretaris)
ir. S. Bokma
drs. S.R.J. Jansen
ir. W.A.H.M. Keijers
voorzitter prof. dr. ir. F.M. Maas (voorzitter)

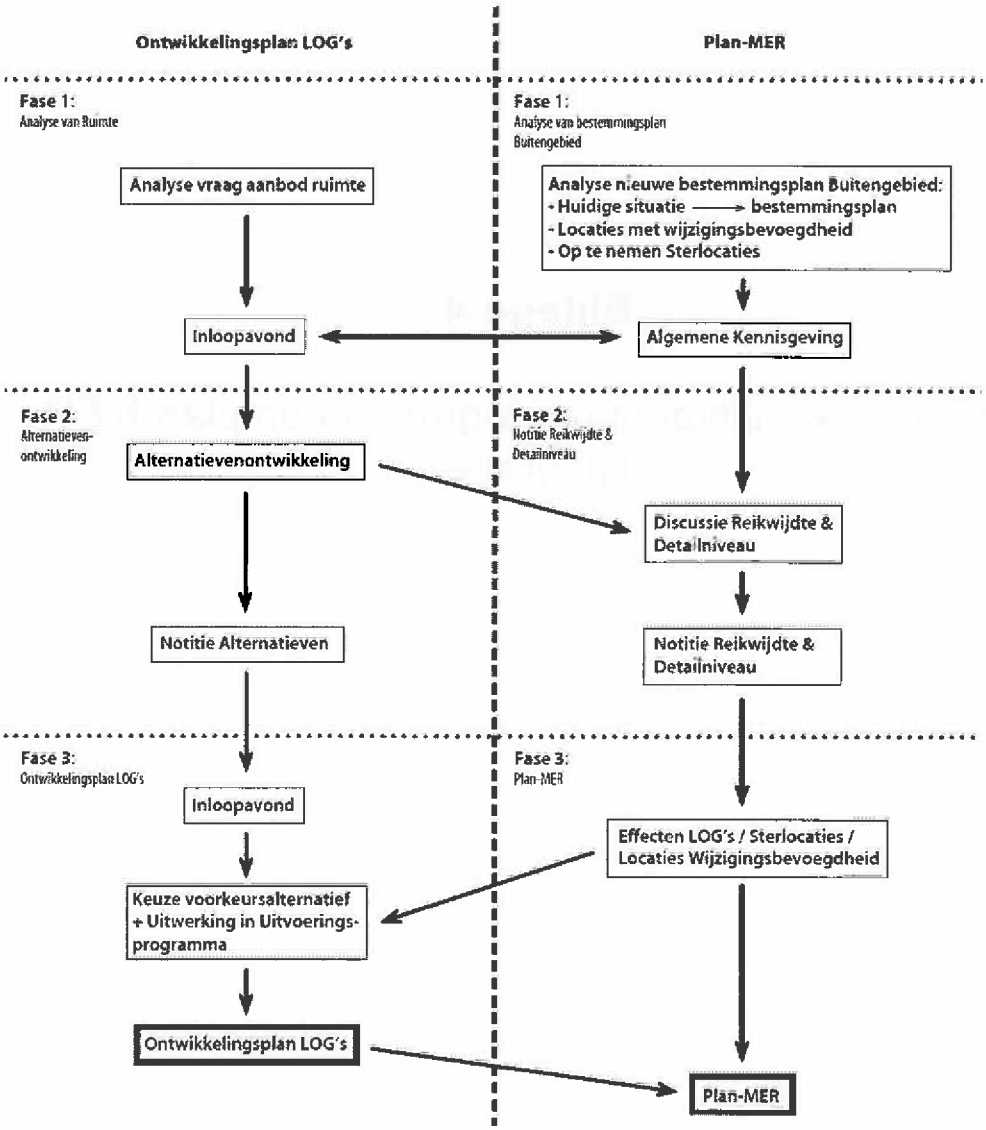
Advies over de reikwijdte en het detailniveau van het milieueffectrapport Bestemmingsplan Buitengebied 2008 te Wierden

De Commissie voor de m.e.r. is, vanwege een nieuw vast te stellen bestemmingsplan Buitengebied, door de gemeente Wierden om advies gevraagd inzake de reikwijdte en het detailniveau voor het plan-milieu-effectrapport (plan-MER). Het bevoegd gezag is de gemeenteraad van Wierden.

ISBN: 978-90-421-2339-7

Bijlage 4

LOG visie en uitvoeringsprogramma en plan-MER integratie

Ontwikkelingsplan LOG's
Plan-MER
Fase 1:
Analyse van Ruimte
Analyse vraag aanbod ruimte
Inloopavond
Fase 2:
Alternatieven-ontwikkeling
Alternatievenontwikkeling
Notitie Alternatieven
Fase 3:
Ontwikkelingsplan LOG's
Inloopavond
Keuze voorkeursalternatief + Uitwerking in Uitvoerings-programma
Ontwikkelingsplan LOG's
Fase 1:
Analyse van bestemmingsplan Buitengebied
Analyse nieuwe bestemmingsplan Buitengebied:
- Huidige situatie ——→ bestemmingsplan
- Locaties met wijzigingsbevoegdheid
- Op te nemen Sterlocaties
Algemene Kennisgeving
Fase 2:
Notitie Reikwijdte & Detailniveau
Discussie Reikwijdte & Detailniveau
Notitie Reikwijdte & Detailniveau
Fase 3:
Plan-MER
Effecten LOG's / Sterlocaties / Locaties Wijzigingsbevoegdheid
Plan-MER

Bijlage 5

Kaderbepaling Alternatieven

In deze bijlage wordt de analyse van de kaders beschreven die gelden voor nieuwvestiging, hervestiging danwel uitbreiding van IV in de LOG's en het verwevingsgebied. Deze kaders zijn vanuit drie invalshoeken bepaald.
A. Het gebied
B. Milieugebruiksruimte
C. De vraag vanuit IV naar ruimte.

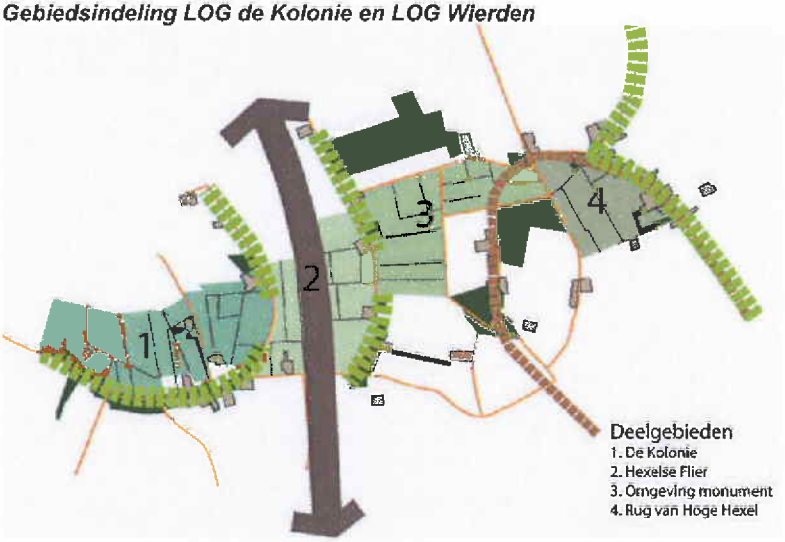
A. Ontwikkeling van het gebied: Landschap en ruimtelijke kwaliteit

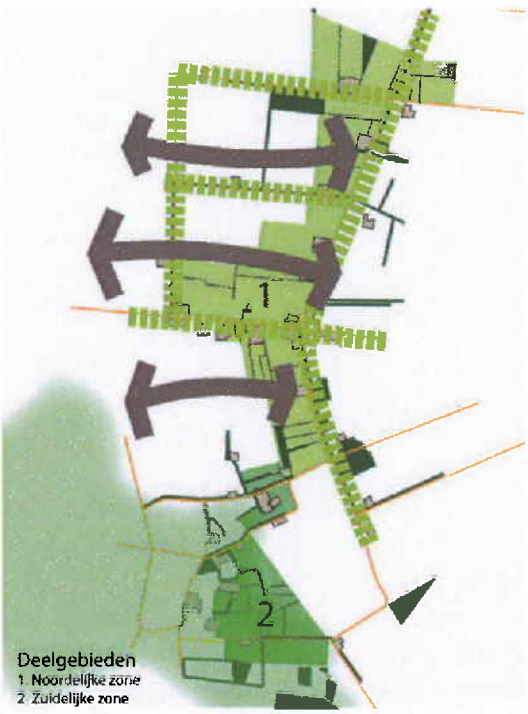
Het landschap wordt geanalyseerd per deelgebied in de LOG's en in het verwevingsgebied.

Landschap in de LOG's

Voor het landschap in de LOG's is specifiek bekeken per deelgebieden en de randvoorwaarden van deze gebieden om de negatieve effecten te minimaliseren. Deze deelgebieden zijn hieronder gegeven inclusief de randvoorwaarden.

Gebiedsindeling LOG de Kolonie en LOG Wierden

Tabel B5.1 Randvoorwaarden ruimtelijke kwaliteit voor nieuwe ontwikkelingen

Gebied	Randvoorwaarden
LOG De Kolonie **Deelgebied 1: De Kolonie**	• Nieuwe bedrijven langs de Piksenweg/Kolonieweg in bos plaatsen, waarbij een groot deel van de kavel wordt ingeplant met bomen/ bos. • Langs Piksenweg/Kolonieweg is hoogbouw beter inpasbaar dan gebouwen met een grote oppervlakte (opnamecapaciteit van opgaand groen). • Bebouwing dient zo compact mogelijk te zijn, passend binnen de schaal van het gebied • Bebouwing zoveel mogelijk compartimenteren; door maatregelen ten aanzien van gebouw zelf, of compartimentering zoeken in beplanting • In het middengebied moet voldoende afstand worden gehouden tot de bestaande bebouwing en de beplanting en bebouwing van de Piksenweg/Kolonieweg.
LOG De Kolonie **Deelgebied 2: De Hexelse Flier**	• In het open gebied is nieuwvestiging van bedrijven niet mogelijk/gewenst • Hervestiging op bestaande bedrijven is mogelijk, mits het centrale open gebied niet wezenlijk wordt aangetast. • Zichtrelatie van Hexelse Flier richting rug van Hoge Hexel moet behouden blijven, Loomsweg daarom niet te veel verdichten. • Bebouwingskanten naar open ruimtes afschermen met beplanting.
LOG De Kolonie **Deelgebied 3: Omgeving monument**	• Zichtrelatie van Rug van Hoge Hexel naar Hexelse Flier moet behouden blijven en mag niet worden volgebouwd. • Nieuwvestiging koppelen aan bestaande bedrijven (bijv. direct naast of tegenover bestaande bedrijven) • Langs Flierweg is nieuwvestiging mogelijk; brede kavels en achterkanten afschermen met beplanting om zichtrelatie tussen rug van Hoge Hexel en Hexelse Flier te behouden en geleiden
LOG De Kolonie **Deelgebied 4: Rug van Hoge Hexel**	• Langs de Bekkenhaarsweg is vanuit landschappelijk oogpunt nieuw- en hervestiging mogelijk in de lintbebouwing. • Nieuwvestiging is mogelijk langs de bestaande wegen. • De zichtlijnen richting de lagere gebieden moeten open blijven en mogen niet worden bebouwd. • Nieuwvestiging koppelen aan bestaande bebouwing en beplanting. • Boskarakter versterken door nieuwe bebouwing te omgeven met brede beplantingzones.
LOG Wierden **Deelgebied 1: Noordelijke zone**	• De oost-west georiënteerde open gebieden moeten open blijven. • Bij nieuwvestiging langs de wegen die van oost naar west leiden heeft een brede in plaats van een diepe kavel voor nieuwbouw de voorkeur. Achterkanten van kavels dienen afgeschermd te worden met beplanting (heldere eenduidige begrenzing open ruimtes) • Her- of nieuwvestiging langs de wegen die van noord naar zuid leiden zijn bij voorkeur oost-west georiënteerd, waarbij de zijkanten van de kavels worden beplant.

Gebied	Randvoorwaarden
LOG Wierden **Deelgebied 2: Zuidelijke zone**	• Nieuwe bedrijven inpassen in relatief kleinschalig landschap. • Hoogbouw is beter inpasbaar in kampenlandschap (vanwege groene karakter) dan nieuwe gebouwen met een grote oppervlakte (te grote schaal). • Nieuwbouwkavels in het kampenlandschap kunnen schuin ten opzichte van de weg worden georiënteerd, kavel begeleiden met kleine landschapselementen. • Nieuwbouwkavels in het heide-ontginningslandschap direct aan de weg situeren en omgeven met erfbeplanting. • Nieuwvestiging van bedrijven zoveel mogelijk verspreid plaats laten vinden, zowel ten opzichte van elkaar als ten opzichte van bestaande bebouwing. • Bebouwing dient zoveel mogelijk gecompartimenteerd te worden (geen grote aaneengesloten bouwvolumes, maar opdelen in visueel kleinere eenheden; maatregelen ten aanzien van gebouw zelf of door middel van beplanting) • Bebouwing variëren (grootte, vorm, dakhelling, kleurgebruik)(rekening houden met nieuwe ontwikkeling ten aanzien van serrestallen)

Landschap in het verwevingsgebied
Voor het landschap is gekeken naar de huidige situatie van het landschap en de gewenste ontwikkeling die geanalyseerd en geviseerd is in het LOP. In het LOP zijn voor de verschillende landschapstypen in gemeente Wierden ambities opgesteld, zie tabel B5.2.

Tabel B5.2 Ambities per deelgebied van gemeente Wierden (LOP, 2007)

Gebieden	Nrs	Ambitie	Hoofdinitiator/trekker van ontwikkelingen
1. Beekdalen, -vlakten	6, 8	Natuurontwikkeling, herstel watersysteem, beekdalbrede inrichting	DLG/landinrichting, waterschap, provincie
2. Oude cultuurlandschappen Veel ontwikkelingen en ruimteclaims, (P)EHS stimulering aanleg landschapselementen	1, 2, 4 (deels), 7, 9, 10, 11,12	Herstel, versterking en vernieuwing landschap en behoud natuur-, landschaps- en cultuurhistorische waarden.	Gemeente, particulieren, Landschap Overijssel
3. Natuurgebieden en gave landschappen	13	Behoud natuur- en landschapswaarden	Natuurbeschermingsorganisaties, particulieren
4. LOG's, grootschalige landbouwgebieden	3, 4 (deels),5	Landbouwkundige ontwikkeling	Gemeente, provincie

Naar aanleiding van deze ambities zijn de volgende kaders opgesteld voor het verwevingsgebied.

Beekdallandschap
Ambitie: Natuurontwikkeling, herstel watersysteem, beekdalbrede inrichting

De beekdalen en –vlakten vormen een karakteristiek patroon in de gemeente. In de loop van de tijd is dit patroon sterk op de landbouwkundige functie in het gebied afgestemd. De huidige ontwikkeling wil echter het watersysteem herstellen en de nadruk leggen op natuurontwikkeling, en daarmee het karakter van dit landschap terugbrengen.
Grootschalige vestiging van intensieve veehouderij past niet binnen dit gebied.

Kampen- of oude hoevenlandschap en essenlandschap
Ambitie: Herstel, versterking en vernieuwing landschap en behoud natuur-, landschaps- en cultuurhistorische waarden.

Het kampen- of oude hoevenlandschap en het essenlandschap maken deel uit van de oude cultuurlandschappen in de gemeente Wierden.
Afwisselende en zeer gevarieerde landschappen, met een sterk agrarisch karakter, waarbinnen de ontwikkeling van de agrarisch bedrijven mogelijk moet zijn.
Voor de inpassing van grootschalige bedrijven worden echter wel duidelijke kaders gesteld. Om de ruimtelijke kwaliteit in het gebied te waarborgen dienen ontwikkelingen gepaard te gaan met een versterking van de kleinschaligheid in het gebied. Bijvoorbeeld in de vorm van (behoud en) aanleg van nieuwe landschapselementen of bosaanleg.

Veenlandschap
Ambitie: Behoud natuur- en landschapswaarden

Het veenlandschap is natuurgebied en hierbinnen is verder ontwikkeling van agrarische bedrijvigheid niet mogelijk.

Ontginningenlandschap en maten- en flierenlandschap
Ambitie: Landbouwkundige ontwikkeling

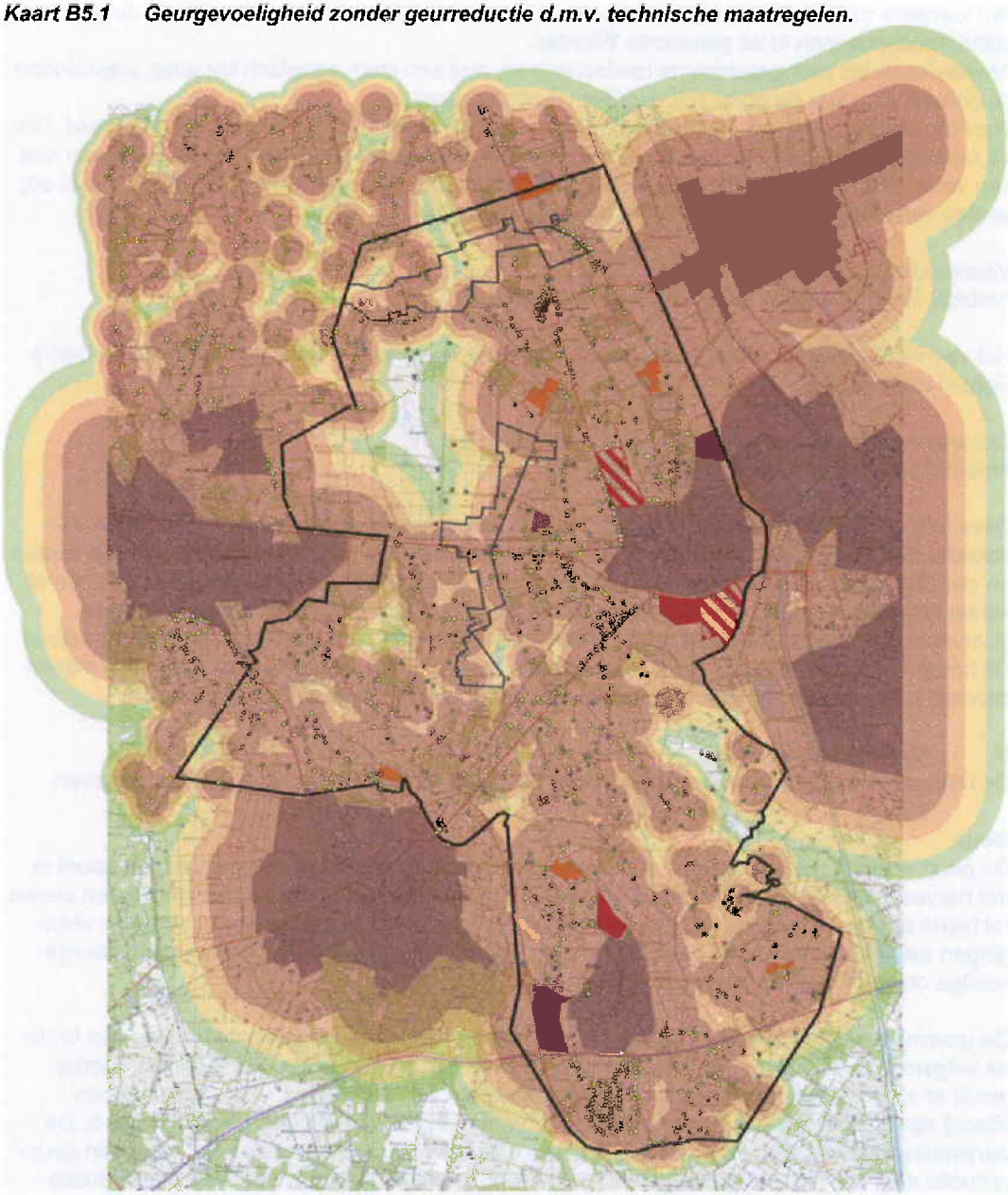
Deze landschappen beslaan een groot deel van de gemeente en zijn voornamelijk open van karakter met een rationele hoofdstructuur. Deze gebieden zijn nadrukkelijk agrarische gebieden en grootschalige ontwikkelingen zijn ook met name aangewezen op deze gebieden. Dit neemt echter niet weg dat deze ontwikkelingen op een goede manier dienen te worden ingepast. Voorwaarde is dat de ontwikkelingen moeten passen binnen de regionale landschapsstructuur. Dit houdt in dat dezelfde schaal en korrelgrootte moet worden aangehouden. Bedrijven dienen daarnaast te worden voorzien van eenduidige erfbeplanting die past in het landschap.

B. Milieugebruiksruimte
De milieuruimte wordt door de verschillende factoren bepaald. Deze zijn hieronder gegeven.

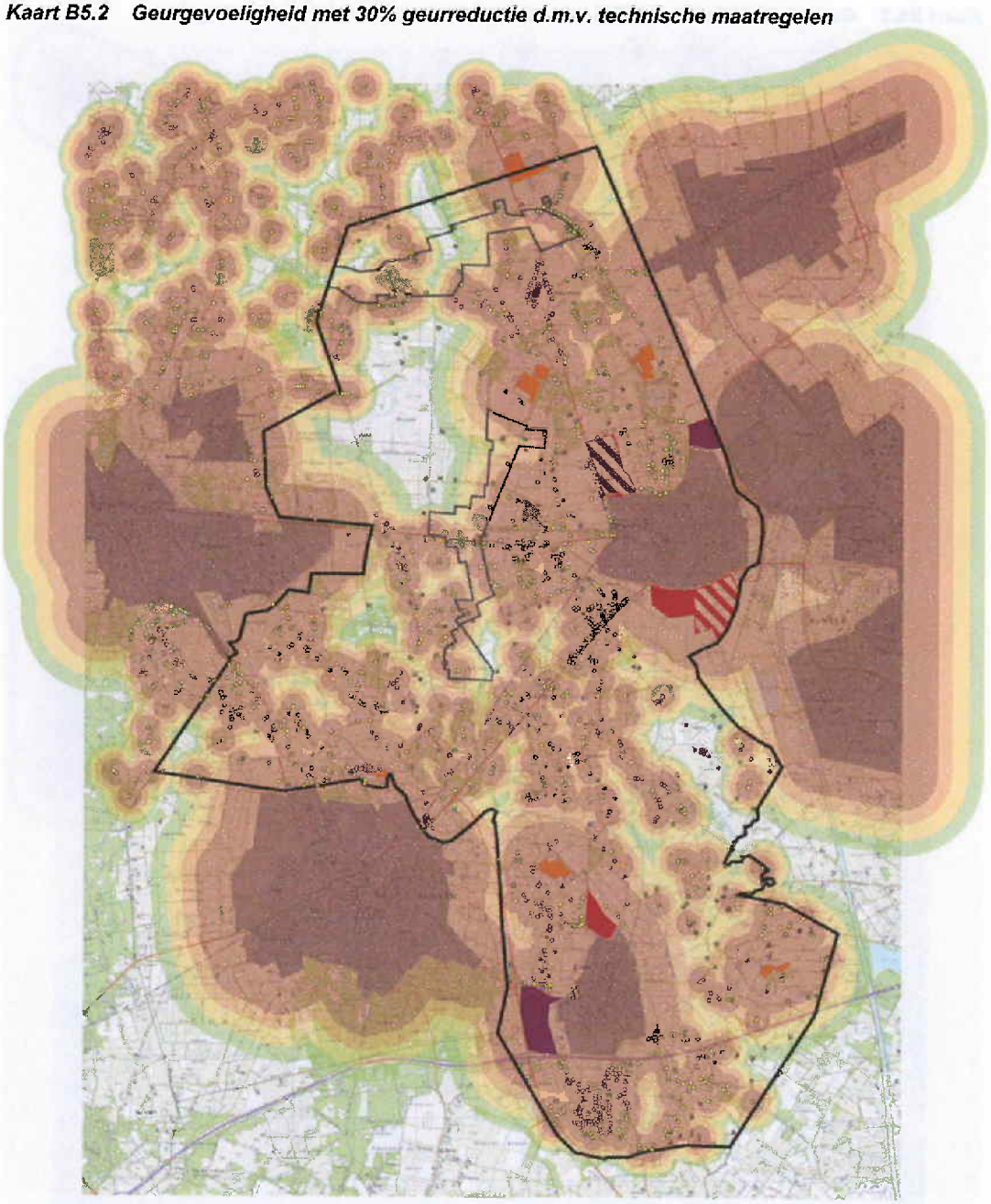
Geur
De geurbelasting mag op basis van de voorgrondbelasting niet verhoogd worden. Dit houdt in dat hervestiging en uitbreiding kan plaatsvinden, maar dat reducerende maatregelen een sterke rol hierin spelen. Het aantal geurgehinderden mag tenslotte niet toenemen. Voor nieuw vestigingen zal enkel in de ruimte gebouwd mogen worden waarin er op dit moment geen geurgevoelige objecten gehinderd mogen worden.

De geurmilieuruimte op basis van Wgv is van belang voor de mogelijke ontwikkeling van IV. In de volgende kaarten wordt de milieuruimte gegeven van geur in gemeente Wierden. Hierbij wordt er vanuit gegaan dat de geurgevoelige objecten een bepaalde ruimte nodig hebben. Hierbij zijn uitgangspunten genomen voor de berekeningen, die zijn gegeven in bijlage 6. De berekeningen zijn gebaseerd op vleesvarkens. Op kaart B5.1, wordt uitgegaan van geen geurreductie door technische maatregelen, op kaart B5.2 wordt uitgegaan van 30% geurreductie door middel van technische maatregelen en op kaart B5.3 wordt uitgegaan van 70% geurreductie door middel van technische maatregelen.

Kaart B5.1 Geurgevoeligheid zonder geurreductie d.m.v. technische maatregelen.

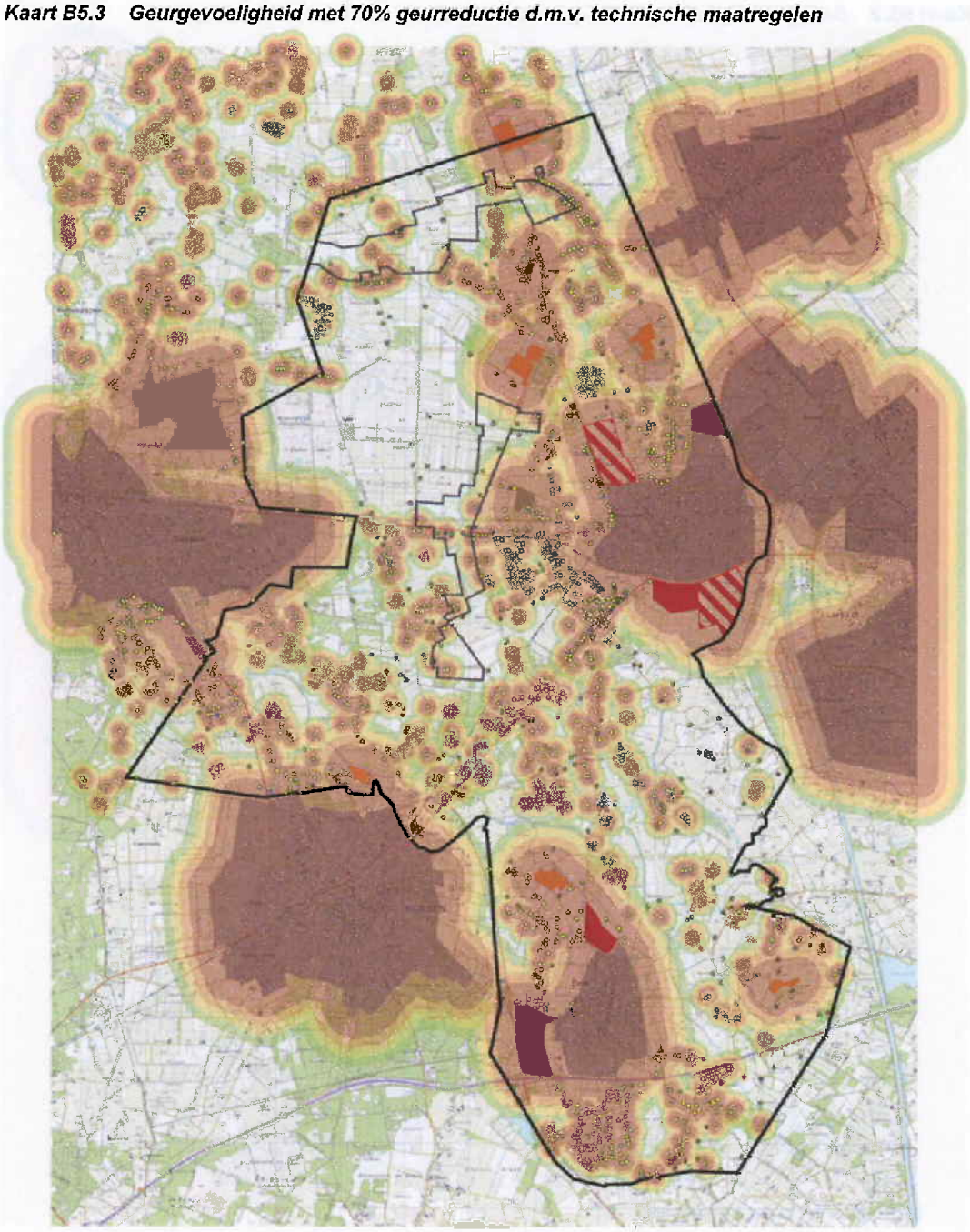
Kaart B5.2 Geurgevoeligheid met 30% geurreductie d.m.v. technische maatregelen

Legenda milieukaarten geurhinder

- Bebouwde kom
- Uitbreiding bebouwde kom (wonen)
- Mogelijke uitbreiding bebouwde kom (wonen)
- Uitbreiding bebouwde kom (bedrijven)
- Verblijfsrecreatieterrein
- Woning
- Intensieve veehouderij
- Agrarisch bedrijf
- Bedrijf
- Woning met milieuvergunning
- Bedrijf met milieuvergunning
- Woning waarvan de milieuvergunning na 19 maart 2000 is opgeheven
- Ontwikkelingsmogelijkheid intensieve veehouderij tot 3000 vleesvarkens
- Ontwikkelingsmogelijkheid intensieve veehouderij van 3000 - 5000 vleesvarkens
- Ontwikkelingsmogelijkheid intensieve veehouderij van 5000 - 7500 vleesvarkens
- Ontwikkelingsmogelijkheid intensieve veehouderij van 7500 - 10000 vleesvarkens

Kaart B5.3 Geurgevoeligheid met 70% geurreductie d.m.v. technische maatregelen

Legenda milieukaarten geurhinder

- Bebouwde kom
- Uitbreiding bebouwde kom (wonen)
- Mogelijke uitbreiding bebouwde kom (wonen)
- Uitbreiding bebouwde kom (bedrijven)
- Verblijfsrecreatieterrein
- Woning
- Intensieve veehouderij
- Agrarisch bedrijf
- Bedrijf
- Woning met milieuvergunning
- Bedrijf met milieuvergunning
- Woning waarvan de milieuvergunning na 19 maart 2000 is opgeheven
- Ontwikkelingsmogelijkheid intensieve veehouderij tot 3000 vleesvarkens
- Ontwikkelingsmogelijkheid intensieve veehouderij van 3000 - 5000 vleesvarkens
- Ontwikkelingsmogelijkheid intensieve veehouderij van 5000 - 7500 vleesvarkens
- Ontwikkelingsmogelijkheid intensieve veehouderij van 7500 - 10000 vleesvarkens

Maatregelen om de milieugebruiksruimte te vergroten
Mogelijkheden om de milieugebruiksruimte voor wat betreft het aspect geur uit te breiden, zijn:

- Geur reduceren door middel van technische maatregelen door intensieve veehouderij.
- Aanpassen van standaard geurnormen door gemeente:
  - van norm 14 naar maximaal norm 35 voor geurgevoelige objecten in het buitengebied;
  - van norm 3 naar maximaal norm 8 voor geurgevoelige objecten in de bebouwde kom of voor verblijfsrecreatiegebieden. Dit kan enkel als de gemeente hiervoor een goede onderbouwing heeft, die bovendien is vastgelegd in een beleidsnota.
- Verplaatsen intensieve veehouderij;
- Uitkopen geurgehinderde;
- Uitkopen geurgehinderde voor vestiging van intensieve veehouderij.

Achtergrondbelasting
De achtergrondbelasting is onderhevig aan de verandering van geuruitstoot. Deze zal, naar verwachting, in de zeer nabije toekomst sterk dalen door het verplicht stellen van reducerende maatregelen voor IV. Om de achtergrondbelasting in beeld te brengen kan een geurscan gedaan worden. Gemeente Wierden gaat dit jaar een geurscan uitvoeren.

Ammoniak en Natura 2000
De ammoniakdepositie veroorzaakt door bedrijven uit de gemeente Wierden is hoog. Voor ammoniak en Natura 2000 gebieden wordt verwezen naar bijlage 15 en 16.

Fijn stof
IV en/of een concentratie van meerdere bedrijven mogen geen 40,000 vleesvarkens danwel 185.600 kippen houden zonder reducerende maatregelen. Grotere bedrijven of concentratie daarvan krijgen naar verwachting snel te maken krijgen met overschrijding van het 24 uur gemiddelde en wellicht ook al van de jaargemiddelde concentratie fijn stof.

Geluid
Voor verkeer zal een geluidsbelasting van vrachtwagens ook afhankelijk zijn van de afstand tussen de huizen en de wegen. Indien een bedrijf danwel clustering van 40,000 vleesvarkens gevestigd is, dan veroorzaakt dit een totaal van 16 vrachtwagens per etmaal. Indien de woningen op een afstand van 6 meter liggen, is hier geen belemmering.

Indien een minimale afstand tot de inrichting 100 meter bedraagt, zal voor wat betreft ventilatoren en voermachines voldaan kunnen worden aan de richtwaarde van 45 dB(A). Deze afstand geldt als veilige marge. In specifieke gevallen kan de afstand van de inrichting tot woningen kleiner zijn, doch zal meer gedetailleerd akoestisch onderzoek nodig zijn om te beoordelen of voldaan kan worden aan de grenswaarden.

Infrastructuur

- Capaciteit wegen: De erftoegangswegen in de landbouwontwikkelingsgebieden voldoen aan de uitgangspunten, zoals aangegeven door CROW. Er geldt dan ook dat de vestiging van een beperkt aantal intensieve veehouderijbedrijven niet zal leiden tot capaciteits- of ruimteproblemen. Het verkeer zal naar verwachting de kortste route nemen tussen gebiedsontsluitingswegen en bestemming.
- Constructie wegen: De gevolgen van extra vervoersbewegingen op de constructie van de erftoegangswegen is afhankelijk van de huidige constructie van de weg en het huidige gebruik van de weg. De toename van verkeersbewegingen is zo beperkt dat er geen extra schade aan bermen zal optreden ten opzichte van de autonome ontwikkeling. Er kan met andere woorden geconcludeerd worden dat eventuele verbreding van het verhardingsoppervlak enkel nodig is, indien dit in de huidige situatie ook al nodig is. Aanbevolen wordt de huidige onderhoudssituatie goed in kaart te brengen en in te brengen in het gemeentelijke meerjarenonderhoudsplan wegen.

- Verkeersveiligheid: Op de erftoegangswegen maken de fietser en overig langzaam (gemotoriseerd) verkeer in beginsel gebruik van de rijbaan. Gezien de te verwachten beperkte toename van het vrachtverkeer, lijken er echter geen situaties te ontstaan die niet duurzaam veilig zijn.

Water

LOG's
In landbouwontwikkelingsgebied De Kolonie liggen potentiële zoekgebieden voor waterretentie. De aanwijzing van deze zoekgebieden betekent niet automatisch dat daar geen ontwikkelingen mogelijk zijn, maar de door de ontwikkelingen verloren gegane bergingscapaciteit dient in de directe omgeving gecompenseerd te worden. In LOG de Kolonie ligt, rond de Hoogelaarsleiding (waterloop 2-4) een zoekgebied voor retentie zoals bedoeld. Eventuele nieuwvestiging hier dient gecompenseerd te worden.

Verwevingsgebied
Bedrijven die gelegen zijn in grondwaterbeschermingsgebieden zullen het stap- vooruit beginsel moeten uitvoeren.

C. Behoefte aan ruimte voor IV

LOG's
Om de behoefte aan ruimte te bepalen is er uitgegaan van het volgende.

- Van de 43 van de 99 intensieve veehouderijbedrijven buiten de LOG's in Wierden geven twee intensieve veehouderijen aan dat zij naar de LOG's in Wierden willen verplaatsen.
- In het Reconstructieplan Salland-Twente zijn 26 landbouwontwikkelingsgebieden aangewezen. Uit een globale inventarisatie blijkt dat tot begin 2008 ongeveer 50 aanvragen voor vestiging van intensieve veehouderijbedrijven in de LOG's in Salland-Twente zijn ingediend. Dit betekend dus twee IV per LOG.
- Daarnaast is aangegeven door de IV in gemeente Wierden dat twee bedrijven naar de LOG's willen, dus dit is exclusief de IV uit de Provincie Overijssel.
- Het is moeilijk om de verplaatsing vanuit andere provincies te voorspellen.

Verwevingsgebied
In tabel 4.1 wordt er gegeven dat 57 IV uit meer dan 70 nge bestaat. Van deze bedrijven wordt aangenomen dat zij zullen voortbestaan en uitbreiden. De bedrijven die bestaan uit minder dan 70 nge hebben een lagere bedrijfseconomisch perspectief. Deze kunnen echter opgekocht worden door andere IV bedrijven die wel kunnen uitbreiden tot 1,5 ha, en daarna sterlocaties kunnen worden.

Uit de enquête gehouden in februari 2008 is verkregen dat tien van de ondervraagde IV wil uitbreiden. Hiervan uitgaande kan gezegd worden dat minstens tien IV een sterlocatie wil aanvragen. Echter, het is te onduidelijk om een unaniem aantal gevraagde sterlocaties op dit moment aan te geven. We nemen aan dat het aantal sterlocaties circa tien bedraagt in de komende periode.

Bijlage 6

Uitgangspunten V-Stack gebied Versie 1.1

De berekeningen voor de toegestane afstanden tussen een geurgevoelig object en een intensieve veehouderij op basis van de Wet Geurhinder en Veehouderij zijn uitgevoerd met behulp van V-Stacks gebied versie 1.1

Voor alle berekeningen is uitgegaan van:

- ligging emissiepunt: X-coördinaat 125000 en Y-coördinaat 388000;
- E-vergund is gelijk aan E-maxverg;
- EP-hoogte 5 meter;
- GemGebH 6 meter;
- EP-bindiam 0,5 meter;
- EP-uittree 4 m/s.

Bijlage 7

Geurzones

Uitgangspunten voor her en nieuwvestiging van intensieve veehouderijbedrijven voor geurcontour berekeningen.

- Uitbreidingsruimte is consequent berekend in vleesvarkens.
  Dit is vergelijkbaar met de wijze waarop dieren in het verleden via een omrekeningsfactor werden gestandaardiseerd naar 1 mestvarkeneenheid (MVE). Deze standaardisatie maakt het mogelijk om de verschillende alternatieven en de effecten van het beleid binnen de verschillende milieuthema's met elkaar te vergelijken. Er wordt in dit plan uitgegaan van vleesvarkens, omdat de varkenshouderij de meest voorkomende vorm van intensieve veehouderij vormt in Overijssel. Het aantal vleesvarkens kan via het aantal OU/m² worden omgerekend naar andere diersoorten.
- Uitbreidingsruimte is berekend met behulp van V-Stacksmodel gebied versie 1.1. In bijlage 6 staan de uitgangspunten weergegeven die zijn aangenomen voor de berekening in dit model.
- Uitbreidingsruimte is berekend voor verschillende aantallen dieren, te weten 3.000, 5.000, 7.500 en 10.000 vleesvarkens.
- Er is uitgegaan van de standaardnormen voor geuremissie op basis van de Wet Geurhinder en Veehouderij, dat wil zeggen 14 OU/m³ voor objecten buiten de bebouwde kom en 3 OU/m³ voor objecten binnen de bebouwde kom.
- Er zijn drie situaties berekend, te weten de situatie waarbij geen geurreductie plaatsvindt, de situatie waarbij 30% geurreductie plaatsvindt en de situatie waarbij 70% geurreductie plaatsvindt door het nemen van technische maatregelen. Daarbij dient te worden opgemerkt dat geen geurreductie enkel nog mogelijk is bij bestaande bedrijven. Door het toepassen van de Best Technical Means (zoals nu wettelijk verplicht is bij de aanvraag van een nieuwe milieuvergunning) kan op dit moment een geurreductie van 30% worden gerealiseerd. De situatie van 70% geurreductie, geeft aan welke milieugebruiksruimte er ontstaat door het nemen van bovenwettelijke technische maatregelen.
- Het aantal akker- en tuinbouwbedrijven bedraagt slechts 6% van het totale aantal agrarische bedrijven in de gemeente. In het algemeen in het oosten van het land komen relatief veel gemengde bedrijven voor en wordt ervan uit gegaan dat op nagenoeg alle agrarische bedrijven in de gemeenten mestopslag plaatsvindt. Bij de berekening van de uitbreidingsruimte worden alle agrarische bedrijven daarom beschouwd als niet-geurgevoelig object.
- Bij de overige bedrijven in het buitengebied, wordt nagenoeg altijd gewoond. Voor deze bedrijven is daarom als uitgangspunt genomen dat het geurgevoelige objecten betreft.
- Om na te gaan welke locatie als geurgevoelig object moet worden aangemerkt is er een inventarisatie gedaan van milieuvergunningen die voor of na 19 maart 2000 zijn ingetrokken van woningen die verdere ontwikkeling van IV kunnen beperken.
- De achtergrondgeur wordt in het kader van de Wet geurhinder en Veehouderij berekend indien de gemeente een nieuw geurbeleid gaat opstellen en afwijkt van de vastgestelde normen (14 en 3 OU/m3). Behalve de geur van de intensieve veehouderij worden dan ook de effecten meegenomen van andere inrichtingen die geur veroorzaken. Dit wordt waarschijnlijk in het komende jaar in gemeente Wierden uitgevoerd. Wij gaan er in deze studie vanuit dat deze normen niet worden gewijzigd en dat betekent dat agrariërs individueel getoetst worden. Uitgangspunt van de Wet is daarbij dat het percentage van geurgehinderden in het buitengebied niet zal toenemen.

Geurgevoelige objecten zijn gebouwen, bestemd voor en blijkens aard, indeling en inrichting geschikt om te worden gebruikt voor menselijk wonen of menselijk verblijf en die daarvoor permanent of een daarmee vergelijkbare wijze van gebruik, worden gebruikt. Hierbij dient te worden vermeld dat voormalige agrarische bedrijfsgebouwen waarin nu wordt gewoond in de volgende gevallen geen geurgevoelig object zijn:

- als de milieuvergunning niet is ingetrokken
- als de milieuvergunning van een voormalig agrarisch bedrijf pas op of na 19 maart 2000 is ingetrokken.
- als het een woning betreft die gebouwd is conform de Rood voor Rood-regeling op een voormalig agrarisch bouwblok met een milieuvergunning.

Indien er geen mestopslag plaatsvindt bij een agrarisch bedrijf, dan wordt dit bedrijf wel aangemerkt als geurgevoelig object.

Bijlage 8

Uitgangspunten fijn stof concentratie berekeningen

Uitgangspunten voor het bepalen van fijn stof concentraties van IV
Verkeer is buiten beschouwing gelaten daar deze zeer gering is ten gevolge van de veehouderij en daarom niet relevant is voor de bijdrage aan de concentratie fijn stof.
Voor de vaststelling van het milieuruimtegebruik fijn stof door veehouderijen is uitgegaan van: (1) de veehouderijen met een vaste omvang (nieuw of omvang na uitbreiding) en (2) emissie fijn stof van vleesvarkens (RAV code D3).

Er zijn veehouderijen van verschillende bedrijfsomvang beschouwd:
- voor de bedrijfsomvang is uitgegaan van 5.000, 10.000, 20.00 en 40.000 vleesvarkens
- voor de invulling van emissiereducerende maatregelen is uitgegaan van een drietal varianten, te weten geen emissiereductie, 30% emissiereductie en 70% emissiereductie;

Het milieuruimtegebruik van de LOG's ten aanzien van de fijn stof is door middel van berekening van de concentraties fijn stof met de meest recente versie van Pluim Plus inzichtelijk gemaakt. Pluim Plus is een door VROM gevalideerde en goedkeurde berekeningsmethode

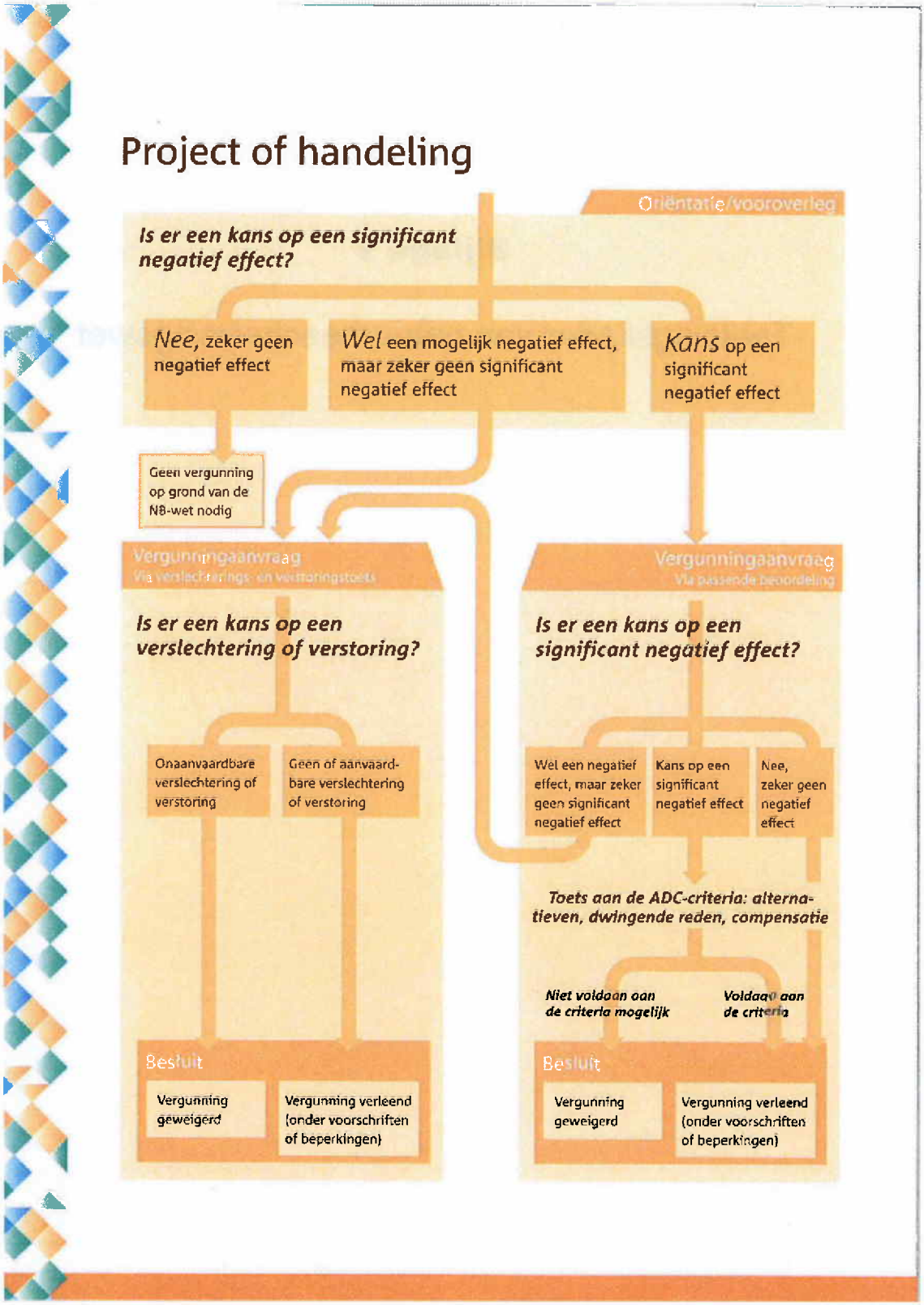
Met de luchtkwaliteitsberekeningen voor het jaar 2010 is vastgesteld:
- de maximale afstand (contour) tot een emissie van 0,4 µg/m3 (NIBM-grens);
- de bijdrage op de grens van de inrichting, waarbij word uitgegaan dat de grens van de inrichting is gelegen op 100 meter van het emissiepunt of een ander door u aan te geven vaste afstand (toetspunt);
- indien van toepassing, op welke afstand buiten de inrichting de jaargemiddelde norm voor fijn stof (PM10) van 40 µg/m3 wordt overschreden.

In combinatie met de achtergrondconcentratie voor 2010, op basis van de Grootschalige Concentratie Nederland (GCN) van maart 2007, is vervolgens vastgesteld wat de gebruiksruimte fijn stof (PM10) is.

Voor de berekening zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:
- fijn stofemissie op basis van de rapportage 'Berekeningenmethode voor de emissie van fijn stof vanuit de landbouw, Alterra-rapport 682/RIVM-rapport 773004014, 2002'.
- emissie vanuit één bron per veehouderij, met een gemiddelde bouwhoogte en hoogte uitstroomopening van 3,0 meter, inwendige diameter uitstroomopening van 0,5 meter en een verticale uittreedsnelheid van 4,0 meter per seconde.
- gemiddelde ruwheid van de LOG's.

Bijlage 9

Toetsingskader van natuurbeschermingswet

Project of handeling
Oriëntatie/vooroverleg
Is er een kans op een significant negatief effect?
Nee, zeker geen negatief effect
Wel een mogelijk negatief effect, maar zeker geen significant negatief effect
Kans op een significant negatief effect
Geen vergunning op grond van de N8-wet nodig
Vergunningaanvraag
Via verslechterings- en verstoringstoets
Is er een kans op een verslechtering of verstoring?
Onaanvaardbare verslechtering of verstoring
Geen of aanvaardbare verslechtering of verstoring
Besluit
Vergunning geweigerd
Vergunning verleend (onder voorschriften of beperkingen)
Vergunningaanvraag
Via passende beoordeling
Is er een kans op een significant negatief effect?
Wel een negatief effect, maar zeker geen significant negatief effect
Kans op een significant negatief effect
Nee, zeker geen negatief effect
Toets aan de ADC-criteria: alternatieven, dwingende reden, compensatie
Niet voldaan aan de criteria mogelijk
Voldaan aan de criteria
Besluit
Vergunning geweigerd
Vergunning verleend (onder voorschriften of beperkingen)

Bijlage 10

Instandhoudingsdoelen Natura2000 gebieden

Concept instandhoudingsdoelen van Natura 2000 gebieden (bron: gebiedendocument Ministerie van LNV)

Wierdense Veld

Habitattypen		*Staat van instandhouding*	*Relatieve bijdrage*	*Doelstelling oppervlakte*	*Doelstelling kwaliteit*
H4010_A	Vochtige heiden *(hogere zandgronden)*	-	+	=	>
H4030	Droge heiden	--	-	=	>
H7120	Herstellende hoogvenen	+	+	= (<)	>

Aanvulling:
H7110 Actief hoogveen: door kwaliteitsverbetering van het habitattype herstellend hoogveen kan weer actief hoogveen ontstaan

Sallandse Heuvelrug

Habitattypen		*Staat van instandhouding*	*Relatieve bijdrage*	*Doelstelling oppervlakte*	*Doelstelling kwaliteit*
H3160	Zure vennen	-	+	=	=
H4010_A	Vochtige heiden *(hogere zandgronden)*	-	+	>	>
H4030	Droge heiden	--	++	>	>
H5130	Jeneverbesstruwelen	-	+	=	>
H6230	Heischrale graslanden	--	+	=	=
H7110_B	Actieve hoogvenen *(heideveentjes)*	--	-	=	>

Soorten		*Staat van instandhouding*	*Relatieve bijdrage*	*Doelstelling leefgebied*	*Doelstelling populatie*
H1166	Kamsalamander	-	-	>	=

Broedvogelsoorten		*Staat van instandhouding*	*Relatieve bijdrage*	*Doelstelling leefgebied*	*Doelstelling populatie*
A107	Korhoen	--	+++	>	>
A224	Nachtzwaluw	-	+	=	=
A276	Roodborsttapuit	+	-	=	=

Borkeld

Habitattypen	Rel. bijdrage	Doelstelling opp.	Doelstelling kwaliteit
H3160 Dystrofe natuurlijke meren en poelen	-	=	+
H4010 Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica Tetralix*	+	=	+
H4030 Droge Europese heide	++	=	+
H5130 *Juniperus communis*-formaties in heide of kalkgrasland	+	+	+
H6230 Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodem van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)	+	+	=

Bijlage 11

Grondwaterkwaliteit - Stap Vooruit Beginsel

Toelichting op stap-vooruit principe (uit: Beleidsplan Grondwaterbescherming Overijssel 2006)

Het 'stap-vooruit' principe geldt als toetsingskader voor afzonderlijke functiewijzigingen in een grondwaterbeschermingsgebied of intrekgebied. Functies die plaatselijk een (risico op) verslechtering van de grondwaterkwaliteit met zich meebrengen, zijn in principe niet toegestaan. Hiervan kan slechts worden afgeweken als de plaatselijke verslechtering wordt overgecompenseerd, zodat netto de grondwaterkwaliteit in het gebied verbetert.

Om deze stap-vooruit te kunnen zetten is een gebiedsperspectief voor het grondwaterbeschermingsgebied dan wel het hele intrekgebied noodzakelijk. Met als uitgangspunt een risico- en saldobenadering, dient dit gebiedsperspectief inzicht te geven in het totale toekomstige belastingsniveau en de vanuit beschermingsoogpunt gewenste ontwikkelingsrichting van het gebied. Bij de risicobenadering worden de risico's van functies gekoppeld aan de kwetsbaarheid van deelgebieden. Functies met een hoger risico worden bij voorkeur geplaatst op plaatsen die minder kwetsbaar zijn voor verontreiniging, bijvoorbeeld vanwege beschermende lagen in de ondergrond of vanwege een lange verblijftijd voordat de verontreiniging de winning bereikt. Bij een lange verblijftijd is het mogelijk tijdig maatregelen te treffen en worden bepaalde verontreinigingen afgebroken of verdund voordat deze de grondwateronttrekking bereikt. Bij de saldobenadering wordt ervan uitgegaan dat het risico op verontreiniging van het op te pompen grondwater de som is van de risico's van het totale grondgebruik binnen het intrekgebied. Hierdoor is uitruil mogelijk van functies: een risicovolle functie op een klein en niet kwetsbaar gebied, wordt gecompenseerd door een risicoarme functie op een groter, kwetsbaar gebied.
Door de risico- en saldobenadering worden enerzijds de ontwikkelingsmogelijkheden voor de grondwaterbeschermings- en intrekgebieden groter en wordt anderzijds bijgedragen aan een netto verbetering van de kwaliteit van het grondwater dat op de langere termijn wordt onttrokken. Hiervoor gelden wel de volgende randvoorwaarden:

- er is sprake van een ruimtelijke visie van het gehele grondwaterbeschermingsgebied dan wel intrekgebied;
- voldaan wordt aan de eisen die voortvloeien uit de PMV;
- nieuwe inrichtingen die voorkomen op de in de PMV opgenomen 'lijst van verboden inrichtingen' zijn niet toegestaan;
- er is consensus met Vitens over de toe te passen methodiek;
- functies die plaatselijk een (risico op) verslechtering van de grondwaterkwaliteit met zich meebrengen worden toegestaan wanneer het plan voorziet in maatregelen waardoor netto de grondwaterkwaliteit in het gebied verbetert.

Bijlage 12

Archeologische Basiskaarten van de LOG's

Landschap de Kolonie

Archeologische Basiskaart

13-02-2008

Grontmij Nederland bv

237650 / 493173

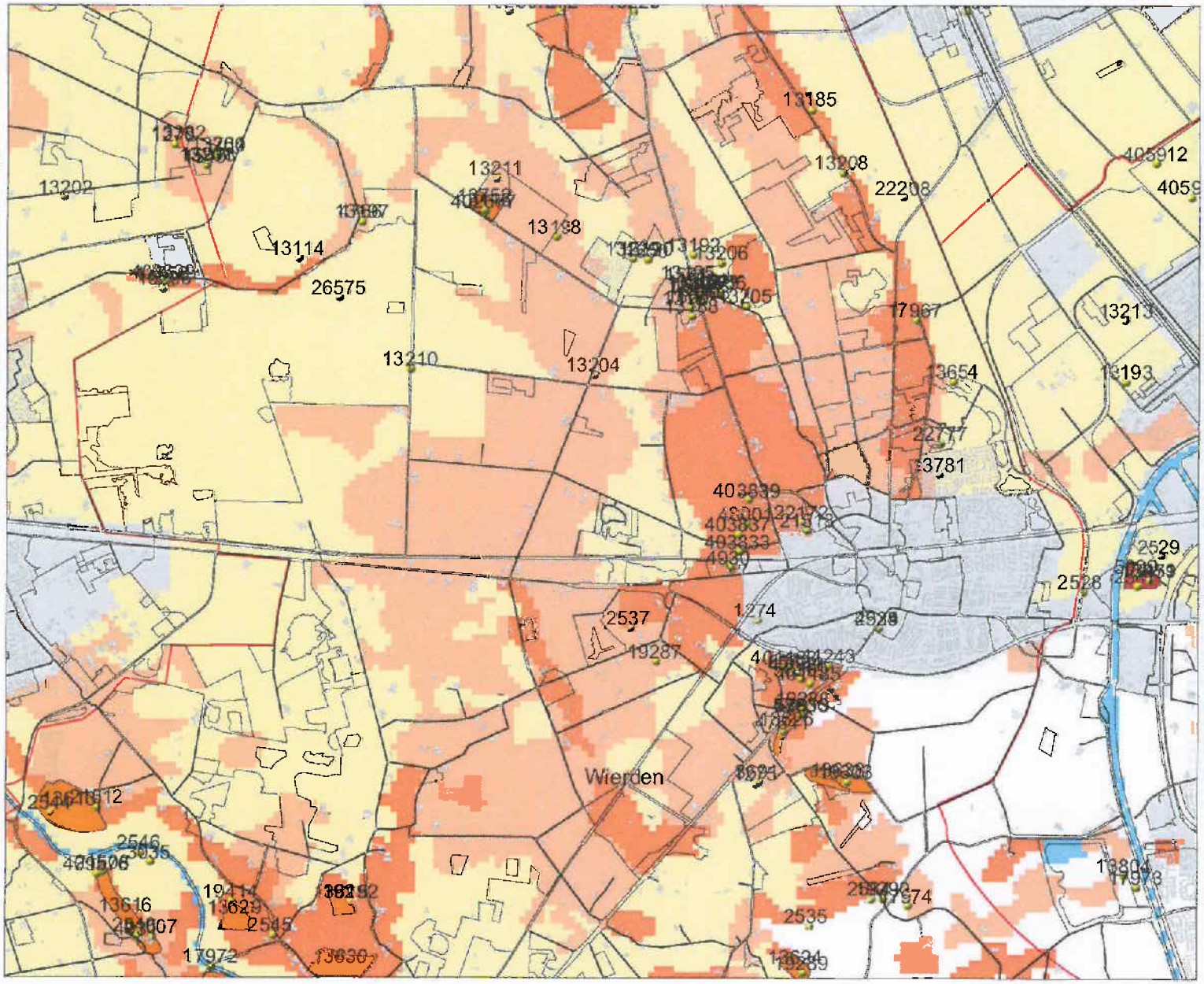
LOG Wierden

Archeologische Basiskaart

13-02-2008

Grontmij Nederland bv

239591 / 491049

Legenda

- TOP50_CBS ((c)CBS)
- HUIZEN
- GEMEENTEN
- WAARNEMINGEN

MONUMENTEN

- archeologische betekenis
- archeologische waarde
- hoge archeologische waarde
- zeer hoge archeologische waarde
- zeer hoge arch waarde, beschermd

IKAW

- zeer lage trefkans
- lage trefkans
- middelhoge trefkans
- hoge trefkans
- lage trefkans (water)
- middelhoge trefkans (water)
- hoge trefkans (water)
- water
- niet gekarteerd

Archis2

rijksdienst voor archeologie, cultuurlandschap en monumenten

229927 / 483155

Bijlage 13

Voorkeurskenmerken voor wegen buiten de bebouwde kom

CATEGORISERINGSTABEL RURAAL
VOORKEURSKENMERKEN VOOR WEGEN BUITEN DE BEBOUWDE KOM

FUNCTIE	VERKEERSFUNCTIE		VERBLIJFSFUNCTIE	
INRICHTING AFSTEMMEN OP	DOORSTROMING (VRACHT)AUTOVERKEER		LANGZAAM VERKEER EN BESTEMMINGS-(VRACHT)AUTOVERKEER	
HOOFDDOEL (SWOV)	VERBINDEN	VERDELEN EN VERZAMELEN		TOEGANG BIEDEN
CATEGORIE	STROOMWEG (SW)	GEBIEDSONTSLUITINGSWEG (GOW)	ERFTOEGANGSWEG A (ETW A)	ERFTOEGANGSWEG B (ETW B)
Aantal stroken	2 x 2	2 x 1	nvt	nvt
Snelheid - wettelijk maximum - minimum - trajectsnelheid (85%) - op kruisingen	- 100/120 km/u - 60/60 km/u - 95/110 km/u - nvt	- 100 km/u - 60 km/u - 80 km/u - 30 km/u	- 50 km/u, bij huidige wetgeving 60 km/u - nvt - 40 km/u - stapvoets	- 50 km/u, bij huidige wetgeving 60 km/u - nvt - 30 km/u - stapvoets
Max. geaccepteerde rijtijd	nvt	20 minuten	10 minuten	5 minuten
Max. geaccept. rijafstand	nvt	25 kilometer	7 kilometer	2,5 kilometer
Maaswijdte	max 2 x 25 km	max 2 x 7 km	max 2 x 2,5 km	nvt
Etmaalintensiteit (in mvt)	> 15.000	7.500 - 25.000	1.500 - 10.000	< 3000
Kruisingsvorm - ETW B - ETW A - GOW - SW	- nvt - in-/uitvoegstrook + voorrangsrotonde - in-/uitvoegstrook - ongelijkvloers	- nvt - voorrangsrotonde - voorrangsrotonde (evt. 2-strooks) - in-/uitvoegstrook	- voorrang voor straat, fietser op plateau mee in voorrang - plateau - voorrangsrotonde - voorrangsrotonde + in-/uitvoegstrook	- punaise of T-ster - voorrang voor straat, fietser op plateau mee in de voorrang - nvt - nvt
Verhardingssoort	asfalt	asfalt	asfalt tussen grasklinkerstroken	klinkers, puinverharding asfalt of onverhard
Rijbaanbreedte	3,5 m per rijstrook	2 x (3,25m + 2 x 0,25m)	- 3,5m/4,5m/1,5m - 1,5m/3m/1,5m bij fietsstroken, excl. grasklinkerstroken	max 3 m, excl. grasklinkerstroken
Rijbaanscheiding	ja	ja	nee	nee
Obstakelvrije ruimte	10 m	4,5 m	2 m	geen
Fietsvoorziening	zelfstandige route	vrijliggende paden	vrijliggende paden, eventueel fietsstroken (tot 5.000 mvt./etmaal)	geen
Kruising primaire fietsers	ongelijkvloers	voorrangsrotonde	voorrang op plateau	voorrang op plateau
OV-voorziening	vrijliggende halteplaats	haltekommen, aanliggend	op rijbaan halteren, perron tussen rijbaan en fietsers.	nvt
Erfaansluiting	nee	nee	ja	ja
Vrachtverkeerroute	ja	ja	nee, alleen bestemmingsverkeer	nee, alleen bestemmingsverkeer
Laden/lossen	nee	nee	in havens	ja
Parkeren	nee	nee	in havens	vrij
Drempels/asverspringingen	nee	nee	gemarkt toegestaan	bij kruisingen
Belijning	volledig	volledig	alleen fietsstroken, geen middengeleider	nee
Voetgangersoversteekvrn.	ongelijkvloers	middengeleider min 4 m breed	middengeleider min 2 m breed	geen
Landbouwverkeer	nvt	parallelweg	geen	geen
Verlichting (luminantie)	L_{gem} = 1,5 Cd/m², NSVV-klasse 2B	L_{gem} = 1,5 Cd/m², NSVV-klasse 2b	(L_{gem} = 1,0 Cd/m², NSVV-klasse 3B)	(L_{gem} = 0,5 Cd/m², NSVV-klasse 5C)
Lichtpunthoogte	10 m	8 m	(6 m)	(4 m)
Lampsoort	SOX	SOX	(SOX/PL)	(SOX/PL)
Bewegwijzering	volledig; witte letters, blauwe ondergrond	volledig; witte letters, blauwe ondergrond	alleen bestemmingen in het verblijfsgebied; zwarte letters, witte ondergrond voor fietsers rode letters witte ondergrond	alleen voor fietsers; rode letters, witte ondergrond

COPYRIGHT (c) BVA bv, 05-03-1997

Bijlage 14

Indicatie van transportbewegingen door IV

Globale indicatie transportbewegingen (Bron: Informatiebundel Schetsschuit LOG Beemte-Vaassen, DLG, 2007)

Bedrijf met 60.000 legkippen per jaar

Voertransport	aantal dier plaatsen	Kg voer per legkip per jaar	Aantal rondes	Totaal Kg	Totaal ton per jaar	Ton per vrachtauto	Aantal vrachtauto's per jaar	Aantal vervoers bewegingen
	60.000	45		2.700.000	2700	36	75	150
Eiertransport	aantal dieren	Aantal dieren per vracht					Aantal vrachtauto's per jaar	Aantal vervoers bewegingen
-afvoer dieren		(aanname 2 maal per week)					100	200
Mesttransport	aantal dier plaatsen	Kg mest per dierplaats per jaar	Aantal ton per jaar				Aantal vrachtauto's per jaar	Aantal vervoers bewegingen
	60.000	53	3.180.000	3180	20		159	318
Aanvoer strooisel	(aanname 6 maal per jaar 1 vrachtwagen)						6	12
			Totaal aantal vervoersbewegingen per jaar:					680
			Aantal vervoersbewegingen per week:					13
			Aantal vervoersbewegingen per werkdag:					3

Bedrijf met 5000 mestvarkens. (Drie rondes varkens/jaar)

Voertransport	aantal dier plaatsen	Kg voer per dier per jaar	Aantal rondes	Totaal Kg	Totaal ton per jaar	Ton per vrachtauto	Aantal vrachtauto's per jaar	Aantal vervoers bewegingen
	5.000	240	3	3.600.000	3.600	36	100	200
Diertransport	aantal dieren	Aantal dieren per vracht					Aantal vrachtauto's per jaar	Aantal vervoers bewegingen
-aanvoer biggen	15.000	200					75	150
- afvoer varkens	15.000	125					120	240
Mesttransport	aantal dier plaatsen	M3 mest per dierplaats per jaar	(1m3=1 ton)		Totaal ton per jaar		Aantal vrachtauto's per jaar	Aantal vervoers bewegingen
	5.000	1,2			6.000	36	167	333
			Totaal aantal vervoersbewegingen per jaar:					923
			Aantal vervoersbewegingen per week:					18
			Aantal vervoersbewegingen per werkdag:					4

Bedrijf met 190.000 vleeskuikenplaatsen (6,5 rondes kuikens/jaar)

Voertransport	aantal dier plaatsen	Kg voer per kuikenplaats per jaar	Aantal rondes	Totaal Kg	Totaal ton per jaar	Ton per vrachtauto	Aantal vrachtauto's per jaar	Aantal vervoers bewegingen
	190.000	3,7	6,5	2.405.000	2405	36	67	134
Diertransport	aantal dieren	Aantal dieren per vracht					Aantal vrachtauto's per jaar	Aantal vervoers bewegingen
-aanvoer kuikens	650.000	100.000					7	13
- afvoer vleeskuikens	650.000	10.000					65	130
Mesttransport	aantal dier plaatsen	Kg mest per dierplaats per jaar			Totaal ton per jaar		Aantal vrachtauto's per jaar	Aantal vervoers bewegingen
	190.000	11		1.100.000	1100	20	55	110
Aanvoer strooisel	1 vrachtwagen per ronda kuikens						7	13
			Totaal aantal vervoersbewegingen per jaar:					400
			Aantal vervoersbewegingen per week:					8
			Aantal vervoersbewegingen per werkdag:					2

Grontmij

Standaard rekenmethode 1 wegverkeer volgens RMW2002

Project:	Indirecte hinder LOG Wierden

Verkeersgegevens

etmaal intensiteit:	4	motorvoertuigen
maatgevende periode:	dag	
%gem. daguur:	8,3	

voertuigcategorie	licht	middelzwaar	zwaar
% samenstelling	0	0	100
snelheid [km/hr]	80	80	80
aantallen [per uur]	0,0	0,0	0,3

Invoergegevens			**Resultaten**	
wegdektype:	1	DAB	LAeq=	49,1 dB(A)
afstand tot VRI-kruispunt:		(m)	dag/nacht correctie=	0 dB(A)
afstand tot mini-rotonde:		(m)	aftrek ex. art. 103 Wgh=	0 dB(A)
afstand tot drempel:		(m)		
reflectie overzijde:	0		**Geluidbelasting =**	**49,1 dB(A)**
afstand tot wegas:	4	(m)		
verhardingsbreedte:	3	(m)	Waarin optrek correctie:	2,4 dB(A)
hoogte waarneempunt (Hw)	1,5	(m)		
hoogte wegas (Hweg):	0	(m)		

Bodemfractie	0,06

Geluid contour afstanden in meters t.o.v. de wegas

70 dB(A)	0
65 dB(A)	0
60 dB(A)	0
55 dB(A)	1
50 dB(A)	3
45 dB(A)	8
40 dB(A)	16
35 dB(A)	31

Bijlage 15

Passende beoordeling voor het Bestemmingsplan Buitengebied 2009 Wierden

Passende beoordeling voor het Bestemmingsplan Buitengebied 2009 Wierden

Toetsing van het bestemmingsplan aan de Natuurbeschermingswet

Definitief

Gemeente Wierden

Grontmij Nederland B.V.
Zwolle, 31 maart 2009

Grontmij

11/99047041

Verantwoording

Titel	:	Passende beoordeling voor het Bestemmingsplan Buitengebied 2009 Wierden
Subtitel	:	Toetsing van het bestemmingsplan aan de Natuurbeschermingswet
Projectnummer	:	232405
Referentienummer	:	11/99047041
Datum	:	31 maart 2009

Auteur(s)	:	Ir. C.J. Jaspers, drs. H.G.A. Reimerink, mr. A.H. Tuitert
E-mail adres	:	Herman.reimerink@grontmij.nl
Gecontroleerd door	:	Ir. A. van Straten
Paraaf gecontroleerd	:	
Goedgekeurd door	:	drs. ing. P. van den Hengel
Paraaf goedgekeurd	:	
Contact	:	Noordzeelaan 50 8017 JW Zwolle Postbus 1364 8001 BJ Zwolle T +31 38 499 16 00 F +31 38 422 76 97 oost@grontmij.nl www.grontmij.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding en doel	4
1.2	Passende beoordeling	4
2	Plangebied en voorgenomen ontwikkeling	5
2.1	Plangebied	5
2.2	Huidige situatie	5
2.3	Autonome ontwikkeling	7
2.4	Voorkeursalternatief	8
3	Wettelijk kader	10
3.1	Inleiding	10
3.2	Gebiedsaanwijzing	10
3.3	Toetsingsprocedure en criteria	11
4	Natuurwaarden en instandhoudingsdoelen per Natura 2000-gebied	13
4.1	Inleiding	13
4.2	Wierdense Veld	13
4.3	De Borkeld	16
4.4	Sallandse heuvelrug	18
5	Kaders voor effectanalyse	21
5.1	Inleiding	21
5.2	Knelpuntanalyse	21
5.3	Kaders voor effectanalyse	21
6	Effectanalyse en toetsing aan de Nb-wet	26
6.1	Inleiding	26
6.2	Kritische depositiewaarden	26
6.3	Ligging van de habitattypen	27
6.4	Achtergronddepositie in de huidige situatie en autonome ontwikkeling	27
6.5	Stikstofdepositie van de landbouw in het plangebied op de omgeving	29
6.6	Toetsing van het bestemmingsplan; vaststellen van de ontwikkelingsruimte	32
7	Conclusie	35
8	Literatuurlijst	36

Bijlage 1: Overzicht bestemmingsplanonderdelen met effectbeoordeling

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

De gemeente Wierden wil het bestemmingsplan voor het buitengebied herzien. Het bestemmingsplan "Buitengebied 2009" voor de gemeente Wierden is een integrale herziening van het bestemmingsplan "Buitengebied '85", dat is vastgesteld in juni 1986. In 1990 is de artikel 30-herziening van dit bestemmingsplan vastgesteld.

Op grond van de Wet milieubeheer dient te worden getoetst of het bestemmingsplan planMER-plichtig is. De planMER-plicht geldt in geval van wettelijk of bestuursrechtelijk verplichte plannen, die het kader vormen voor toekomstige projectmer-(beoordelings)plichtige besluiten of voor plannen waarvoor een passende beoordeling nodig is op grond van de Europese Habitatrichtlijn.

1.2 Passende beoordeling

Op grond van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn lidstaten verplicht Natura 2000-gebieden aan te wijzen, waarin het behoud en herstel van de biodiversiteit, centraal moeten staan. Een passende beoordeling op grond van de Europese Habitatrichtlijn is noodzakelijk, indien significante effecten op de instandhoudingsdoelen van Natura 2000-gebieden niet zijn uit te sluiten. Temidden van het bestemmingsplan-buitengebied van de gemeente Wierden ligt het Natura 2000-gebied Wierdensche Veld. In de directe omgeving liggen daarnaast binnen het mogelijke beïnvloedingsgebied (externe werking) de Natura 2000-gebieden : Sallandse Heuvelrug (gemeente Rijssen-Holten en Hellendoorn) en de Borkeld (gemeente Hof van Twente). De effecten op deze gebieden zullen in de voorliggende beoordeling moeten worden meegenomen.

Maar wat is precies een Passende beoordeling en kan die nu op dit moment in het kader van een bestemmingsplan buitengebied wel opgesteld worden.
Bij een beoordeling bij Natura 2000 is vaak sprake van twee typen beoordelingen:
A. een beoordeling in het kader van planMER bestemmingsplan, waarin met name getoetst moet worden of het bestemmingsplan ontwikkeling toestaat die nadelige effecten kunnen hebben. Of de negatieve effecten ook optreden is niet zeker. Het kan zijn dat de ontwikkeling niet op gang komt of dusdanig is dat negatieve effecten op moment van realisatie niet optreden (door maatregelen aan de bron bijvoorbeeld).
B. een beoordeling in het kader van de vergunningverlening van de Natuurbeschermingswet[1] die uitgevoerd moet worden op het moment dat een ontwikkeling uitgevoerd gaat worden. Immers dan moet volgens de Nb-wet feitelijk vastgesteld worden of er significante negatieve effecten ook daadwerkelijk zich voordoen. Dan is een Passende beoordeling en mogelijke een ADC-toets (Alternatieven, Dwingende redenen van openbaar belang en Compensatie) aan de orde. Zijn er geen effecten, dan is ook geen Nb-wet vergunning nodig, zijn er geen blijvende effecten dan is een vergunning nodig met extra maatregelen (bijvoorbeeld mitigeren of salderen).

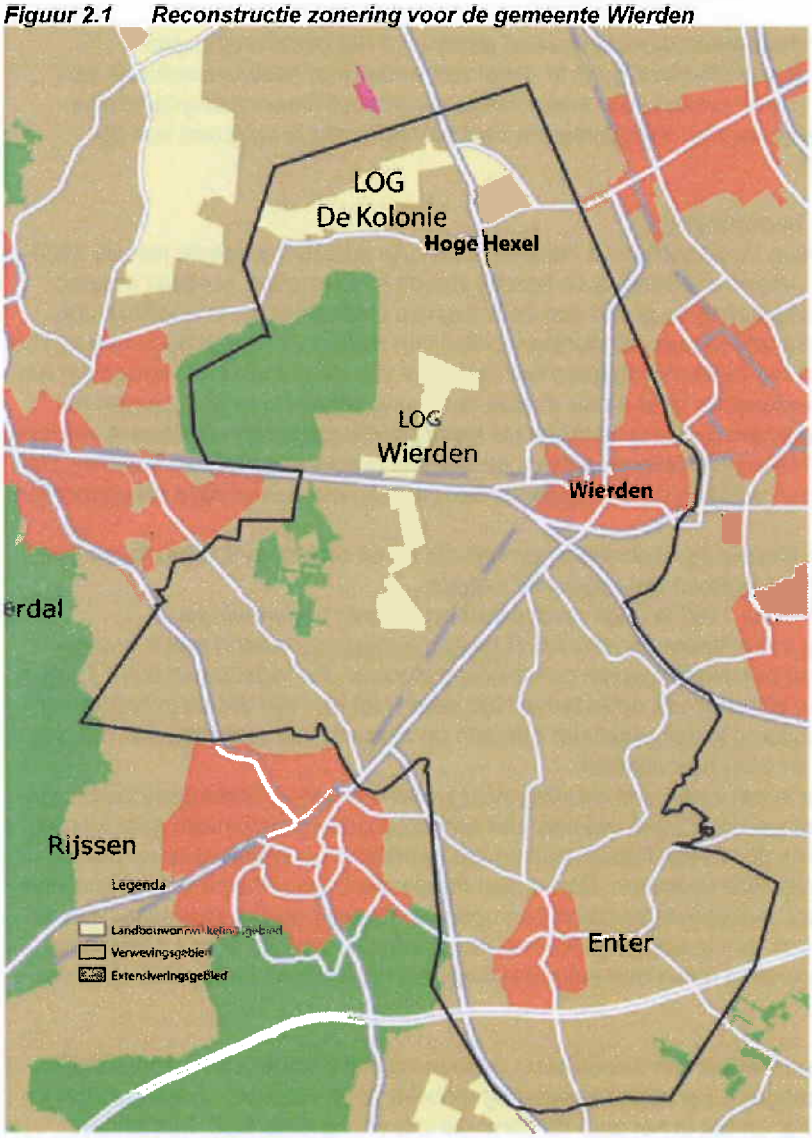
In het voorliggende rapport wordt een beoordeling uitgevoerd in het kader van het planMER-bestemmingsplan. Dit betekent dat deze beoordeling globaler is dan een beoordeling in het kader de NB-wetvergunning, omdat in het plan de concrete uitwerking ontbreekt. Met andere woorden, de beoordeling is 'passend' bij het niveau van de planMER voor een bestemmingsplan. .

2 Plangebied en voorgenomen ontwikkeling

2.1 Plangebied

Het plangebied is het buitengebied van de gemeente Wierden. Op de kaart met de reconstructiezonering is te zien dat het gaat om verwevingsgebied, twee landbouwontwikkelingsgebieden en de extensiveringsgebieden Wierdensche Veld en Notter Veld.

Figuur 2.1 Reconstructie zonering voor de gemeente Wierden

2.2 Huidige situatie

Alle agrarische bedrijven zijn voor het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied Wierden geïnventariseerd. Hieruit blijkt dat er begin 2007 280 land- en tuinbouwbedrijven in de gemeente aanwezig zijn.

Vanuit een analyse van gegevens van de verschillende typen agrarische bedrijven in de gemeente Wierden en de ontwikkelingen in de varkenshouderij, pluimveehouderij, kalverhouderij en rundveehouderij in de provincie Overijssel en in de gemeente Wierden van de afgelopen 15 jaar zijn de volgende conclusies getrokken.

- Het grootste deel van de agrarische bedrijven in de gemeente Wierden zijn gemengde bedrijven met een tak van intensieve veehouderij en rundvee.
- Veruit het grootste aantal intensieve veehouderijbedrijven in Overijssel en in de gemeente Wierden zijn varkenshouderijbedrijven.
- In Overijssel heeft de laatste 15 jaar een sterke toename plaatsgevonden in het aantal vleeskalverhouderijbedrijven. In Wierden is het aantal vleeskalverhouderijbedrijven de laatste 10 jaar ongeveer gelijk gebleven.
- Zowel in de provincie Overijssel als in de gemeente Wierden heeft een sterke toename plaatsgevonden in het aantal grote varkenshouderijbedrijven, dat wil zeggen in bedrijven met meer dan 2.500 varkens.
- In alle vormen van intensieve veehouderij en rundveehouderij heeft een sterke toename plaatsgevonden in het aantal dieren per bedrijf. Het aantal bedrijven is afgenomen door deze schaalvergroting.
- Het totale aantal varkens in Overijssel is licht gedaald. Het totale aantal pluimvee in Overijssel is toegenomen. Het aantal vleeskalveren is sterk toegenomen.
- Sinds 1985 zijn veel agrarische bedrijven gestopt (ongeveer 75) of kleiner geworden.

De volgende tabel geeft het aantal intensieve veehouderijbedrijven, grondgebonden veehouderijbedrijven en gemengde veehouderij bedrijven weer in het buitengebied. De grootte van de bedrijven wordt weergegeven in nge's. Voor het behalen van een inkomen voor een gezinsbedrijf is minimaal 70 nge noodzakelijk.

Tabel 2.1 Veehouderij in gemeente Wierden

Veehouderijen	NGE<70	NGE>70	Totaal
Intensief	82	31	113
Grondgebonden	15	23	38
Gemengd	55	101	156
Overig[2]	25	7	32
Totaal	177	162	339

In tabel 2.1 is te zien dat 31 intensieve en 23 grondgebonden veehouderijen een beter economisch perspectief hebben.

Op dit moment is nieuwvestiging van intensieve veehouderij op bestaande woondoeleinden mogelijk in het LOG. Uitbreiding, hervestiging en nieuwvestiging is mogelijk tot 1.5 ha. In het verwevingsgebied is de bestemming van intensieve veehouderij met wijzigingsbevoegdheid op de reeds IV bestemde locaties (totaal 99). De maximale grootte van het bouwblok is vastgelegd tot 1,5 ha.

Op dit moment zijn er twee aanvragen voor nieuwvestiging van intensieve veehouderij in LOG Wierden. Het gaat hier om twee bedrijven, namelijk één bedrijf met 120.000 vleeskuikens en één bedrijf met ongeveer 5100 vleesvarkens. Deze aanvragen zijn al in procedure. Daarnaast is er een sterlocatie aangevraagd met 109 nge (een totaal bouwblok opp. van 2,3 ha) en zijn er enkele andere mogelijke verzoeken voor sterlocaties.

Voor grondgebonden veehouderij zijn in het bestemmingsplan 'Buitengebied 1985' 'standaard' bouwvlakken opgenomen. De bestemming 'agrarisch gebied' of 'agrarisch gebied met landschappelijke waarde' kan onder voorwaarden worden gewijzigd in de bestemming "agrarisch bouwblok" ten behoeve van verschuiving dan wel uitbreiding van de agrarische bouwblokken tot een totale oppervlakte van 1,5 ha.

[2] Voornamelijk paarden maar ook schapen/konijnen/sociale werkplaats

Eenzelfde wijzigingsbevoegdheid is opgenomen voor de vestiging van nieuwe of de verplaatsing van bestaande agrarische bedrijven. Deze wijzigingsbevoegdheid is niet toegestaan op nader aangeduide gebieden(onder meer langs het Wierdense Veld). Binnen de bestemming "Agrarisch gebied met landschappelijke en natuurlijke waarde" is de verschuiving dan wel uitbreiding van het agrarisch bouwblok niet toegestaan.

2.3 Autonome ontwikkeling

Voor de autonome ontwikkeling van de intensieve veehouderij is een analyse van de vraag en het aanbod van de ruimte voor de IV uitgevoerd. (Grontmij, Ontwikkelingsplan LOG's Wierden, mei 2008). Hierin zijn de volgende punten geconcludeerd.

- Het aantal varkens- en pluimveebedrijven neemt sterk af.
- Er vindt een schaalvergroting plaats naar 5.000-10.000 vleesvarkens per bedrijf in de komende 10 jaar. Bij nieuwvestiging van intensieve veehouderij in de landbouwontwikkelingsgebieden kan dan ook worden uitgegaan van deze aantallen.
- Ontwikkeling van intensieve veehouderij vindt vooral plaats in de landbouwontwikkelingsgebieden en op sterlocaties in de verwevingsgebieden.
- IV die nog verder ontwikkelen kunnen, zijn sterk afhankelijk van de nog aanwezige milieuruimte.
- Van de 43 bedrijven die hebben meegedaan aan de enquête onder intensieve veehouderijbedrijven buiten de LOG's in Wierden (maart 2008), geven twee intensieve veehouderijen aan naar de LOG's in Wierden te willen verplaatsen.
- In het enquêteonderzoek geeft meer dan de helft van de 20 bedrijven die eventueel de mogelijkheid hebben om uit te breiden tot sterlocatie aan dit ook daadwerkelijk te willen.
- In het reconstructieplan Salland-Twente zijn 26 landbouwontwikkelingsgebieden aangewezen. Uit een globale inventarisatie blijkt dat tot begin 2008 ongeveer 50 aanvragen voor vestiging van intensieve veehouderijbedrijven in de LOG's in Salland-Twente zijn ingediend. Dit betekent dus twee IV per LOG.
- Agrarische bedrijven zullen stoppen en deze bestemmingen zullen worden omgezet van agrarisch naar bijvoorbeeld wonen.

Met betrekking tot de rundveehouderij zijn de volgende punten geconcludeerd.

- Het aantal rundveebedrijven neemt sterk af.
- Er vindt schaalvergroting plaats. Tot welke grootte deze schaalvergroting in Wierden gaat plaatsvinden is op dit moment nog niet duidelijk. Landelijk wordt aangenomen dat het aantal bedrijven afneemt met circa 40% en het aantal runderen per bedrijf toeneemt met circa een derde tot 2015.
- De invloed van het stimuleren van IV in de LOG's heeft een minimaal effect op de rundveehouderijen. Dit wordt vooral veroorzaakt doordat de aanwezige rundveehouderijen in de LOG's van zodanige omvang zijn en opvolgers hebben, dat deze niet zullen stoppen[3].
- Indien het melkquotum vervalt in 2014 zal er relatief grotere schaalvergroting plaatsvinden. In welke mate de schaalvergroting zal zijn, is op dit moment nog niet duidelijk en zal afhankelijk zijn van de aanwezige milieuruimte.

Om een algemene groeitrend te bepalen is literatuuronderzoek gedaan en naar het gebied gekeken. Het blijkt dat op dit moment een trendbreuk plaatsvindt voor de veehouderij (melkquotum opheffing, strengere wetgeving e.d.). Daarom is een aanname voor een toekomstige ontwikkeling moeilijk te bepalen. Er zijn meerdere scenario's geanalyseerd op de kans dat deze scenario's ook daadwerkelijk zullen geschieden. Het meest realistische scenario is de aanname dat de bedrijven groter dan 70 NGE zullen blijven bestaan en zullen groeien met gemiddeld 10 %.

[3] Er is een enquête uitgezet onder de agrariërs in de LOG's. Alle respondenten in LOG de Kolonie en 7 van de 9 respondenten in LOG Wierden geven aan binnen nu en 10 jaar uit te willen breiden. Alle respondenten in LOG de Kolonie geven aan hier op de huidige locatie ook voldoende mogelijkheden voor te hebben. In LOG Wierden weten vier respondenten niet of ze voldoende mogelijkheden hebben. Geen van de respondenten in de LOG's geeft aan plannen te hebben om te verplaatsen.

'Criteria (*red. met betrekking tot de autonome ontwikkeling van het aantal en omvang van de (intensieve) veehouderij*), waarover de statistiek wel iets zegt en in dergelijke situaties wel vaak gebruikt worden, zijn de economische bedrijfsomvang, de leeftijd van het bedrijfshoofd en opvolgingssituatie. Op basis van deze criteria kan een richtinggevende inschatting gemaakt worden van welke bedrijven zullen stoppen, welke zullen blijven en/of groeien. Als beoordelingswaarde voor de economische omvang van een bedrijf wordt de Nederlandse Groot Eenheid (NGE) gehanteerd (CBS, 2005). Een bedrijfsomvang van 70 NGE wordt beschouwd als ondergrens voor het genereren van een volwaardig gezinsinkomen, bedrijven van 40 tot 70 NGE hebben de mogelijkheid om daar nog naar toe te groeien, waarvan slechts een beperkt deel dit ook daadwerkelijk zal doen. Een bedrijf met een omvang kleiner dan 40 NGE zal afbouwen of stoppen.' (Alterra, Gies, T.J.A. en A. Bleeker (2007))

2.4 Voorkeursalternatief

Intensieve veehouderij in LOG's

- Er is gekozen voor een combinatie van hervestiging en beperkte mogelijkheden voor nieuwvestiging.
- Er zijn 18 agrarische bedrijven in de LOG's, die mogelijke hervestigingslocaties vormen. Daarnaast worden in totaal maximaal 2 locaties voor nieuwvestiging van intensieve veehouderijbedrijven in beide LOG's toegestaan.
- De landbouwontwikkelingsgebieden in Wierden zijn relatief klein van omvang. Het zijn in feite kleine gebieden met deels een grootschalige opbouw (jonge ontginningen). Door de beperkte omvang heeft het landschap onvoldoende draagkracht voor het creëren van een 'nieuw landschap', dat wordt gekenmerkt door een groot aantal grootschalige intensieve veehouderijen met moderne architectuur. Nieuwe bedrijven moeten passen in het landschap, hetgeen uit te drukken is in de schaal en de korrelgrootte van het gebied. Deze schaal en korrelgrootte worden bepaald door de volgende zaken:
  - de schaal (volumes/massa) en dichtheid van de bebouwing;
  - de schaal van het landschap (maat van de open ruimtes, dichtheid van beplantingselementen, dichtheid van wegen, kavelgroottes, kavelgrensbeplantingen).
- De bestemming 'Wonen' in de landbouwontwikkelingsgebieden kan niet worden gewijzigd in de bestemming agrarisch bouwblok ten behoeve van de realisatie van agrarische bouwblokken ten behoeve van intensieve veehouderij.
- Er wordt in het bestemmingsplan een wijzigingsbevoegdheid opgenomen voor uitbreiding van een bestaand agrarisch bouwblok voor intensieve veehouderij naar maximaal 2 ha. Indien een groter bouwblok gewenst is, dient er een zwaardere procedure (herziening of nieuw partieel bestemmingsplan) te worden gevolgd.
- Afhankelijk van de milieuruimte moeten er reducerende maatregelen worden toegepast om voor verlening van de milieuvergunning in aanmerking te komen.
- De inpassing en de voorwaarden bij de wijzigingsbevoegdheden worden geregeld via bepalingen in het bestemmingsplan, de welstandsnota en het beeldkwaliteitsplan LOG's.
- Uitvoering van dit beleid kan plaatsvinden tot 2013. Daarna zal geëvalueerd worden of het nu ingezette beleid voldoet of dat bijsturing noodzakelijk is.

Intensieve veehouderij in verwevingsgebied

- Intensieve veehouderijen kunnen uitbreiden tot maximaal 1,5 ha.
- Intensieve veehouderij op aan te wijzen sterlocaties kunnen uitbreiden tot maximaal 2 ha, indien ze voldoen aan de voorwaarden die voor de sterlocaties gelden.
- Afhankelijk van de milieuruimte moeten er reducerende maatregelen worden toegepast om voor verlening van de milieuvergunning in aanmerking te komen.

Grondgebonden veehouderij in LOG's en verwevingsgebied

- Binnen de bestemming "Agrarisch" en "Agrarisch met waarden- Landschap" kan grondgebonden veehouderij via een wijzigingsbevoegdheid uitbreiden tot 2 ha. Binnen de bestemming "Agrarisch met waarden- Natuur en landschap" bedraagt de maximale omvang van een grondgebonden veehouderij na wijziging 1,5 ha.

- Het wordt mogelijk bouwblokken met woondoeleinden om te zetten in agrarische bouwblokken (niet-IV)[4] onder voorwaarde dat deze bouwblokken voormalige agrarische bedrijven zijn.
- Het bestemmen van nieuwe agrarische bouwblokken op veldkavels is niet met een wijzigingsbevoegdheid mogelijk. Daarvoor is een herziening van het bestemmingsplan nodig.

[4] In de praktijk komt dit nauwelijks voor en wordt dit in de toekomst niet verwacht.

3 Wettelijk kader

3.1 Inleiding

De natuurwetgeving wordt in Nederland gevormd door de Natuurbeschermingswet (bescherming van o.a. Natura 2000-gebieden) en de Flora- en faunawet. Verder bevat het Streekplan beleidsmatig beschermde gebieden (onder andere Ecologische Hoofdstructuur). De effectbepaling in deze passende beoordeling beperkt zich tot de effectanalyse in het kader van de Natuurbeschermingswet. Toetsing aan de overige wet- en regelgeving vindt plaats in het planMER zelf.

3.2 Gebiedsaanwijzing

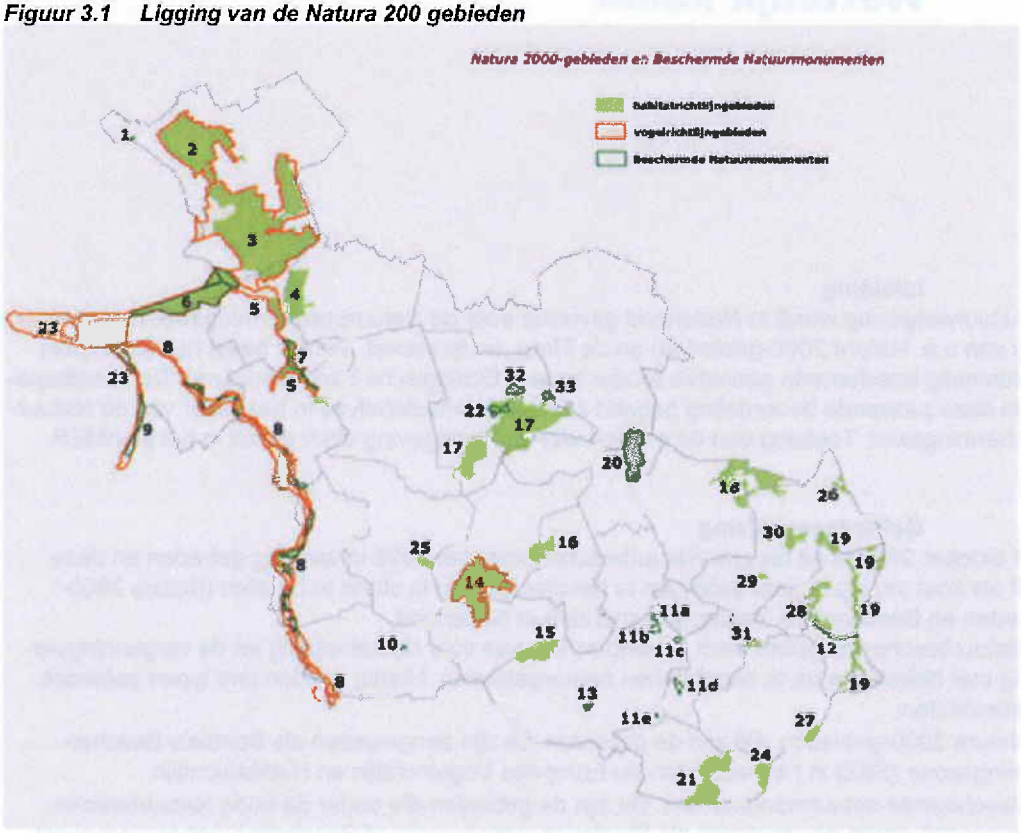
Op 1 oktober 2005 is de nieuwe Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden en deze heeft als doel om bijzondere gebieden te beschermen en in stand te houden (Natura 2000-gebieden en Beschermde Natuurmonumenten) in Nederland.
De Natuurbeschermingswet biedt de juridische basis voor de aanwijzing en de vergunningverlening met betrekking tot te beschermen natuurgebieden. Hierbij worden drie typen gebieden onderscheiden:

- Natura 2000-gebieden. Dit zijn de gebieden die zijn aangewezen als Speciale Beschermingszone (SBZ) in het kader van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn.
- Beschermde natuurmonumenten. Dit zijn de gebieden die onder de oude Natuurbeschermingswet waren aangewezen als Staatsnatuurmonument of Beschermd natuurmonument. De status van Beschermd natuurmonument vervalt als een gebied tevens volledig deel uitmaakt van een Natura 2000-gebied.
- Gebieden die de minister van LNV aanwijst ter uitvoering van verdragen of andere internationale verplichting zoals wetlands.

Op 1 februari 2009 is de Natuurbeschermingswet 1998 is aangepast. De wijziging heeft betrekking op het zogenoemde 'bestaand gebruik'. Onder 'bestaand gebruik' vallen activiteiten in en om beschermde Natura 2000-gebieden die al plaatshadden voordat een gebied als beschermd gebied is aangewezen. De wijziging is met name van belang voor provincies (als bevoegd gezag) en voor burgers en bedrijven met bestaand gebruik.

In 2005 zijn de Natura 2000-gebieden Wierdensche Veld, Sallandse Heuvelrug en de Borkeld aangemeld als Natura 2000-gebied. In december 2006 zijn de ontwerp-aanwijzingsbesluiten gepubliceerd. Hierin staan per aangewezen soort en/of habitattype de instandhoudingsdoelen aangegeven die worden nagestreefd. Voor veel gebieden waarvoor de provincie beheerplannen opstelt is met de minster van LNV afgesproken om de aanwijzing te doen nadat beheerplannen zijn gemaakt. Nadat de aanwijzingsbesluiten definitief zijn worden beheerplannen vastgesteld. In beheerplannen worden de beheermaatregelen en voorwaarden ten aanzien van bestaand gebruik en ontwikkelingen opgenomen die er voor moeten zorgen dat de instandhoudingsdoelen kunnen worden gerealiseerd.
De definitieve aanwijzing van de Natura 2000-gebieden, de stand van zaken ten aanzien van de beheerplannen en daarmee de beschikbaarheid van gegevens maar ook de feitelijke kennis over de kaders c.q. voorwaarden voor instandhouding zijn op het moment van schrijven nog niet bekend.

Figuur 3.1 Ligging van de Natura 200 gebieden

Natura 2000 gebied WierdenscheVeld (nr 16), Sallandse heuvelrug (nr 14) en de Borkeld (nr 15).

3.3 Toetsingsprocedure en criteria

Projecten of handelingen die negatieve effecten op deze beschermde gebieden kunnen hebben, zijn verboden. Ook activiteiten buiten de beschermde gebieden kunnen verboden zijn, indien deze negatieve effecten veroorzaken (externe werking).

Het toetsingskader van de Natuurbeschermingswet 1998 kent de volgende procedurevarianten:

1. Er is zeker geen kans op negatieve effecten: geen vergunningplicht.
2. Er een kans op negatieve effecten, maar zeker niet significant: vergunningaanvraag via een verslechterings- en verstoringstoets.
3. Er is een kans op significant negatieve effecten: vergunningaanvraag via passende beoordeling (alternatieventoets + dwingende redenen van openbaar belang).

Aangezien een significant effect niet zonder nader onderzoek kan worden uitgesloten is de voorliggende toets opgesteld in de vorm van een passende beoordeling.

Wat onder significantie valt, is overigens weinig duidelijk. Hieronder is aangegeven wat onder significantie wordt verstaan uit het document van Beheer van Natura 2000-gebieden. De bepalingen van artikel 6 van de Habitatrichtlijn (Europese Gemeenschappen, 2000).

"Wat als een „significant" gevolg moet worden aangemerkt, is geen kwestie van willekeur. Ten eerste wordt de term in de richtlijn als een objectief begrip gehanteerd (d.w.z. dat de term niet op zodanige wijze wordt gekwalificeerd dat hij op een arbitraire wijze kan worden geïnterpreteerd. Ten tweede is een consequente interpretatie van „significant" noodzakelijk om te garanderen dat „Natura 2000" als een coherent netwerk functioneert. Aan het begrip „significant" moet een objectieve inhoud worden gegeven. Tegelijk moet de significantie van effecten worden vastgesteld in het licht van de specifieke bijzonderheden en milieukenmerken van het beschermde gebied waarop een plan of project betrekking heeft, waarbij met name rekening moet worden gehouden met de instandhoudingsdoelstellingen voor het gebied."

Als het project mogelijk een effect heeft op de instandhoudingsdoelen, dan moet bij het bepalen of de activiteit (significante) gevolgen kan hebben, ook rekening worden gehouden met de zogenaamde cumulatieve effecten. Hiervan is sprake als, naast het project of andere handeling in of rondom een Natura 2000-gebied andere projecten, handelingen en plannen plaatsvinden die in combinatie mogelijk schadelijk zijn voor de instandhoudingsdoelstellingen.

Onderscheid dient gemaakt te worden tussen de verschillende stadia van projecten, handelingen of plannen, waarmee ook tijdens de beoordeling op verschillende wijze rekening dient te worden gehouden (Ministerie van LNV, 2005).

- *Voltooide plannen en projecten: hoewel reeds voltooide plannen en projecten niet direct hoeven te worden meegenomen, zijn er gevallen voorstelbaar waarbij dat wel moet, met name indien zij blijvende gevolgen voor het gebied hebben en er aanwijzingen bestaan voor een patroon van geleidelijke teloorgang van de natuurlijke kenmerken van het beschermde gebied.*
- *Goedgekeurde maar nog niet voltooide plannen en projecten: als deze zijn goedgekeurd, maar nog niet voltooid moeten deze volledig in de beoordeling worden meegenomen.*
- *Voorbereidingshandelingen: in principe behoren ook voorbereidingshandelingen voor een plan of project in de beoordeling te worden meegenomen. Hiervan kan worden afgeweken indien er alleen nog maar sprake is van voorbereidingshandelingen, waarbij de realisatie van het betrokken plan of project een toekomstige onzekere gebeurtenis is. Daarvan is bijvoorbeeld sprake als in een plan de mogelijkheid tot de ontwikkeling van de activiteit wordt geboden, maar dat nog niet de zekerheid bestaat dat op de vastgestelde locatie daadwerkelijk het project wordt gerealiseerd en er nog een toetsmoment volgt waarop de activiteit (inclusief cumulatie) wordt beoordeeld.*

Indien significantie in het kader van de passende beoordeling niet is uit te sluiten dan dient een zogenaamde ADC-toets te worden uitgevoerd. Dit houdt in:

- Alternatievenonderzoek: onderzoek naar mogelijke alternatieven die voor de instandhoudingsdoelen minder negatieve effecten opleveren. Het gaat hier nadrukkelijk niet om economische alternatieven. De mogelijkheid tot alternatieven hangt sterk af van de het specifieke karakter van de doelstellingen van het project.
- Dwingende redenen van groot openbaar belang: een groot openbaar belang betekent dat dit een relatief grote groep mensen aan moet gaan. Een particulier belang is in ieder geval onvoldoende, zelfs een regionaal belang is niet altijd voldoende. In ieder geval dient ondubbelzinnig vast te staan dat het belang van de verwezenlijking van het plan op lange termijn zwaarder weegt dan het belang van het behoud van de instandhoudingsdoelstellingen van de SBZ. Indien sprake is van een prioritair habitat, moet voor het plan toestemming worden gevraagd bij de Europese Commissie.
- Compensatie: compensatie van de effecten dient kwantitatief en kwalitatief plaats te vinden, zodanig dat de instandhoudingsdoelen hiermee worden gewaarborgd. De compensatie zal plaats moeten vinden voordat de activiteit wordt uitgevoerd, en moet plaatsvinden binnen de grenzen van het betreffende Natura 2000-gebied.

4 Natuurwaarden en instandhoudingsdoelen per Natura 2000-gebied

4.1 Inleiding

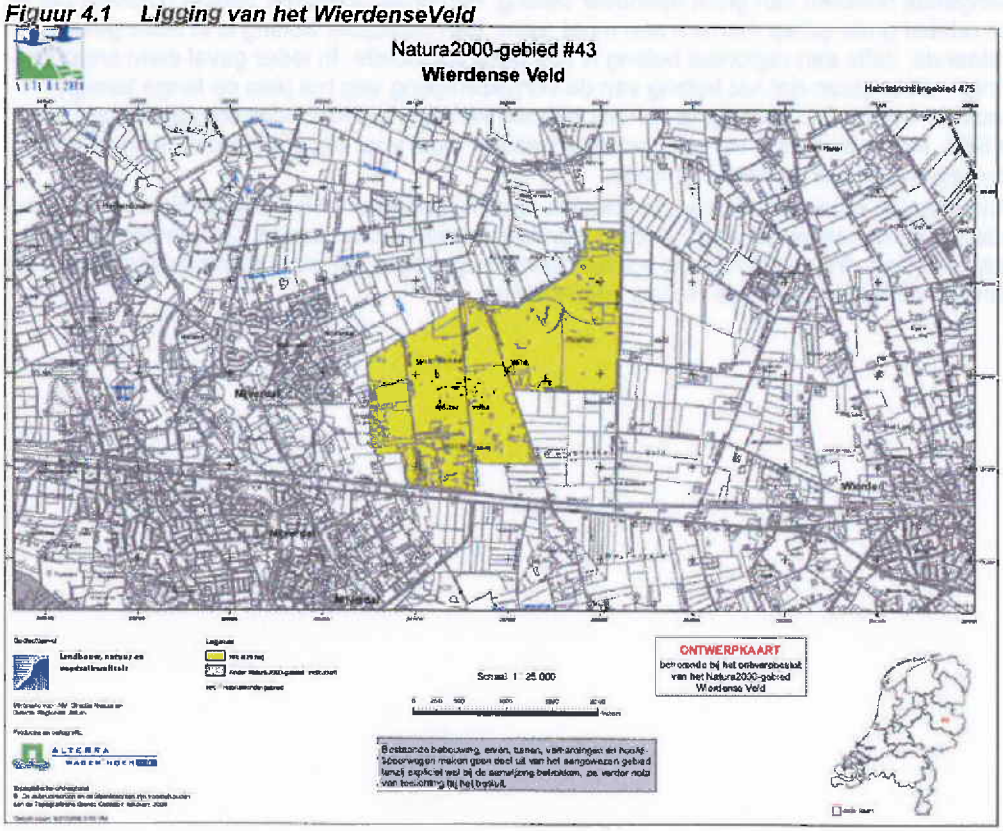
In de omgeving van het plangebied liggen 3 Natura 2000-gebieden, te weten het Wierdensche veld, de Sallandse Heuvelrug en de Borkeld. In dit hoofdstuk wordt per Natura 2000-gebied ingegaan op de aanwezige natuurwaarden en de instandhoudingsdoelstellingen die zijn geformuleerd in de (concept)aanwijzingsbesluiten.

4.2 Wierdense Veld

4.2.1 Begrenzing

Het Natura 2000-gebied beslaat een oppervlakte van 420 ha. Dit cijfer betreft de bruto-oppervlakte omdat bij de berekening geen rekening is gehouden met niet op de kaart, tekstueel uitgesloten delen. Voor de begrenzing van Natura 2000-gebieden geldt de volgende algemene exclaveringsformule: Bestaande bebouwing, erven, tuinen, verhardingen en hoofdspoorwegen maken geen deel uit van het aangewezen gebied.

Figuur 4.1 Ligging van het WierdenseVeld

4.2.2 Beknopte beschrijving natuurwaarden

Wierdense Veld behoort tot het Natura 2000-landschap 'Hoogvenen'. Het Wierdense Veld is een restant van een ooit uitgestrekt veenlandschap in dit deel van Twente. Het gebied is grotendeels afgegraven voor de turf. Het is begroeid met vochtige heide en enkele berkenbosjes. Binnen het hoogveen is het dekzandreliëf plaatselijk zo sterk en uitgesproken dat op dekzandruggen droge heide voorkomt. Op de lage delen zijn enkele met water gevulde veenputten.

4.2.3 Instandhoudingsdoelen

Onderstaand is de integrale beschrijving van de instandhoudingsdoelen opgenomen zoals deze in de ontwerp-aanwijzingsbesluiten van LNV zijn opgenomen (website LNV, 10 maart 2009).

H4010 Noord-Atlantische vochtige heide met Erica tetralix
Doel: Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige heiden, hogere zandgronden (subtype A).
Toelichting: Het habitattype vochtige heiden, hogere zandgronden (subtype A) is aanwezig op minerale bodems met een venige bovengrond. Met vernattingsmaatregelen is een verdere verbetering van de kwaliteit te verwachten. De heidevegetaties op het verdroogde hoogveen worden niet tot dit habitattype gerekend, maar maken onderdeel uit van habitattype H7120 herstellende hoogvenen. Nederland is van zeer groot belang voor het habitattype vochtige heiden, hogere zandgronden (Subtype A). Gezien de huidige staat van instandhouding is een bijdrage van dit gebied aan de kwaliteitsverbetering van belang. Het betreft een van de weinige gebieden in Nederland waar een overgang van zandgronden met vochtige heiden naar hoogvenen nog aanwezig is.

H4030 Droge Europese heide
Doel: Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit. Toelichting; Het habitattype droge heiden komt vooral voor op minerale bodem. De heiden op veenbodem worden tot H7120 herstellende hoogvenen gerekend.

H7120 Aangetast hoogveen waar natuurlijke regeneratie nog mogelijk is
Doel: Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit. Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitattype H7110 actieve hoogvenen, hoogveenlandschap (subtype A) is toegestaan.
Toelichting: Het huidige areaal herstellende hoogvenen is door vervening en verdroging sterk aangetast. De overgangen naar droge en natte heide, met onder andere slenkgemeenschappen en veenbossen, zijn soortenrijk. Kwaliteitsverbetering kan gerealiseerd worden en maakt ook op termijn de ontwikkeling van habitattype actieve hoogvenen, hoogveenlandschap (subtype A) mogelijk. De heidevegetaties en de bossen op het verdroogde hoogveen worden niet tot habitattypen H4010 vochtige heiden, hogere zandgronden (subtype A) en H91D0 hoogveenbossen gerekend, maar maken onderdeel uit van herstellende hoogvenen. Instandhouding tevens van belang voor een samenhangend netwerk voor fauna.

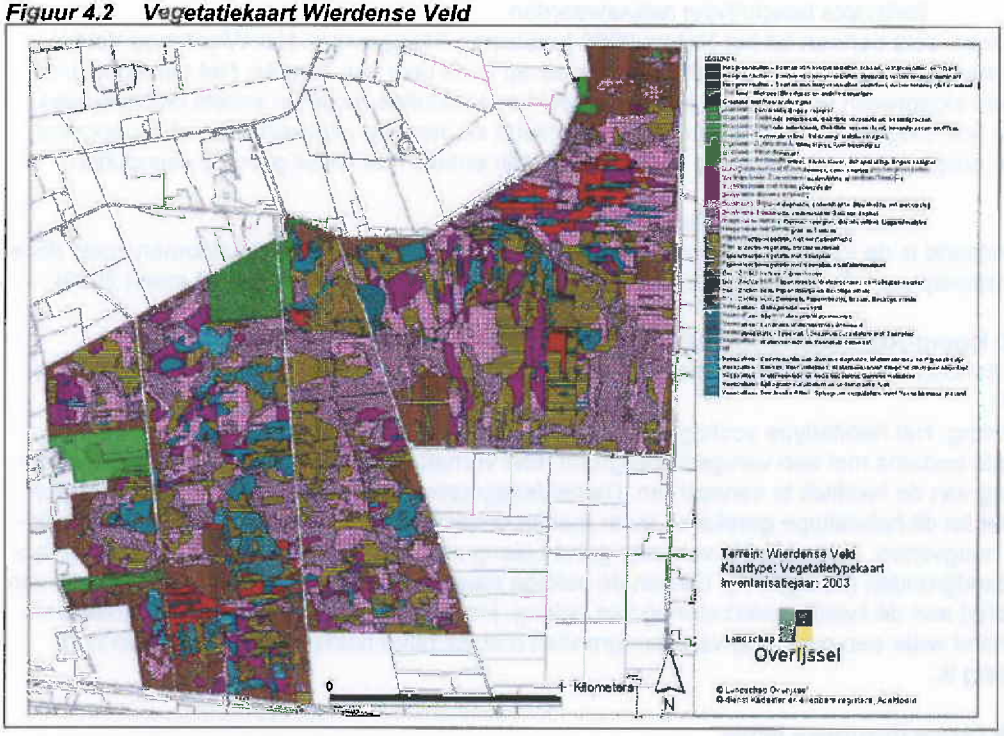
Als complementair doel is opgenomen:

H7110 *Actief hoogveen
Doel: Ontwikkeling habitattype actieve hoogvenen, hoogveenlandschap (subtype A).
Toelichting: Het habitattype actieve hoogvenen, hoogveenlandschap kan weer hersteld worden door middel van kwaliteitsverbetering van habitattype H7120 herstellende hoogvenen. Herstel van het oorspronkelijke oppervlak is niet meer mogelijk. De ligging in een "zadel" van het dekzandlandschap maakt herstel in kleinere kernen van het gebied realistisch. De successie naar hoogveen verloopt echter langzaam, het type zal daarom voorlopig nog niet in het gebied voorkomen. Ontwikkeling tevens van belang voor een samenhangend netwerk voor fauna.

4.2.4 Ruimtelijke verspreiding van habitats

Een habitatkaart is vooralsnog niet beschikbaar. Wel heeft Landschap Overijssel een vegetatiekaart beschikbaar gesteld.

Figuur 4.2 Vegetatiekaart Wierdense Veld

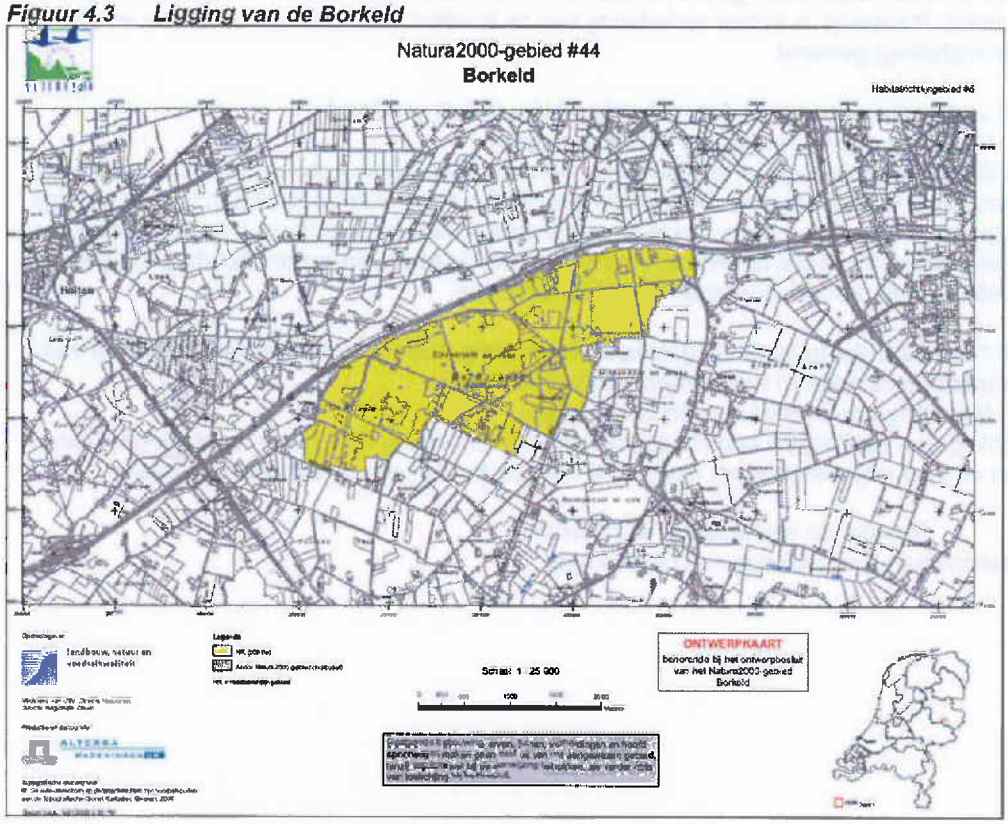

4.3 De Borkeld

4.3.1 Begrenzing

Het Natura 2000-gebied omvat de deelgebieden De Borkeld, Elsenerveld en –veen en Elsenervoorveld. Het gebied ligt ten zuiden van de A1 ruwweg tussen de Winterkampweg en de Rijssense weg. Het Natura 2000-gebied beslaat een oppervlakte van 506 ha. Dit cijfer betreft de bruto oppervlakte omdat bij de berekening geen rekening is gehouden met niet op de kaart, tekstueel uitgesloten delen. Voor de begrenzing van Natura 2000-gebieden geldt de volgende algemene exclaveringsformule: Bestaande bebouwing, erven, tuinen, verhardingen en hoofdspoorwegen maken geen deel uit van het aangewezen gebied.

Figuur 4.3 Ligging van de Borkeld

4.3.2 Beknopte beschrijving natuurwaarden

Borkeld behoort tot het Natura 2000-landschap 'Hogere zandgronden'.
De Borkeld is onderdeel van een eindmorene tussen Hellendoorn en Lochem. Het gebied is gevarieerd door gradiënten in hoogte en tussen zandige, ijzerhoudende lemige en venige bodem. De vegetatie in het gebied bestaat aan de randen uit heide, jeneverbesstruweel en bos. In het centrale deel van het gebied ligt een voormalig hoogveen dat nu vergrast en enigszins verbost is. Ten westen hiervan komt een strook met vergraste natte heide voor die over gaat in een groter droog heidegebied. Het leemkuilengebied is deels vergraven en deels onvergraven. Als gevolg hiervan bestaat het uit een kleinschalig patroon van heischrale graslanden en natte heide, omgeven door bos.

4.3.3 Instandhoudingsdoelen

H3160 Dystrofe natuurlijke meren en poelen
Doel: Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.
Toelichting: Het habitattype zure vennen komt voor in enkele zeer kleine vennen. Wegens de landelijke matig ongunstige staat van instandhouding wordt verbetering kwaliteit nagestreefd.

H4010 Noord-Atlantische vochtige heide met Erica tetralix
Doel: Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige heiden, hogere zandgronden (subtype A).
Toelichting: Het habitattype vochtige heiden, hogere zandgronden (subtype A) is over een aanzienlijke oppervlakte aanwezig en bestaat deels uit goed ontwikkelde locaties en deels uit sterk vergraste vochtige heiden.

H4030 Droge Europese heide
Doel: Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.
Toelichting: Het habitattype droge heiden is over een aanzienlijke oppervlakte aanwezig en heeft op diverse locaties een goede kwaliteit (met veel heischrale soorten en bijzondere insectensoorten). Plaatselijk is echter verbetering van de kwaliteit (met name de structuur en soortensamenstelling) gewenst.

H5130 Juniperus communis-formaties in heide of kalkgrasland
Doel: Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
Toelichting: Het habitattype jeneverbesstruwelen omvat hier een grote oppervlakte maar heeft een eenzijdige leeftijdsopbouw. Door verjonging verder te stimuleren is dit één van de weinige gebieden waar uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit mogelijk is. Kwaliteitsverbetering wordt nagestreefd wegens de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding. Dit gebied levert één van de grootste bijdragen voor dit habitattype.

H6230 *Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)
Doel: Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit.
Toelichting: Het habitattype heischrale graslanden komt lokaal voor in een aantal leemputten. Gezien de zeer ongunstige staat waarin het habitattype verkeert, is uitbreiding gewenst.

4.3.4 Ruimtelijke verspreiding van habitats

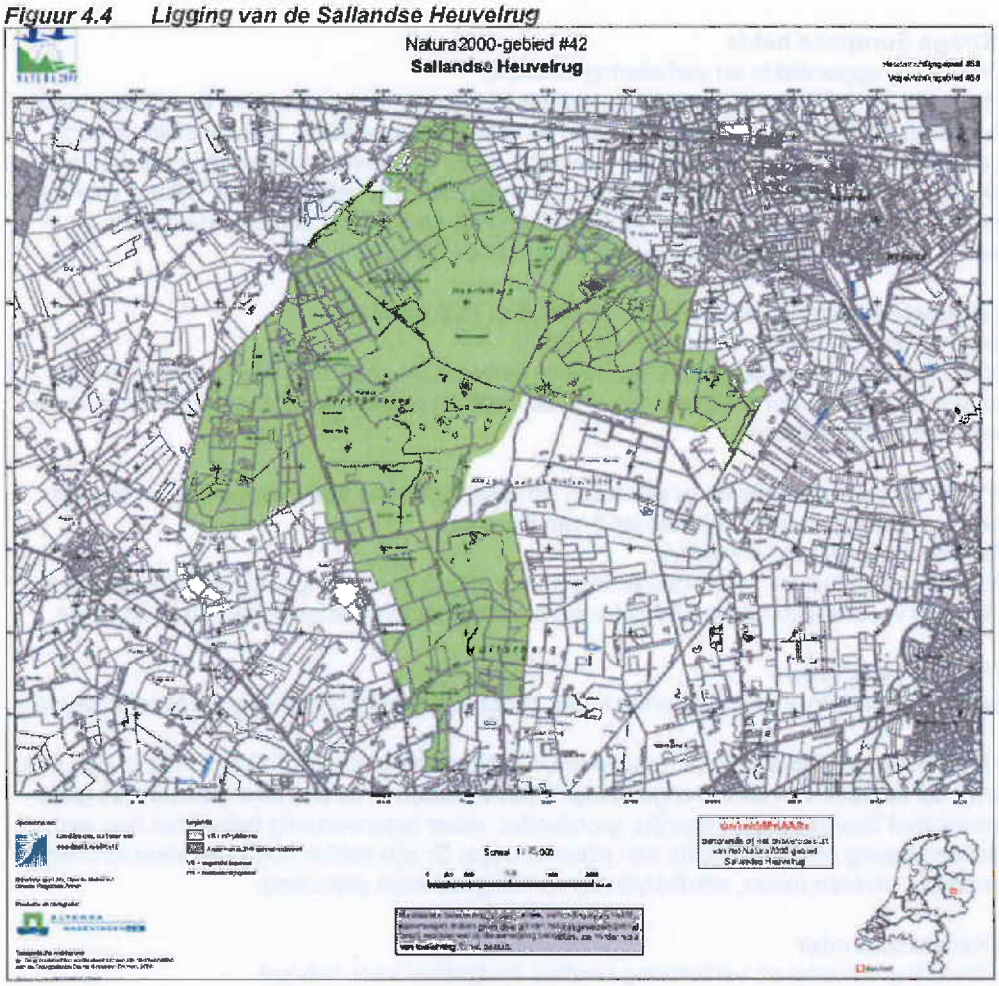
Een habitatkaart is vooralsnog niet beschikbaar.

4.4 Sallandse heuvelrug

4.4.1 Begrenzing

Het Natura 2000-gebied omvat het open heidegebied en aangrenzende bossen van Haarlerberg, Sprengenberg, Holterberg en het Numendal en is gelegen tussen Nijverdal en Holten. Het aangewezen gebied wordt in het westen globaal begrensd door de overgang naar cultuurgrond, in het noorden door de provinciale weg N35 en het bosgebied Noetselerberg, in het oosten door het Hexelerbos en cultuurgronden en in het zuiden door de overgang van heide naar gesloten bos van ondermeer het Landgoed De Noetselerberg, Holterberg en het Numendal.
Voor de begrenzing van Natura 2000-gebieden geldt de volgende algemene exclaveringsformule: Bestaande bebouwing, erven, tuinen, verhardingen en hoofdspoorwegen maken geen deel uit van het aangewezen gebied.

Figuur 4.4 Ligging van de Sallandse Heuvelrug

4.4.2 Beknopte beschrijving natuurwaarden

Sallandse Heuvelrug behoort tot het Natura 2000-landschap 'Hogere zandgronden'
De Sallandse Heuvelrug wordt gevormd door een glaciale zandrug die een totale lengte heeft van veertien en een variabele breedte van ongeveer één tot zes kilometer. In het sterk geaccidenteerde terrein bevatten de heuveltoppen (gemiddelde hoogte tussen de 45 en 70 meter boven NAP) grote aaneengesloten struikheibegroeiingen, met enkele jeneverbesstruwelen en zure vennen. In de lagere delen en op de flanken van de heuvelrug komt een vochtiger heidetype voor, waaronder ook een hellingveentje. De flanken van de stuwwal zijn grotendeels begroeid met naaldbos, loofbos en gemengd bos van verschillende leeftijden.

4.4.3 Instandhoudingsdoelen

H3160 Dystrofe natuurlijke poelen en meren
Doel: Behoud oppervlakte en kwaliteit.
Toelichting: Deze door regenwater gevoede zure vennen, worden aangetroffen op de flanken van de stuwwal (Eendenplas en Sasbrinkven).

H4010 Noord-Atlantische vochtige heide met Erica tetralix
Doel: Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige heiden, hogere zandgronden (subtype A).
Toelichting; Het habitattype vochtige heide, hogere zandgronden (subtype A) is slechts over een geringe oppervlakte aanwezig. Zowel uitbreiding oppervlakte als verbetering kwaliteit wordt nagestreefd wegens de mogelijkheden en het landelijke doel voor dit habitattype.

H4030 Droge Europese heide
Doel: Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.
Toelichting: Het betreft hier het grootste aaneengesloten heideterrein van het type droge heiden in Oost-Nederland. De heide is nu soortenarm en te weinig gevarieerd. Meer variatie in soortensamenstelling, kleinschalige afwisseling in oude en jonge delen, overgangen naar bos en open zandige plekken is noodzakelijk. De structuurrijke heide is ook van groot belang voor de broedvogel A107 korhoen. Het gebied levert samen met de Veluwe, Brunsummerheide, en Springendal & Dal van de Mosbeek de relatief grootste bijdrage.

H5130 Juniperus communis-formaties in heide of kalkgrasland
Doel: Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.
Toelichting: Het habitattype jeneverbesstruwelen komt lokaal voor delen van het gebied. Wegens het landelijke doel wordt verbetering van de kwaliteit nagestreefd. Voor verbetering kwaliteit is verjonging noodzakelijk.

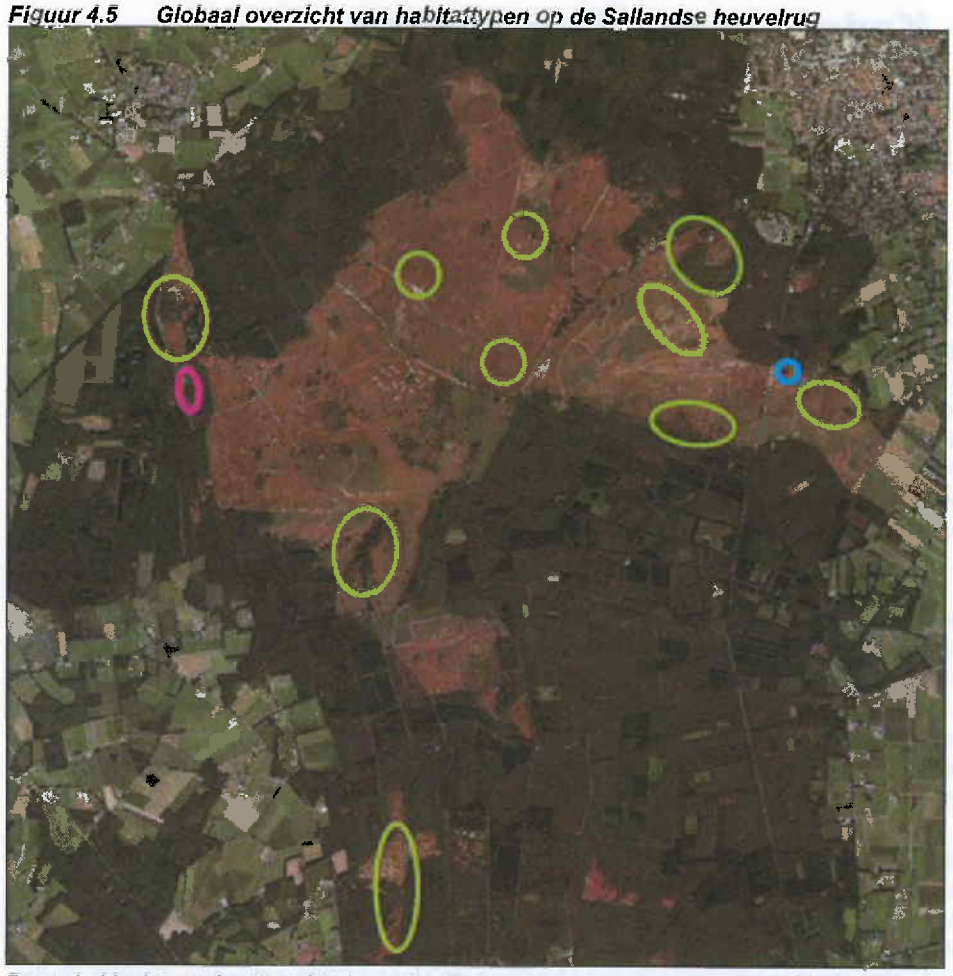
H6230 *Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa)
Doel: Behoud oppervlakte en kwaliteit.
Toelichting: Het habitattype heischrale graslanden komt op een geringe oppervlakte voor in een droge, schrale vorm (Galio hercynici-Festucetum ovinae), vooral langs paden en in de heide.

H7110 *Actief hoogveen
Doel: Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit actieve hoogvenen, heideveentjes (subtype B).
Toelichting: Het habitattype actieve hoogvenen, heidveentjes (subtype B) komt voor in een hellingveentje op de flank van de Sprengenberg. In het verleden is dit een zeer soortenrijke gradiënt geweest met toevoer van basenrijke grondwater, maar tegenwoordig betreft het hier een hoogveenbegroeiing met dominantie van pijpenstrootje. Er zijn echter nog bijzondere soorten als beenbreek, zilveren maan, aardbeivlinder en hoogveenmos aanwezig.

H1166 Kamsalamander
Doel: Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.
Toelichting: De kamsalamander komt voor aan de westkant van het gebied. De voormalige weilanden hier zijn omgevormd en worden begraasd door schotse hooglanders. Er zijn diverse wateren aangelegd en geschoond. Een verdere uitbreiding en verbetering van het leefgebied is gewenst om de populatie te behouden.

4.4.4 Ruimtelijke verspreiding van habitats
Een habitatkaart is vooralsnog niet beschikbaar.

Figuur 4.5 Globaal overzicht van habitattypen op de Sallandse heuvelrug

Droge heide, jeneverbestruwelen (groen), ven (blauw) en hoogveen met dopheide (paars).

5 Kaders voor effectanalyse

5.1 Inleiding

Uit een eerste globale toetsing van de effecten op de Natura 2000-gebieden die binnen de mogelijke beïnvloedingszone liggen van de ontwikkelingen die in het bestemmingsplan mogelijk worden gemaakt, blijkt dat significante effecten op de instandhoudingsdoelen als gevolg van de ammoniakuitstoot van agrarische bedrijven niet op voorhand kunnen worden uitgesloten. Vandaar dat in deze passende beoordeling dieper ingegaan wordt op de effecten als gevolg van stikstofdepositie op de Natura 2000-gebieden Wierdensche Veld, Sallandse heuvelrug en de Borkeld. De toetsing van de overige effecten vindt in het planMER plaats.

5.2 Knelpuntanalyse

De aanwezigheid van nutriënten (m.n. stikstof en fosfor) in lucht, bodem en water speelt direct (habitats) of indirect (soorten) een belangrijke rol in de kwaliteit van de ecosystemen. Met name ecosystemen die gekenmerkt worden door lage nutriëntenniveau zijn gevoelig voor aanvoer van nutriënten van buiten het systeem, maar ook voor processen die in het systeem zelf plaatsvinden. De instandhoudingsdoelen van de Natura 2000-gebieden in de omgeving van het plangebied hebben betrekking op natte tot droge voedselarme ecosystemen, die sterk gevoelig zijn voor toename van het nutriëntenniveau, ook wel vermesting genoemd.

De toename van nutriënten in de betreffende gebieden kan plaatsvinden door mineralisatieprocessen in de bodem door verlaging van de grondwaterstand, door aanvoer via grond- en oppervlaktewater of door stikstofdepositie vanuit de lucht. Er is geen sprake van duidelijke kwelstromen vanuit het buitengebied naar de Natura 2000-gebieden, waardoor nutriëntenverspreiding via het grondwater geen substantiële invloed heeft op de Natura 2000-gebieden. Tevens vinden geen substantiële wijzigingen plaats van de grondwaterstand of de waterhuishouding. Derhalve richt deze passende beoordeling zich op de stikstofdepositie vanuit de mogelijke landbouwkundige ontwikkelingen.

Stikstof komt van nature in de vorm van stikstofgas (N_2) voor in de lucht. Dit wordt door denitrificatie in de bodem gevormd door stikstofbacteriën die nitraat (NO_3^-) omzetten in stikstofgas. Het stikstofgas kan vervolgens weer door bacteriën in de bodem worden omgezet, zodat het beschikbaar komt voor planten. De aanvoer van N die op deze wijze beschikbaar komt voor planten is beperkt.
Door onnatuurlijke processen is het aanbod van N via de lucht sterk toegenomen. Naast de natuurlijke aanvoer zijn er sinds de industrialisatie in Nederland namelijk belangrijke bronnen bijgekomen en wel : het verkeer, de industrie en de landbouw. De stikstofverbindingen slaan uiteindelijk neer op de bodem, zogenaamde depositie, en in de bodem worden de verbindingen omgezet waardoor de stikstof beschikbaar komt voor planten.

Toename van het nutriëntenniveau zal leiden tot verandering in de soortensamenstelling en structuur van de vegetatie, waarbij voedselminnende soorten gaan overheersen ten koste van de kenmerkende soorten van de habitats en soorten waarop de instandhoudingsdoelen zijn gericht.

5.3 Kaders voor effectanalyse

5.3.1 Toetsingsparameters

Bij de beoordeling van de effecten van de landbouwkundige ontwikkeling in het kader van het bestemmingsplan zijn de volgende gegevens van belang:

1. De kritische depositiewaarde
2. De huidige N-depositie (achtergronddepositie)

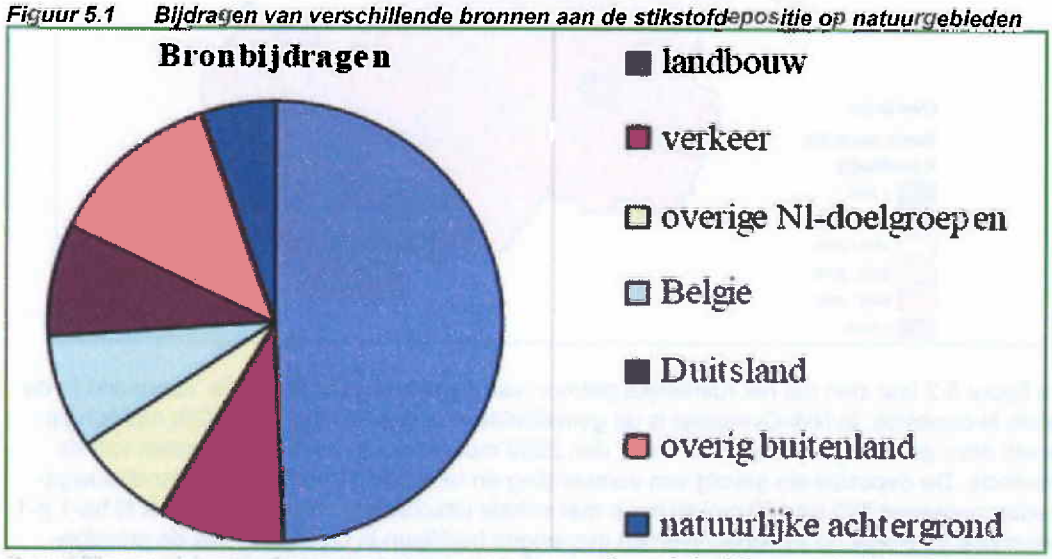
3. De bijdrage van de ontwikkelingen (incl alternatieven) aan de N-depositie

Deze begrippen worden onderstaand nader toegelicht.

Kritische depositiewaarde
De hoeveelheid depositie die een ecosysteem nog kan verdragen zonder schade te ondervinden, wordt de kritische depositiewaarde of kritische belasting genoemd. Aangezien de depositie van invloed kan zijn op de vegetatie en habitattypen in de Natura 2000-gebieden, is er recentelijk een studie uitgevoerd naar de effectiviteit van ammoniakmaatregelen in en rondom de Natura 2000-gebieden in Nederland (Dobben & Hinsberg 2008). Hiervoor zijn de kritische depositiewaarden van de habitattypen bepaald.

De huidige depositie
De N-depositie in Nederland bestaat uit ammoniak (NHx) en stikstofoxiden (NOx). De uitstoot van N-verbindingen bestaat bij verkeer en industrie voornamelijk uit stikstofoxiden (NO_x) en bij de landbouw uit ammoniak (NH_3).
'De landbouw krijgt veel aandacht bij de stikstofproblematiek. Deze sector veroorzaakt ook een groot gedeelte van de stikstofdepositie in Nederland. Echter, ook andere sectoren veroorzaken stikstofdepositie. De stikstofdepositie op natuurgebieden is voor de helft afkomstig uit de Nederlandse landbouw, in de vorm van ammoniak. Een kleiner deel van de stikstofdepositie is, in de vorm van stikstofoxides, afkomstig van verkeer en industrie. Ongeveer een kwart van de stikstofdepositie is afkomstig uit het buitenland' (Cie c. Trojan, 2008) .

Figuur 5.1 Bijdragen van verschillende bronnen aan de stikstofdepositie op natuurgebieden

Bron: Milieu en Natuurplanbureau opgenomen in het rapport van de taskforce ovv hr C. Trojan

De huidige N-depositie in het plangebied wordt in deze studie onderscheiden in de depositie van de landbouw in het plangebied zelf en de depositie vanuit overige bronnen, de zogenaamde achtergronddepositie. De bijdrage van de landbouw in het plangebied wordt gemodelleerd. De totale depositie wordt ontleend aan de grootschalige milieukaarten van het MNP.

Bijdrage landbouwkundige ontwikkelingen aan de N-depositie
In het bestemmingsplan zijn uitbreidingsmogelijkheden opgenomen voor verschillende agrarische bedrijven waaronder intensieve veehouderijen en volwaardige rundveebedrijven. Dit kan leiden tot een toename van de ammoniakuitstoot wat extra stikstofdepositie kan veroorzaken op de beschermde habitattypen in de Natura 2000-gebieden Wierdensche Veld, Sallandse Heuvelrug en de Borkeld.

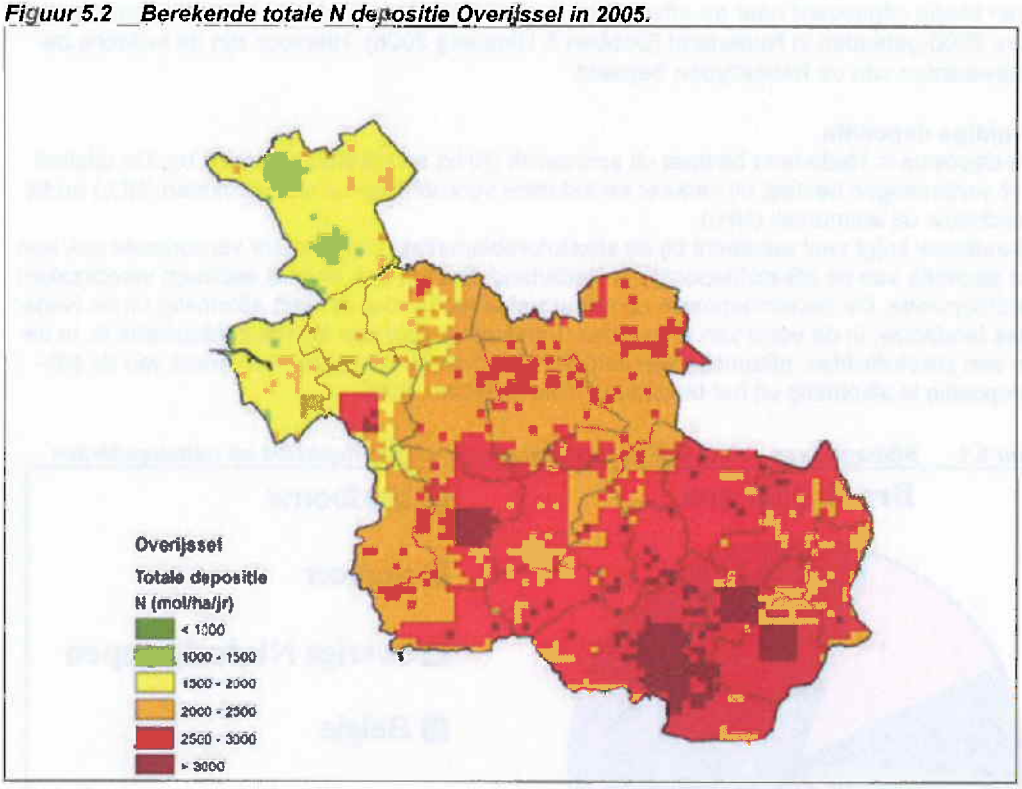
Tevens kunnen de ontwikkelingen die mogelijk worden gemaakt in het bestemmingsplan zorgen voor een toename van het verkeer in het gebied. Deze toename kan ook zorgen voor extra stikstofdepositie. De toename van het verkeer zal beperkt zijn.

Aangezien er niets aan de wegenstructuur verandert vinden er in relatie tot wegen geen nieuwe ontwikkelingen plaats en worden de effecten van deze depositie buiten beschouwing gelaten.

De bijdrage van de landbouw aan de N-depositie wordt voor de huidige situatie, de autonome ontwikkeling en de alternatieven gemodelleerd.

Voor Overijssel is de totale depositie berekend door Gies[5] en anderen (2008)

Figuur 5.2 Berekende totale N depositie Overijssel in 2005.

De figuur 5.2 laat zien dat het ruimtelijke patroon van de achtergronddepositie doorwerkt in de totale N-depositie. In NW-Overijssel is de gemiddelde N depositie lager dan 2000 mol N/ha/jr terwijl deze geleidelijk oploopt naar meer dan 2500 mol N ha-1 jr-1 in het zuidoosten van de provincie. De depositie als gevolg van aanwending en beweiding bedraagt in de landbouwgebieden ongeveer 200 tot 400 mol N/ ha/ jr met enkele uitschieters boven de 400 mol N ha-1 jr-1. Bekend is vanwege rundveebedrijven en gemengde bedrijven in Overijssel, dat de grondgebonden veehouderij vanuit de stal- en opslagemissies relatief veel bijdraagt.

5.3.2 Toetsingscriteria

Voor de effectbeoordeling van de uitbreiding van agrarische bedrijven is door het Ministerie van LNV een toetsingskader opgesteld. Dat toetsingskader (uitbreiding mocht als belasting op het Natura-2000 gebied niet hoger zou zijn dan 5% van de kritische depositiewaarde) is begin 2008 door de Raad van State beoordeeld. In een individuele zaak is de uitspraak gedaan dat het toetsingskader niet voldoende waarborgt dat er geen effecten optreden in de Natura 2000-gebieden.

Naar aanleiding hiervan is het toetsingskader niet meer bruikbaar en heeft het ministerie van LNV een taskforce ammoniak in het leven geroepen. Deze taskforce heeft het rapport 'Stikstof/ammoniak in relatie tot Natura 2000' opgesteld (Trojan *et. al.* 2008). In dit rapport wordt voor de korte termijn aangedragen dat voor iedere uitbreiding of nieuwvestiging een passende

[5] Effectiviteit ammoniakmaatregelen in en rondom de Natura2000-gebieden in de provincie Overijssel
T.J.A. Gies, J. Kros, J.C. Voogd, R. Smidt; Alterra-rapport 1682 Alterra, Wageningen, 2008

beoordeling in het kader van de Natuurbeschermingswet moet worden gemaakt. Voorgesteld wordt dat de minister van LNV een handreiking maakt voor het bevoegd gezag, waarin de onderdelen van het toetsingskader worden opgenomen die overeind zijn gebleven.

De minister van LNV heeft naar aanleiding van de commissie Trojan (2008) een handreiking opgesteld. In de brief aan de kamer is deze handreiking als volgt samengevat:
De handreiking bevat nadrukkelijk geen generieke grenswaarden of andere bepalingen, maar bevat aanwijzingen voor de beoordeling van bestaand gebruik en voorgenomen activiteiten in of in de omgeving van Natura 2000-gebieden die stikstofdepositie veroorzaken. Het is aan het bevoegd gezag om maatwerk te leveren bij de beoordeling van (voorgenomen) activiteiten en daarbij zoveel mogelijk relevante factoren te betrekken. De handreiking kan daarbij gehanteerd worden als een hulpmiddel. Het behalen van de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen staat centraal. Dit betekent dat bij de beoordeling van bestaand gebruik en voorgenomen activiteiten het steeds gaat om de vraag of deze zich wel of niet verhouden met de instandhoudingsdoelstellingen en of nadere voorwaarden of beperkingen aan de orde zijn. Er mag daarbij in principe geen verslechtering plaatsvinden ten opzichte van de huidige situatie en ook mag het op termijn halen van de instandhoudingsdoelstellingen niet in het gedrang komen.

Ten aanzien van het hanteren van de kritische depositiewaarde wordt in de brief het volgende opgemerkt:
De te behalen instandhoudingsdoelstellingen moeten in het vervolg centraal staan, niet de kritische depositiewaarde. De nieuwe handreiking geeft aan hoe verschillende factoren kunnen worden meegewogen bij het beoordelen van (voorgenomen) activiteiten. De staat van instandhouding van habitattypen en soorten wordt immers bepaald door een aantal abiotische condities. In een analyse van het betreffende Natura 2000-gebied wordt duidelijk wat de meest belemmerende factor is voor het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen. In een aantal gevallen is dat stikstofdepositie, en in een aantal gevallen zullen dat andere factoren zijn zoals de hydrologische situatie. Het positief beïnvloeden van de bepalende abiotische condities kan de geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen dichterbij brengen.

In de handreiking zelf staat aangegeven:
Habitattypen en soorten kennen vereisten ten aanzien van verschillende abiotische condities. Bij het beoordelen van bestaand gebruik of voorgenomen activiteiten is het van belang om na te gaan welke abiotische condities bepalend zijn voor de ontwikkeling van het te beschermen habitattype en/of de te beschermen soort en welke abiotische condities het meest beperkend zijn om de instandhoudingsdoelstellingen te realiseren. Met andere woorden: welke abiotische condities zijn belangrijk voor de betreffende habitattypen en soorten en moeten worden verbeterd of worden behouden om de instandhoudingsdoelstellingen te kunnen bereiken? In eerste instantie moet daarbij vooral worden gelet op de meest beperkende abiotische conditie(s). Dit laat onverlet dat uiteindelijk alle abiotische condities die beperkend zijn voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen op orde moeten worden gebracht.

Als de abiotische condities in een Natura 2000-gebied aantoonbaar gestaag verbeteren en deze verbeteringen zijn voldoende gezien de termijn waarop men de instandhoudingsdoelstellingen gerealiseerd wil hebben, dan zullen de effecten van (voorgenomen) activiteiten minder snel als significant beoordeeld hoeven te worden. Op het moment van vergunningverlening mag er geen redelijke wetenschappelijke twijfel over zijn dat deze positieve effecten zich daadwerkelijk zullen voordoen en zodanig zullen zijn dat het effect van de vergunde activiteit daardoor niet significant zal zijn. Daarnaast is het belangrijk om te monitoren of de verwachte ontwikkeling van de abiotische condities ook daadwerkelijk plaatsvindt.

Over cumulatie wordt het volgende vermeld:
Bij het beoordelen van het cumulatief effect van stikstofdepositie, moet naast de depositie veroorzaakt in of nabij het Natura 2000-gebied ook rekening gehouden worden met de achtergronddepositie. Voor het effect op de abiotische condities maakt het immers niets uit of de depositie veroorzaakt wordt door een bron dichtbij of ver weg van het Natura 2000-gebied.

Ook maakt het geen verschil of de depositie veroorzaakt wordt door een veehouderijbedrijf, een energiebedrijf of door wegverkeer. Het gaat om de totale depositie die neerkomt en de effecten die dat heeft op de voor stikstofdepositie gevoelige habitattypen of soorten.

Over de mogelijkheden tot saldering staat in de handreiking het volgende:
Mocht het zo zijn dat er sprake is van afname van de stikstofdepositie op de voor stikstofdepositie gevoelige habitattypen of soorten (bv. door beëindiging van activiteiten met stikstofuitstoot in of in de omgeving van het betreffende Natura 2000-gebied), dan kan de afname van de depositie eventueel verrekend worden met de stikstofdepositie veroorzaakt door de activiteit die ter beoordeling voorligt. Dit wordt ook wel 'saldering' genoemd. Een voorbeeld van een saldobenadering is een aanpak waarbij een bedrijf dat wil uitbreiden 'stikstofdepositie overneemt' van een bedrijf dat stopt. Een voordeel van saldering is dat er sprake is van economische ontwikkeling. Deze economische ontwikkeling kan investeringen in een verdere afname van de milieudruk bevorderen en daarmee het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen dichterbij brengen. In de aanpak van de stikstofproblematiek in het kader van het beheerplan voor de Natura 2000-gebieden Groote Peel en Deurnsche Peel & Mariapeel wordt deze filosofie concreet uitgewerkt. Salderen is op verschillende niveaus uit te voeren:

- *binnen een bedrijf, met verschillende locaties en/of bedrijfstakken;*
- *tussen bedrijven, doordat een bedrijf een ander bedrijf opkoopt en de verkregen depositieruimte benut;*
- *in gebiedsverband, in een constellatie met meerdere bedrijven die hun depositie inkrimpen resp., uitbreiden, bijvoorbeeld op basis van een beheerplan, eventueel gekoppeld aan een depositiebank.*

De uitkomst van een integrale, gebiedsgerichte beoordeling van bestaand gebruik of voorgenomen activiteiten in of in de omgeving van Natura 2000-gebieden die stikstofdepositie veroorzaken, kan zijn dat de (voorgenomen) activiteit zich niet verdraagt met de instandhoudingsdoelstellingen. Of de conclusie nu is dat er kans is op een significant negatief effect of op een onaanvaardbare verslechtering, in beide gevallen kan de activiteit niet worden toegestaan[6].
Het bevoegd gezag heeft de volgende handelingsopties:

- *In overleg gaan over nadere voorwaarden aan de (voorgenomen) activiteit (de initiatiefnemer kan bijvoorbeeld geadviseerd worden om dusdanige brongerichte maatregelen te nemen dat alsnog een toereikende verlaging van de stikstofbelasting wordt bewerkstelligd);*
- *In overleg gaan over alternatieven voor de (voorgenomen) activiteit (de initiatiefnemer kan geadviseerd worden om op zoek te gaan naar een alternatief, bv. verplaatsing naar een andere locatie).*
- *Extra maatregelen (laten) nemen, zodat realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen ondanks de (voorgenomen) activiteit toch dichterbij wordt gebracht. Gewaarborgd moet zijn dat deze extra maatregelen daadwerkelijk genomen worden.*

Mochten alternatieven voor de (voorgenomen) activiteit of extra maatregelen geen soelaas bieden dan zullen deze niet kunnen worden toegestaan. Bij bestaande activiteiten kan het bevoegd gezag ervoor kiezen om beëindiging te faciliteren, bijvoorbeeld door subsidie voor bedrijfsverplaatsing.

[6] Het verschil tussen een significant negatief effect en een onaanvaardbare verslechtering is dat in het eerste geval de ADC-toets doorlopen kan worden (zijn er Alternatieven?; zo nee, is er sprake van een Dwingende reden van groot openbaar belang; zo ja, het plan of project kan doorgaan mits Compensatie vooraf plaatsvindt). Dit zal echter niet snel aan de orde zijn bij individuele bedrijven die geen activiteit van nationaal belang uitoefenen.

6 Effectanalyse en toetsing aan de Nb-wet

6.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de effecten van de voorgenomen activiteiten. De effecten zijn gericht op de stikstofdepositie op de Natura 2000-gebieden de Borkeld, Sallandse Heuvelrug en Wierdensche Veld.

6.2 Kritische depositiewaarden

In onderstaande tabel zijn de kritische depositiewaarden weergegeven zoals deze zijn gepubliceerd door Alterra in 2008 (van Dobben en van Hinsberg, mei 2008).

Tabel 6.1 Kritische depositiewaarden van habitats in Natura 200-gebieden

Habitats	Borkeld	Sallandse heuvelrug	Wierdense Veld	Kritische depositiewaarde	
				Kg/ha/jr	Mol/ha/jr
H3160 Dystrofe natuurlijke meren en poelen (vennen)	x	x		5,8	410
H4010 Noord-Atlantische vochtige heide met Erica tetralix	x	x	x	18	1300
H4030 Droge Europese heide	x	x	x	15	1100
H5130 Juniperus communis-formaties in heide of kalkgrasland	x	x		30,5	2180
H6230 *Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa	x	x		11,6	630
H7110 *Actief hoogveen		x	x	5	400
H7120 Aangetast hoogveen waar natuurlijke regeneratie nog mogelijk is			x	5	400

In het rapport van Alterra 'Effectiviteit ammoniakmaatregelen in en rondom de Natura 2000-gebieden in provincie Overijssel' (april 2008) worden de volgende kritische depositiewaarden weergegeven.

Figuur 6.2 Maximale en minimale kritische depostiewaarden van de Natura 2000-gebieden

Natura 2000-gebied	Kritische depositiewaarde (mol N/ha/jr)	
	Habitattypen minimaal (meest gevoelig)	Habitattypen maximaal (minst gevoelig)
Wierdensche Veld	593	964
Sallandse Heuvelrug	593	2178
Borkeld	593	2428

De kritische depositiewaarden van tabel 6.2. zijn niet geheel identiek aan die van tabel 6.1. De gegeven waarden zijn berekende waarden en zijn niet op de mol nauwkeurig zoals de getallen lijken te suggeren. (593 en 2178). Door lokale variatie in de bodem en grondwaterpeil zal een range zijn van meer en wat minder gevoeligheid. Als op het grote aandeel van dop- en struikheide gelet wordt, ligt de kritische waarde voor gebied als geheel tussen 400-1100 mol N/ha/jr. De minst gevoelige habitats (zoals verdroogd berkenbos aan de randen) zijn veel toleranter dan de heide typen. Daarvoor vermeld Gies e.a. een bovengrens van ruim 2000 mol N/ha/jr.

6.3 Ligging van de habitattypen

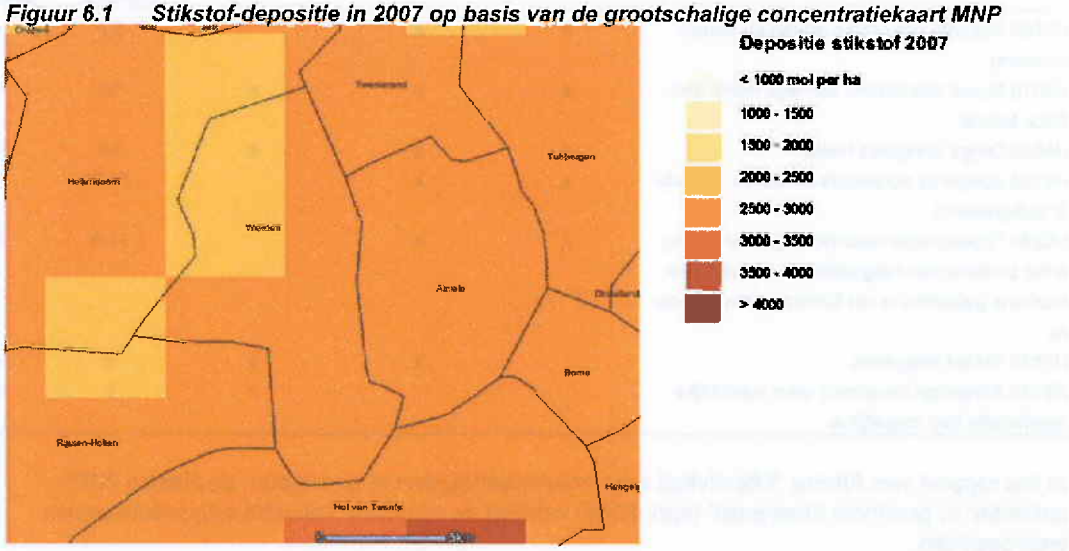
Het is bij de beoordeling van activiteiten van belang om te weten waar de voor stikstofdepositie gevoelige habitattypen en soorten zich precies bevinden in een Natura 2000-gebied. Dit is van belang omdat de stikstofdepositie ook behoorlijk kan variëren tussen verschillende locaties binnen het Natura 2000-gebied. Wanneer een instandhoudingsdoelstelling een hersteldoelstelling betreft, is niet alleen de huidige locatie van de soort of het habitattype van belang, maar ook de toekomstige locatie(s) waar men de soort of het habitattype wil herstellen.

Ten behoeve van het opstellen van het beheerplan worden voor de betreffende Natura 2000-gebieden habitatkaarten gemaakt. Op het moment van deze beoordeling zijn deze habitatkaarten echter nog niet beschikbaar. Hierdoor ontbreekt vooralsnog een ruimtelijke gedifferentieerd inzicht in de ligging van de verschillende habitats. Verder ontbreekt vooralsnog inzicht in de kwaliteit van de betreffende habitats. Voor het Wierdensche Veld is alleen een vegetatiekaart beschikbaar waarvan habitats indicatief zouden kunnen worden afgeleid. Voor de Sallandse Heuvelrug is op basis van een luchtfoto en expertkennis de indicatieve ligging van de kwalificerende habitats in beeld gebracht.

6.4 Achtergronddepositie in de huidige situatie en autonome ontwikkeling

In onderstaand figuur is de totale depositie aan stikstof in 2007 weergegeven op basis van de gegevens van het MNP. Deze waarden zijn berekend met het OPS model op basis van brongegevens. Uit de kaart blijkt dat de achtergronddepositie in de gemeente Wierden varieert van 2430-2600 mol/ha/jr.

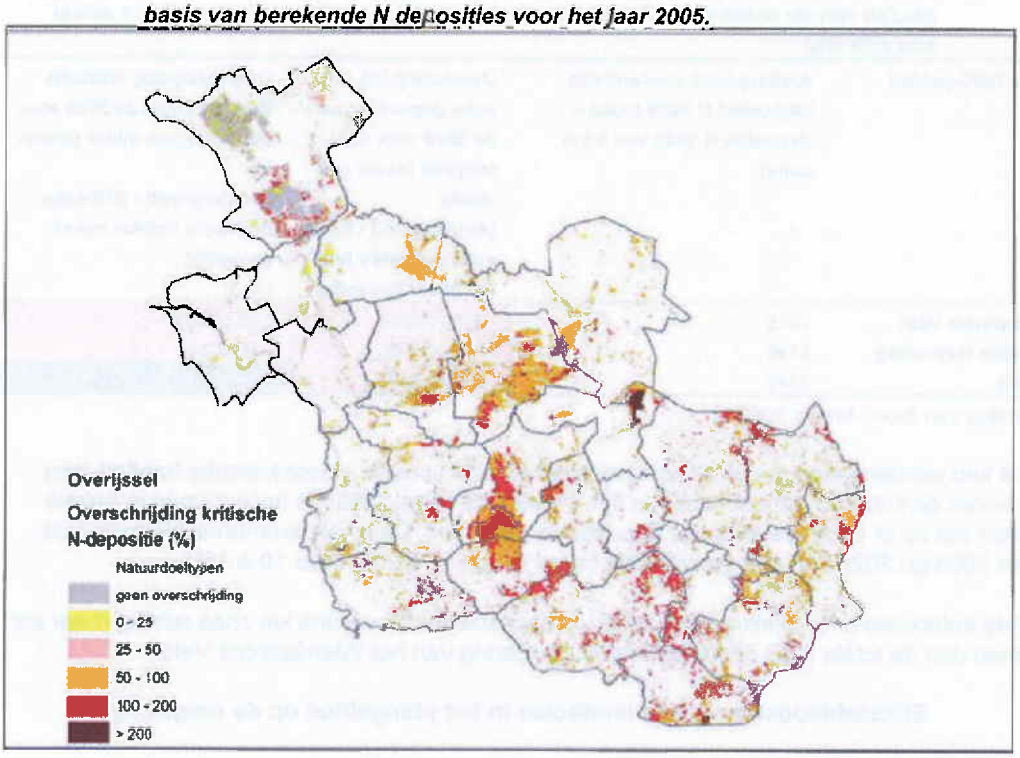
Figuur 6.1 Stikstof-depositie in 2007 op basis van de grootschalige concentratiekaart MNP

Uit de studie van Alterra[7] voor Overijsselse natuurgebieden is goed het beeld zichtbaar dat grotere overschrijdingen aan de orde zijn voor natuurgebieden in midden Twente en zuidwest Twente.

[7] Effectiviteit ammoniakmaatregelen in en rondom de Natura2000-gebieden in de provincie Overijssel T.J.A. Gies, J. Kros, J.C. Voogd, R. Smidt; Alterra-rapport 1682 Alterra, Wageningen, 2008

Figuur 6.2 Relatieve overschrijding van de kritische N depositie (%) van de EHS in Overijssel op basis van berekende N deposities voor het jaar 2005.

Hieronder zijn tabellen weergegeven die een overzicht geven van de kritische depositiewaarde en de depositie van de huidige situatie en autonome ontwikkeling. Hierin zijn ook de Natura 2000-gebieden meegenomen, waar ammoniakdepositie ook afkomstig is van de agrarische bedrijven in de gemeente Wierden. De cijfers komen uit het rapport van Alterra 'Effectiviteit ammoniakmaatregelen in en rondom de Natura 2000-gebieden in provincie Overijssel' (2008).

Tabel 6.3 Overzicht van kritische depositiewaarden en huidige depositie en depositie van de autonome ontwikkeling

Natura 2000-gebied	Kritische depositiewaarde (mol N/ha/jr)		Huidige gemiddelde N depositie(2005) (mol N/ha/jr)	Autonome ontwikkeling gemiddelde N depositie(2020) (mol N/ha/jr)	Afname N totaal 2020 tov 2005
	Habitattypen minimaal (meest gevoelig)	Habitattypen maximaal (minst gevoelig)			
Wierdensche Veld	593	964	2450	1610	34%
Sallandse Heuvelrug	593	2178	2576	2496	3%
Borkeld	593	2428	2776	2692	3%

Bewerking van bron: Alterra 2008

Tabel 6.4 Overzicht van aandeel depositie vanuit de agrarische bronnen binnen een straal van 3 km rondom het Natura 2000 gebied.

Natura 2000-gebied	Aandeel depositie vanuit agrarische bronnen binnen 3 km (mol N/ha/jr)				Afname N agr. 2020 tov 2005	
	Huidige situatie (2005) (mol N/ha/jr)	Percentage van het totaal N (%)	Autonome ontwikkeling (2020) (mol N/ha/jr)	Percentage van het totaal (%)	(mol N/ha/jr)	%
Wierdensche Veld	494	20	394	17	100	20
Sallandse Heuvelrug	455	18	300	12	155	34
Borkeld	500	18	347	13	153	31

Bewerking van Bron: Alterra 2008

Tabel 6.5 ***Overzicht van de overschrijding van de kritische depositie waarde op Natura 2000 gebieden van de achtergrond concentratie (dus zonder de depositie vanuit een straal van drie km).***

Natura 2000-gebied	Achtergrond concentratie (depositie N 2020 totaal – depositie N 2020 van 3 km zone)	Overschrijving kritische depositiewaarde 2020 voor habitattypen meest gevoelig (Achtergrond - Kritische depositie habitat meest gevoelig)	Overschrijving kritische depositiewaarde 2020 voor habitat-typen minst gevoelig (Achtergrond - Kritische depositie habitat minst gevoelig)
Wierdensche Veld	1216	623 (105%)	252 (26%)
Sallandse Heuvelrug	2196	2789 (470%)	18 (1%)
Borkeld	2345	1752 (295 %)	- 83 (-3%)

Bewerking van bron: Alterra 2008

Hieruit kan worden gelezen dat de achtergronddepositie voor de meest kritische habitattypen ruim boven de kritische depostiewaarde ligt, en voor de minst kritische habitattypen in enkele gevallen net op of onder de kritische depostiewaarde komt. De locale ammoniakbijdrage zakt tussen 2005 en 2020 van een gemiddelde bijdrage van 15 á 20% naar 10 á 15%.

Voor de autonome ontwikkeling blijkt dat de N-depositie vanuit de drie km zone relatief meer zal afnemen dan de totale NH3 depositie, met uitzondering van het Wierdensche Veld.

6.5 Stikstofdepositie van de landbouw in het plangebied op de omgeving

6.5.1 Inleiding

Door middel van modelberekeningen, waarbij gebruik is gemaakt van lokale meteogegevens, is de cumulatieve stikstofdepositie bepaald van alle bronnen in het plangebied voor de huidige situatie en de autonome ontwikkeling. In bijlage 16 zijn de achtergronden en de methodiek van de berekeningen weergegeven.

6.5.2 Huidige situatie

In figuur 6.3 is de berekende huidige situatie voor het plangebied en directe omgeving weergegeven. In tabel 6.6 zijn de minimale en maximale waarden voor de grenzen van de Natura 2000-gebieden weergegeven.

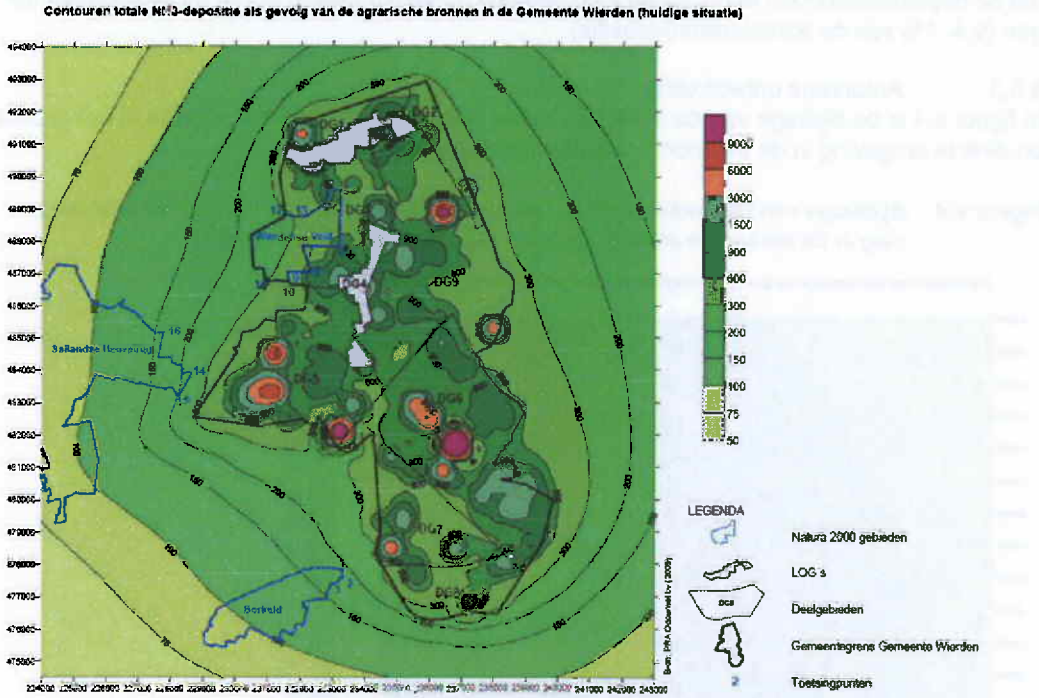
Tabel 6.6 *Minimale en maximale contourwaarde in mol/ha/jr en in % van de totale achtergronddepositie in de huidige situatie*

	Minimaal			Maximaal		
Natura 2000-gebied	mol/ha/jr	% van AD	% van KD**	mol/ha/jr	% van AD	% van KD**
WierdenscheVeld	± 330	13,2	82,5	± 900	36	225
Sallandse heuvelrug	± 75	3	18,8	± 220	8,8	55
Borkeld	± 85	3,4	21,3	± 190	7,6	47,5

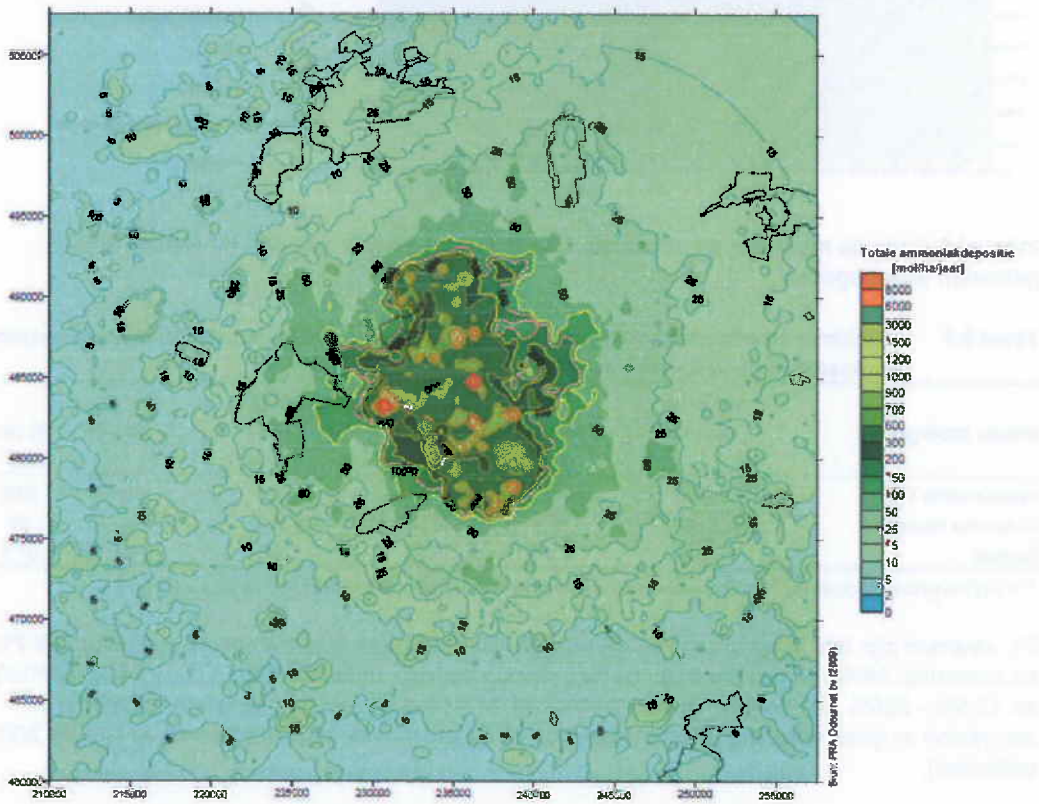
** = Achtergronddepositie; ** = Kritische depositie van meest gevoelige habitat (400 mol/ha/jr)*

Deze waarden bedragen minimaal 3% tot maximaal 36% van de totale depositie (achtergronddepositie gemiddeld circa 2500 mol/ha/jr) en 18,5% tot 225% van de kritische depositie van het meeste gevoelige habitat (= worst case, aangezien er geen rekening is gehouden met de ligging van het habitat binnen de Natura 2000-gebieden).

Figuur 6.3 Bijdrage van de landbouw in het plangebied op de N-depositie in de wijdere omgeving op basis van het OPS-model

Totale ammoniakdepositie (in mol/ha/j) ter plaatse van de Natura 2000 gebieden in de huidige situatie

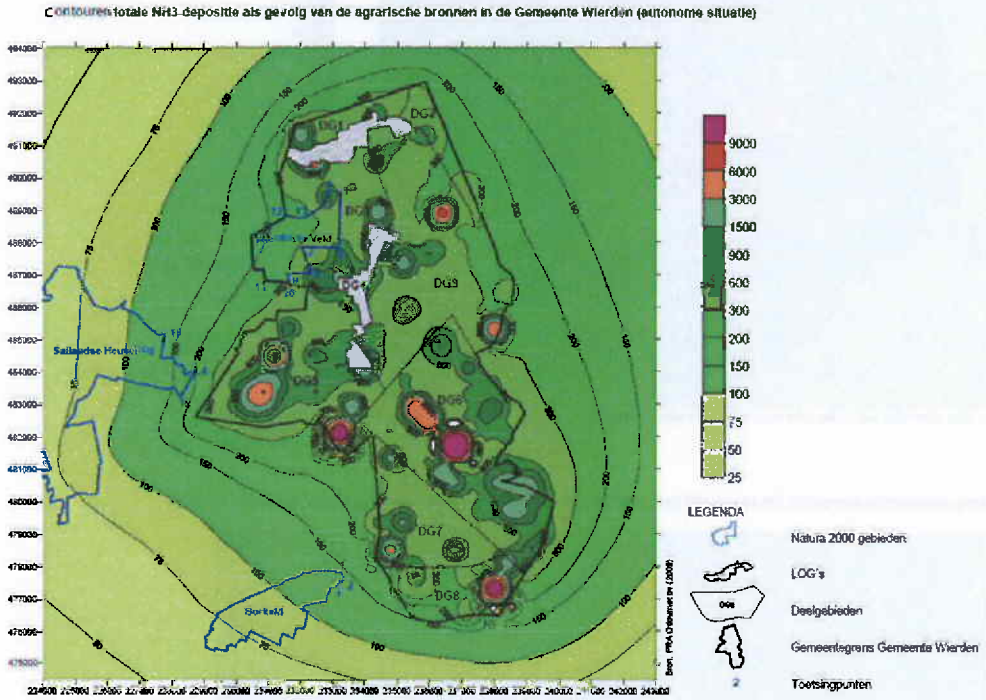

In figuur 6.3 is de N-depositie voor een groter gebied gemodelleerd op basis van het OPS-model. Dit is minder nauwkeurig, maar geeft wel een grotere reikwijdte aan. Hieruit is af te lezen dat de depostitiewaarden in de verder weg gelegen gebieden tussen de 10 en 25 mol/ha/jr liggen (0,4- 1% van de achtergronddepositie).

6.5.3 Autonome ontwikkeling

In figuur 6.4 is de bijdrage van de landbouw in het plangebied aan de N-depositie in het gebied en directe omgeving in de autonome situatie weergegeven.

Figuur 6.4 Bijdarage van de landbouw in het plangebied op de N-depositie in de directe omgeving in de autonome situatie op basis van het KEMA-Stack-model

In tabel 6.7 zijn de minimale en maximale waarden voor de grenzen van de Natura 2000-gebieden weergegeven.

Tabel 6.7 Minimale en maximale contourwaarde in mol/ha/jr en in % van de totale achtergronddepositie in de autonome situatie

Natura 2000-gebied	Minimaal mol/ha/jr	% van AD*	% van KD**	Maximaal mol/ha/jr	% van AD	% van KD
Wierdensche Veld	± 180	7,2	45	± 900	36	225
Sallandse heuvelrug	± 50	2	12,5	± 200	8	50
Borkeld	± 65	2,6	16,3	± 150	6	37,5

** = Achtergronddepositie; ** = Kritische depositie van meest gevoelige habitat (400 mol/ha/jr)*

De waarden zijn iets lager dan die in de huidige situatie. Deze waarden bedragen minimaal 2% tot maximaal 36% van de totale depositie (achtergronddepositie gemiddeld circa 2500 mol/ha/jr) en 12,5% - 225% van de kritische depositie van de meest gevoelige habitats (= worst case, aangezien er geen rekening is gehouden met de ligging van de habitats binnen de Natura 2000-gebieden).

6.5.4 Conclusies

Uit de effectberekeningen kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- In de huidige situatie is de totale achtergrond depositie zodanig hoog dat de kritische depositiewaarden van alle habitats worden overschreden (afhankelijk van het habitattype 1- 5x overschrijding).
- De relatieve bijdrage van de landbouw in het plangebied aan de totale depositie in de Natura 2000-gebieden varieert van 2 - 36%.
- De relatieve bijdrage van de landbouw in het plangebied in de Natura 2000-gebieden bedraagt 18,5% tot 225% van de kritische depositie van het meeste gevoelige habitat (= worst case, aangezien er geen rekening is gehouden met de ligging van het habitat aan de rand van de Natura 2000-gebieden).
- Als gevolg van autonome landbouwkundige ontwikkelingen in het plangebied (2020) zal de depositie vanuit de landbouw in het plangebied iets afnemen. Ook dan zullen echter de kritische depositiewaarden van de kwalificerende habitats in de Natura 2000-gebieden nog ruim worden overschreden.
- Voor verbetering van de kwaliteit van de betreffende habitats wordt in de knelpuntanalyse van LNV aangegeven dat de verbetering van de kwaliteit van de aanwezige habitats voornamelijk afhankelijk is van verbeteringen in de waterhuishouding. In het rapport van Arcadis wordt aangegeven dat herstel van de waterhuishouding op dit moment vele malen doelmatiger dan de bestrijding van de eutrofiëring, in het bijzonder van ammoniak.

6.6 Toetsing van het bestemmingsplan; vaststellen van de ontwikkelingsruimte

6.6.1 Wat moet er getoetst worden?

Het bestemmingsplan geeft geen concrete activiteiten aan, maar ontwikkelingsmogelijkheden. In het bestemmingsplan kan in de bepalingen de ontwikkelingsruimte voor bepaalde activiteiten worden vastgelegd ten aan van N-emissies. Het gaat hierbij om de bovengrens van wat toelaatbaar zou zijn. De toetsing van het bestemmingsplan aan de Natuurbeschermingswet betreft in dit geval dan ook geen toetsing van een concrete activiteit, zoals bij een vergunningverlening het geval zou zijn, maar een toetsing van de in het bestemminsgplan vastgelegde ontwikkelingsruimte. Om deze ruimte te kunnen toetsen moet deze eerst worden vastgesteld. Aangezien in het bestemmingsplan de realiseerbaarheid van de bestemmingen in relatie tot de Natuurbeschermingswet moeten worden onderbouwd, ligt het voor de hand dat deze gebruiksruimte wordt afgeleid uit de criteria voor vergunningverlening die vanuit de Natuurbeschermingswet worden gesteld.

6.6.2 Aan welke criteria moet worden voldaan?

De realiseerbaarheid is onderbouwd indien voor de bestemming geen vergunning nodig (geen effect) is dan wel dat vergunningverlening kan worden verwacht. Er is geen vergunning nodig indien er geen effect is op het Natura 2000-gebied. Aangezien de habitats wel gevoelig zijn voor N-depositie is er alleen geen effect indien een bedrijf in het geheel geen N-uitstoot heeft of dat het effect niet objectief meetbaar is. In dit laatste geval is de uitstoot niet nul, maar leidt deze niet tot een meetbare kwaliteitsverandering.

Indien er wel een effect is, kan een vergunning worden verleend indien significantie van het effect kan worden uitgesloten, afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten. Er is sprake van significantie indien door de activeit de instandhoudingsdoelen niet kunnen worden gehaald. Als de effecten van individuele ontwikkelingen afzonderlijk worden bekeken dan leiden deze ontwikkelingen los van de andere bijdragen veelal niet tot significante effecten aangezien de individuele bijdrage van deze bedrijven lager is dan de kritische depositiewaarde. Dit geldt voor de gemeente Wierden zelfs voor de cumulatieve effecten van alle bedrijven tezamen. Berekend is dat de bijdrage van de landbouw in de gemeente Wierden aan de N-depositie in de Natura 2000-gebieden in de huidige situatie 2% – 36% van de totale N-depositie op deze gebieden betreft. Deze bijdrage van de landbouwbedrijven kan in de toetsing van de instanhdoudingsdoelen echter niet los worden gezien van de bestaande achtergronddepositie die een cumulatie is van alle N-emissiebronnen. In de huidige situatie is deze achtergronddepositie zodanig hoog, dat de instandhoudingsdoelen van alle kwalificerende habitats in de Natura 2000-gebieden in de directe omgeving niet kunnen worden gehaald.

Gezien de hoogte van de overschrijding is nuancering van de toetsing ten aanzien van de exacte ligging van de habitats binnen de grenzen van het Natura 2000-gebied, de bandbreedte in gevoeligheid van de habitats en de standplaatsomstandigheden (conform handreiking LNV) niet meer relevant. Deze conclusie houdt in dat elke (meetbare) toename aan N-depositie in de huidige situatie significant zou zijn. Dit geldt ook voor de autonome situatie, aangezien ook dan de kritische waarden nog ruim worden overschreden.

Indien er sprake is van een significant effect is, dan kan een vergunning worden verleend, als wordt voldaan aan de ADC criteria:

- er zijn geen alternatieven, met minder effecten op de Natura 2000-gebieden: het gaat hierbij om ruimtelijke alternatieven en om inrichtingsalternatieven voor het individuele bedrijf. Bij uitbreiding zijn er eigenlijk geen relevante ruimtelijke alternatieven zijn, aangezien de uitbreiding gekoppeld is aan een bestaande locatie. Voor de intensieve veehouderij zijn er mogelijk wel inrichtingsalternatieven m.b.t. technische milieumaatregelen, voor de grondgebonden veehouderij zijn deze er in principe niet, vanwege de open stalstructuur. Voor hervestiging zijn er in de regel wel ruimtelijke alternatieven met minder effecten, voorzover de afstand tot de natura 2000-gebieden nog niet maximaal is binnen de grenzen van de gemeente.
- er moet sprake zijn van groot openbaar belang: dit begrip is sowieso niet van toepassing op een individueel bedrijf; aan dit criterium kan dus in geen enkel geval worden voldaan.
- er moet worden voorzien in compensatie: dit is feitelijk niet meer relevant, omdat niet aan een of meer van de voorgaande criteria kan worden voldaan.

Het voorgaande betekent dat er in de huidige situatie zekerheid m.b.t. vergunningverlening alleen kan worden verkregen indien er geen sprake is van meetbare effecten. Elk meetbaar effect is immers significant en omdat niet aan de ADC criteria kan worden voldaan is hiervoor geen vergunning mogelijk.

De handreiking van LNV laat (beleidsmatige) ruimte voor saldering onder voorwaarden. De ontwikkelingen in het kader van het bestemmingsplan zouden kunnen vallen deze voorwaarden zoals LNV deze stelt. Uit de jurisprudentie blijkt dat bij toepassing van saldering de ammoniakdepositie op voor stikstof gevoelige vegetatie in ieder geval *overal in het Natura 2000-gebied* kleiner moet worden of ten minste gelijk moet blijven. Elke toename van ammoniakdepositie op de wezenlijke kenmerken van een Natura 2000-gebied, *op ieder locatie waar een dergelijk wezenlijk kenmerk voorkomt*, moet als significant beschouwd worden.[8]

6.6.3 Wat is de ontwikkelingsruimte binnen het bestemmingsplan?

Op basis van het voorgaande kan geconcludeerd worden dat de ontwikkelingsruimte voor N-depositie en dus ook voor N-emissie wordt beperkt tot de toename van N-depositie, waarbij er geen meetbaar effect (conform handreiking LNV) optreedt op de betreffende habitats. Voor de ondergrens van deze meetbaarheid is geen wetenschappelijke basis voorhanden. De Raad van State heeft in ieder geval de 5% drempelwaarde verworpen.

Deze conclusie houdt niet in dat er binnen de geldigheidheidstermijn van het bestemmingsplan (10 jaar) geen ruimte zou kunnen ontstaan. Als we uitgaan van de verplichtingen die het rijk vanuit Europa heeft om de instandhoudingsdoelen te realiseren, dan betekent dit dat de achtergronddepositie op korte tot middenlange termijn onder de kritische depositie moet worden gebracht. Dit vraag om generieke maatregelen ten aanzien van alle bronnen. Aangezien de landbouw relatief de grootste bijdrage levert aan het N-depositieprobleem, is sanering van de depositie hier onvermijdelijk. De bijdrage van de landbouw op regionaal niveau is immers op zich al groter dan de kritische depositiewaarde van de meeste gevoelige habitats in de streek. De bijdrage van de landbouw op lokaal niveau levert hier een bijdrage aan. Omdat met alleen verlaging van de depositie van de bestaande bedrijven de doelstelling niet gehaald kan worden is sanering of verplaatsing van bedrijven die de grootste bijdrage leveren (i.h.a. de bedrijven die het dichtst bij de Natura 2000-gebieden zijn gelegen) onvermijdelijk.

[8] ABRvS 18 juli 2007, 200608061/1 en 200608190/1.

Deze sanering kan actief worden gerealiseerd (uitkoop, verplaatsing op vrijwillige basis, of actief worden afgedwongen via het intrekken of niet meer verlenen van de milieuvergunning). In het realiseren van deze sanering speelt het bestemmingsplan een belangrijke rol. Het vaststellen van het bestemmingsplan kan dus niet los worden gezien van de landelijke en provinciale opgave, het is namelijk een onderdeel van de middelen.

De ruimte die door sanering op termijn ontstaat voor uitbreiding is sterk tijdafhankelijk van de voortgang van de sanering. Het is dan ook niet verstandig om de ontwikkelingsruimte op dit moment in het bestemmingsplan vast te leggen, omdat dit alleen kan op basis van de huidige situatie, waarin deze ruimte er feitelijk niet is. Het is ook niet mogelijk om met deze ontwikkelingsruimte te anticiperen op de autonome ontwikkeling, omdat de plannen/beleidslijnen die moeten leiden tot de gewenste reductie van de achtergrond N-depositie nog niet zijn vastgelegd.

Onderstaand wordt nader ingegaan op de ontwikkelingsruimte in de tijd voor handhaving bestaand gebruik, uitbreiding en verplaatsing.

Bestaand gebruik
Onder bestaand gebruik wordt in het kader van de Natuurbeschermingswet het gebruik verstaan dat aanwezig was op het moment dat de Natuurbeschermingswet in werking is getreden, dit is 1 oktober 2005. Ten aanzien van dit bestaand gebruik is in de Nb-wet bepaald dat dit ondanks mogelijke negatieve effecten doorgang mag vinden totdat het beheerplan is vastgesteld. Dit betekent dat handhaving van bestaand gebruik voordat het beheerplan is vastgesteld nog realiseerbaar zou kunnen zijn, maar deze zekerheid er daarna niet meer is. Om de achtergronddepositie terug te brengen tot onder de kritische depositiewaarde(n) zou het immers noodzakelijk kunnen zijn om bepaalde vormen van bestaand gebruik, die een grote bijdrage leveren aan deze depositie, te saneren. De onzekerheid is het grootst voor de bedrijven die zich in de directe nabijheid van de Natura 2000-gebieden bevinden. Op dit moment kan er echter van worden uitgegaan dat bestaand gebruik is toegestaan, tenzij dit gebruik een dusdanige invloed heeft op een Natura 2000-gebied dat de gevolgen daarvan niet meer ongedaan kunnen worden gemaakt.

Uitbreiding
In de passende beoordeling is ook gekeken naar de mogelijke effecten van uitbreiding van agrarische bedrijven in het bestemmingsplangebied op Natura 2000-gebieden in de omgeving. De uitbreiding van een bedrijf hoeft niet in alle gevallen te leiden tot een netto toename van de N-depositie. Uitbreiding van de opstallen hoeft geen uitbreiding van het aantal stuks vee te betekenen. En door het toepassen van technische milieumaatregelen kan de uitbreiding van het aantal stuks vee een gelijkblijvende N-depositie opleveren of zelfs gepaard gaan met een netto afname van de N-depositie. In principe is een uitbreiding van een bedrijf die niet leidt tot een toename van N-depositie toegestaan. De ontwikkeling mag echter het realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden (zoals uitgewerkt in de toekomstige beheerplannen) niet in de weg staan.

Nieuwvestiging
Nieuwvestiging van bedrijven is in het kader van de Nb-wet altijd een nieuwe ontwikkeling en kan dus niet worden gezien als bestaand gebruik, zelfs als geen sprake is van fysieke uitbreiding. Voor nieuwvestiging geldt, evenals bij uitbreiding, dat er in de huidige situatie in ieder geval geen netto toename mag zijn van de N-depositie op de Natura 2000-gebieden ten opzichte van de autonome ontwikkeling. Nieuwvestiging is derhalve mogelijk, mits dit niet leidt tot een toename van de N-depositie op een voor stikstof gevoelig habitattype binnen een Natura 2000-gebied.

7 Conclusie

De ontwikkelingsruimte die het nieuwe bestemmingsplan buitengebied voor de gemeente Wierden biedt heeft gevolgen voor de instandhoudingsdoelen voor de Natura 2000-gebieden Wierdensche veld, Sallandse Heuvelrug en de Borkeld. In de passende beoordeling is gekeken in hoeverre de in het bestemmingsplan gegeven ontwikkelingsruimte leidt tot een aantasting van de instandhoudingsdoelen voor de genoemde Natura 2000-gebieden.

Voortzetting van bestaand gebruik is volgens de Nb-wet toegestaan zolang er nog geen goedgekeurd beheerplan voor de Natura 2000-gebieden is. In het beheerplan wordt het bestaand gebruik geregeld dat geen significant negatieve effecten heeft op habitattypen en soorten waarvoor het betreffende Natura 2000-gebied is aangewezen. Het bestaand gebruik dat niet in het beheerplan wordt of kan worden geregeld moet via het vergunningenspoor van de Nb-wet worden getoetst.

Omdat de huidige totale depositie (achtergronddepositie) boven de kritische depositiewaarden van de meest gevoelige kwalificerende habitats ligt, is er alleen ruimte voor uitbreiding of nieuwvestiging van bedrijven indien de N-depositie op een voor stikstof gevoelig habitattype in een Natura 2000-gebied niet toeneemt. Een mogelijk om dit te realiseren is het toepassen van reducerende maatregelen en gebiedsgericht salderen. Het bevoegd gezag ten aanzien van de betreffende Natura 2000-gebieden, de provincie Overijssel, zal moeten beoordelen in hoeverre gebiedsgerichte saldering mogelijk is. Toetsing van deze saldering vindt plaats via het vergunningenspoor van de Nb-wet.

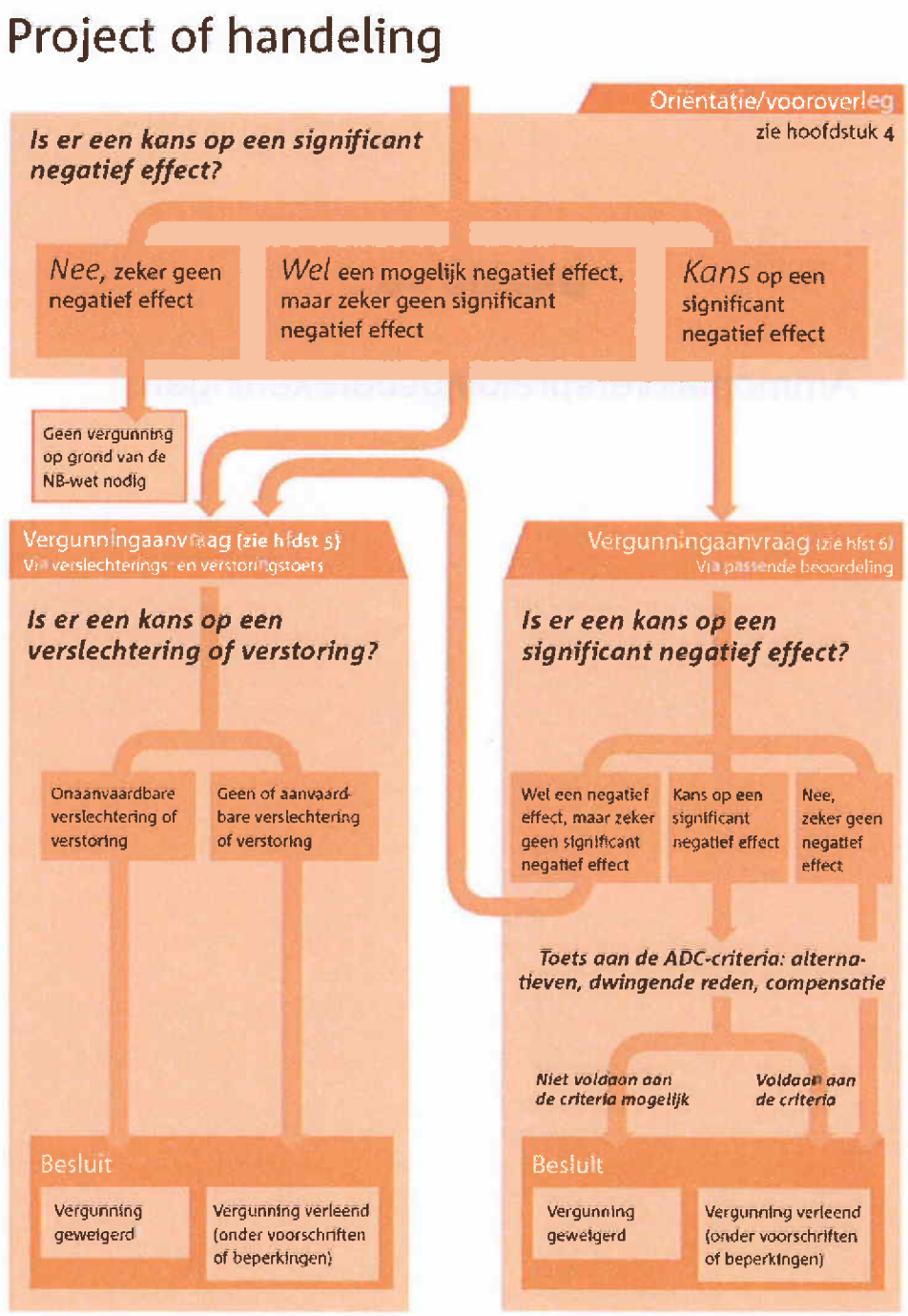
Op grond van de Nb-wet mag in het bestemmingsplan alleen ontwikkelingsruimte worden toegestaan voor zover dit niet leidt tot strijdigheid met de instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden het Wierdense veld, de Sallandse Heuvelrug en de Borkeld. Nieuwvestiging en uitbreiding is derhalve mogelijk, mits getoetst is dat dit niet leidt tot een toename van de N-depositie op een voor stikstof gevoelig habitattype binnen een Natura 2000-gebied. Daarnaast is in de Wro opgenomen dat alleen ontwikkelingen mogen worden bestemd als redelijkerwijze kan worden verwacht dat deze voldoen aan vigerende wetten en regelgeving (waaronder Nb-wet). Dit betekent dat in het bestemmingsplan alleen ontwikkelingsruimte mag worden toegestaan indien uit een toetsing blijkt dat dit niet leidt tot strijdigheid met de instandhoudingdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden.

8 Literatuurlijst

- Aa, Eric van der (2007). Stikstofdepositie en Natura 2000. In: Toets 06/07.
- Dobben, H.F. van & A. van Hinsberg (2008). Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en Natura 2000-gebieden. Alterra rapport 1654. wageningen.
- Gies et al (2008). Effectiviteit ammoniakmaatregelen in en rondom de Natura 2000-gebieden in de provincie Overijssel. Alterra rapport 1682. Wageningen.
- Ministerie van LNV (2004). Werken aan Natura 2000, handreiking voor bescherming van Vogel- en habitatrichtlijngebieden.
- Ministerie van LNV (2007). Toetsingskader ammoniak rondom Natura 2000-gebieden.
- Ministerie van LNV (2005). Algemene handreiking natuurbeschermingswet 1998.
- Ministerie van LNV (2008). Rapport Taskforce Stikstof/ammoniak i.r.t. Natura 2000.
- www.mnp.nl
- www.synbiosys.alterra.nl/Natura 2000
- www.minlnv.nl

Bijlage 1

Overzicht bestemmingsplanonderdelen met effectbeoordeling

Stappenschema voor ecologische beoordeling van project of handeling uit de Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998, LNV, oktober 2000

Bijlage 16

Ammoniakverspreidingsberekeningen

Ammoniak verspreidingsberekening
(Bron: Odournet, 2009)

1. Het verspreidingsmodel

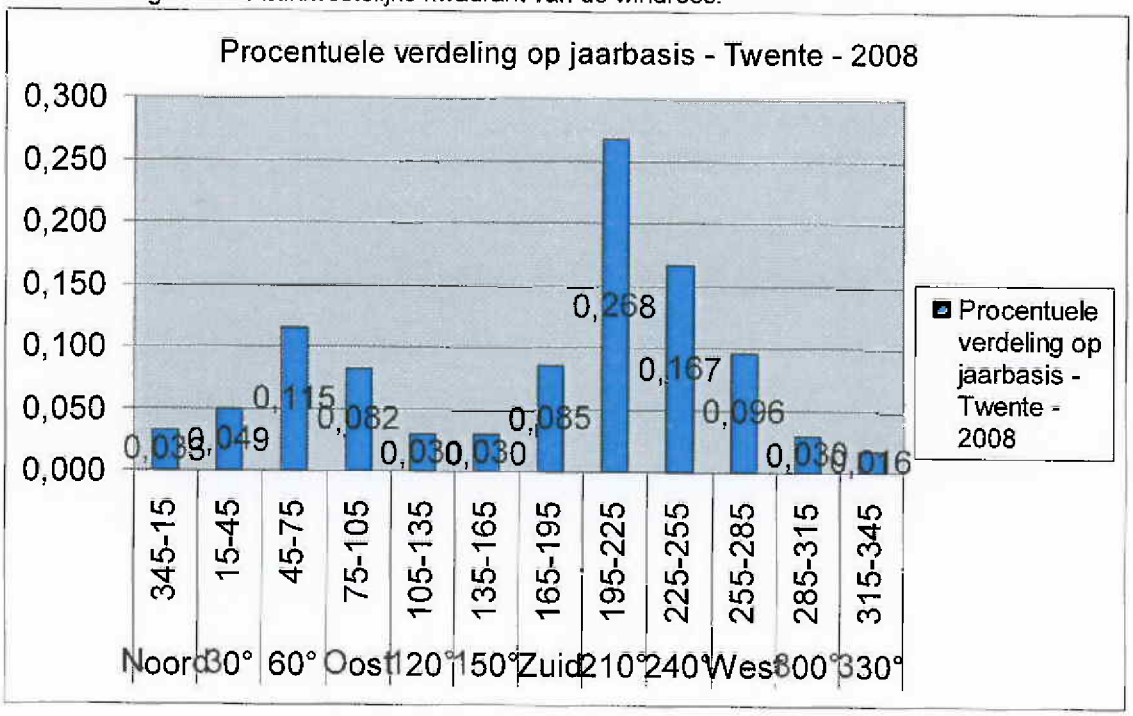
De ammoniakdepositie rondom de bronnen en ter plaatse van de Natura 2000-gebieden is berekend met behulp van een verspreidingsmodel. De verspreidingsberekeningen zijn uitgevoerd met behulp van het Nieuw Nationaal Model (NNM). De gebruikte pc-applicatie zijn KEMA STACKS versie 2008 en Aagro-Stacks (2007).

Het Nieuw Nationaal Model beschrijft het transport en de verdunning van stoffen in de atmosfeer op basis van het Gaussisch pluimmodel. Het betreft een 'lange termijn' berekening en de beschouwde periode bedraagt daarom tenminste een jaar. De gebruikte meteorologische gegevens bestaan uit uurgemiddelde gegevens van onder meer de windrichting, de windsnelheid, de zonne-instraling en de temperatuur. Het NNM berekent op verschillende roosterpunten de natte en droge depositie (in mol/ha/j) voor elk afzonderlijk uur van de beschouwde periode. De ammoniakdepositie is middels de GIS-applicatie SURFER 8 in de vorm van contouren in beeld gebracht.

2. Winrichting

De windrichting geïntegreerd in het model van KEMA is gebaseerd op een langjarige meetperiode van meteogegevens. Op dit moment is de meetperiode van 1995 tot 1999. Het ministerie van VROM is voornemens deze meetperiode verlengen van 1995 tot 2004. De meteogegevens zijn kunstmatig locatie specifiek berekend en representatief voor de locatie (Bron: Dhr. Wolf, KEMA 12 maart 08).

Bij Meteo-consult zijn de gegevens van vliegveld Twente over 2008 opgevraagd. Voor ammoniakdepositie kan worden gesteld dat de grootste lokale depositie invloed voor het Wierdense veld afkomstig is uit de zuidwestelijke kwadrant van de windroos.

3. Algemene invoergegevens

De invoergegevens voor het verspreidingsmodel zijn bronkenmerken, zoals ammoniakemissie, emissieduur en omgevingskenmerken. De onderstaande invoergegevens zijn voor alle ingevoerde bronnen gelijk gehouden:

- Gemiddelde emissiehoogte: 3,0 meter

- Verticale uittreesnelheid: 4,0 m/s
- Gemiddelde binnendiameter van de bron: 0,5 meter
- Gemiddelde gebouwhoogte: 3,0 meter
- Emissieduur van de bron: 8.760 uur/jaar

Een overzicht van al de ingevoerde bronnen en de bijbehorende emissie voor alle deelgebieden en scenario´s is weergegeven in bijlage B.

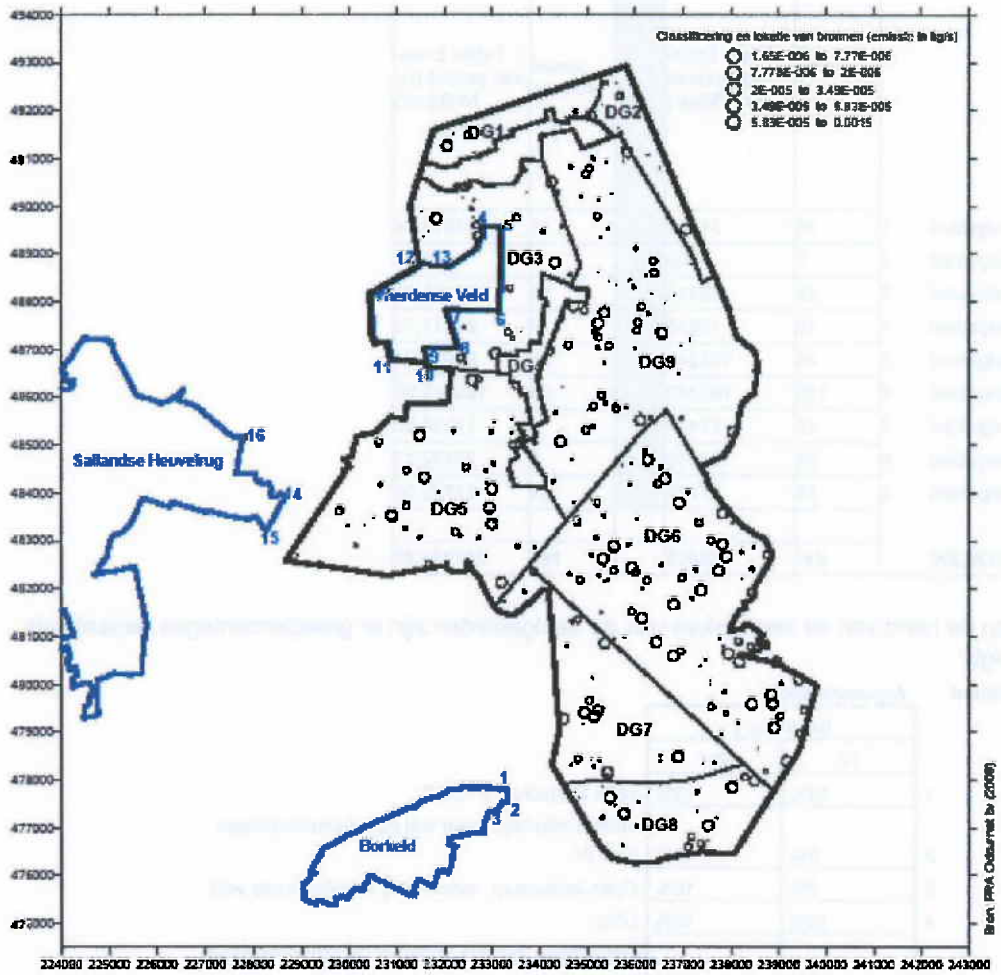
4. Totale depositie

Om de huidige ammoniakdepositie ter plaatse van de Natura 2000-gebieden te bepalen is de huidige cumulatieve situatie als gevolg van alle agrarische bronnen in de gemeente Wierden middels KEMA-Stacks gemodelleerd. Het rekengebied diende zowel alle bronnen als de rand van de dichtbijgelegen Natura 2000-gebieden te omvatten. Met een maximum aan 341 in te voeren bronnen in een rekengebied van >10 km is het niet gebleken in AAgro-Stacks1 te modelleren.

Om de toekomstige ontwikkeling van de agrarische bedrijven in het onderzoeksgebied mee te nemen is tevens een autonome situatie doorgerekend. Deze is bepaald aan de hand van de volgende aannames:

1. Bedrijven groter dan 70 NGE zullen blijven bestaan en groeien
2. Bedrijven moeten voldoen aan IPPC en Besluit Ammoniakemissie Huisvesting Veehouderij
3. De gemeente is ingedeeld in deelgebieden. De deelgebieden zijn gegeven in figuur 1.

Overzicht bronnen, deelgebieden en Natura 2000 gebieden

LEGENDA

Natura 2000 gebieden

LOG's

DG8 Deelgebieden

Gemeentegrens Gemeente Wierden

2 Toetsingpunten

Het aantal bronnen per deelgebied is als volgt:

		Huidige situatie			Autonome situatie	
		aantal bronnen	Totale Emissie/ gebied (kg NH3/jaar)		aantal bronnen	Totale Emissie/ gebied (kg NH3/jaar)
deelgebied	1	16	31314		11	24813,14
deelgebied	2	1	203		0	0,00
deelgebied	3	27	38313		16	34481,74
deelgebied	4	10	19885		7	24911,13
deelgebied	5	45	102344		22	89938,24
deelgebied	6	103	163082		56	125349,00
deelgebied	7	25	27494		9	17238,60
deelgebied	8	25	34590		9	27722,73
deelgebied	9	85	87787		34	52796,38
TOTALEN		***341***	***505015***		***164***	***397250,97***

Aan de hand van de kenmerken van de deelgebieden zijn er groeipercentages bepaald als volgt:

Gebied	Argumentatie		
	Scenario 1		
	IV	EV	
1	10%	10%	open landschap en LOG
2	5%	10%	open landschap, maar wel geur belemmeringen voor IV
3	5%	10%	Open landschap, verkaveling en Wierdense veld
4	10%	10%	LOG
5	10%	10%	Ook andere functies, maar wel al grote bedrijven aanwezig
6	10%	10%	Veel bedrijven, mix stoppers en groeiers
7	10%	10%	Veel bedrijven, mix stoppers en groeiers
8	10%	10%	Mix stoppers en groeiers
9	10%	10%	Kommen Wierden en Hoge Hexel, recreatieparken, relatief veel burgerbewoning

5. Deelgebieden

Door het onderzoeksgebied op te splitsen in deelgebieden is het mogleijk per deelgebied een indicatie te geven van wat zijn percentuele aandeel is aan de totale ammoniakdepositie ter plaatste van de Natura 2000 gebieden. Gezien de ligging van het Wierdense Veld, dat zich vrijwel geheel in de gemeente Wierden bevindt, is ervoor gekozen met een groot aantal toetsingspunten door te rekenen. Het aandeel (in %) in ammoniakdepositie per deelgebied op de drie Natura 2000-gebieden is een gemiddelde waarde van alle toetsingspunten per natuurgebied.

Huidige situatie; aandeel in totale ammoniakdepositie per deelgebied

	DG 1	DG 2	DG 3	DG 4	DG 5	DG 6	DG 7	DG 8	DG 9
Ammoniakemissie per deelgebied (kg NH3/ jaar	31.314	203	38.313	18.888	102.344	163.082	27.494	34.590	87.787
Borkeld	1,5%	0	2,5%	2,1%	17,5%	34,5%	21,8%	13,6%	6,5%
Wierdense Veld	5,0%	0	39,0%	5,1%	24,0%	9,5%	1,6%	1,2%	14,6%
Sallandse Heuvelrug	2,9%	0	6,5%	4,2%	52,4%	15,2%	3,5%	2,8%	12,6%

Autonome situatie; aandeel in totale ammoniakdepositie per deelgebied

	DG 1	**DG 2**	**DG 3**	**DG 4**	**DG 5**	**DG 6**	**DG 7**	**DG 8**	**DG 9**
Ammoniakemissie per deelgebied (kg NH3/ jaar	*24.813*	*0*	*34.482*	*24.911*	*89.938*	*125.349*	*17.239*	*27.723*	*52.796*
Borkeld	1,5	0	2,9	3,8	20,2	35,1	19,0	12,4	5,1
Wierdense Veld	4,9	0	41,8	6,6	25,4	8,6	1,2	1,2	10,4
Sallandse Heuvelrug	2,7	0	6,6	6,1	57,4	13,6	2,6	2,5	8,5

Bron: Odournet 2009

6. Vergelijking KEMASTACKS en AAgrostacks

Zowel KEMA-stacks 7.1 (2008) als Aagro-stacks (2007) zijn rekenmodellen waarmee de ammoniakdepositie als gevolg van agrarische bronnen in de omgeving kan worden uitgerekend. Beide modellen zijn gebouwd door KEMA en hebben een hetzelfde rekenhart. Het verschil is dat KEMA-Stacks in staat is om meerdere stoffen door te rekenen (zoals NOx en PM10) en Aagro-Stacks specifiek is ontwikkeld om alleen de ammoniakdepositie als gevolg van de agrarische bronnen door te rekenen. De belangrijkste verschillen tussen de beide modellen zijn in tabel 6 op een rijtje gezet.

	Aagro	KEMA
Maximaal aantal bronnen	24-25	500
Welke stoffen	NH_3	divers
Welke parameters te variëren	Emissiehoogte, uittreesnelheid, gebouwhoogte, hoogte emissie, locatie bron, binnendiameter bron	Emissiehoogte, uittreesnelheid, gebouwhoogte, hoogte emissie, locatie bron, binnen- en buitendiameter bron, warmte-inhoud bron, gridafstand, meteogegevens, etc.
Maximale afstand bron-receptor	5.000 meter	25.000 meter

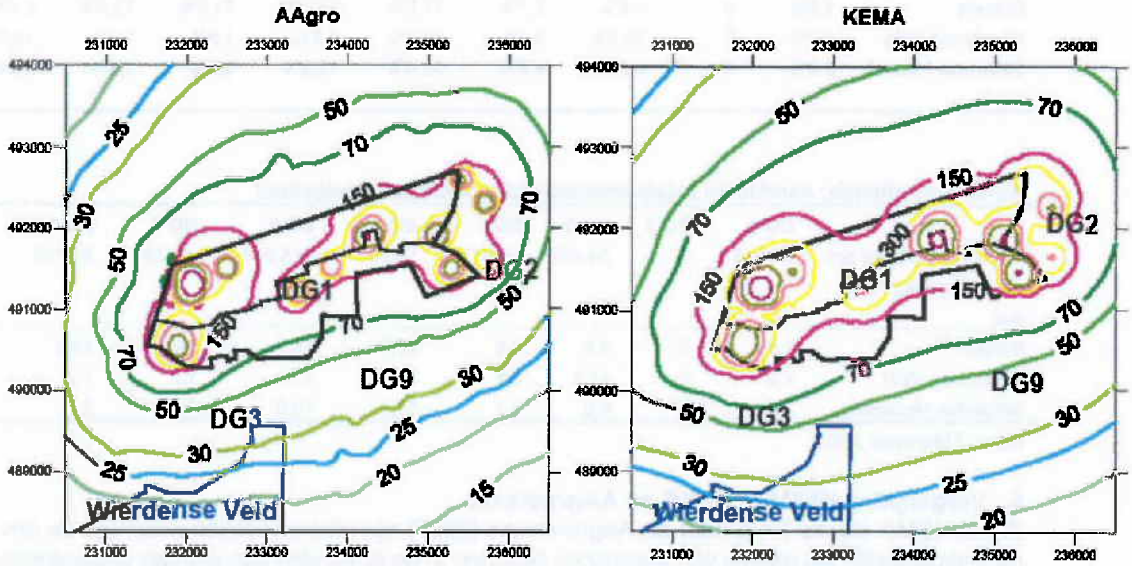
Om beide modellen te vergelijken zijn drie kleine deelgebieden doorgerekend met beide modellen, zijde:

- Deelgebied 1
- Deelgebied 4
- Deelgebied 7

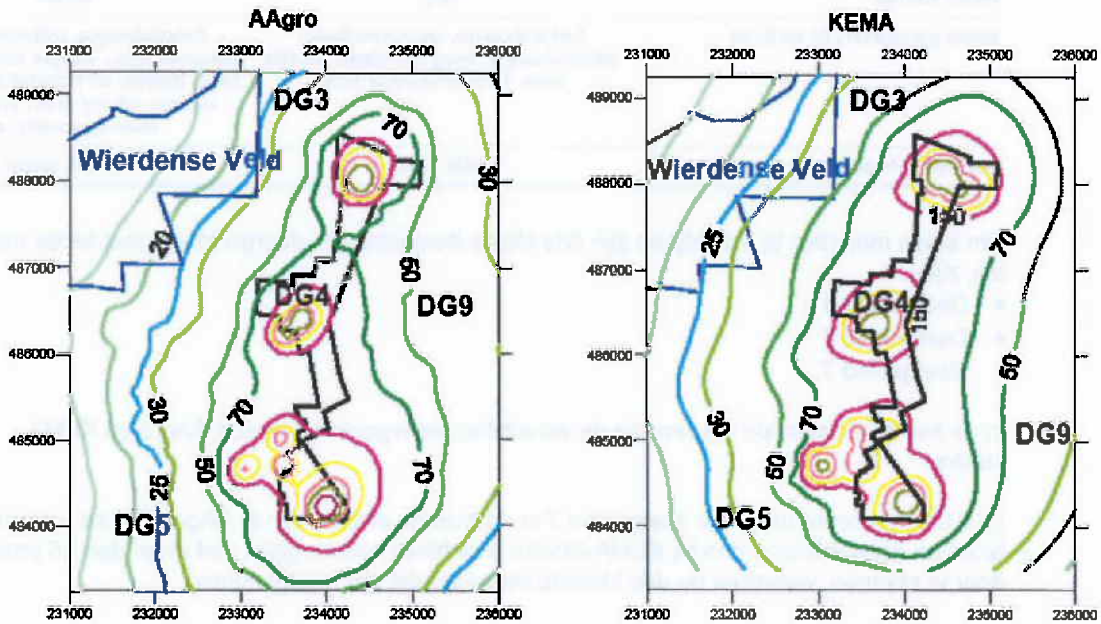
In de hieronder staande figuren zijn de verschillen weergegeven tussen AAgro en KEMA stacks.

LET OP: De contouren voor deelgebied 7 in de huidige situatie zijn in AAgro-Stacks met minder bronnen doorgerekend dan bij KEMA-Stacks. Het bleek niet mogelijk met meer dan 25 bronnen door te rekenen, waardoor de drie kleinste bronnen niet zijn meegenomen.

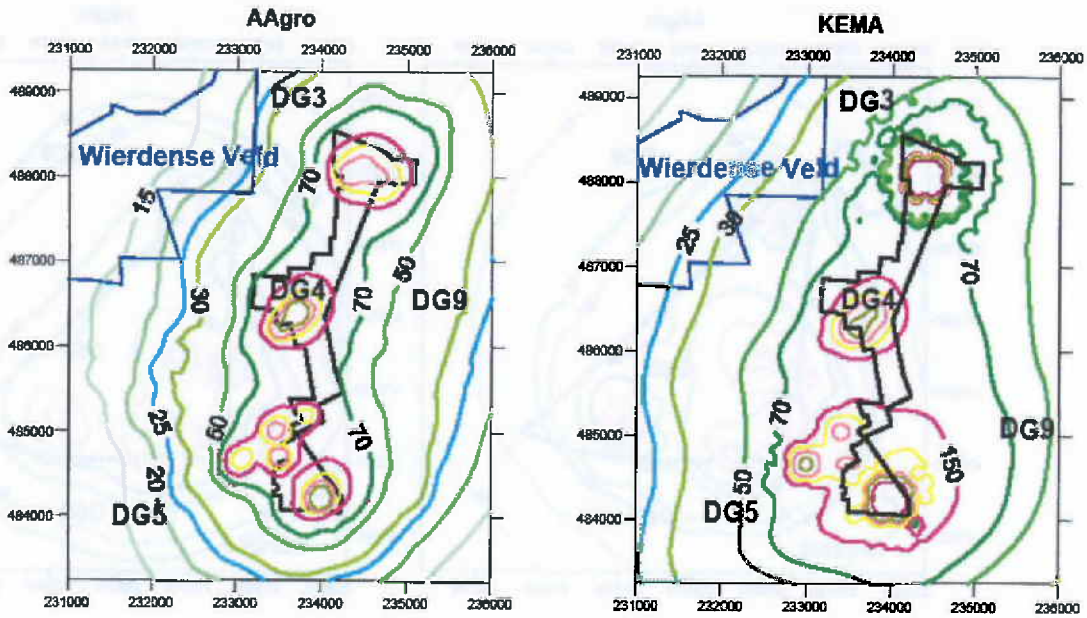
Contouren NH3-depositie (in mol/ha/j) als gevolg van de agrarische bronnen in deelgebied 1 (huidige situatie)

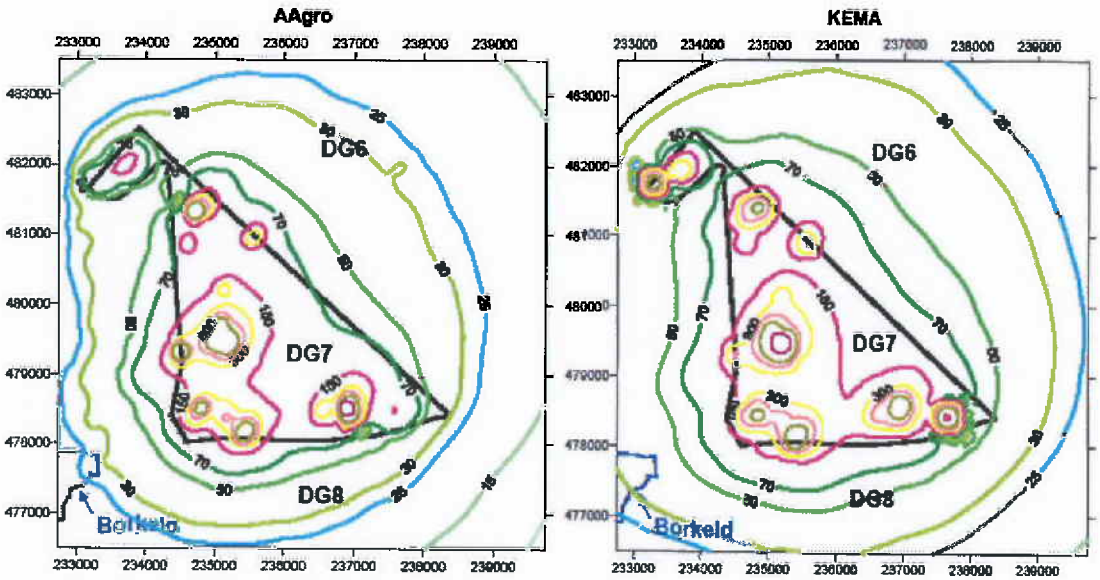
Contouren NH3-depositie (in mol/ha/j) als gevolg van de agarische bronnen in deelgebied 4 (huidige situatie)

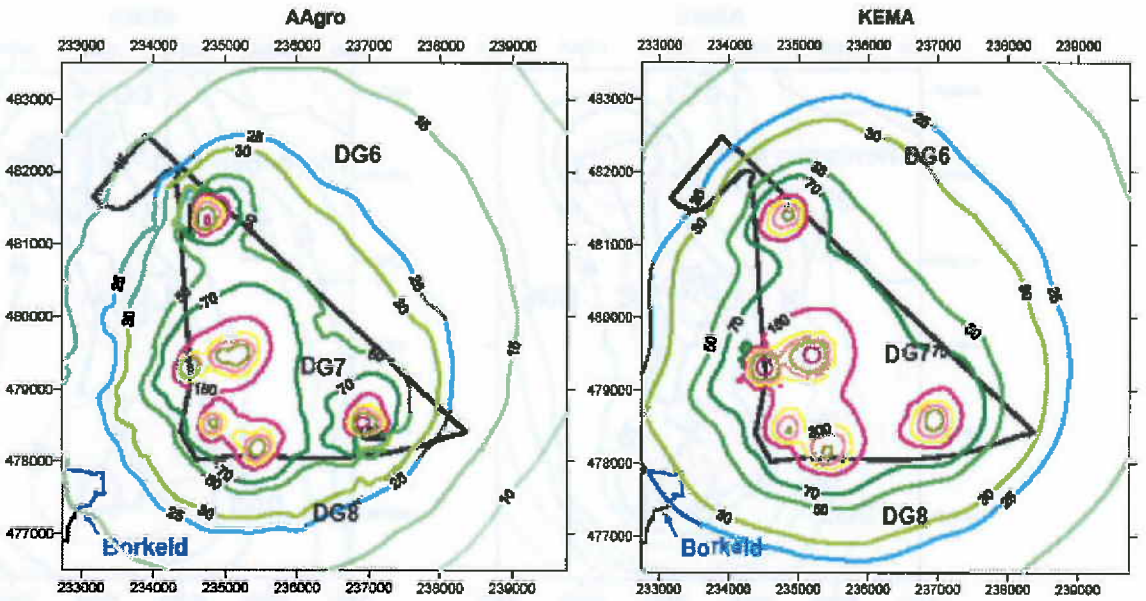
Contouren NH3-depositie (in mol/ha/j) als gevolg van de agarische bronnen in deelgebied 4 (autonome situatie)

Contouren NH3-depositie (in mol/ha/j) als gevolg van de agrarische bronnen in deelgebied 7 (huidige situatie)

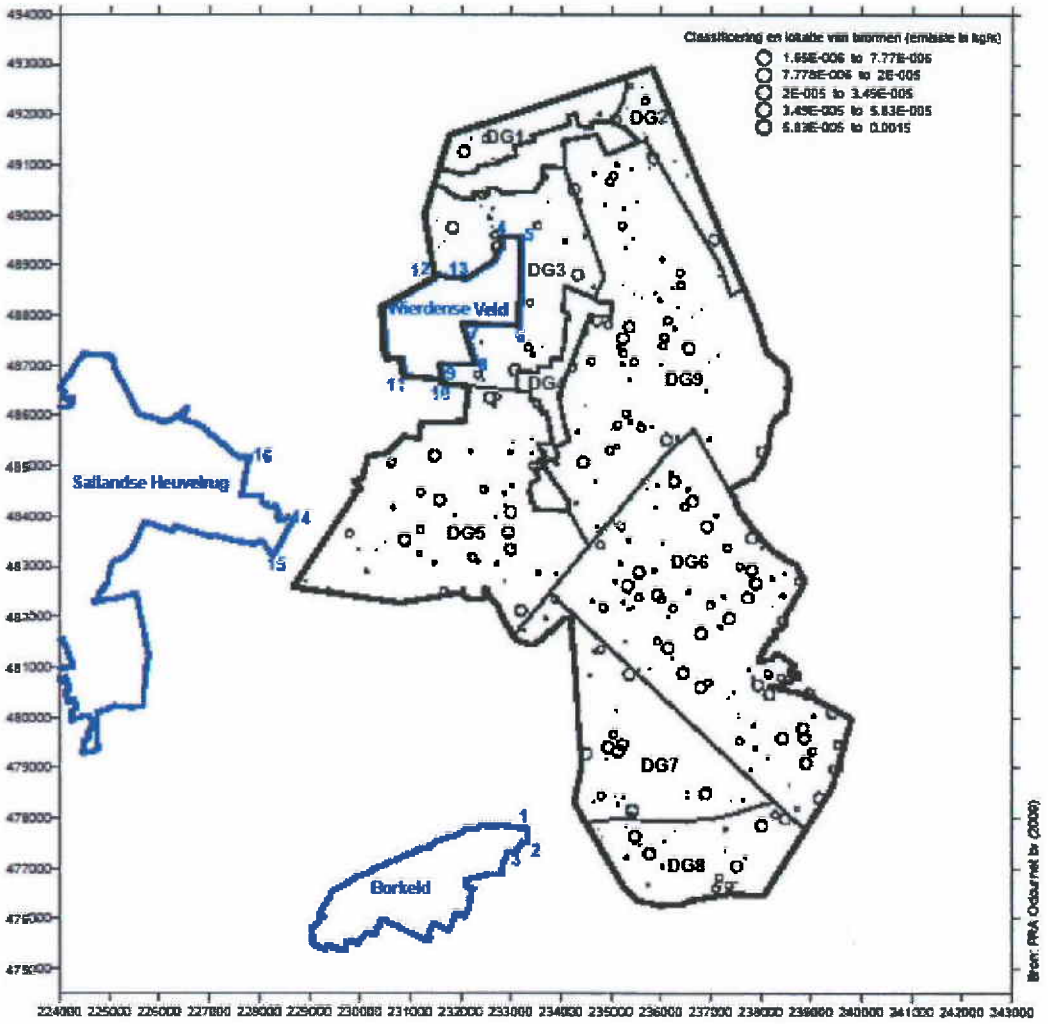

Contouren NH3-depositie (in mol/ha/j) als gevolg van de agrarische bronnen in deelgebied 7 (autonome situatie)

Het verschil van AAgrostacks en KEMA stacks is zeker aanwezig. Uit bovenstaande figuren kan gezien worden dat AAgrostacks een hogere depositiewaarde aangeeft dan KEMASTACKS. Ook de contourvormen verschillen aanzienlijk.

Overzicht bronnen, deelgebieden en Natura 2000 gebieden

LEGENDA

Natura 2000 gebieden

LOG's

DG8 — Deelgebieden

Gemeentegrens Gemeente Wierden

2 — Toetsingpunten